

**32.ULUSLARARASI EĞİTİMDE
YARATICI DRAMA KONGRESİ
“DEVİRDAİM”**

**32nd INTERNATIONAL CONGRESS on
CREATIVE DRAMA in EDUCATION
“ETERNAL CYCLE”**

**Tam Metin Bildiri Kitabı
Proceedings Book**

**13-16 Kasım/ November 2024
ESKİŞEHİR**

**Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eskişehir Osmangazi University**

**Çağdaş Drama Derneği
Contemporary Drama Association**

**32. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi
13-16 Kasım 2024**

**32nd International Congress on Creative Drama in Education
13-16 November 2024**

**Ediörler/Editors
Elif Özcan, İhsan Metinnam, Akın Keklik**

**ISBN: 978-625-95308-8-8
1. Baskı: Aralık, 2024 (e-kitap)**

Vizetek Yayıncılık

32. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi

Tasarım

Zehra Kargın, Alaz Tetik

Düzenleme (Book Design)

Prof. Dr. Ömer Adıgüzel

İletişim (Contact)

Çağdaş Drama Derneği, Kocatepe Mah. Selanik Cad. Mehtap Apt. 41/1 Kızılay- Ankara

Telefon: 0 (312) 425 00 89- 418 18 65

E-posta: cddankaradogac@gmail.com

KURULLAR/ COMMITTEES

Kongre Başkanları:

Prof. Dr. Kâmil ÇOLAK (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Şerife YÜCESOY ÖZKAN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı)

Doç. Dr. Pınar ÖZDEMİR ŞİMŞEK (Çağdaş Drama Derneği Başkanı)

Düzenleme Kurulu Başkanları:

Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. Hüseyin ANILAN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölüm Başkanı)

Düzenleme Kurulu Başkan Yardımcıları:

Blm. Uzm. Akın KEKLİK (Eskişehir Tepebaşı Şehit Mutlu Yıldırım Ortaokulu – Çağdaş Drama Derneği Eskişehir Şube YK Başkanı)

Prof. Dr. Pınar GİRMEN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü)

Düzenleme Kurulu Üyesi:

Öğr. Gör. Dr. Elif ÖZCAN (Başkent Üniversitesi Okul Öğretmenliği Programı)

Dr. Öğr. Üyesi Müge KUNT BAYRAMOĞLU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DÖNMEZ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi)

Doç. Dr. Öğr. Üyesi Tahir Emre GENCER (Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi)

Bilim Kurulu Başkanı:

Prof. Dr. Hüseyin ANILAN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölüm Başkanı)

Bilim Kurulu Üyeleri (Hakemler)

Prof. Dr. Ali ERSOY (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Alkistis KONDOYANNİ (Peloponnesse Üniversitesi)

Prof. Dr. Anna Lena OSTERN (Bergen Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşe Çakır İLHAN (Kapadokya Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşe Güler KÜÇÜKTURAN (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşe OKVURAN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayten İFLAZOĞLU SABAN (Çukurova Üniversitesi)

Prof. Dr. Dagmar DÖRGER (Erfurt Üniversitesi)

Prof. Dr. Esra DERELİ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Esra ÖMEROĞLU (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Gerd KOCH (Berlin Alice-Salomon Yüksek Okulu)

Prof. Dr. H. Bahadır YANIK (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Kamuran TARIM (Çukurova Üniversitesi)

Prof. Dr. Kasım YILDIRIM (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet GÜLTEKİN (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Mesude ATAY (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa SEKMEN (Anadolu Üniversitesi)

Dr. Nardane Ece BÜLBÜL (Toros Üniversitesi)

Prof. Dr. Necdet AYKAÇ (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Prof. Dr. Nihal KUYUMCU (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Nida BAYINDIR (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Pınar GİRMEN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Sibel Çiğdem GÜNEYSU (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Şengül S. ANAGÜN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Tolga ERDOĞAN (Milano Eğitim Müşaviri)

Prof. Dr. Tuncer BÜLBÜL (Trakya Üniversitesi)

Prof. Dr. Turan Akman ERKILIÇ (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS (Hasan Kalyoncu Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet Oğuz AKÇAY (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Aslıhan Burcu ÖZTÜRK ÇIPLAK (Hacettepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Emre EV ÇİMEN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Erkan ÇER (Amasya Üniversitesi)

Doç. Dr. Ferah BURGUL ADIGÜZEL (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Gül COŞKUN DEĞİRMEN (Akdeniz Üniversitesi)

Doç. Dr. Hakan SEZEREL (Anadolu Üniversitesi)

Doç. Dr. Hakkı KAHVECİ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. İnanç ETİ (Çukurova Üniversitesi)

Doç. Dr. Murtaza AYKAÇ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Doç. Dr. Nur Lemar BALBAĞ (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)

Doç. Dr. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR (Anadolu Üniversitesi)

Doç. Dr. Özkan ÇELİK (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Doç. Dr. Özlem KAF (Çukurova Üniversitesi)

Doç. Dr. Özgür ULUBEY (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Doç. Dr. Perihan KORKUT (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Doç. Dr. Pınar ÖZDEMİR ŞİMŞEK (Hacettepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Selen KORAD BİRKİYE (İstanbul Devlet Tiyatroları)

Doç. Dr. Sümeyra DOĞAN COŞKUN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Tahir Emre GENCER (Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi)

Doç. Dr. Zeki ÖZEN (Ankara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Banu DİKMEN ADA (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Belkıs TEKMEK (Başkent Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Cansu ATILGAN PAZVANTOĞLU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan KARAOSMANOĞLU (Ankara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BEKTAŞ (Ankara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi İhsan METİNNAM (Ankara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALAN (Anadolu Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Müge KUNT BAYRAMOĞLU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nami Eren BEŞTEPE (Ankara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Z. Melis DEMİR (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ecmel YAŞAR (Eskişehir Anadolu Üniversitesi)

Dr. Funda ÇIRAY (Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü AR-GE Birimi)

Öğr. Gör. Dr. Bilge ÜNAL (Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi)

Öğr. Gör. Dr. Elif ÖZCAN (Başkent Üniversitesi)

Öğr. Gör. Zafer GÜZEY (Anadolu Üniversitesi)

Yürütme Kurulu Başkanı:

Blm Uzm. Akın KEKLİK (Eskişehir Tepebaşı Şehit Mutlu Yıldırım Ortaokulu- Çağdaş Drama Derneği Eskişehir Şube YK Başkanı)

Yürütme Kurulu Üyeleri

Blm. Uzm. Sema BAŞ (Çağdaş Drama Derneği YK. Kongre Sorumlusu)

Web Sorumluları

Alaz TETİK (Kimya Mühendisi- Yönetim Bilişim Sistemi Uzmanı)

Ali Galip UĞUR (EBB Personeli)

Bildiri ve Hakemlik Süreci Sorumluları

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DÖNMEZ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Müge KUNT BAYRAMOĞLU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Zeynep KILIÇ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Karşılama Ağırılama ve Akşam Organizasyonları Sorumlusu

Bedri ADAR (Oyuncu- ÇDD YK Üyesi)

Berna ÇAĞLAR (Özel Anaokulu Müdürü)

Güliz Ünsal KOVANCISOY (EBB Personeli- ÇDD YK Üyesi)

Sanem AKPINAR (Oyuncu ÇDD- YK Üyesi)

Kongre Mali İşler ve Kitap Satış Sorumluları

Aslıhan ASLAN (EBB Personeli- ÇDD YK Üyesi)

Gülçin Ateş BOZKINA (ÇDD Personeli)

Yurtsever Deniz DAĞKIRAN (MEB Personeli- ÇDD YK Üyesi)

Atölye Sorumluları

Ömer ORTAÇ (MEB Personeli)

Sevda TORUN KORKMAZ (ÇDD YK Üyesi)

Zehra KARGIN (MEB Personeli)

Zübeyir ÇALIŞKAN (MEB Personeli)

Doç. Dr. Tahir Emre GENCER (Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi)

Sinan IŞIK (ÇDD Bursa Temsilcisi)

Algül KALAY İNCE (ÇDD Antalya Temsilcisi)

Sami SÜNER (ÇDD Hatay Temsilcisi)

Teknik Ekip Sorumluları

Ayşe Özen KARAKURT (Sağlık Personeli)

Osman SIRMA (TÜRKŞEKER Personeli)

Sevgi SIRMA (MEB Personeli)

Kongre Çeviri Sorumluları

Öğr. Gör. Güven Çağdaş GÜNDOĞDU (Anadolu Üniversitesi) (Açılış ve Atölye Çevirmeni)

Öğr. Gör. Dr. Elif ÖZCAN (Başkent Üniversitesi) (Açılış ve Atölye Çevirmeni)

Öğr. Gör. Özlem UZUN (Anadolu Üniversitesi) (Atölye Çevirmeni)

Enise ANKARA (Özel Okul Personeli) (Atölye Çevirmeni)

Yusuf GÖZÜDELİ (MEB Personeli) (Atölye Çevirmeni)

Müşerref ÇOBAN (MEB Personeli) (Atölye Çevirmeni)

Müberra BURAN (MEB Personeli) (Yedek Atölye Çevirmeni)

Öğr. Gör. Dr. Bilge ÜNAL (Yedek Atölye Çevirmeni)

Zübeyir ÇALIŞKAN (MEB Personeli) (Yedek Atölye Çevirmeni)

Öğr. Gör. L. Ayça ÇELİKBAŞ (Ömer Halisdemir Üniversitesi) (Yedek Atölye Çevirmeni)

Öğr. Gör. İlknur ÖZKAN (Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi) (Yedek Atölye Çevirmeni)

Metin DÜZER (Özel Kurum Satın Alma Direktörü) (Yedek Atölye Çevirmeni)

Müze Sorumlusu

Hakan KURU (ETO Müze, Arkeolog)

Kongre Genel Organizasyon Sorumluları

Selin Büke GÜRBÜZ AKBULUT

Sibel YILDIRIM TURAN

Kezban KILIÇ

Sedef YILDIRIM

Meryem YALÇINKAYA

Büşra KOCABAŞ

Gonca ERSİN EKTİRİCİ

Havva DİNÇER

Özgül YÜCEL İNANLI

Özden YÜCEL

Kadriye TURGUT

Şeyza KÜÇÜK

Nilgün ÇİMEN

Tuğba YAVUZ

Gizem Burcu GERÇEK

Zeynep ÜŞÜMEZEL

Cansu SAÇAN

Keziban YOZGATLI

Yeliz GELEMERYELİ

Tuğba KURTARAN

Yasemin BÜYÜKKARACA

Gülhanım TÜYSÜZ

Melis SÖZÜPEK

Elif TEKERGÜL

Gökçen DEMİRBAY

Şengül DOLMUŞ ERSAN

Fatma KIRKSES

Burcu METE

Sami SÜNER

Ruken TURHAN

Birgül GÜRSOY PAKKAN

Ravza Betül ÖZ

Yüstra ATAY

Melih ESMER

Mehmet ÖNAL

Azra YILDIZ

Cemile KAMIŞ

Zeynep Sude YILMAZ

Sude AYAN

Etkinlik Sekreteri:

Öğr. Gör. Dr. Elif ÖZCAN (Başkent Üniversitesi)

Öğr. Gör. Güven Çağdaş GÜNDOĞDU (Anadolu Üniversitesi)

Sonuç Bildirgesi Komisyon Başkanı:

Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL (Ankara Üniversitesi)

Sonuç Bildirgesi Komisyon Üyeleri:

Blm. Uzm. Akın KEKLİK (Eskişehir Tepebaşı Şehit Mutlu Yıldırım Ortaokulu – Çağdaş Drama Derneği Eskişehir Şube YK Başkanı)

Öğr. Gör. Dr. Elif ÖZCAN (Başkent Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi İhsan METİNNAM (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Zeynep KILIÇ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

ÖNSÖZ

Çağdaş Drama Derneği ve drama camiası için bir şölen havasında gerçekleşen Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi bu sene Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ev sahipliğinde çok özel bir başlık altında gerçekleştirilmiştir. Bu sene gerçekleştirilen tüm atölyeler 29 Ağustos 2021 günü hayata gözelerini yuman Prof. Dr. Ali Öztürk anısına ithafen gerçekleştirilmiştir. Bu yönde kongre konusu “Devridaim” olarak belirlenmiştir. Mekanik, mühendislik, tasavvuf ve kutsal kitaplarda...vb. başlıklar altında “Devridaim” ile karşılaşılacaktır. Her nerede karşılaşılırsa karşılaşılın devridaimin çembersel ya da döngüyü tamamlamaya yönelik bir anlamı ile karşılaşılacaktır. Tüm bu anlamlardan ilham alarak yaratıcı drama bağlamında devrin daim olması, yaşamın döngüsü ve farklı alanlardan devridaime ilişkin konular 36 atölyede ele alınmıştır.

Kongrede 7 davetli konuşmacı sunumlarını açılışta ve kongrenin ikinci gününde gerçekleştirmiştir. Açılışta onur konuğu / sanatçı Tamer Levent, Prof. Dr. Ayşe Okvuran, Prof. Dr. Sibel Çiğdem Güneysu, Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan, Prof. Dr. Ali Ersoy, Öğr. Gör. Erdem Erem konuşmalarını gerçekleştirmişlerdir. İkinci gün ise Prof. Dr. Belma Tuğrul online olarak konuşmalarını gerçekleştirmiştir.

Prof. Dr. Ali Öztürk anısına yapılan panele Prof. Dr. Ömer Adıgüzel başkanlık etmiş olup Prof. Dr. Mustafa Sekmen Ali Öztürk’ün estetik bakış açısı, Doç. Dr. Zeki Özen Ali Öztürk’ün drama anlayışı üzerine, Dr. Öğr. Üyesi İhsan Metinnam Ali Öztürk’ün tiyatro anlayışı üzerine, Dr. Evrim Onay Ali Öztürk’ün Orff-Schulwerk anlayışı üzerine, Yurtsever Deniz Dağkiran Ali Öztürk’ün dans, müzik, devrim, ritim anlayışları üzerine konuşmalarını gerçekleştirmiştir.

Kongreye, Christina Andrea Penna Gomez (İngiltere), Clemens Schaub (Almanya), Julianne Lenssen (Almanya), Benni Troi (İtalya), Sanja Krsmanovic Tasic (Sırbistan), Tanja Hautakangas(Finlandiya), Elif Özcan, İhsan Metinnam, Mustafa Sekmen, Özgür Adam İnanc, Pınar Özdemir Şimşek, Songül Başbuğ, Tülay Üstündağ, Zeki Özen 6 (Altı) saatlik atölye çalışmalarıyla katılmıştır. Ayşe Özen Karakurt, Nurhan Aleçakır, Bedri Adar-Sanem Yeles, Sema Baş, Erdem Erem, Tunay Onursal, Serap Antepli, Evrim Onay, Hülya Gök, Hakan Sezerel, Tamer Levent 3 (Üç) saatlik atölyeleri ile katılmıştır. Bunların dışında 8(Sekiz) eğitmen hakemli bildirili atölyeleri ile yer almıştır.

Kongre kitabının Ocak 2025 tarihinde yayınlanması planlanmaktadır.

Tüm atölye eğitmenlerine, davetli konuşmacılara, bildiri sahiplerine, katılımcılara ve kongrenin düzenlenmesinde emeği geçen herkese teşekkür eder, 32. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi Bildiri Kitabının yaratıcı drama alanına katkı sağlamasını dileriz.

Akın Keklik

Kongre Düzenleme Kurulu Adına

32. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi “DEVİRDAİM “

1985 yılından beri gerçekleştirilen **Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminer ve Kongrelerinin** amacı, yaratıcı dramanın bir ders ve yöntem olarak yaygınlaşması amacıyla yapılmış çalışmaları ulusal ve uluslararası alan uzmanları ile paylaşmaktır. Türkiye’de yaratıcı drama alanı hızla gelişmekte, eğitim sistemi içerisinde ve etkisini göstermektedir.

Bugüne kadar Ankara Üniversitesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, İzmir Ege Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi ve Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Kadir Has Üniversitesi, Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi, Antalya Akdeniz Üniversitesi, Şanlıurfa Valiliği, Kocaeli Üniversitesi ile işbirliği içerisinde yapılan kongrelerimizin 32.si **13 - 16 Kasım 2024** tarihleri arasında, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi** ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Kongrede ana konu çerçevesinde bildiriler sunulmuş, atölyeler yapılmış, atölyeli bildiriler ve panel çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Kongrelerimiz yaratıcı drama çalışmalarının Türkiye’deki eğitim, kültür ve sanat ortamlarında tartışılmaya başlanmasında önemli ivmeler oluşturmaktadır. Bu nedenle yaratıcı drama eğitimcilerini, sanat eğitimcilerini, tiyatrocuları, tiyatro bilimcileri, eğitim bilimciler, yaratıcı drama uygulamaları yapan öğretmenleri, yaratıcı drama alanıyla ilgilenenleri ya da dramaya giriş yapacakları bir araya getirmeyi amaçlayan kongremizi çok çeşitli alanlardan katılımcılar dahil olmuştur. Atölyelerimize toplamda 517 kişi başvuru yapmıştır.

32. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi’nin ana teması bu yıl “**Devridaim**” olarak belirlenmiştir. Kongre 29 Ağustos 2022 tarihinde vefat eden ve Yaratıcı Drama Derneği Eskişehir Şubesi’nin kurucu başkanlığını da yapan eğitimimiz **Prof. Dr. Ali Öztürk**’e ithaf edilmiştir.

Çevirmek anlamına gelen “devir” ile sürekli, *sonsuz olan* anlamına gelen Arapça kökenli “daim” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşan “devridaim”, “tam ve sürekli dönüş veya dolaşım” anlamı taşımaktadır. Bu dönüş ve dolaşım, dairesel bir yapıya ve bir döngüye işaret eder.

Hayatımızın birçok alanında karşılaştığımız bu kavram, örneğin mühendislikte devirdaim pompasıyla karşımıza çıkmaktadır. *Devirdaim pompası*, motorun çok ısınmasını engellemek için bir tür dairesel kalkan oluşturarak herhangi bir makinenin kendini yok etmesini engelleyen son derecede önemli bir parçadır.

Devridaim sözcüğü ile inanç alanında da karşılaşılır. Mevlânâ ve Yunus Emre gibi önemli kişiler tarafından benimsenen devir anlayışı, temelini “Biz Allah’a aitiz, yine O’na döneceğiz.” (Bakara 2/156) olarak açıklanan âyetten alır. Mevlevî ayini semâda, semazenlerin sol ellerinin toprağa, sağ ellerinin göğe bakan duruşu ile kolların ve ayaklarının döngüsel hareketinin anlamı “Her şey aslına rüçû eder”, “Hak’tan gelen, Hakk’a döner” olarak açıklanır.

Tüm bu yönleriyle ele alındığında devridaim kavramının çok yüksek bir bilinç, motivasyon, adanmışlık, inanç ve bağlılık barındırdığı görülmektedir. Çoğu zaman kutsal ve döngüsel bir yolculuğa çıkmayı çağırıştırılmaktadır. Bu yolculuk Yunus Emre’nin “Ten fanidir can ölmez/ Çün gitti geri gelmez/ Ölürsen tenler ölür/ Canlar ölesi değil” insanın ruhuyla gerçekleştirdiği bir yolculuktur. Fiziki anlamda insanoğlunun bedeni ölüm ile yok olurken canı yani ruhu yaşamaya devam eder; kimi inanca göre yeniden doğarak kimi inanca göre ise toprağa karışıp

başka bir canlının oluşumuna yardımcı olarak... Tıpkı eğitimde drama toprağına ektiğı tohumlar ve tüm öğrencilerinde bıraktığı izler ile **Prof. Dr. Ali Öztürk**'ün de devrinin daim olacağı gibi.

Devridaim, döngüsel yapısı ve dinamizmi ile drama çalışmalarının da önemli bir özelliğıne sahiptir. Drama çalışmaları çember formunda başlar ve ilerler. Çember, eşitliğı, hareketi, dinamizmi, başlangıcı ve sonu olmamayı yani sonsuzluğu ve ebediyeti simgeler. Dramanın katılımcıların yaşantılarını dönüştürerek yeni yaşantılara evrilmesi onun yapısındaki devridaimi gösterir.

Verilen bu bilgilere dayalı olarak bu kongremizde eğitimde drama/yaratıcı drama ile devridaim'in döngüsel ve dinamik yapısı arasındaki bağlara odaklanan çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar, aşağıdaki alt temalar bağlamında ele alınmıştır:

- Devridaim
- Eğitim Bilimlerinde Devridaim
 - Sanat Eğitiminde Devridaim
 - Eğitimde Dramada Devridaim
- Sanatta Devridaim
 - Tiyatroda Devridaim
 - Müzikte Devridaim
 - Dansta Devridaim

BİRİNCİ GÜN (13 Kasım 2024)

9:00 - 10:30 Açılış

Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi HAMER Gösterisi
Elif Özcan "Seslerin Harmanında"

Açılış Konuşmaları

Akın Keklik - Çağdaş Drama Derneği Eskişehir Şube Başkanı
Prof. Dr. Ömer Adıgüzel - Kongre Başkanı
Prof. Dr. Hüseyin Anılan - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Bölüm Başkanı
Doç. Dr. Pınar Özdemir Şimşek - Çağdaş Drama Derneği Genel Başkanı
Prof. Dr. Şerife Yücesoy Özkan - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Kamil Çolak - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörü

10:30 - 11:00 Çay Kahve Arası

11:00 - 13:00 Çağrılı Konuşmacılar

Tamer Levent
Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan "Güncel Sanatta Devridaim"
Prof. Dr. Ayşe Okvuran "Dramadaki Oluşumlar Aşamasının Kayboluşu"
Prof. Dr. Sibel Çiğdem Güneysu "Sürdürülebilirlik Eğitimi ve Drama"
Prof. Dr. Ali Ersoy "Eğitimde Yaratıcı Drama ve Katılımcı Araştırmalar"
Öğr. Gör. Erdem Erem "Forum Tiyatrodaki Tersine Dönüş"

13:00 - 14:00 Öğle Yemeği

14:00 - 15:30 Panel "Can Kardeş Ali Öztürk"

Panel Başkanı: Prof. Dr. Ömer Adıgüzel

Konuşmacılar: Prof. Dr. Mustafa Sekmen, Dr. Tülay Üstündağ, Dr. Öğr. Üyesi İhsan Metinnam, Doç. Dr. Zeki Özen, Dr. Evrim Onay, Yurtsever Deniz Dağkiran

15:30 - 19:00 Ana Atölyeler (3 Saat)

Atölye 1	Tamer Levent (1.Grup)	Sanata Evet ve Devridaim	Yer:Drama Dersliği
Atölye 2	Nurhan Aleçakır	Büyülü Topaç	Yer: Derslik1
Atölye 3	Ayşe Özen Karakurt	Devridaim Müzesi	Yer: Derslik2
Atölye 4	Erdem Erem	Devr-i Daim Yaşamlar (İmge ve Forum Tiyatrosu)	Yer: Derslik3
Atölye 5	Serap Antepli	Emanet	Yer: Derslik4
Atölye 6	Evrım Onay	Elementer Müzik ve Yaratıcı Drama ile Sanatsal Yolculuk	Yer: Derslik5

19:00 - 20:15 Bildiri Sunumları *

Oturum Başkanı: Prof.Dr. Hüseyin Anılan

Yer:Sunum Sınıfı 1

19:00	Elif Özcan	Yaratıcı Drama ile Nibelungen Yüzüğü'nün Keşfi: Sanatsal İfade ve Anlamlandırma Üzerine Disiplinler Arası Bir Çalışma
19:15	Müge Kunt Bayramoğlu	Drama ile Büyümek: Okul Öncesi Eğitimde Drama Çalışmalarına Doküman Analiziyle Bakış
19:30	Ferah Burgul Adıgüzel	Edebi Metin Temelli Drama Anlayışı: Winifred Ward
19:45	İhsan Metinnam	Süreçsel Dramanın Köklerini Keşfetmek: Öncü Yaklaşımlar ve Anlayışlar Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma
20:00	Gökhan Karaosmanoğlu	Liseli Öğrencilerin Siber Zorbalık Deneyimlerine Yönelik Bir Süreçsel Drama Atölyesi

19:00 - 20:15 Bildiri Sunumları

Oturum Başkanı: Prof.Dr. Necdet Aykaç

Yer:Sunum Sınıfı 2

19:00	Gökhan Karaosmanoğlu	Süreçsel Drama ile Kolektif Yaratıcılık ve Eğitsel Fırsatlar
19:15	Özlem Aksu Kurtoğlu	Arrival Filmi Üzerinden Dile Döngüsel Bir Bakış: Bir Heptapod Nasıl "İnsan" der?
19:30	Zeynep Kılıç	Sınıf Öğretmeni Adaylarının Hazırladıkları Ders Planlarında Yaratıcı Drama
19:45	Elif Özcan	Yaratıcı Drama ile Sanat ve Yaşamda Döngüsel Temaların İncelenmesi
20:00	Esra Durkan Dayı	8. Sınıf Öğrencilerinin Ekolojik Vatandaşlık Kazanmalarına Yönelik Hazırlanan Yaratıcı Drama Etkinliği

İKİNCİ GÜN (14 Kasım 2024)

9:00 - 12:30 Ana Atölyeler (6 saat) 1. Oturum

Atölye 7	Benni Troi(1.grup)	Güvensizlikler: Eğitimde Drama İçin Bir Fırsat	Yer: Drama Dersliği
Atölye 8	Sanja Krsmanović Tasić	Yaratıcılığa Derinlemesine Dalış: Yaratım Süreci ve Kişisel Keşifler	Yer: Derslik1
Atölye 9	Tülay Üstündağ	İnsanın Güvenli Limanı Devridaim	Yer: Derslik2
Atölye10	Özgür Adam İnanc	Devri Daim: Döngüsellik Üzerine Bir Yaklaşım	Yer: Derslik3
Atölye11	Clemens Schaub(1.grup)	Bedenin Dilini Keşfetmek- Sessiz Pantomim Sanatı	Yer: Derslik4

9:00 - 12:30 Ana Atölyeler (3 saat)

Atölye 12	Tamer Levent(2.Grup)	Sanata Evet ve Devridaim	Yer: Derslik5
-----------	----------------------	--------------------------	---------------

12:30 - 13:30 Öğle Yemeği

13:30 - 14:30 Çağrılı Konuşma Prof. Dr. Belma Tuğrul "Çocuk Gibi Büyük Düşünebilmek"

14:45 - 18:15 Ana Atölyeler (6 Saat) 2. Oturum

14:45 - 18:15 Ana Atölyeler (3 saat)

Atölye 13	Hakan Sezerel	Sıradan Kahramanın Yolculuğu:Talihsizliğin Döngüsellliği	Yer: Derslik5
-----------	---------------	--	---------------

18:30 - 22:00 Ana Atölyeler (3 Saat)

Atölye 14	Hülya Gök	Ya Orada Yoksan	Yer:Drama Dersliği
Atölye 15	Tunay Onursal	Kökler ve İzler	Yer: Derslik1
Atölye 16	Sema Baş	Nefes	Yer: Derslik2

18:30 - 22:00 Hakemli Bildirili Atölyeler

B. Atölye 1	Yıldız Kaya	Sarılam mı?	Yer: Derslik3
B. Atölye 2	Sezgin Koçyiğit	Son Ses	Yer: Derslik4
B. Atölye 3	Sinan Işık	Tiyatrodaki Devridaim: Absürd ve Deneyimsel Döngüler	Yer: Derslik5

18:45 - 20:15 Bildiri Sunumları

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ferah Burgul Adıgüzel

Yer:Sunum Sınıfı 1

18:45	Kenan Demir	Eğitimde Drama Dersi Etkinliklerinin Uygulamalı Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri
19:00	Merve Çalık	Mythos Terapötik Kartlarıyla Desteklenmiş Masal Terapi Odaklı Yaratıcı Drama Grup Çalışmasının Çocukların Benlik Saygısına Etkisi
19:15	Burcu Akhun	Toplumda ve Sanatta Kadının Eli
19:30	Sevda Sevim	Üstün Zekalı Öğrencilerin İngilizce Dersi Sözcük Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması
19:45	Raziye Günay Bilaloğlu	Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Engellerine Yönelik Yaratıcı Drama Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri
20:00	Büşra Kocabaş	Eğitimde Yaratıcı Drama Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Programa Dair Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Örneği

*Programda Bildiri yazarlarından "sunucu" yazarların isimlerine yer verilmiştir. Bildiri kitapçığında tüm yazarların isimleri yer alacaktır.

ATÖLYE SORUMLULARI

Atölye 1 Bedri Adar
Atölye 2 Sinan Işık
Atölye 3 Ayşe Dönmez
Atölye 4 Y. Deniz Dağkiran
Atölye 5 Müge Kunt
Atölye 6 Elif Özcan
Atölye 7 Zehra Kargın
Atölye 8 Elif Özcan
Atölye 9 Birgül Gürsoy Pakkan
Atölye 10 Algül Kalay İnce
Atölye 11 Aslıhan Asan
Atölye 12 Sanem Akpınar
Atölye 13 Kadir Demiryürek
Atölye 14 Bedri Adar

Atölye 15 Sanem Akpınar
Atölye 16 Aslıhan Asan
Atölye 17 Özlem Uzun
Atölye 18 Ömer Ortaç
Atölye 19 Sema Baş
Atölye 20 Zehra Kargın
Atölye 21 Ayşe Dönmez
Atölye 22 Y. Deniz Dağkiran
Atölye 23 Hakan Kuru
Atölye 24 Algül Kalay İnce
Atölye 25 Nurhan Aleçakır
Atölye 26 Berna Çağlar
Atölye 27 Gökçen Demirbay
Atölye 28 Alaz Tetik

32.ULUSLARARASI EĞİTİMDE
YARATICI DRAMA KONGRESİ
"DEVRIDAIM"

32nd INTERNATIONAL CONGRESS ON
CREATIVE DRAMA IN EDUCATION
"ETERNAL CYCLE"

Eskişehir, 13-16 Kasım 2024

Eskişehir, 13-16 November 2024

18:45 - 20:15 Bildiri Sunumları

18:45 Yusuf Gözüdeli
19:00 İstek Aksak Kömür
19:15 Hamide Beril Demirok
19:30 Latife Yüksel
19:45 Merve Çalık
20:00 Kenan Demir

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Zeki Özen

Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Drama Derslerini Verme Yetkinlik Algıları Üzerine Bir Değerlendirme
Peter Slade'in Doğal Dans Anlayışı Üzerine Bir İnceleme
İlkokullarda Yaratıcı Drama Etkinlikleri Yürüten Öğretmen Adaylarının Sürece İlişkin Görüşleri
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni ve İlkokul Öğretim Programlarında Dramanın İzleri
Web 2 Araçlarıyla Desteklenmiş Yaratıcı Drama Odaklı Grup Çalışmasının Ergenlerin Sosyal Duygusal Becerilerine Etkisi
Ölçek Geliştirme Sürecinde Yaratıcı Dramanın Yeri

Yer:Sunum Sınıfı 2

18:45 - 20:00 Bildiri Sunumları

18:45 Ayşecan Sarıaslan
19:00 Seher Güneş
19:15 Yusuf Gözüdeli
19:30 Ezgi Kösele
19:45 Ebru Seçilöğlu Demirsöz

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Nami Eren Beştepe

Türkiye'de 2019-2024 yılları arasında Eğitimde Yaratıcı Drama alanında Yapılan Makalelerin İncelenmesi
Okul Öncesi Dönemde "Gübre" ve "Kompost" Kavramlarının Öğrenilmesinde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Kullanılması
Engelleri Aşan Yetenekler; Bilim ve Sanatta Benim Hikayem Projesinin Drama ve Ben Etkinliğinin Değerlendirilmesi
Yaratıcı Drama Etkinlikleri ile İşlenen Fen Bilimleri Derslerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Başarısına, Fen Tutumuna ve Öz güvenine Etkisi
Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Gerçekleştirilen Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutumları ile Okul Dışı Öğrenmeyi Düzenlemeye Yönelik Görüşlerine Etkisi

Yer:Sunum Sınıfı 3

ÜÇÜNCÜ GÜN (15 Kasım 2024)

9:00 - 12:30 Ana Atölyeler (6 saat) 1. Oturum

Atölye 17 Benni Troi (2.grup)
Atölye 18 Mustafa Sekmen
Atölye 19 Juliane Lenssen
Atölye 20 Zeki Özen
Atölye 21 Tanja Hautakangas
Atölye 22 Elif Özcan

Güvensizlikler: Eğitimde Drama İçin Bir Fırsat
Doğanın Döngüsüne Eşlik Eden Şaman/Oyuncu/Meddahın Anlatı Tekniği Sözel Deneyim
Röportaj Tekniğiyle Belgesel Tiyatro Yaratma
Homo Sapiens Ve Hümanizma: Kaspar Hauser'in Esrarengiz Öyküsü
Yeni Gözlerle Görün
Rembetiko: Sürgünün ve Direnişin Müziği ile Döngüsel Bir Deneyim

Yer:Drama Dersliği
Yer:Derslik1
Yer:Derslik2
Yer:Derslik3
Yer:Derslik4
Yer:Derslik 5

12:30 - 13:30 Öğle Yemeği

13:30 - 17:00 Ana Atölyeler (6 saat) 2. Oturum

17:15 - 20:45 Hakemli Bildirili Atölyeler

B. Atölye 4 Algül Kalay İnce
B. Atölye 5 Kadir Demiryürek
B. Atölye 6 Kübra Alcaay İncü
B. Atölye 7 Rojda Şükran Kardeş
B. Atölye 8 Nadire Can

Harriet Finlay Johnson Dramatik Kurguda Müzede Drama "Hırsızın Peşinde"
Duvardaki Sanat
Hatırlayanlar Unutanlara Hatırlatsın: Kadın Bilgeliliğinin Devridaim İzleri
Doğa, Yaşam ve Devridaim Döngüsü: Şahmaran ile Bilgeliliğin İzinde
Tozunu Al!

Yer:Derslik1
Yer:Derslik2
Yer:Derslik3
Yer:Derslik4
Yer:Derslik 5

17:15 - 19:15 Bildiri Sunumları

17:15 Bilge Kuşdemir Kayıran
17:30 Elif Özdemir Yılmaz
17:45 Ayşe Sancak Deniz
18:00 Derya Ağaoğlu
18:15 İlnur Hotlu
18:30 Zülfi Alimterin
18:45 F. Esin Kalyoncu Aslan
19:00 Bilgehan Eren

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi İhsan Metinnam

Yaratıcı Dramaya Yönelik Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Öz Yeterlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması
Sınıf Öğretmeni Perspektifinden Kaynaştırma /Bütünleştirme Uygulamalarında Yaratıcı Drama Yöntemi ile Etkili Türkçe Öğretimi
Hemşirelik Mesleğinde Tükenmişlik Sendromuyla Baş Etme Yöntemi olarak Yaratıcı Drama
Süreçsel Dramada Çoklu Duyusal Uyarım Tekniğinin İşlevleri: Victoria Brown ve Sarah Pleydell Atölyeleri Üzerinden Örnekler
Öğretmen Adayları Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyum Sorunlarına Yönelik Farkındalık Kazanmak İçin Akranlarıyla Drama Çalışmaları Yapıyor
Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamaları Kapsamında Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanma Deneyimleri
Dorothy Heathcote'un Drama Yaklaşımlarında Rolün Döngüselliliği
Drama ve Müzikli Oyunlar Dersinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya İlişkin Öz Yeterlik Algılarına Etkisi

Yer:Sunum Sınıfı 1

17:15 - 19:15 Bildiri Sunumları

17:15 Tuba Çay Sağlam
17:30 Şeyma Koç
17:45 Özgür Ulubey
18:00 Zülfi Alimterin
18:15 Bilgehan Eren
18:30 Zeynep Demirel
18:45 Zeynep Kanat
19:00 Sultan Alonso

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Zeynep Kılıç

Doğanın Kendi İçindeki Döngüsü Üzerine Okulöncesi Çocuklarıyla Yapılan Bir Yaratıcı Drama Çalışması
Lise Öğrencilerine Yönelik Yaratıcı Drama Etkinlikleriyle Yapılandırılan Forum Tiyatro Çalışmasının Akran Zorbalığındaki Seyirci Rolüne Etkisi
Gençlerden Öykülerle İngilizce Derslerini Canlandırıyoruz: TÜBİTAK 4005 Projesi
Bilim ve Sanat Merkezindeki Uyum Sürecinde Yaratıcı Drama Uygulamaları Hakkında Öğrenci Görüşleri
Y.Drama Yöntemi ile Yürütülen Özel Eğitim ve Kaynaştırma Dersinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutumlarına Etkisi
Yaratıcı Dramanın Sınıfta Kullanım Alanlarının Belirlenmesi
Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Ortamında Yaratıcı Dramadan Beklentileri
Farklı Kültürlerde Yaratıcı Drama Algısı(orta doğu/middle east)

Yer:Sunum Sınıfı 2

DÖRDÜNCÜ GÜN (16 Kasım 2024)

9:00 - 12:30 Ana Atölyeler (6 saat) 1. Oturum

Atölye23 Songül Başbuğ
Atölye24 Cristina Gomez Penna
Atölye25 İhsan Metinnam
Atölye26 Pınar Özdemir Şimşek
Atölye27 Clemens Schaub(2.grup)

Dramadan Müzeye, Müzeden Dramaya
Cinsiyet Stereotiplerinde Ve "Mikromachismos"da Sürekliliği Kırmak
Oidipus'un Trajik Döngüsü: Özgür İrade ve Kader Çatışması Odağında Süreçsel Drama
Bilimselden Spiritüelliğe Devridaim Süreci
Bedenin Dilini Keşfetmek- Sessiz Pantomim Sanatı

Yer:ETO Müze
Yer:Drama Dersliği
Yer:Derslik 1
Yer:Derslik 2
Yer:Derslik 3

9:00 - 12:30 Ana Atölyeler (3 Saat)

Atölye28 Sanem Akpınar- Bedri Adar

Hareketten Karaktere; Devinim ve Oyunculuk

Yer:Derslik 4

12:30 - 13:30 Öğle Yemeği

13:30 - 17:00 Ana Atölyeler (6 saat) 2. Oturum

14:30 Kapanış Töreni

İÇİNDEKİLER

Lise Öğrencilerine Yönelik Drama Etkinlikleriyle Yapılandırılan Forum Tiyatro Çalışmasının Akran Zorbalığındaki Seyirci Rolüne Etkisi	14
Şeyma Koç & Zeki Ozen	
Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamaları Kapsamında Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanma Deneyimleri	18
Zülfü Alımtirin & Emrah Bilgiç	
Bilim ve Sanat Merkezindeki Uyum Sürecinde Yaratıcı Drama Uygulamaları Hakkında Öğrenci Görüşleri	22
Zülfü Alımtirin & Gönül Erdoğan	
Eğitimde Drama Dersi Etkinliklerinin Uygulamalı Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri	26
Kenan Demir	
Üstün Zekalı Öğrencilerin İngilizce Dersi Sözcük Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması	28
Sevda Sevim	
Ölçek Geliştirme Sürecinde Yaratıcı Dramanın Yeri	42
Kenan Demir & Abdul Samet Demirkaya	
Sınıf Öğretmeni Perspektifinden Kaynaştırma /Bütünleştirme Uygulamalarında Yaratıcı Drama Yöntemi ile Etkili Türkçe Öğretimi	45
Emrah Bilgiç & Elif Özdemir Yılmaz	
İlkokullarda Yaratıcı Drama Etkinlikleri Yürüten Öğretmen Adaylarının Sürece İlişkin Görüşleri	49
Hamide Beril Demirok & Kenan Demir	
Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Ortamında Yaratıcı Dramadan Beklentileri	52
Zeynep Kanat & Nida Bayındır	
Web 2 Araçlarıyla Desteklenmiş Yaratıcı Drama Odaklı Grup Çalışmasının Ergenlerin Sosyal Duygusal Becerilerine Etkisi	63
Merve Çalık	
Mythos Terapötik Kartlarıyla Desteklenmiş Masal Terapi Odaklı Yaratıcı Drama Grup Çalışmasının Çocukların Benlik Saygısına Etkisi	66
Merve Çalık	
TÜBİTAK 4008 Engelleri Aşan Yetenekler; Bilim ve Sanatta Benim Hikayem Projesinin Drama ve Ben Etkinliğinin Değerlendirilmesi	70
Yusuf Gözüdeli & Sümeyye İrem Yeter	
Okul Öncesi Dönemde "Gübre" ve "Kompost" Kavramlarının Öğrenilmesinde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Kullanılması	73
Seher Güneş & Canan Cengiz	
Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Drama Derslerini Verme Yetkinlik Algıları Üzerine Bir Değerlendirme	78
Yusuf Gözüdeli	
Yaratıcı Dramanın Sınıfta Kullanım Alanlarının Belirlenmesi	81
Zeynep Demirel & Nida Bayındır	
Gençlerden Öykülerle İngilizce Derslerini Canlandırıyoruz: TÜBİTAK 4005 Projesi	84
Özgür Ulubey, Perihan Korkut, Şevki Kömür, Ayten Çokçalışkan & Ertan Deren	

8. Sınıf Öğrencilerinin Ekolojik Vatandaşlık Kazanmalarına Yönelik Hazırlanan Yaratıcı Drama Etkinliği	88
Esra Durkan Dayı & Burcu Anılan	
Yaratıcı Drama Yöntemi ile Yürütülen Özel Eğitim ve Kaynaştırma Dersinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutumlarına Etkisi	93
Bilgehan Eren	
Yaratıcı Drama Etkinlikleri ile İşlenen Fen Bilimleri Derslerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Başarısına, Fen Tutumuna ve Öz güvenine Etkisi	96
Ezgi Köşeler & Zeynep Akın Demircan	
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni ve İlkokul Öğretim Programlarında Dramanın İzleri	100
Latife Yüksel & Kenan Demir	
Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Gerçekleştirilen Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutumları ile Okul Dışı Öğrenmeyi Düzenlemeye Yönelik Görüşlerine Etkisi	103
Ebru Selçioğlu Demirsöz	
Hemşirelik Mesleğinde Tükenmişlik Sendromuyla Baş Etme Yöntemi olarak Yaratıcı Drama	107
Ayşe Sancak Deniz	
Öğretmen Adayları Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyum Sorunlarına Yönelik Farkındalık Kazanmak İçin Akranlarıyla Drama Çalışmaları Yapıyor	111
Ilknur Hotlu, Derya Şengün, Rabia İnci Yaman, Rümeyza Kılıç & Musa Çalışır	
Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Engellerine Yönelik Yaratıcı Drama Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	116
Raziye Günay Bilaloğlu & İnanç Eti	
Yaratıcı Dramaya Yönelik Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Öz Yeterlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	121
Burak Cesur & Bilge Kuşdemir Kayıran	
Drama ile Büyümek: Okul Öncesi Eğitimde Drama Çalışmalarına Doküman Analiziyle Bakış	125
Müge Kunt Bayramoğlu & Banu Dikmen Ada	
Dorothy Heathcote'un Drama Yaklaşımlarında Rolün Döngüselliliği	129
Fatma Esin Kalyoncu Aslan & Zeki Özen	
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Hazırladıkları Ders Planlarında Yaratıcı Drama	133
Hüseyin Anılan, Zeynep Kılıç & Z. Melis Demir	
Doğanın Kendi İçindeki Döngüsü Üzerine Okulöncesi Çocuklarıyla Yapılan Bir Yaratıcı Drama Çalışması	137
Tuba Çay Sağlam & Nami Eren Beştepe	
Peter Slade'in Doğal Dans Anlayışı Üzerine Bir İnceleme	151
İstek Aksak Kömür	
Türkiye'de 2019-2024 yılları arasında Eğitimde Yaratıcı Drama alanında Yapılan Makalelerin İncelenmesi	154
Ayşecan Sarıaslan, Gülnihal Taşar & Meltem Gökdağ Baltaoğlu	
Eğitimde Yaratıcı Drama Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Programa Dair Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Örneği, "Devridaim" Anısına	158
Büşra Kocabaş 1,* & Elif Çimşir 2	
1 Eğitimde Yaratıcı Drama Anadolu Üniversitesi	

Farklı Kültürlerde Yaratıcı Drama Algısı(orta doğu/middle east)	162
Sultan Alouso 1,* & Nida Bayındır 2	
1 Sınıf Öğretmenliği Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	
Seslerin Yaratıcı Yazıya Dönüşümü	166
Sezgin Koçyiğit	
Türkçe Eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı	
Edebi Metin Temelli Drama Anlayışı: Winifred Ward	170
Ferah Burgul Adiguzel	
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Gazi Üniversitesi	
Drama ve Müzikli Oyunlar Dersinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya İlişkin Öz Yeterlik Algılarına Etkisi	173
Bilgehan Eren	
Müzik Eğitimi Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	
Yaratıcı Drama ile Sanat ve Yaşamda Döngüsel Temaların İncelenmesi	176
Elif Özcan	
Temel Eğitim/Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Başkent Üniversitesi	
Süreçsel Dramada Çoklu Duyusal Uyarım Tekniğinin İşlevleri: Victoria Brown ve Sarah Pleydell Atölyeleri Üzerinden Örnekler	182
Derya Agaoglu	
Temel Bilimler Birimi ve Eğitim Fakültesi Ted Üniversitesi	
Yaratıcı Drama ile Nibelungen Yüzüğü'nün Keşfi: Sanatsal İfade ve Anlamlandırma Üzerine Disiplinler Arası Bir Çalışma	187
Elif Özcan	
Temel Eğitim/Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Başkent Üniversitesi	
Toplumda ve Sanatta Kadının Eli	192
Burcu Akhun 1,* & Pınar Özdemir Şimşek 2	
1 Temel Eğitim Hacettepe Üniversitesi	

Lise Öğrencilerine Yönelik Drama Etkinlikleriyle Yapılandırılan Forum Tiyatro Çalışmasının Akran Zorbalığındaki Seyirci Rolüne Etkisi

Şeyma Koç ^{1,*} & Zekı Ozen ²

¹ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Milli Eğitim Bakanlığı

² Sınıf Öğretmenliği Ankara Üniversitesi

seeymaakooc@gmail.com

Özet

Akran zorbalığı, akran gruplarının bulunduğu tüm ortamlarda tarih boyunca varlığını sürdüren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimde drama çalışmalarında uygulanan Forum Tiyatro yaklaşımı ise, ezen-ezilen ilişkilerinin olduğu her türlü konuyu sahneye taşıyarak, seyircilerin aktif katılımıyla bu problemlere çözüm bulmayı amaçlayan interaktif bir yaklaşımdır. Bu araştırmada, günümüzde okullarda artış gösteren akran zorbalığı olgusu incelenmiş ve özellikle zorbalığa seyirci kalan bireylerin bu davranışlara müdahalelerinin hem kendi hem de başkalarının çözüm önerilerinin sonuçlarını deneyimlemelerini sağlayan Forum Tiyatro yaklaşımının bu kişilerin davranışları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada karma yöntem tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemi, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Eskişehir ili Odunpazarı ilçesinde bulunan Salih Zeki Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 9. ve 10. sınıf öğrencilerinden oluşan 280 kişilik bir gruptur. Nicel veriler, Zorbalıkta Seyirci Müdahale Ölçeği (ZSMÖ) aracılığıyla toplanırken, nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşme ve odak grup görüşmesi teknikleri ile elde edilmiştir. Seyirci grubundan rastgele seçilen 8 kız ve 8 erkek öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, ayrıca 24 kişilik bir seyirci-oyuncu grubuyla odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen nitel veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın hem nicel hem de nitel bulguları, Forum Tiyatro uygulamasının lise öğrencilerinin zorbalığa seyirci olarak müdahale düzeylerini artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

*Bu bildiri; Doç. Dr. Zeki Özen danışmanlığında Blm. Uzm. Şeyma Koç tarafından hazırlanan ve 2024 yılının Ağustos ayında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden onay alan “Drama Etkinlikleri ile Yapılandırılmış Forum Tiyatro Çalışmalarının Akran Zorbalığında Seyirci Rolü Bağlamında Kullanılması” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Problem Durumu

Saldırganlık, bir kişiye, gruba veya nesneye yönelik bilinçli zarar verme amacı taşıyan davranışlar olarak tanımlanır ve insanlık tarihi boyunca varlığını sürdürmüştür. 1970'lerden itibaren okul ortamlarında öğrenciler arasındaki saldırgan davranışlar, özellikle akran zorbalığı, akademik ilgi odağı olmuştur.

Olweus(1999) zorbalığın bireysel ve grup düzeyinde gerçekleşebileceğini belirterek, güç dengesizliğine dayalı bu saldırgan davranışların çocuklar ve gençler arasında sıkça görüldüğünü vurgular. Alan yazında yapılan zorbalık tanımlarına bakıldığında bir davranışın zorbalık olabilmesi için ezen-ezilen ilişkisi

içinde, sürekli halde ve saldırganlık içerikli olması gerekmektedir. Akran zorbalığı fiziksel, sözel ve ilişkisel boyutlarda kendini gösterebilir. Fiziksel zorbalık, itme ve vurma gibi eylemleri kapsarken sözel zorbalık, isim takma, alay etme gibi davranışları içerir. İlişkisel zorbalık ise mağdurun sosyal ilişkilerini hedef alır ve dışlama gibi davranışları içerir. Tüm zorbalık yaşantıları bireyin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Zorbalık sürecinde dört ana rol öne çıkar: zorba, mağdur, zorba/mağdur ve seyirci. Zorba, güç dengesizliğinden yararlanarak mağdura fiziksel, duygusal ya da psikolojik zarar veren; mağdur ise zorbalık karşısında savunmasız kalan, genellikle fiziksel ya da sosyal açıdan daha zayıf görüldüğü için zorbanın baskısına maruz kalan birey ya da gruptur (Olweus, 1993). Zorba/mağdur, hem zorbalığa maruz kalan hem de başkalarına zorbalık yapan kişi ya da gruptur (Espelage ve Holt, 2001). Seyirci, zorbalığa şahit olan pasif tutumlarıyla zorbalığın devamına dolaylı olarak katkıda bulunabilen ancak aynı zamanda mağduru koruma veya zorbaya karşı çıkarak olayı sonlandırma potansiyeli taşıyan kişi ya da gruptur (Salmivalli, 2010). Koçak ve Yelboğa'nın (2019) çalışmasında ise katılımcıların %82,2'sinin seyirci olduğu tespit edilmiştir. Ahmed (2008) ve Hawkins (2001)'in araştırmaları, seyircilerin müdahale ettiğinde zorbalık olaylarının %60'ının 10-12 saniye içinde sona erebildiğini göstermektedir (akt. Kurt Demirbaş ve Öztemel, 2022). Seyircilerin rolü, zorbalık olaylarının devam etmesinde veya durdurulmasında kritik bir öneme sahiptir.

Güvenli okul iklimi için yapılan önleme ve müdahale eylem planları akran zorbalığını kapsıyor olsa da bu sorun okullarda geniş bir kitlede ve etkide devam etmektedir. Bu noktada zorbalığı önlemeye yönelik eğitim programlarının farklılaştırılmaya ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Sanat eğitimi, zorbalıkla mücadelede etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Sanat eğitimi içinde yer alan eğitimde drama, empati ve farkındalık geliştiren bir pedagojik yöntemdir. Forum tiyatrosu, Augusto Boal tarafından geliştirilen ve izleyicilerin müdahale ederek çözüm üretebildiği bir tiyatro yaklaşımıdır (Boal, 2008). Paulo Freire'nin pedagojik yaklaşımlarından esinlenen Boal (Tuzcuoğlu, 2019), seyirciyi pasif rolden çıkararak aktif katılımcı hâline getirir. Bu süreç, öğrencilerin gerçek hayatta karşılaştıkları zorbalık olaylarını çözme becerilerini geliştirmeye katkıda bulunabilir.

Forum tiyatrosu, öğrencilerin zorbalık olaylarını dramatize ederek seyirci rolünü sorgulamalarına olanak tanır. Bu süreç, empati kurma ve sosyal sorumluluk bilincini artırarak zorbalığın önlenmesine katkı sağlar. Literatürde seyircilerin rolüne yeterince vurgu yapılmadığı görülmekte ve forum tiyatrosu gibi yaklaşımlar, seyirci müdahalesini güçlendirmek için önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden deneysel desen ile nitel araştırma yöntemlerinden olgubilimin bir arada kullanıldığı karma model tercih edilmiştir. Karma yöntem araştırmaları, araştırmacının hem nitel hem de nicel veriler toplayarak bu iki yöntemin avantajlarını birleştirip sonuçlara ulaştığı bir yaklaşımdır. (Creswell, 2021). Deneysel desen, nicel araştırma yöntemlerinde yaygın olarak kullanılan ve bir bağımsız değişkenin bir bağımlı değişken üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma tasarımıdır. (Ekiz, 2003). Olgubilim, bireylerin belirli bir olguyu nasıl deneyimlediklerini ve bu deneyimlere nasıl anlam yüklediklerini incelemeyi amaçlayan nitel bir

araştırma yöntemidir. (Creswell, 2021). Bu yöntem, bir olgunun veya deneyimin özünü ve temel yapısını anlamaya odaklanır. Edmund Husserl tarafından geliştirilen ve felsefi temellere dayanan bu yaklaşım, genellikle psikoloji, eğitim, sağlık bilimleri ve sosyoloji gibi alanlarda kullanılmaktadır. (Creswell, 2021).

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırma, akran zorbalığına yönelik forum tiyatro çalışmalarının, lise öğrencilerinin zorbalığa seyirci olarak müdahale etme düzeylerine etkisini incelemektedir. Hem nicel hem de nitel veriler ışığında yapılan analizler, forum tiyatro yaklaşımının, öğrencilerin zorbalığa karşı tutum ve davranışlarında olumlu değişiklikler yarattığını ortaya koymuştur. Zorbalığa Seyirci Müdahale Ölçeği (ZSMÖ) ile yapılan ön test ve son test karşılaştırmalarında, kabul etme, karar verme ve müdahale etme alt boyutlarında anlamlı artışlar gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, forum tiyatrosunun öğrencilerin zorbalık karşısında daha bilinçli ve aktif müdahale etme eğilimlerini güçlendirdiğini göstermektedir. Ancak, fark etme ve yorumlama alt boyutlarında anlamlı bir değişiklik gözlenmemiştir; bu durum, öğrencilerin bu alanlarda zaten belli bir bilinç düzeyine sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

Forum tiyatro çalışmaları, öğrencilerin zorbalığa karşı yaratıcı problem çözme becerilerini ve stratejilerini geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Tiyatro ortamında katılımcılar, zorbalıkla ilgili sahneler canlandırarak hem kendilerini ifade etme hem de zorbalıkla başa çıkma yöntemlerini deneyimleme fırsatı bulmuşlardır. Katılımcılar, empati, farkındalık ve duyarlılık düzeylerini artırarak, zorbalığa tanıklık ettiklerinde mağdurları destekleme ve zorbalara karşı koyma stratejileri geliştirmişlerdir. Bu süreç, onların kendilerini güvende hissetmelerine yardımcı olmuş ve özgüvenlerini artırmıştır.

Forum tiyatro süreci katılımcılara yasal haklarını öğrenme ve savunma becerileri kazandırmıştır. Bu farkındalık, öğrencilerin zorbalık karşısında daha güçlü hissetmelerini sağlamış ve bu bilgi onların özgüvenlerini desteklemiştir. Forum tiyatro, öğrencilerin seyirci rolünü daha iyi anlamalarına, zorbalık karşısında sorumluluklarını fark etmelerine ve daha etkin bir müdahale sürecine katılmalarına olanak tanımıştır.

Araştırmanın bulguları hem nicel hem de nitel verilerle forum tiyatrosunun öğrencilerin zorbalığa müdahale düzeylerini artırmada etkili bir yöntem olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçları, forum tiyatro gibi yenilikçi ve katılımcı eğitim yaklaşımlarının, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine önemli katkılar sağlayarak okul ortamında daha güvenli ve destekleyici bir öğrenme atmosferi yaratılmasına yardımcı olabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde drama, forum tiyatro, akran zorbalığı, zorbalıkta seyirci

Kaynakça

Boal, A. (2008). Oyuncular ve Oyuncu Olmayanlar İçin Oyunlar (B. Ataman, Ö. Öztürk ve K. Rızvanoğlu, Çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi. (1992).

Creswell, J. W. (2021). Karma yöntem araştırmalarına giriş (M. Sözbilir, Çev. Ed., 3. baskı). Ankara: Pegem Akademi. (2015).

Espelage, D. L. ve Holt, M. K. (2001). Bullying and victimization during early adolescence: Peer influences and psychosocial correlates. *Journal of Emotional Abuse*, 2(2-3), 123–142. https://doi.org/10.1300/J135v02n02_08

Kaşıkçı, F. (2018). Ergenlerde Akran Zorbalığı ile Başa Çıkma Stratejileriyle Bilişsel Çarpıtmalar ve Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye.

Kurt Demirbaş, N. ve Öztemel, K. (2022). Zorbalığa Seyirci Müdahale Psiko-Eğitim Programının Ortaokul Öğrencilerinin Zorbalığa Müdahale Becerilerine Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1573-1604. <https://doi.org/10.17152/gefad.982817>

Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Wiley-Blackwell.

Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 15(2), 112-120. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.08.007>

Tuzcuoğlu, S. (2019). Forum Tiyatronun Yaratıcı Drama Bileşenleri (Eğitmen-Konu-Grup-Mekân) Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

Yelboğa, N. ve Koçak, O. (2019). Lise Öğrencilerini Akran Zorbalığına İten Nedenlerin Değerlendirilmesi ve Artvin Örneği. *Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35), 771

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamaları Kapsamında Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanma Deneyimleri

Zülfü Alımtırin ^{1,*} & Emrah Bilgiç ²

¹ Sınıf Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Sınıf Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi
zalimterin@hotmail.com

Özet

Fen bilimleri eğitimi, özel eğitim gereksinimli öğrenciler (ÖZEGÖ) ve akranlarının fen bilimleri dersinde yalnızca bilimsel kavramların öğretilmesini değil, aynı zamanda eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesini de amaçlar. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, farklı öğrenme stillerine ve yeteneklerine sahip öğrencilerin aynı sınıf ortamında bir arada eğitim aldığı bir süreçtir. Başarılı kaynaştırma uygulamaları için ÖZEGÖ ve akranlarının, akademik ve sosyal becerilerinin geliştirmeleri için derslere aktif katılım göstermeleri büyük önem taşır. Yaratıcı drama yöntemi, ÖZEGÖ ve akranlarının derse daha fazla katılımını teşvik eden, soyut kavramları somutlaştırarak öğrenmeyi kolaylaştıran etkili bir öğretim aracıdır. Dramatik etkinliklerle ÖZEGÖ ve akranları, bilimsel kavramları kendi deneyimlerine dayandırarak daha iyi anlayabilirler. Araştırmanın amacı, başarılı kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının gerçekleştirilmesi sürecinde, ÖZEGÖ ve akranlarına yönelik etkili fen bilimleri öğretimi için yaratıcı drama yönteminin kullanımı konusuna ilişkin fen bilimleri öğretmenlerinin deneyimlerinin belirlenmesidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır. Fenomenoloji, bireylerin belirli bir olguyu nasıl deneyimlediklerini ve bu deneyime dair algılarını anlamaya çalışan bir yaklaşımdır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu nedenle araştırma, Türkiye'deki Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı okullarda görev yapan, şimdi ya da daha önceden özel eğitim gereksinimli öğrencisi olan ve yaratıcı drama yöntemini derslerinde uygulayan fen bilimleri öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcı grup, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı içinde belirlenmiş ve toplamda 10 fen bilimleri öğretmeni araştırmaya dâhil edilmiştir. Katılımcılardan 3'ü erkek, 7'i ise kadındır. Araştırma kapsamında, katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucu elde edilen ham verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılarak temalar ve kodlar belirlenmiştir. Bu analiz sonucu araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır. Araştırma bulgularından hareketle yaratıcı drama yönteminin fen bilimleri ÖZEGÖ ve akranlarının katılımını ve derse olan ilgisini artırdığı, öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemine dair olumlu tutumlar geliştirdikleri, yaratıcı drama yönteminin fen bilimleri öğretiminde ÖZEGÖ ve akranlarının bilimsel kavramları daha iyi anlamalarına ve derslere aktif katılmalarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar alanyazın çerçevesinde tartışılarak sınırlılıklar ve öneriler belirtilmiştir.

Problem Durumu

Fen bilimleri eğitimi, yalnızca bilimsel bilgi aktarımı değil, aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve analitik becerilerini geliştirme amacı taşır. Bununla birlikte, kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için fen bilimlerinin soyut kavramlarını anlamak kimi zaman zorlayıcı olabilir. Bu nedenle, öğretmenler farklı öğretim yöntemleri kullanarak bu öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlamaya çalışmaktadır. Yaratıcı drama, bu noktada öne çıkan bir yöntemdir; öğrencilerin derslere daha aktif katılım göstermelerini ve sosyal etkileşimlerini güçlendirmelerini sağlar. Yaratıcı drama çalışmaları, öğrencilerin bilimsel kavramları somutlaştırmasına ve dersleri daha eğlenceli ve anlamlı hale getirmesine yardımcı olabilir. Ancak, yaratıcı drama yönteminin kaynaştırma öğrencilerinin fen bilimleri derslerinde ne derece etkili olduğu üzerine yapılan araştırmalar sınırlıdır. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemine dair görüşlerini inceleyerek, bu yöntemin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin fen bilimleri öğretiminde nasıl bir rol oynadığını anlamaktır. Araştırma, bu yöntemin fen bilimleri derslerine olan katkılarını ve öğrencilerin öğrenme süreçlerindeki etkilerini incelemeyi hedeflemektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, bireylerin belirli bir olguya dair deneyimlerini ve bu deneyimlerle ilgili algılarını derinlemesine anlamayı hedefleyen bir yaklaşımdır. Bu bağlamda, araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Türkiye'deki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı birkaç ildeki okullarda görev yapan, şimdi ya da önceden özel gereksinimli öğrencisi olan ve yaratıcı drama yöntemini derslerinde uygulayan 10 fen bilimleri öğretmenleri gönüllülük esasına dayanarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşmelerde, katılımcıların yaratıcı drama yöntemlerini fen bilimleri derslerinde nasıl kullandıkları ve kaynaştırma öğrencilerinin bu süreçteki tecrübeleri sorgulanmıştır. Katılımcı öğretmenlerle görüşme yüz yüze ve çevrim içi olarak yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 30-40 dakika sürmüştür. Elde edilen veriler, tematik analiz yöntemiyle incelenmiş ve ana temalar belirlenmiştir. Bu süreçte, öğretmenlerin deneyimlerine dayalı olarak elde edilen bulgular, yaratıcı dramanın fen öğretiminde öğrenci katılımını ve öğrenme motivasyonunu artırdığına dair önemli ipuçları sunmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmanın sonuçları, başarılı bir kaynaştırma eğitimi için fen bilimleri öğretim sürecinde yaratıcı drama yönteminin olumlu etkilerini ortaya koymaktadır. Yaratıcı drama yönteminin, özellikle kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin soyut fen bilimleri kavramlarını daha iyi anlamalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Bu yöntem, sadece öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda onların derslere daha aktif katılım göstermelerini sağlar.

Araştırma bulguları, fen bilimleri öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemine yönelik olumlu görüşler bildirdiğini ve yaratıcı drama yöntemin fen bilimleri öğretiminde etkili olduğunu düşündüklerini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin, yaratıcı drama yönteminin potansiyelini daha iyi anladıkça, derslerinde bu yöntemi kullanma konusunda cesaret kazanmaları muhtemeldir. Ayrıca, öğretmenler, bu yöntemin yaygınlaştırılması ve daha etkin kullanılması için mesleki gelişim fırsatlarının artırılması için yaratıcı drama kurslarının düzenlenmesi, okullarda yaratıcı drama yönteminin uygulanması için uygun mekânların hazırlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, yaratıcı drama yönteminin fen bilimleri öğretimine daha fazla entegre edilmesi, öğrencilerin öğrenme süreçlerini zenginleştirerek fen bilimleri alanında daha derin bir anlayış geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Bu yöntem hem öğrencilerin akademik başarılarını artıracak hem de sosyal etkileşimlerini güçlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri öğretimi, Yaratıcı Drama Yöntemi, Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi, Özel Eğitim Gereksinimli Öğrenciler, Etkili Eğitim.

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-30. Formun Üstü

Altıntaş, E., & Kaya, H. (2012). Fen bilgisi öğretmen adaylarının drama yöntemiyle fen ve teknoloji dersinin işlenmesine yönelik öz-yeterlik ve tutumları. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi*, 28(4), 287-295.

Eğerci, Z. M., & Şimşek, P. Ö. (2019). Öğretmenlerin fen bilimleri dersinin drama yöntemi ile işlenmesine yönelik öz yeterlik, tutum ve görüşlerinin belirlenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 33-54.

Kahyaoğlu, H., Yavuzer, Y., & Aydede, M. N. (2010). Fen Bilgisi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 741-758.

Namdar, A. O., Bülbül, A. N., & Çankal, A. O. (2018). Yaratıcı Drama İle Canlılar Dünyasına Yolculuk. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 1404-1422.

Saylan, A., & Kaya, E. A. H. (2019). Öğretmen Adaylarının Fen Bilimleri Dersinde Drama Yönteminin Kullanılmasına Yönelik Görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (6), 353-366.

Sharon, J. (1997). Building bridges of understanding with creative drama strategies: an introductory manuel for teachers of deaf elementary school students, (ERIC Document Reproduction Service No. ED 418 537, EC 306 346).

Yeşiltaş, H. M., Taş, E. R. O. L., & Özyürek, C. (2017). Yaratıcı drama destekli fen öğretimin kavram yanılgılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 827-836.

Yılmaz, G. (2006). Fen bilgisi öğretiminde drama yönteminin kullanımı (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).

Bilim ve Sanat Merkezindeki Uyum Sürecinde Yaratıcı Drama Uygulamaları Hakkında Öğrenci Görüşleri

Zülfü Alımterin ^{1,*} & Gönül Erdoğan ²

¹ Sınıf Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Polatlı Sosyal Bilimler Myo Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
zalimterin@hotmail.com

Özet

Uyum programı, Bilim ve Sanat Merkezi'ne (BİLSEM) yeni kaydı yapılan genel zihinsel, müzik ve görsel sanatlar yetenek alanı öğrencilerinin BİLSEM'e uyumunu sağlamak amacıyla kurumu, programları tanıma ile öğretmen ve diğer öğrencileri tanımalarını içerek programdır (MEB,2001). Özel yetenekli bireylerin sahip oldukları potansiyel, uygun çevresel desteklerle en üst seviyeye çıkabilir. Bu bakış açısına göre, BİLSEM gibi kurumların, özel yetenekli çocukların kendi yeteneklerini ortaya koymalarına ve geliştirmelerine katkı sağlayan bir ortam sunduğu düşünülmektedir (Gagné, 2004). Uyum programı öğrencilerin BİLSEM'e, öğretmenlerine ve akranlarına bağlılık geliştirmesi için önemlidir. Program, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirme, özgüven kazanmalarına yardımcı olma ve onları BİLSEM kültürüne uyum sağlamaya yönlendirme gibi hedeflere yönelik olarak planlanmıştır. Uyum programı etkinliklerinde sınıf öğretmeni ile rehberlik öğretmeni öncelikli olmak üzere tüm öğretmenler uygulayıcı ve gözlemci olarak görev alabilir. Öğretmenler, öğrencilerin duygusal ve sosyal uyum süreçlerini izleyerek gerektiğinde müdahale etme sorumluluğuna sahiptir(MEB, 2016). Araştırmada BİLSEM'de uygulanan Uyum Programı sürecinde yapılan etkinliklerde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ile ilgili öğrencilerin görüşleri alınması amaçlanmıştır.

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Bursa merkez ilçelerinde birinde bulunan BİLSEM'de öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin uyum sürecinde yaratıcı drama etkinliklerine yönelik görüşleri incelenmiştir. Öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleriyle ilgili deneyimlerini daha iyi anlamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplanmış ve bu veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışma grubunda yer alan 9 öğrenci, yaratıcı drama etkinliklerine katılma deneyimlerini ve uyum süreçlerine etkisini paylaşmıştır.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin yaratıcı drama yöntemini olumlu karşıladığını ve bu yöntemin uyum süreçlerine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. Öğrenciler, yaratıcı drama etkinliklerinin eğlenceli olduğunu, sosyal ilişkilerini güçlendirdiğini ve kendilerini daha mutlu ve katılımcı hissettirdiğini belirtmişlerdir. Bulgular, yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine ve öğrenme süreçlerine olumlu katkılar sunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, yaratıcı drama yönteminin BİLSEM uyum programlarında kullanılması, öğrencilerin kuruma uyum sağlama ve bütünleşme süreçlerini olumlu yönde etkilemektedir.

Problem Durumu

BİLSEM'ler, Türkiye'de özel yetenekli bireylerin eğitimi amacıyla açılan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak ücretsiz hizmet veren kurumlardır (Kayışdağ & Melekoğlu, 2019). BİLSEM'e kabul edilen öğrenciler, uyum programı, destek eğitimi, bireysel yetenekleri tanıma, özel yetenekleri geliştirme ve proje çalışmaları gibi alanlarda düzenlenmiş özel eğitim programlarından yararlanmaktadır. Öğrenciler örgün eğitimlerine devam ettikleri sürece bu merkezlerde eğitim alma hakkına sahiptir ve bu süreçte kendilerine becerileri doğrultusunda eğitim sunulmaktadır. BİLSEM'e kayıt yapan öğrencilere uygulanan ilk program "uyum programıdır". Uyum programının amacı, öğrencilerin modelle tanışmasını sağlamak ve gelecekteki çalışmalar için ekip oluşturmalarını desteklemektir. Bu program öğrencilerin kendilerini ve akranlarını daha iyi tanımalarına yardımcı olur. "Bu süreçte, öğrenciler kendilerini daha iyi tanıdıkça, bağımsız bir şekilde zenginleştirme yapılacak alanı seçer ve eğitim programının şekillenmesine aktif katkıda bulunurlar.

BİLSEM'e yeni kaydolun öğrenciler mevcut öğrenci grubuna, öğretmenlere ve kurumsal yapıya uyum sağlamada bazı zorluklar yaşıyor. Öğrenciler, yalnızca akademik başarılarını değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal uyumlarını da geliştirecek bir ortama ihtiyaç duymaktadır (Aydın, 2019). Özel yetenekli öğrenciler hızlandırma programlarına alındıklarında, yaşitlarıyla iletişim kurma gereksinimlerini yeterince karşılayamamakta ve bağımsız çalışma becerileri konusunda yetersiz kalabilmektedirler. Bu nedenle, hızlandırma uygulamasına karar verirken yalnızca çocuğun bilişsel gelişimi değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişim açısından da hazır olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Öğrencilerin BİLSEM kültürüne ve eğitim süreçlerine uyum sağlamasını kolaylaştırmak için yaratıcı drama gibi sosyal becerileri geliştiren etkinliklerin uyum sürecinde kullanılması önemlidir. McNaughton'a (2004) göre, yaratıcı drama, bireyin iletişim kurma ve karar alma becerilerini geliştirmesine katkı sağlayabilir ve aynı zamanda arkadaşlarına karşı daha duyarlı bir tutum geliştirmesine yardımcı olabilir. Yaratıcı drama, bilişsel, duygusal ve devinişsel gelişim alanlarını aynı anda destekleyen bütünsel bir öğrenme imkânı sunar ve öğrenme sürecini deneyimsel hale getirir. Bu yöntem, öğrenme yaşantıları yoluyla gerçekleşen etkinliklerden oluşmaktadır. Yaratıcı drama, bilişsel, duygusal ve devinişsel gelişim alanlarını aynı anda destekleyen bütünsel bir öğrenme imkânı sunar ve öğrenme sürecini deneyimsel hale getirir. Bu yöntem, öğrenme yaşantıları yoluyla gerçekleşen etkinliklerden oluşmaktadır (Adıgüzel, 2015). Yaratıcı drama yöntemi, eğitimi eğlenceli, etkili ve verimli hale getirir. Katılımcıların kendilerini değerli hissetmelerini sağlarken, kalıcı öğrenmeyi teşvik eder, işbirliği ve problem çözme becerilerini geliştirir. Farkındalığı artırır, olumlu iletişim ve insan ilişkilerini destekler. Bu araştırma Bursa'daki bir BİLSEM'de öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin uyum sürecinde yaratıcı drama etkinliklerine yönelik deneyim ve görüşlerini anlamak ve bu etkinliklerin sosyal-duygusal uyuma etkisini incelemek olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri yoluyla kuruma ve akranlarına uyum sağlama sürecine olan etkisinin ortaya konulması, BİLSEM uyum programlarının geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Durum çalışması, belirli bir sistemin işleyişi ve fonksiyonları hakkında kapsamlı bilgi edinmek amacıyla, çeşitli veri toplama yöntemleriyle gerçekleştirilen derinlemesine bir inceleme sürecidir (Chmiliar, 2010). Durum çalışması, tek bir durumun ya da olayın derinlemesine araştırılmasını içeren, gerçek ortamda neler olduğunu inceleyen metodolojik bir yöntemdir (Creswell, 2007). Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanılmıştır. Görüşme formu maddeleri araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Daha sonra bu form alanında uzman 3 kişiye gönderilerek uzman görüşü alınmış ve sonrasında görüşme formuna son hali verilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşme sonrasında elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiş ve ortaya çıkan temalar altında kodlanarak kategorize edilmiştir. Çalışma grubu, 2024-2025 Eğitim- Öğretim yılında Bursa'daki bir BİLSEM'de öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden 4 erkek ve 5 kız olmak üzere 9 öğrencidir. Bu görüşmelerle, öğrencilerin uyum sürecindeki kişisel deneyimleri, yaratıcı drama etkinliklerine dair algıları ve kuruma uyum süreçleri detaylı olarak incelenmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Yaratıcı drama yöntemi, BİLSEM uyum programlarında kullanıldığında öğrencilerin hem akademik hem de sosyal becerilerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu yöntem, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade etmelerini, akranlarıyla daha güçlü ilişkiler kurmalarını ve grup çalışmalarında daha etkin rol almalarını teşvik eder.

Ayrıca, bu etkinlikler öğrencilerin kuruma olan bağlılıklarını güçlendirerek öğrenme süreçlerine daha istekli katılım sağlamalarına olanak tanır. BİLSEM uyum programlarında yaratıcı drama etkinliklerinin yaygınlaştırılmasının, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Uyum sürecinde görev alan öğretmenlerin yaratıcı drama konusunda eğitim almaları, yöntemin daha etkili uygulanmasını sağlayacak ve öğrencilerin gelişim süreçlerini olumlu yönde destekleyecektir.

Ayrıca, BİLSEM dışındaki kurumlara yönelik uyum programlarında da yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanması, öğrencilerin sosyal uyum ve aidiyet hislerini geliştirebilir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Uyum Programı, yaratıcı drama yöntemi, öğrenci görüşleri.

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2015). Eğitimde yaratıcı drama (6. Baskı). Ankara: Pegem A Yayınevi.

Alevli, O. (2019). Özel Yetenekli Öğrencilere Bilim Ve Sanat Merkezlerinde Uygulanan Türkçe Eğitimi: Bir Durum Çalışması.[Yayınlanmamış Doktora Tezi]. (583373), Sakarya Üniversitesi.

Aydın, S. (2019). BİLSEM’de Öğrenci Uyumu: Zorluklar ve Çözümler. Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 120-135.

Chmiliar, I. (2010). Multiple-case designs. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), Encyclopedia of case study research (pp 582-583). USA: SAGE Publications.

Creswell, J. W. (2007). Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches (2. Baskı). USA: SAGE Publications.

Davis, G. A. (2014). Üstün yetenekli çocuklar ve eğitimi öğretmenler ve ebeveynler için el kitabı. Müjde Işık Koç (Çev.). İstanbul: Özgür Yayınları, 105-122.

Gagné, F. (2004). Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory. High ability studies, 15(2), 119-147.

Kanlı, E. (2011). Üstün zekâlı ve yeteneklilerin alan eğitiminde hızlandırma. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 8 (2), 85-104.

Karadağ, F. N. (2012). Yetişkinlerin katıldıkları hizmet içi eğitimlerinde kullanılan yaratıcı drama yöntemi hakkındaki görüşleri (Master's thesis, Ankara Üniversitesi (Turkey)).

Kayışdağ, E. ve Melekoğlu, M.A. (2019). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 175-202DOI: 10.17494/ogusbd.548321

McNaughton, M. J. (2004). Educational drama in the teaching of education for sustainability. Enviromental Education Research, 10(2), 139-155.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2016). Bilim ve sanat merkezleri yönergesi. Tebliğler Dergisi, 79(2710), 449-473.

Eğitimde Drama Dersi Etkinliklerinin Uygulamalı Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Kenan Demir

Eğitim Bilimleri, Eğitim Programları ve Öğretim Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
kenandemir@mehmetakif.edu.tr

Özet

Bu çalışmada seçmeli eğitimde drama dersi yaratıcı drama süreç ve teknikleri kullanılarak işlenmiş ve ilkokullarda uygulamalı vize sınavı yapılmıştır. Ders kapsamında yapılan çalışmalar sonunda 3-5 öğretmen adayı grup olmuş ve geliştirdikleri kendi drama planlarını ilkokullarda uygulamıştır. Vize sınavı kapsamında öğretmen adayları tüm süreci içeren bireysel öğrenci ürün dosyası hazırlamaları ve yapılan çalışmaları bütüncül olarak değerlendirmeleri istenmiştir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden açımlayıcı durum deseninin kullanılmıştır. Öğretmen adaylarından seçmeli eğitimde drama dersinde yapılan uygulamaların işe yararlığı ile ilgili uzman görüşlerine göre geliştirilen yapılandırılmamış açık uçlu soruları yanıtlamaları istenmiştir. Öğrenci ürün dosyasında öğretmen adaylarının eğitimde drama dersinde yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin “Kişisel gelişimlerine”, “Mesleki gelişimlerine”, “Arkadaşlık ilişkilerine”, “Sosyal Gelişimlerine”, “Duygularına”, “Öğretmenlik coşkusunun gelişimine” katkısı ve “İlkokullarda Yapılan Uygulamalı Vize Sınavının İşe Yararlığı” hakkında duygu ve düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur.

Eğitim Fakültesi “Seçmeli Eğitimde Drama” dersi kapsamında yapılan bu çalışmada 33 öğretmen adayı kendi öğrenci ürün dosyalarında yapılan bütün uygulamaları değerlendirmiştir. Bu öğretmen adaylarından öğrenci ürün dosyasındaki görüşlerinin kullanılmasına izin veren 28 öğretmen adayının yazılı görüşleri çalışmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Ayrıca yazılı görüşlerin teyit edilmesi amacıyla da 7 öğretmen adayı ile odak grup (2 grup halinde) görüşmesi yapılmıştır. Öğrenci ürün dosyalarında yer alan yazılı görüşler ve odak grup görüşmesinden elde edilen görüşlerle sınırlandırılan bu araştırmanın veri kaynağını “Uygulamalı Yapılan Vize Sınavının İşe Yararlığı” ile ilgili görüşler oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının yazılı ve odak grup görüşmesinden elde edilen nitel veriler bilgisayar ortamında bir araya getirilmiş ve daha sonra içerik analiziyle irdelenmiştir. Öğretmen adaylarının görüşleri sözcük sözcük incelenerek kodlanmış ve daha sonra benzer anlama gelen sözcükler ya da kodlar bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır.

İçerik analizi sonucunda ilkokullarda yapılan ve öğrenci ürün dosyası hazırlanarak yansıtılan vize sınavının planlama, uygulama ve değerlendirme başta olmak üzere birçok mesleki beceriye olumlu katkısının olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının derste yapılan uygulamalar ve ilkokullardaki kendi uygulamalarını değerlendirmeleri için öğrenci ürün dosyası hazırlamaları onların teorik bilgiyi uygulamalarına, kalıcı öğrenmelerine, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri, verimli bir değerlendirme süreci geçirmeleri, bilgiyi ezberden uzak yaparak kullanmaları, yaşantıya dayalı

değerlendirme yapmayı öğrenmeleri, sınav kaygısı olmadan değerlendirme yapmaları gibi konularda farkındalıklarını ve uygulama yapma düzeylerini artırdığı belirlenmiştir.

Problem Durumu

Yaratıcı drama gerçek dünyada var olmayan ancak ileride var olacağını tahmin ettiğimiz, içinde bulunan anda ulaşamadığımız, ulaşmanın zaman aldığı ya da zor olduğu durumlarda gerçeklere kurgusal dünya ile ulaşma çabasının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Gerçek ile kurgusal dünya öğeleri arasında bir tahterevalli görevi üstlenen yaratıcı drama bireyin gerçek yaşamda karşılaşılacağı sorunlara karşı önlemler konusunda çıkarımlar yapmasını ve bu doğrultuda şimdiden çözümler geliştirmesini sağlamada etkili bir yöntemdir. Bu yönüyle yaratıcı drama rutin kullanılan değerlendirme süreçlerini; başarı testi, doğru-yanlış gibi tek doğru cevaba yönelen ölçme araçları kabul etmeyen yapısı nedeniyle öğrenen merkezli ölçme araçlarının kullanılmasını zorunlu kılar.

Günümüz eğitim sistemlerinde ağırlıklı olarak kullanılan, rutin olarak tanımlanabilecek değerlendirme anlayışı bireyi kısa zamanda ve genel olarak öğretme sürecinin sonunda değerlendirmeyi esas almaktadır. Öğrencilerin bilgi veya becerilerine göre sınıflandırılmayı amaç edinen bu anlayış yanında alternatif olarak yorumlanan değerlendirme yaklaşımı ise öğrenenin öğrenme sürecine ve bu sürecin hangi boyutunda olduğuna odaklanmaktadır (Gömlüksiz ve Kan, 2010; Şenel Çoruhlu, Er Nas ve Çepni, 2009).

Öğrencinin öğrenmesini merkeze alan değerlendirme yaklaşımları öğrenci gelişimini bütüncül bir yaklaşımla izlemeye olanak sağlamakta ve değerlendirmeyi öğrenmenin bir yan ürünü olarak değil bir parçası olarak görmektedir (Acar ve Anıl, 2009). Bu yaklaşımlar öğrencinin öğrenme sürecini değerlendirmede öğrenci ürün dosyası, drama, performans değerlendirme, proje, açık kitap sınavları, öz-akran değerlendirme gibi farklı yollar kullanmaktadır (Acar ve Anıl, 2009; Tay ve ark., 2009).

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden açıklayıcı durum deseni kullanılarak düzenlenmiş süreçler izlenmiştir. Görüş alma anketi ve odak grup görüşmesini kullanıldığı çalışmada Eğitim Fakültesi “Seçmeli Eğitimde Drama” dersi kapsamında yapılan bu çalışmada 33 öğretmen adayı kendi öğrenci ürün dosyalarında yapılan bütün uygulamaları değerlendirmiştir. Bu öğretmen adaylarından öğrenci ürün dosyasındaki görüşlerinin kullanılmasına izin veren 28 öğretmen adayının yazılı görüşleri çalışmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Ayrıca yazılı görüşlerin teyit edilmesi amacıyla da 7 öğretmen adayı ile odak grup (2 grup halinde) görüşmesi yapılmıştır. Öğrenci ürün dosyalarında yer alan yazılı görüşler ve odak grup görüşmesinden elde edilen görüşlerle sınırlandırılan bu araştırmanın veri kaynağını “Uygulamalı Yapılan Vize Sınavının İşe Yararlılığı” ile ilgili görüşler oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının yazılı ve odak grup görüşmesinden elde edilen nitel veriler bilgisayar ortamında bir araya getirilmiş ve daha sonra içerik analiziyle irdelenmiştir. Öğretmen adaylarının görüşleri sözcük sözcük incelenerek kodlanmış ve daha sonra benzer anlama gelen sözcükler ya da kodlar bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Görüş alma anketi ve odak grup çalışması ile çalışma sonunda nitel veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonunda öğretmen adaylarının gruplar halinde ilkokullarda yaptıkları ve öğrenci ürün dosyası hazırlayarak yansıttıkları vize sınavının planlama, uygulama ve değerlendirme başta olmak üzere birçok mesleki beceriye olumlu katkısının olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının derste yapılan uygulamalar ve ilkokullardaki kendi uygulamalarını değerlendirmeleri için öğrenci ürün dosyası hazırlamaları onların teorik bilgiyi uygulamalarına, kalıcı öğrenmelerine, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri, verimli bir değerlendirme süreci geçirmeleri, bilgiyi ezberden uzak yaparak kullanmaları, yaşantıya dayalı değerlendirme yapmayı öğrenmeleri, sınav kaygısı olmadan değerlendirme yapmaları gibi konularda farkındalıklarını ve uygulama yapma düzeylerini artırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde drama, Yaratıcı drama, Öğrenci ürün dosyası, Uygulamalı sınav, Performans görevi

Kaynakça

Gömlüksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımlarını tanıma düzeylerine ilişkin bir değerlendirme. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 9(1), 21-27.

Şad, S. N., & Göktaş, Ö. (2013). Öğretim elemanlarının geleneksel ve çağdaş ölçme değerlendirme yaklaşımlarının incelenmesi. Ege Eğitim Dergisi, 14(2), 79-105.

Şenel Çoruhlu, T., Er Nas, S. ve Çepni, S. (2009). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini kullanmada karşılaştıkları problemler: Trabzon örneği. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 6(1), 122-141.

Tay, B., Tokcan, H. ve Oruç, Ş. (2009, Mayıs). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımları hakkındaki bilişsel farkındalık düzeyleri. 1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale

Üstün Zekalı Öğrencilerin İngilizce Dersi Sözcük Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması

Sevda Sevim

İngilizce Öğretmenliği Kahramankazan Bilsem
sevdabilsem@gmail.com

Üstün Zekalı Öğrencilerin İngilizce Dersi Sözcük Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması

Anahtar Kelimeler: Üstün zekalı çocuklar, yaratıcı drama, İngilizce, sözcük öğretimi

Üstün zekalı çocuklar, yeteneklerini geliştirmek için özel eğitim ve faaliyetlere ihtiyaç duyan çocuklardır. Öğrenme, araştırma ve keşfetme konusunda motivasyonları yüksektir. Hatta üstün zekalı çocukların sabırsızlık, tez canlılık, bulundukları ortama liderlik etme, etkinliklerden çabucak sıkılma gibi özellikleri nedeniyle tek düze etkinliklerden ve rutin ödevlerden çabuk sıkılabileceği gözlemlenmiştir. Türkiye’de genelde ideal dil politikaları ile gerçek sınıf uygulamaları arasında fark gözlemlenmiştir. Dolayısıyla dil öğreniminde istenen sonuca ulaşamamaktadır (Kandemir; Tok, 2017). İngilizce derslerinde öğretmenler olabildiğince çok sözcük ve kural öğretme endişesine düşmektedirler. Bu etkinlikler alıcı durumda olup verileni ezberleme konumuna düşen üstün zekalı çocuklar için uygun yöntemler değildir. Ayrıca yapılan araştırmalar; BİLSEM’e devam eden öğrencilerin İngilizce derslerini sıkıcı ve basit bulduklarını, derslerde potansiyellerini ortaya koyacak etkinlikler bulamadıklarını göstermektedir (Yılmaz&Emir, 2024). Bu nedenle üstün zekalı öğrencilerin İngilizce sözcük öğreniminde onların gelişimine uygun alternatif yöntemlerden yaratıcı dramanın kullanılması ihtiyacı hissedilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, İngilizce sözcük öğretiminde üstün zekalı çocuklarla yapılan derslerde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının sözcük öğrenimine olumlu bir katkısının olup olmadığını belirlemektir. Çalışma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kahramankazan Bilim ve Sanat Merkezi’nde bireysel yetenekleri fark ettirme programına devam eden (5 ve 6. Sınıf) 7 kız, 8 erkek 15 öğrenci ile yürütülmüştür. Yaratıcı drama yöntemiyle, süreç boyunca öğrencilerin öğrendikleri sözcükleri nasıl kullandıkları ve sözcük bilgisinin kalıcılığı değerlendirilmek istenmiştir.

Bu araştırmada, nicel araştırma desenlerinden “deneme öncesi model” kullanılmıştır. Deneme öncesi modellerden “tek grup ön test- son test desen” deseninden yararlanılmıştır. Veri toplama araçları olarak sözcük grupları başarı testi ve öğrenci ürünleri kontrol listeleri hazırlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Kahramankazan Bilim ve Sanat Merkezi 2023-2024 öğretim yılı BYF grubu öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada rastgele seçilen 15 öğrencinin yaratıcı drama yöntemi öncesi ve sonrasında yapılan bir testle almış oldukları sınav sonuçları incelenmiştir. İncelenen puanların dağılımının normal

dağılıma uygun olduğu Shapiro Wilk testi ile görülmüştür ($p>0.05$). Bu nedenle, istatistiksel farklılığı incelemek için ön test ve son test puanları arasında Bağımlı t testi ile farklılıklar incelenmiş ve aynı puanların istatistiksel ilişkisi ise Pearson Korelasyon analizi ile yorumlanmıştır. Veriler için ortalama ve standart sapma değerleri ile yorumlamalar yapılmış ve anlamlılık düzeyi $\alpha = 0.05$ olarak alınmıştır.

Bu araştırmada uygulamanın yapıldığı öğrencilerin, İngilizce dersi sözcük öğreniminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının İngilizce sözcük öğrenimine olumlu katkısı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin başarı nedenlerinden biri olarak, ilk oturumda yapılan temel drama çalışmalarında gözlemlendiği üzere, öğrencilerin İngilizce dersine karşı bakış açısının olumlu yönde değişmesi ve ders motivasyonunun artması da sayılabilir. Süreç boyunca öğrenciler hedef sözcükleri ezberlemeden; oyunlar, canlandırmalar ve çeşitli yaratıcı ürünler ortaya koyarak ve sözcükleri defalarca kullanarak öğrenmişlerdir. Bunun yanında çocukların en doğal dili olan ve kendileri gibi davrandıkları ortamlar olan oyunlardan çokça yararlanmışlardır. Ayrıca öğrenciler doğaçlama ve canlandırmalarda grup çalışmaları yapıp, yaşlılarıyla ortak hareket etmenin ve sonuçta kendi yarattıkları ürünü (canlandırma veya yazılı ürün) ortaya çıkarmanın hazzını yaşadıkları gözlemlenmiştir. Bu çalışmada öğrencilere verilen gerçekçi durumlarda, öğrenciler kendi seçtikleri role bürünüp konuşmuşlardır. Çünkü öğrencilere ‘konuşun’ demek yerine, onları istenen konuda konuşmaya itecek durumlar hazırlanmıştır. Sonuçta öğrenciler konuşma gereksinimi duymuş ve bağlam içinde sözcükleri doğru şekilde kullanmışlardır.

Yapılan sekiz haftalık çalışma sonucunda üstün zekalı öğrencilerin İngilizce sözcük öğreniminde yaratıcı dramanın kullanılmasının olumlu etkisi olduğu kanıtlanmıştır. Buna göre:

- 1- Bilim ve sanat merkezleri için hazırlanan etkinlik kitaplarında sözcük öğretiminde yaratıcı drama etkinliklerinin yer alması önerilmektedir.
- 2- Yaratıcı drama etkinliklerinin doğasına uygun şekilde atölyelerin fiziki ortamları düzenlenmelidir.
- 3- Bilim ve sanat merkezine devam eden destek, ÖYGP ve proje gruplarında da İngilizce derslerinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması önerilmektedir.
- 4- Yaratıcı drama İngilizcede sadece sözcük öğretiminde değil; dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört beceri alanının geliştirilmesinde kullanılmalıdır.

Using the Creative Drama Method in Teaching Vocabulary to Gifted Students in English Lessons

Key Words: Gifted Kids, Creative Drama, English Language, Teaching Words

Gifted children are children who need special education and activities to develop their abilities. They are highly motivated to learn, research and discover. In fact, it has been observed that gifted children can quickly get bored of monotonous activities and routine homework due to their characteristics such as impatience, impetuosity, leadership in the environment they are in, and getting bored of activities quickly. In Turkey, a difference has generally been observed between ideal language policies and actual classroom practices. Therefore, the desired result in language learning cannot be achieved (Kandemir; Tok, 2017). In English classes, teachers are concerned about teaching as many words and rules as possible. These activities are not suitable methods for gifted children who are in a receptive state and are forced to memorize what is given. Additionally, research conducted; It shows that students attending BİLSEM find English lessons boring and simple, and they cannot find activities that will reveal their potential in the lessons (Yılmaz&Emir, 2024). For this reason, it was felt that there was a need to use creative

drama, one of the alternative methods suitable for the development of gifted students, in learning English words.

The purpose of this study is to determine whether using creative drama as a method in teaching English vocabulary in lessons with gifted children has a positive contribution to vocabulary learning. The study was conducted in the 2023-2024 academic year with 15 students, 7 girls and 8 boys, who were attending the individual talent recognition program at Kahramankazan Science and Art Center (5th and 6th grades). With the creative drama method, it was aimed to evaluate how students use the words they learned throughout the process and the permanence of vocabulary knowledge.

In this research, "pre-trial model", one of the quantitative research designs, was used. Among the pre-trial models, the "single group pretest-posttest design" design was used. Word group achievement test and student product checklists were prepared as data collection tools. The sample of the study consists of BYF group students of Kahramankazan Science and Art Center in the 2023-2024 academic year. In the study, the exam results of 15 randomly selected students were examined with a test conducted before and after the creative drama method. It was seen by the Shapiro Wilk test that the distribution of the examined scores was in accordance with the normal distribution ($p>0.05$). Therefore, to examine the statistical difference, the differences between the pre-test and post-test scores were examined with the Dependent t test, and the statistical relationship of the same scores was interpreted with Pearson Correlation analysis. Interpretations were made for the data with mean and standard deviation values and were taken as the significance level.

In this research, it was observed that the use of creative drama method in vocabulary learning in English lessons had a positive contribution to the English vocabulary learning of the students to whom the application was applied. One of the reasons for the success of the students can be considered as the positive change in the students' perspective towards the English lesson and the increase in course motivation, as observed in the basic drama studies carried out in the first session. Throughout the process, students do not memorize the target words; They learned by creating games, role-plays, various creative products, and using words over and over again.

In addition, games, which are children's most natural language and environments where they behave like themselves, have been widely used. It has also been observed that students engage in group work in improvisations and animations, experience the pleasure of acting together with their peers and ultimately producing their own creations (animation or written product). In this study, students took on the role they chose and spoke in realistic situations given to the students. Because instead of telling students to 'speak', situations have been prepared that will push them to talk about the desired subject. As a result, students felt the need to speak and used words correctly in context.

As a result of the eight-week study, it was proven that the use of creative drama had a positive effect on gifted students' English vocabulary learning. Accordingly:

- 1- It is recommended that creative drama activities be included in vocabulary teaching in activity books prepared for science and art centers.
- 2- The physical environments of the workshops should be arranged in accordance with the nature of creative drama activities.

It is recommended to use creative drama as a method in English lessons for ongoing support to the science and art center, ÖYGP and project groups.

4- Creative drama is not only used in teaching vocabulary in English; It should be used to develop four skill areas: listening, speaking, reading and writing.

Üstün Zekalı Öğrencilerin İngilizce Dersi Sözcük Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması

Anahtar Kelimeler: Üstün zekalı çocuklar, yaratıcı drama, İngilizce, sözcük öğretimi

Üstün zekalı çocuklar: zeka, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren, IQ değeri 130 ve üzerinde olan, alan ve konu uzmanları tarafından tanımlanan çocuklardır. Üstün zekalı çocuklar, yeteneklerini geliştirmek için özel eğitim ve faaliyetlere ihtiyaç duyarlar. Görev ve problemleri organize, hedefli ve verimli bir şekilde ele alarak çözerler. Öğrenme, araştırma ve keşfetme konusunda motivasyonları yüksektir. Bu tip öğrencilerin öğrenme hızına ve farklı duyuşsal özelliklerine hitap edecek farklı eğitim programları, öğretim teknik ve yöntemleri gerekir (Meb, 2017).

Bu nedenle Türkiye’de, özel yetenekli bireylerin akademik ve sanat alanlarında eğitim alabilmeleri için 1964 yılında ilk fen lisesi, daha sonra güzel sanatlar ve spor liseleri kurulmuştur. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde 1995 yılında ilk Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) kurulmuş ve o tarihten itibaren seçilen özel yetenekli öğrencilere okul dışında yetenek geliştirme desteği sunmaya devam etmektedir. 2022 yılında BİLSEM’lerin sayısını 279’a yükselmiş olup; 2024 yılı itibariyle 81 ildeki BİLSEM’lerde 12 bin 579’u ilkokul, 43 bin 954’ü ortaokul ve 10 bin 842’si lise olmak üzere toplam 67 bin 375 öğrenci eğitim almaya devam etmektedir (Meb, 2022). Bilim ve Sanat Merkezilerine devam edecek öğrenciler ilçe RAM’larında (Rehberlik Araştırma Merkezi) bakanlığın belirlediği psikometrik ölçme araçları sonuçlarına göre seçilir.

BİLSEM’lerde öğrencilere örgün eğitim gördüğü saatler dışında; proje tabanlı, disiplinler arası, zenginleştirilmiş, farklılaştırılmış bir eğitim programı uygulanır (MEB, 2023). Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanacak eğitim ve öğretim programları, ilgili branş öğretmenlerinin rehberliğinde, öğrenci merkezli ve disiplinler arası yapıda, bireysel öğrenmeye uygun, öğrencilerin etkin problem çözme, karar verme ve yaratıcılık gibi yetişkinlik dönemlerinde ihtiyaç duyacakları üst düzey zihinsel, sosyal, kişisel ve akademik becerileri kazanmalarını sağlayacak şekilde ilgi, yetenek ve potansiyellerine göre farklılaştırılarak ve zenginleştirilerek hazırlanır. Planlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenen, gerçek yaşam problemlerine çözüm üreten, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmelerini sağlamaları için yürütülür (MEB, 2023).

Üstün zekalı çocuklar yaşıtlarından daha hızlı öğrendikleri için gereksiz tekrarlardan kaçınılmalıdır, yapılan işte ve ödevlerde gereğinden fazla şekilcilik ve özentî üzerinde durulmamalıdır, ilgilendikleri konulara özel proje geliştirmelerine fırsat tanınmalı ve bu projeyi sınıf arkadaşlarıyla paylaşmalarına imkân sağlanmalıdır, orijinal fikirler teşvik edilmelidir ve problemlerin değişik yollarla çözümüne zemin hazırlanmalıdır (Meb, 2023).

Bu kurumlarda İngilizce dersi grup seviyesine göre, Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirttiği kazanımlar doğrultusunda kurum İngilizce öğretmenleri tarafından hazırlanan çerçeve plan doğrultusunda işlenir. Bu planlar işe koşulurken öğrencinin yukarıda belirttiğimiz özellikleri göz önünde bulundurulur. Öğrencilerin en çok zorlandıkları derslerin başında gelen İngilizcede başarı sağlamak için de farklı yollar denenmektedir. İnsanlıkla birlikte sürekli gelişim ve değişim içinde olan dilin, tek ve durağan bir yöntemle öğretilmesi mümkün değildir. Bu sebeple öğretimde kullanılacak yöntem bu değişimlere uyum sağlamalı ve devamlı gelişim içinde olmalıdır (Can, Can, 2013). Söz konusu üstün zekalı

öğrenciler olduğunda etkinliklerde daha da çeşitliliğe yer vermek gerekir. Ayrıca BİLSEM'e devam eden öğrencilerin İngilizce derslerini sıkıcı ve basit bulduklarını, derslerde potansiyellerini ortaya koyacak etkinlikler bulamadıklarını göstermektedir (Yılmaz&Emir, 2024).

Yabancı dil sınıfında başarı ve motivasyon sağlamak içinse öncelikle insanın dili nasıl öğrendiğine bakmamız gerekir. Böylelikle yabancı dili de benzer yöntemlerle ve doğal olarak öğretebiliriz. Bu konuyla ilgili dilbilimcilerin farklı görüşleri vardır. Chomsky psiko-linguistik kuramda, her insanın doğumdan önce konuşmaya programlandığını, yani dil öğrenmeye doğal bir yetenekle doğduğunu öne sürer (Cüceloğlu, 2008). Skinner, öğrenme sürecinde çevrenin önemini vurgular ve çevredeki yetişkinlerin verdiği pekiştiricilerin faydasını açıklar (Solmaz, 1997). Davranışçı kuramda, çocuk etrafındaki yetişkinlerin olumlu ve olumsuz pekiştirmelerinin önemi büyüktür. Bebek söylediği bir kelime karşısında annesinden olumlu tepki alırsa o kelimeyi hep kullanmaya başlar. Yine benzer şekilde, çocuğun, sobaya dokunması, elinin yanması, annesinin hızla çocuğun elini çekerken 'sıcak' demesi ve bu yolla annesi ile bağlantı içine girmesiyle 'sıcak' kelimesini öğrenmesinde de aynı durum söz konusudur. (Cüceloğlu, 2008). Vygotsky de dil ediniminde hem kalıtım hem de sosyal çevrenin ortak öneminin olduğunu söyler (Güleryüz, 1990). Sosyal öğrenme kuramına göre de bebekler gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenirler. Bu yüzden bebeğin yakın çevresiyle etkileşimi büyük öneme sahiptir. Yani yabancı dil öğretmeni sınıfta hedef dili bol bol kullanarak iyi bir model olmalıdır. Bu görüşleri birbirinden ayırmak ya da birini seçmek mümkün değil. Ancak hepsini göz önünde bulundurup dil öğretmenleri buna göre çeşitli yöntemler kullanabilirler.

Üstün zekalı öğrenciler düşünüldüğünde de durum benzerdir. Hatta üstün zekalı çocukların sabırsızlık, tez canlılık, bulundukları ortama liderlik etme, etkinliklerden çabucak sıkılma gibi özellikleri (Çitil; Ataman, 2018) nedeniyle tek düze etkinliklerden ve rutin ödevlerden çabuk sıkılabileceği gözlemlenmiştir (Montgomery, 2003). Bunun yerine derse aktif katılıp, bolca kendini ifade etme şansı bulacağı, yaratıcı drama etkinlikleri İngilizce öğretiminde faydalı olabilir.

Türkiye'de yeni eğitim anlayışıyla birlikte İngilizce dersine bakış açısının nereden nereye geldiğine bakacak olursak yabancı dil öğretiminin nicelik olarak azımsanmayacak bir yer tuttuğu görülür. Her geçen yıl ilk ve ortaöğretimde okullardaki İngilizce ders saati sayısı arttırılmış; hatta İngilizce dersi 2007'den itibaren 4. Sınıflarda, 2013'den itibaren de 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesiyle 11 Nisan 2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazete yayınıyla 2. Sınıflardan itibaren verilmeye başlanmıştır. Ancak buna rağmen lise, hatta üniversite mezunu gençlerin yıllarca aldıkları İngilizce derslerine karşın İngilizce konuşmakta ve günlük hayatla ilişkilendirmekte başarısız oldukları görülmektedir. Çünkü Türkiye'de genelde ideal dil politikaları ile gerçek sınıf uygulamaları arasında fark gözlemlenmiştir. Dolayısıyla dil öğreniminde istenen sonuca ulaşamamaktadır (Kandemir; Tok, 2017). Bu da bize İngilizcede yeni yöntemlerin takip edilmeyip hala geleneksel yöntemlerin kullanıldığını göstermektedir. Ülkemizde öğretmenler olabildiğince çok sözcük ve kural öğretme endişesine düşmekteler. Bu etkinlikler alıcı durumda olup verileni ezberleme konumuna düşen üstün zekalı çocuklar için de uygun yöntemler değildir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler: dilbilgisi çeviri yöntemi, direkt yöntem, doğal yöntem, işitsel- dilsel yöntem, bilişsel yöntem, iletişimsel yöntem ve seçmeli yöntemdir. Bu yöntemlerden her biri farklı durumlarda kullanılabilir. Öğretimin yapıldığı çevre, ekonomik ve sosyal durum, öğrencinin hazır bulunuşluğu gibi faktörler göz önüne alınarak duruma uygun yöntemler seçilmelidir. Ancak asıl hedefin dilbilgisi kuralları ezberleyen öğrenciler değil; okuduğunu, duyduğunu anlayan, iletişim kurabilen öğrenciler yaratmak olduğu da unutulmamalıdır. Çünkü sözel dil, iletişimin temelidir. İngilizcede öğretim sözlü dilden başlamalı ve sözel formda makul bir yeterlilik elde edildikten sonra diğer yetenekler öğretilmelidir. Sözel aktiviteler sınıfta ders süresinin önemli bir kısmını işgal etmelidir (Dacanay, Bowen, 1974). Bir dili ana dili olarak konuşan kişi o dilin tüm kurallarını farkında olmadan edinir. Yeni bir dil öğrenen kişi telaffuz kuralları, cümle dizilişi gibi unsurları tekrar ve taklit etmelidir. Öğrenciler dil etkileşimi için birçok fırsata ihtiyaç duyarlar. Harmer'e göre (1991) öğrencilerin sınıfta problem çözmek ya da herhangi bir proje üretmek için birlikte çalışmaları, onların

dil gelişimini birçok yönden geliştirir. Bu onlara iletişim kurmak için sahici nedenler sağlar ve dillerini düzeltmeye yardımcı olur. Eğer öğrenciler konuşmadan sadece dinlemeye ve gözlem yapmaya bırakılırsa uzun süre üretim aşamasına geçemezler (Harrell, Jordan, 2012). Özellikle bir konu üzerine hızlı karar veren, çabuk hareket eden ve bilişsel düzeyleri yüksek olan üstün zekalı çocuklar, bu tür monoton derslere ilgilerini çabuk kaybedebilirler. Harmer’a göre, her öğrenci beklentisine göre az çok farklı metotlara sıcaktır. Ve öğrencinin kendine derste güven duymasını sağlamak, öğrencide içsel motivasyonu etkileyecek olan öğretmenin elindedir (Harmer, 1991). Eğer sınıfta gerçek diyaloglara özendirmek istiyorsak, öğrencilere gerçekten bilgi boşluğu olan diyaloglar yaptırmalıyız.

1970’de Denis Girard tarafından yapılan ‘İçsel motivasyonu sağlayacak öğretmen nitelikleri nelerdir?’ sorusuna cevap vermek için yapılan çalışmada 12- 17 yaşları arasındaki bin öğrenciye öğretmen özelliklerini önem sırasına göre birden ona doğru sıralamaları istendi. İlginç bir biçimde öğrenciler en başa derslerin ilgi çekici geçmesini ve ilk üç sıraya öğretmen öğrenci ilişkilerini koydular. (Harmer, 1991).

Olumlu bir öğrenme ortamı sağlamak, öğrencileri derse aktif katmak için öğretmenler:

Öğrencilere anlaşılabilir veriler sağlamalıdır. Öğretmenler sınıf aktivitelerinde sözlü iletişimi artıracak fırsatlar vermeliler. Öğretmenler mümkün olduğunca dili belli bir bağlam içinde sunmalılar. Öğrencilerin gerginliğini azaltacak öğretim tekniklerini ve gruplama tekniklerini kullanmalılar. Öğrencilerin aktif olarak yer alabilecekleri aktiviteler sağlamalıdır (Harrell, Jordan, 2012). Bir öğrenci konuşması beklenen ortamda stresli bir duruma sokulursa hedef dili öğrenme yetisi bozulacaktır. Burada öğretmenin, öğrencilerin komik duruma düşme ya da hata yapma korkularından arınmadaki rolünün önemini görüyoruz. Yaratıcı dramının sıkça başvurduğu oyunlar ve etkinlikler öğrencinin örtük öğrenmesine ve kendini rahat hissetmesine hizmet eder.

Yaratıcı drama; bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama vb. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2012). Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir, katılımcıların tecrübelerine dayanır, süreç odaklıdır, grubu yönlendirmeyip grubun bireyi olan bir öğretmene ihtiyaç duyar, bol bol rol oynama ve canlandırmalar içerir. Eğitimdeki amacı hayal gücü ve estetik anlayışı geliştirmiş, kendini rahatça ifade edebilen, hem kendi kültürünü hem de başka kültürleri tanıyan, kendinin farkında olan, ortak çalışmalar yapabilen bireyler yetiştirmektir.

Yabancı Dil Sınıfında Yaratıcı Drama

Başlangıçta, öğrenci merkezli eğitim hedeflerinin öğrencinin kendisini tanıması, grup çalışmaları yapması, soru soran birey olması, etkili iletişim kurması olduğunu söylemiştik. Yabancı dil öğrenilen sınıfta da amaç, soru sormadan ezberleyen, öğrendiği bilgileri kullanamayan öğrenciler değil; sınıfta öğrendiklerini dış dünyayla bağlantılandıran, yabancı dili etkili kullanan, farklı kültürleri öğrenmeye açık öğrenciler yetiştirmek olduğuna göre yaratıcı drama İngilizce derslerinde kullanılacak etkili bir yöntemdir. Modern eğitim ve yaratıcı dramının; yaratıcılık ve estetik gelişimi, yaratıcı düşünme yeteneği, sosyal büyüme ve ortak çalışma becerisi, ahlak ve manevi değerler gelişimi, kendini tanıma ve başkalarının kültürel altyapı ve değerlerini anlama gibi birçok hedefi ortaktır (McCaslin, Schonmann, 2006).

İngilizce dersi sözel bir ders olduğu için formüllere dayanmaz. Geçmişte, okullarda dil ve iletişim eğitimi genellikle sadece okuma ve yazma kısmına odaklanırdı. Artık çoğu eğitimci modern öğretim programında sözel dilin (dinleme ve konuşma) önemini kabul etmektedir. Uzmanlar sözel dili okuma ve yazmanın öncüsü kabul ederek, bunun kullanımının tüm dil öğreniminde temel oluşturduğunu savunmaktadırlar. Ayrıca vurgulanan şu ki, günlük hayatta sözel iletişim yazma ve okumaya oranla daha sık kullanılmaktadır (Heinig, Stillwell, 1974). Bütün dil felsefesi, dil becerilerinin izole olarak öğretilmektense birbiri üzerine inşa edildiğinde daha etkili biçimde öğretildiğini iddia etmektedir. Buna ek olarak dil becerilerini öğrenmek günlük yaşantıları güdülediği sürece daha anlamlıdır. Çünkü dil;

gündelik hayatta bilgi alma, ikna etme, hayal kurma, görgü kuralları, duygu ifadesi amaçlarıyla kullanılır. Tüm dil uzmanlarına göre bu fonksiyonlar sınıf içinde vurgulanmalıdır. Öğrenciler okudukları, gördükleri bir sözcüğü kullanmadan öğrenmiş olmazlar. Yaratıcı drama etkinlikleri onlara öğrendiklerini pratik etme şansı verir. Dil uzmanlarına göre sözcükler bağlam içinde öğrenilir. Yaratıcı drama sözcük ve kavramları soyut ortamdan çıkarıp gerçek hayatla ilişkilendirir ve doğaçlamalarla sık sık kullanma şansı sunar.

Yaratıcılık, tüm duygusal ve zihinsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içinde var olan, insan yaşamının ve insan gelişiminin tüm yönlerinin temelini meydana getiren bir yetidir (San, 1977). Adıgüzel'e göre yaratıcılık; farklı kalıpların dışına çıkma, ana yoldan ayrılma, alışılmış düşünce zincirlerinden kurtulma ve üretici düşünce zincirlerini kullanma, boşlukları, rahatsız edici ya da eksik öğeleri sezip bunlar hakkında düşünceler geliştirme, varsayımlar kurma, bunları deneme, gerektiğinde değiştirme gibi özelliklere sahiptir (Adıgüzel, 2012). Tanımlardan da anlayacağımız gibi yaratıcı birey duyduğu, gördüğü bilgileri olduğu gibi kabul etmez, sorgular, klişelerden uzak durur ve yeniliğin peşinde koşar. Yabancı dil öğretiminde ve öğreniminde yaratıcılığın yeri büyüktür. Yabancı dil öğretmeni öğrencilere dili gerçekçi ve doğal ortamda sunabilecek yaratıcı fikirlere sahip olmalıdır. Öğrenciler de öğrendikleri dilin kültürüne ve yeniliklere açık olmalıdırlar. Tabi bunu sağlayacak ve yüreklendirecek kişi yine öğretmendir. Çünkü yaratıcı drama, öğrencilerin yeni durumlara hemen uyum sağlayabilen, farklılıklara saygılı bireyler olmalarına yardım eder.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, bilim ve sanat merkezi BYF- 1 (Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme) grubundaki üstün zekalı öğrencilere BİLSEM İngilizce dersi öğretim programındaki sözcüklerin yaratıcı drama yöntemiyle öğretilmesinin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Bu sözcüklerin toplandığı konular: personal information (kişisel bilgi), routines (günlük rutinler), human anatomy (insan anatomisi), sustainable development (sürdürülebilir gelişim), our ancestors (atalarımız), future food technology (geleceğin gıda teknolojisi), fasion and design (moda ve tasarım), future human habitat (insanın gelecekteki yaşam alanı) şeklindedir.

Bu çalışma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kahramankazan Bilim ve Sanat Merkezi'nde Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme programına devam eden (5 ve 6. Sınıf) 7 kız, 8 erkek 15 öğrenci ile yürütülmüştür. Bu öğrenciler yıl boyu haftada iki ders saati (80 dk) İngilizce dersi görmüşlerdir. Öğrencilerin hiçbirinin drama yaşantısı yoktur. Çalışma, ilki tanışma ve temel drama çalışmaları, diğer yedisi belirtilen konuların sözcüklerinin öğretilmesi olmak üzere toplam 8 oturum, 16 saat şeklinde planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmı 11 Kasım 2023- 20 Ocak 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Her konuda öğrenci seviyesine uygun olarak 10 İngilizce sözcük öğretimi hedeflenmiştir. Atölyeler öncesi öğrencilere hedef sözcükler ile ilgili başarı testi uygulanmış, aynı başarı testi çalışma sonunda tekrarlanmıştır.

İlk oturum; öğrencilerin birbirini yakından tanınması, grup içi etkileşimin artması ve drama etkinlik ve kurallarına aşina olunması için temel drama çalışmalarına ayrılmıştır. Sonraki atölyelerin hazırlık- ısınma aşamalarında hedef sözcükler oyunlarla öğrencilere sezdirilmiş ve haftanın sözcükleri hazırlanan bir posterle görselleştirilip duvara asılmıştır. Canlandırma aşamalarında canlandırma, rol oynama yaptırarak sözcüklerin bağlam içinde kullanılmasına fırsat sunulmuştur. Bazı değerlendirme aşamalarında öğrencilerden afiş, dergi tasarımları, şarkı oluşturmaları ve günlük yazmaları istenmiş; bazılarında da çeşitli doğaçlamalar ve donuk imge, fotoğraf karesi yaptırılmıştır. Bu çalışmalar atölye sonlarında çalışmanın yürütücüsü tarafından hedef sözcüklerin öğrenilip öğrenilmediği açısından değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan ürünlerde ve gözlemlenen etkinliklerde öğrencilerin hedef sözcükleri bağlam içinde doğru ve yerinde kullandıkları gözlemlenmiştir. Ürünler başka bir İngilizce öğretmenin daha değerlendirmesine sunulmuş ve öğrencilerin sözcüklerin anlam ve kullanımını büyük oranda öğrendikleri görülmüştür.

Yöntem

Yaratıcı dramada seyirci beğenisi için bir ürün ortaya koymak gibi bir amaç yoktur. Asıl önemli olan yapılan çalışmalar sırasında katılımcının hangi rolü, ne açıdan ele aldığı, odağa ne koyduğu gibi durumlarıdır (Adıgüzel, 2012). Öğretmen de yaratıcı drama çalışmalarında sonuçtan çok süreç boyunca yapılanlara odaklanırlar. Bu nedenle bu çalışmanın kazanımları başarı testlerinin yanı sıra süreç boyunca öğretmen gözlemleri ile de ölçülmüştür. Yaratıcı drama felsefesine göre öğrencilerin öğrenme çıktılarını en somut ortaya koydukları yerin oyun ve canlandırmalar olduğu düşünülerek odağa başarı testleri değil süreç konmuştur.

Bunun dışında verilerin toplanması için, araştırmacı tarafından başarı testi ve ürün değerlendirme listesi hazırlanmıştır. Bu çalışmada, nicel araştırma desenlerinden “deneme öncesi model” kullanılmıştır. Deneme öncesi modellerde, desende iç geçerliği tehdit eden faktörlerin kontrol edilmemesi ve seçkisizlik vardır. Burada deneme öncesi modellerden tek grup ön test- son test desen kullanılmıştır. Gelişi güzel seçilmiş bir tek .ölçmeler bulunmaktadır (Bozkaya,2013).

Başarı testleri geliştirilirken sorular, öğrencilerin dönem özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Her bir oturumun kazanımlarıyla uyumlu oluşturulan test, kapsam geçerliği bağlamında üç alan uzmanı tarafından incelenmiş ve alınan görüşler doğrultusunda düzenlenmiştir. Yapılan oturumlarda yaratıcı drama etkinliklerinin canlandırma ve değerlendirme aşamalarında, öğrenciler tarafından ortaya konulan poster, donuk imge, şarkı, günlük gibi ürünlerin öğrenme düzeyini belirlemek amacıyla kontrol listeleri hazırlanmıştır.

Araştırmada rastgele seçilen 15 öğrencinin uygulanan yaratıcı drama yöntemi öncesi ve sonrasında yapılan bir testle almış oldukları sınav sonuçları incelenmiştir. İncelenen puanların dağılımının normal dağılıma uygun olduğu Shapiro Wilk testi ile görülmüştür ($p>0.05$). Bu nedenle, istatistiksel farklılığı incelemek için ön test ve son test puanları arasında Bağımlı t testi ile farklılıklar incelenmiş ve aynı puanların istatistiksel ilişkisi ise Pearson Korelasyon analizi ile yorumlanmıştır. Veriler için ortalama ve standart sapma değerleri ile yorumlamalar yapılmış ve anlamlılık düzeyi $\alpha = 0.05$ olarak alınmıştır.

Öğrenci grubunun İngilizce sözcük öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak uygulamasından önce ortalama ön test puanı 65.47 iken standart sapmasının ise 10.76 gibi bir değer olduğu görülmüştür. Yani ortalaması düşük ve standart sapmanın yüksek olması öğrencilerin homojenliğinin değiştiği ve sınav sonucundaki ortalama başarının da düşük olduğu görülmüştür. Diğer taraftan ise bu 15 öğrenciye uygulanan yöntem süreci ile ilgili uygulama yapıldıktan sonra ise benzer bir test tekrar uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlarda ortalama son test puanı 90.8 iken standart sapması ise 6.63 olmuştur. Bu değerler incelendiğinde öğrencilerin ön teste göre daha yüksek bir başarı elde ettiği ve bu başarının sadece ortalamada değil aynı zamanda homojen bir dağılıma sebep verdiği de standart sapma üzerinden elde edilmiştir.

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Öntest	65,47	15	10,756	2,777
	Sontest	90,80	15	6,625	1,710

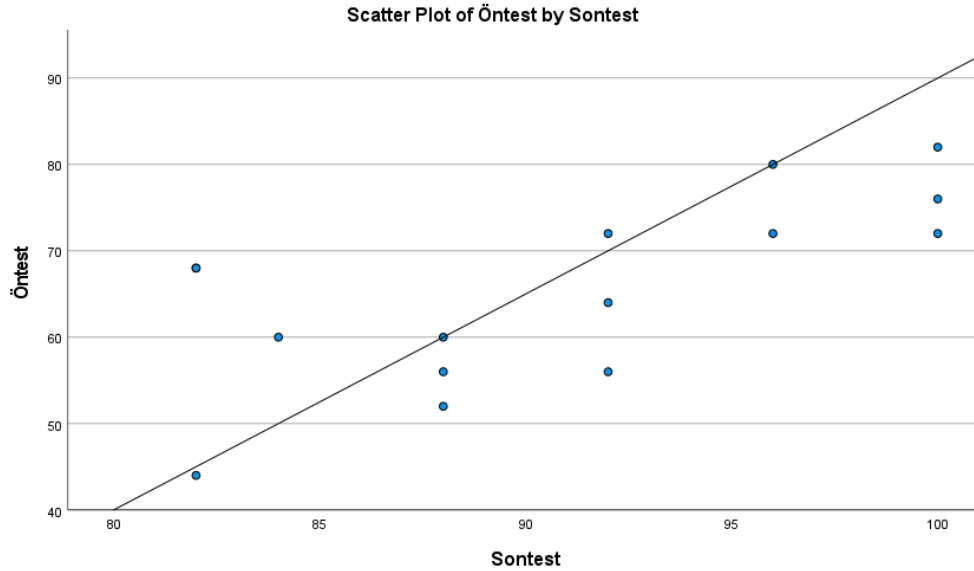
Uygulanan yöntem tekniğin başarıyı arttırmada anlamlı bir fark yoktur hipotezi incelendiğinde ortalama 25.33 puanlık bir artış ile istatistiksel olarak bir farklılık elde edildiği görülmüştür. Fark istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlıdır ($p<0.001$). Bu farklılık uygulanan yöntemin başarıyı arttırmada etkisinin olduğunu göstermektedir.

Paired Samples Test									
		Paired Differences							
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper	t	df	Sig. (2-tailed)
Pair 1	Öntest - Sontest	-25,333	7,952	2,053	-29,737	-20,930	-12,338	14	<,001

Ön test ile son test arasındaki ilişki incelendiğinde ise ortanın üstünde aynı yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu ilişkinin öğrencilerin başarısını bir grup olarak her biri için de ayrı ayrı yükseltmede etkili olduğunu göstermek için bir grafikte de verilmiştir. İlişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p=0.006$).

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Öntest & Sontest	15	,676	,006

Sonuç

Felsefi konuları ezberleyerek filozof olunmayacağı gibi, İngilizce dilbilgisi kurallarını ezberleyen öğrencilerin de İngilizce konuşmaları beklenemez. Bu nedenle iletişime dayalı bir öğretim programı düzenlemeli ve derslerde öğrencilere bilgileri aktif kullanacakları ortamlar oluşturulmalıdır (Şahin, 2018). Üstün yetenekli ve üstün zekalı öğrencilerin ise ; aktivitelerin çok basit gelmesinden, derslerde kendilerinin derinlemesine sorgulama yapıp yaratıcılıklarına izin verilmemesinden ve aşırı tekrarlara yer verilmesinden dolayı motivasyonlarını kaybettikleri ve İngilizce derslerde başarısız oldukları gözlemlenmiştir (Meb, 2017). Bu tip çocuklarda motivasyon ve başarıyı arttırmak için; potansiyellerini ortaya koyacakları ortamlar hazırlamak, grup etkinliklerine müsaade etmek, yaratıcılıklarını ortaya çıkaracak durumlar sunmak gerekir.

Öğrencinin duyuşsal gelişimini göz ardı eden, çocuğun yaşayarak öğrenip kendi sentezlerine varamadığı ve ezbere yönelik olan eğitim modelleri çocukların gereksinimlerini karşılayamaz (San, 1991). Yaştlarına göre hızlı öğrenen, hafızaları güçlü, merak, yaratıcılık ve hayal gücü yönleri yüksek, tekdüzelikten kolay sıkılan, liderlik vasfı belirgin (Sak, 2003) bu çocuklar için; öğrenciyi merkeze alan,

süreç odaklı, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştiren, eleştirel ve bağımsız düşünme becerisi kazandıran, sosyal duyarlılık arttıran bir yöntem olan yaratıcı drama etkili bir yöntemidir.

Bu çalışmada, bilim ve sanat merkezine devam eden BYF grubu (5 ve 6. Sınıf) öğrencilerinin İngilizce dersi sözcük öğreniminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının ders başarısına etkisi araştırılmıştır. Yapılan değerlendirmede çalışma önce ve sonrasında İngilizce sözcük öğreniminde anlamlı bir artış gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin başarı nedenlerinden biri olarak, ilk oturumda yapılan temel drama çalışmalarında gözlemlendiği üzere, öğrencilerin İngilizce dersine olan bakış açısının olumlu yönde değişmesi ve ders motivasyonunun artması da sayılabilir. Süreç boyunca öğrenciler hedef sözcükleri ezberlemeden; oyunlar, canlandırmalar ve çeşitli ürünler ortaya koyarak defalarca kullanarak öğrenmişlerdir. Ayrıca bireyde kalıcı öğrenmenin sözel öğretimde %10, görsel öğretimde %30, yaşantılara dayalı öğretimde ise %90 seviyesinde olduğu bilinmektedir (Adıgüzel, 2012). Bu durum da yaratıcı drama yöntemiyle öğrenilen bilgilerin öğrencilerin birden fazla duyusuna hitap ederek ve onların bizzat yaşayarak öğrenmelerine fırsat sunarak kalıcı olduğunu gösterir.

Bunun yanında çocukların en doğal dili olan ve kendileri gibi davrandıkları ortamlar olan oyunlardan çokça yararlanılmıştır. Çocuklar oyun kuralları içinde sınırsız özgürdür, oynarken tamamen sürece yoğunlaşırlar, her aşamasından keyif aldıkları için süreçten kopmazlar ve oyun boyunca birlikte hareket ederek duyuşsal yönlerini ve iletişim becerilerini geliştirirler (Adıgüzel, 2012). Çocukları böylesine mutlu eden ve fayda sağlayan biçimlerden İngilizce sözcük öğretiminde de yararlanılmış, çocuklar oyunlar sırasında sözcükleri doğal akışta, fark etmeden kullanarak öğrenmişlerdir. Eğitim ortamını yapaylıktan çıkarmanın temel kuralı, gerçek hayatla bağlantı kurmaktır. Bu çalışmada öğrencilere verilen gerçekçi durumlarda, öğrenciler kendi seçtikleri role bürünüp konuşmuşlardır. Çünkü öğrencilere ‘konuşun’ demek yerine, onları istenen konuda konuşmaya itecek durumlar hazırlanmıştır. Sonuçta öğrenciler konuşma gereksinim duymuş ve bağlam içinde sözcükleri kullanmışlardır.

Adıgüzel’e göre (2012) yaratıcı drama, tümel bir öğrenmeyi gerçekleştirebilecek özelliklere sahiptir. Öğrenmede bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim alanlarının eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesini kolaylaştırır ve öğrenmenin yaşantısal hale getirildiği uygulamalardan oluşur. Yaratıcı drama ayrıca, öğretmeni otoriter ve geleneksel yapıdan çıkararak ona daha özgür ve rahat bir ilişki sağlamaktadır. Böylece öğrenciler sınıf ortamında daha rahat hareket etmekte ve en önemlisi yanlış yapmaktan korkmaksızın yabancı dili rahatlıkla kullanabilmektedir (Kılıç Ş., Tuncel M. 2009). Yapılan çalışmada da öğrenciler süreç boyunca eğlenceli etkinliklerde aktif rol alıp, kendi inşa ettikleri ortamlarda sözcükleri kullanmışlardır.

Öneriler

Yapılan sekiz haftalık çalışma sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin İngilizce sözcük öğreniminde yaratıcı dramanın kullanılmasının olumlu etkisi olduğu kanıtlanmıştır. Buna göre:

- 1- Bilim ve sanat merkezleri için hazırlanan etkinlik kitaplarında sözcük öğretiminde yapılan çalışmalardakine benzer yaratıcı drama etkinliklerinin yer alması önerilmektedir.
- 2- Yaratıcı drama etkinliklerinin doğasına uygun şekilde, öğrencilerin rahat hareket edebilmeleri için atölyelerin fiziki ortamları düzenlenmelidir.
- 3- Bu çalışma bilim ve sanat merkezine devam eden BYF grubu öğrencileriyle yapılmış ve olumlu etkisi gözlemlenmiştir. İngilizce derslerinde destek, ÖYGP ve proje gruplarında da yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması önerilmektedir.
- 4- Yaratıcı drama İngilizcede sadece sözcük öğretiminde değil; dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört beceri alanının geliştirilmesinde de kullanılmalıdır.
- 5- Yaratıcı dramada kullanılan tekniklerin uygulanması klasik bir derse oranla uzun zaman aldığından İngilizce derslerine planlanandan daha fazla süre verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2012) *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Akara: Natürel Yayıncılık.
- Ataman, Ç. (20218) *Çağındaki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Davranışsal Özelliklerinin Eğitim Ortamlarına Yansıması ve Ortaya Çıkabilecek Sorunlar*. GEFAD / GUJGEF 38 (1).
- Bozkaya, M. (2013) *Bilişsel Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Can, E. & Can, I. (2013) *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic: Turkish Studies* 8 (9).
- Cüceloğlu, D. (2008) *İnsan ve Davranışı*: İstanbul:, Remzi Kitabevi.
- Downen, D. & Dacanay, F. (1974) *Techniques and Procedures in Second Language Teaching*. New York: Oceana Publications.
- Güleryüz, F. (1990) *48- 60 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi: Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Harmer, J. (1991) *The Practice Of English*. New York: Longman.
- Herrel, A. L. (2012) *Fifty Strategies For Teaching English Language Learner*. İstanbul: Pearson Publication.
- Kandemir, A; Tok, Ş. (2017) *İlkokul 2. sınıf ingilizce öğretim programının katılımcı odaklı program değerlendirme yaklaşımıyla değerlendirilmesi*: OpenMETU Middle East Technical University.
- Kılıç Ş. & Tuncel M. (2016) *Yaratıcı Dramanın İngilizce Konuşmaya ve Tutuma Etkisi*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi 9 (2)
- McCaslin, N. & Schonmann, S. (2006) *Creative Drama in the Classroom and Beyond*. Boston: Allyn&Bacon.
- MEB, (2017) *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi; Özel Yetenekliler ve Üstün Zekalılar*.
- MEB, (2023) *2023- 2024 Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu*.
- MEB, (2023) *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*.
- MEB. (2022) *MEB, Bilsem Sayısında Hedefini Aştı*: <https://meb.gov.tr:haber>
- MEB. (2023) *Bilsem'lerde Uygulanan Eğitim ve Programlar*: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_12/25210631_
- Montgomery, D. (2003) *Gifted and Talented Children With Special Educational Needs: Double Exceptionality*. Fulton: David Fulton.
- Sak,U. (2003) *Yaratıcılık, Üstün Yeteneklilik ve Sınıfta Yaratıcı Yeteneklilere Eğitim Verme Hakkında*. Taylor&Francis. 26 (4).
- San, İ. (1991) *Eğitim ve Öğretimde Yaşayarak Öğrenme Yöntemi ve Estetik Bir Süreç Olarak Yaratıcı Drama. Eğitimde Nitelik Geliştirme Sempozyumu*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Solmaz, F. (1997) *6 Yaş Altı Çocuklarının Alıcı ve İfade Edici Dil Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi*. Ankara: Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi.

Şahin, K. (2018) *Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi, Sorunlar ve Çözüm Yolları*. İstanbul: National Teacher Symposium.

T.C Resmi Gazete. (2012) *11 Nisan 2012 Tarihli ve 28261 Sayılı Resmî Gazete* <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411.htm>

Üstün Zekalılar Enstitüsü (2016) <https://ustunzekalilar.org/tr/Makaleler/>

Yılmaz, E. & Emir, S. (2024). *Özel Yetenekli Öğrencilere Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*: International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, 10(5).

Atölye Planı Örneği

Ders : İngilizce

Tarih : 20.01.2024

Konu : Future Human Habitat (İnsanın Gelecekteki Yaşam Alanı)

Grup : Kahraman kazan BİLSEM BYF 1 grubuna devam eden 7 kız, 8 erkek 15 öğrenci.

Mekan : Yabancı Dil Atölyesi

Araç Gereçler : Kağıt, hamur yapıştırıcı, doğa flaş kartları, boya kalemleri, A4 boyutunda kesilmiş beş yapboz.

Süre: : 2 ders saati (40+40 dk.)

Yöntem : Yaratıcı Drama

Teknikler : Rol oynama, doğaçlama

Kazanımlar : Çevre sorunları ile ilgili sözcükleri anlar.

Çevre korumayla ilgili sözcükleri anlar.

Çevreyi korumak için tavsiyelerde bulunur.

Süreç

Hazırlık- Isınma:

1.Etkinlik: (İskele- sancak- güverte) Tüm grup bir arada öğretmenin gösterdiği noktada durur. Öğretmen mekanda belirlediği üç noktayı göstererek her birine ‘iskele, sancak, güverte’ diye isim verir. Öğrenciler öğretmenin söylediği noktaya koşarlar. Yanlış yere giden veya geç kalan oyundan çıkar. Daha sonra öğretmen yönergeleri değiştirir. Öğrencilere orman resmi gösterip bir tarafı (forest), bir tarafı çöl resmi gösterip (desert), diğer tarafı da göl resmi gösterip (lake) bölümü olarak belirler. Öğrenciler öğretmenin söylediği köşeye koşarlar. Yanlış tarafa giden veya geç kalan öğrenci oyundan çıkar. Oyunun sonraki aşamasında gittikleri köşeye uygun hareket etmelerini (göldeyken yüzüyor gibi, çöldeyken sıcakta bunalıyor gibi...) söyler. Böylece bu kelimeler öğrenilmiş olur.

İskele- sancak- güverte: Liderlik programı/ ikinci aşama

2.Etkinlik: Öğrenciler dörderli grup olurlar. Her gruba ikili fotoğraflar verilir. Fotoğrafların birinde çevre için zararlı, diğerinde ise faydalı olaylar görülmektedir. Gruplar fotoğrafları inceleyip fotoğrafların ağzından birer cümle kurarlar. ('I can't breath' gibi) Daha sonra tüm grup konuşanların kim olduğu ve ne hissettikleri üzerine konuşur. En sonunda gruplar kendilerine verilen fotoğrafı arkadaşlarına gösterirler.

3.Etkinlik: Öğrenciler dörderli grup olurlar. Her gruba ünite kelimeleri İngilizce olarak verilir. Öğrencilerin bu kelimelerin Türkçe karşılıklarını sözlükten bulmaları istenir. Bitiren gruplar ortadan bir yapboz alırlar. Duvarda yapbozu yapıştirarak tamamladıklarında arkasında yazılı olan doğru cevapları görürler. Kendi buldukları kelimelerle karşılaştırıp varsa yanlışlarını düzeltirler. Daha sonra öğretmenle birlikte kelimeleri tekrar ederler.

Canlandırma:

4.Etkinlik: Öğrenciler '1,2,3,4,5' şeklinde sayarlar ve aynı sayıyı söyleyenler grup oluştururlar. Öğretmen her gruptan bir öğrenciye ünite sözcüklerinden birini söyler. Öğrenciler verilen sözcüğü sessiz sinema ile anlatırlar; diğerleri ise tahmin eder.

5.Etkinlik: Öğrenciler dörderli grup olurlar. Her gruba İngilizce yazılmış ön metin verilir. Öğrencilerden durumları anlayıp Türkçe, isteyenlerle de İngilizce olarak doğaçlamaları istenir. Öğrencileri rahatlatmak için öğretmen gönüllü öğrencilerle canlandırma yapar.

1. You live at the same building. You and your neighbors want to have a nice garden. But children harm flowers and some neighbors pollute around. You need to talk about it and solve these problems.
2. You live in the same town. Some of you have pets, some don't. Some people kill dogs on the streets. You don't know who does it. You want to find it out and solve this problem.
3. You are the students of the same classroom. You want a clean classroom but it is always dirty because of some friends. You want to know who they are and warn them.

Ara Değerlendirme :Öğretmen gruba 'Buna benzer sorunlarla gerçek hayatta da karşılaşılıyor mısınız? Problemlerinize çözüm bulabildiğinizi düşünüyor musunuz? Başka hangi öneriler getirilebilirdi?' sorularını sorar ve 'Hadi verilen tavsiyeleri İngilizce söyleyelim.' der. Grubun İngilizce tavsiye cümleleri kurmalarını bekler.

6.Etkinlik: Öğrenciler dört gruba ayrılırlar. Her grup çevre ile ilgili bir sivil toplum örgütüdür yete cümleleri söylerler, anlamlarını konuşurlar.

Değerlendirme

7.Etkinlik: Öğrenciler 4 gruba ayrılır. Öğretmenin verdiği malzemeleri kullanarak global warming (küresel ısınma) konusunda çözüm önerileri veren bir kampanya afişi hazırlarlar. Daha sonra hazırladıkları afişleri değiştirirler ve kullanılan sloganlarla her grup bir 'kamu spotu' hazırlar.

Ölçek Geliştirme Sürecinde Yaratıcı Dramanın Yeri

Kenan Demir ^{1,*} & Abdul Samet Demirkaya ²

¹ Eğitim Bilimleri, Eğitim Programları ve Öğretim Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

² Eğitim Programları ve Öğretim Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

kenandemir@mehmetakif.edu.tr

Özet

Bu çalışma yaratıcı drama etkinliklerinin ölçek geliştirme sürecindeki yerini sorgulamak amacıyla yürütülmüştür. Çalışmanın başlangıç noktası öğretmen adaylarının değerlendirme amaçlı yapılan sınavlara, sınav sonuçlarına ve sınavı yapan öğretim elemanlarına güvenmekte ve inanmakta zorluk çektiklerine, tüm değerlendirme sürecine şüphe ile yaklaştıklarına ilişkin gözlemler olmuştur. Öğretmen adaylarının eğitim fakültesinde yapılan değerlendirmelere (sınavlara) bu şüpheli yaklaşımları ve buna neden olan yaşantıları üç saat süren bir yaratıcı drama atölyesinde irdelenmiştir. Öğretmen adaylarına “Sınav sonuçlarına güvenmiyorum. Çünkü”; “Sınavlardan ve sonuçlarından şüphe duyuyorum. Çünkü”, “Sınavlara ve sınav sonuçlarına inanmıyorum.” gibi cümlelerle başlangıç noktaları verilmiş ve gruplar halinde canlandırma hazırlamaları istenmiştir. Bu uygulamada öğrencilerin yazılı ürünleri ve canlandırma sürecinin video kayıtları incelenmiş ve öğretmen adaylarının canlandırmalarında “puanlama sürecinin kapalı olması”, “sınav öncesi ve sonrası yapılan olumsuz tutum ve davranışlar”, “sınavın ve puanlanmasının şeffaf olması”, “adil olma”, “sonuçlarla öğrenci performansının tutarlı olması” ve “ölçütlerin belirsizliği” durumlarına vurgu yaptıkları gözlenmiştir.

Yaratıcı drama atölyesi sonucunda elde edilen bu veriler “Değerlendirme İnançları” ölçeğinin oluşturulmasına kaynaklık yapmıştır.

Çalışma ile yaratıcı dramanın gerçek yaşamın ta kendisini yansıtması özelliğinden yararlanılmış ve öğretmen adaylarının bu konu ya da kavramla ilgili kendi gerçek yaşamlarından yansıtıcı yapımları istenmiştir. Yaratıcı drama atölyesi üzerinde çalışma yapılacak ölçek konusunun ve özellikle ilgili kavramların ne olduğunu ve gerçek yaşamdaki yerini görmeye; yine kavramın gerçek yaşamdaki dolayısıyla ölçekteki boyutlarının neler olabileceğine ilişkin çıkarımda bulunmaya katkı sağlamıştır. Çalışma sonunda yaratıcı dramanın gerçek yaşamı yansıtma özelliğinden faydalanılarak özellikle bir ölçeğin konusunu belirginleştirmede, alt boyutlarını oluşturmada ve ölçeğin temelini oluşturan kavram ya da konunun alandaki yerini görmede katkı sağlayabileceği değerlendirilmiştir.

Problem Durumu

Drama bireyin kendinde var olan özelliklerini öğretme-öğrenme ortamına yansıtma izni vermekle kalmayıp bireyin bu kendini yansıtma sürecinde gelişen yeni öğretimsel etkileşim ağları sayesinde çeşitli bilgi ve beceri dağarcığını geliştirmektedir.

İnsanın anlam bulma ve oluşturma sürecini tetikleyen, bu süreci oluşturmaya yardım eden drama planlanan amaçlar doğrultusunda katılımcıları uyandırarak sürece hazırlama, sahneye çıkararak amaçlara ilişkin duygu ve düşüncelerini yansıtma imkân verme ve tüm sürecin değerlendirme olmak üzere üç aşamada gerçekleşir. Bu süreçlerin doğurgusu olarak drama bireyin bilişsel, duyuşsal, devinişsel, sosyal olmak üzere tüm özelliklerini bütüncül bir şekilde olaylara ya da durumlara gönüllü katılımı için öğretme-öğrenme ortamı oluşturmada en etkili yollardan biridir. Bireyin hem kendini gerçekleştirme, hayata ilişkin kendi anlamını bulma yolculuğundaki anları hayata geçirmesini sağlayan ve bu sayede hayatın ta kendisi olma özelliği gereği drama sürecinde insan davranışları ve sosyal ağları oluşturan tüm değişkenlerin yaşamdaki izleri gözlenebilir. Bu bağlamda drama bireylerin tüm davranışlarını doğala en yakın şekilde sergileyebilecekleri bir öğrenme ortamı yaratan, birbiriyle ilişkili olan bilişi, duyguyu ve devinişsel hareketleri bütünleştirerek eğitim için olmazsa olmaz öğretim yöntemlerinden biri olarak ifade edilebilir. Van de Water'in de (2021) belirttiği gibi bir disiplin olarak öğretilsin veya bir öğretim aracı olarak kullanılsın, drama bireyin kendini yansıtmasında ve öğrenmesinde hayati önem taşır.

Hayatın ta kendisi ve yansımaya ışık tutan dramanın özellikle canlandırma aşamasında bireyler durumlara, olaylara, değişkenlere kendi tepkilerini yansıtırlar. Ölçek geliştirme ise bireylerin ölçülmesi düşünülen özelliğini harekete geçirecek uyarıcı takımını veya maddeleri ve bu uyarıcılara uygun tepki kategorileri geliştirme süreci olarak ifade edilmektedir (Erkuş, 2014). Yaratıcı dramanın ısınma hazırlık aşamasında amaçlara yönelik yapılan etkinlikler birey için birer uyarıcı takımı olmakta ve devamında canlandırma sürecinde ise bu uyarıcı takımına tepkilerini yansıtmaktadır.

Katılımcıların canlandırma aşamasında verdikleri ya da oluşturdıkları tepkiler ölçeğin geliştirilecek konu, değişken ya da psikolojik özellik ile ilgili kitlenin veya cevaplayacak bireylerin yaşantılarını ve tepkilerini kısmen de olsa önceden gözlemlemek ölçek yapısının belirlenmesinde, yazılacak maddelerin oluşturulmasında önemli ipuçları verebilir.

Carpenter (2018) on adımda açıkladığı ölçek geliştirmenin ilk aşamasını değişkenin ya da teorik kavramın amaca dayalı anlamını ve ulaşabileceği noktayı (genişliğini) belirlemek, kavramsal sınırları ve tanımları netleştirmek, değişkenin potansiyel boyutlarını ve öğelerinin ortaya çıkarmak, bunun için nitel araştırma yapmak, ölçeğin kuramsal alt yapısını iyileştirmek için dönütü kullanmak ve devamında düzeltme yaparak uygulama öncesi tüm yapının geçerliğine katkı getirmek olarak açıklamıştır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden keşfedici durum deseni kullanılarak yaratıcı drama süreci ve etkinliklerinin ölçek geliştirmede yeri sorgulanmıştır. Çalışmada yaratıcı drama sürecinde öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının değerlendirmelerine (viz eve final sınavlarına) neden inanmakta zorluk çektikleri, sınavlara neden şüphe ile yaklaştıkları, değerlendirme yaklaşımlarından ve sonuçlarından neden memnun kalmadıkları belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda yaratıcı drama atölyesi hazırlanmış ve öğretmen adaylarının bu durum ile ilgili duygu ve düşüncelerini canlandırma sürecinde yansıtma istenmiştir. Öğretmen adaylarına “Sınav sonuçlarına güvenmiyorum. Çünkü”; “Sınavlardan ve sonuçlarından şüphe duyuyorum. Çünkü”, “Sınavlara ve sınav sonuçlarına

inanmıyorum.” gibi cümlelerle başlangıç noktaları verilmiş ve gruplar halinde canlandırma hazırlamaları istenmiştir. Atölye süreci kamera kayıtları ve adayların süreçte oluşturdukları yazılı ürünler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

İçerik analizi ile yapılan bu incelemeler sonunda değerlendirme inançları ölçeğine ilişkin olmak üzere ölçeğin yapısı, yapının özellikleri ve madde yazma ile ilgili çeşitli izlere rastlanmıştır. Öğretmen adaylarının “puanlama sürecinin kapalı olması”, “sınav öncesi ve sonrası yapılan olumsuz tutum ve davranışlar”, “sınavın ve puanlanmasının şeffaf olması”, “adil olma”, “sonuçlarla öğrenci performansının tutarlı olması” ve “ölçütlerin belirsizliği” durumlarına vurgu yaptıkları gözlenmiştir.

Bu doğrultuda hem yaratıcı drama sürecinin hem de ölçek geliştirmenin en önemli ve ilk aşamasının temel özellikler bakımında örtüştüğünü, böylelikle bu iki alan arasında organik bir bağın kurulabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda ölçek geliştirme sürecinde yorumlamaya ve tahmine dayalı soyut ölçümler oluşturmak yerine yaratıcı drama sayesinde yaşantıya dayalı somut ölçümler oluşturmak önemli bir adım olabilir. Ayrıca özellikle ölçek geliştirmenin ilk aşamasında uygulamadan önce yapılan işlemlerin ve bu süreçte verilen kararların geçerliğini ve tutarlılığını alana dayalı olarak artırmanın yaratıcı drama etkinlikleri mümkün olabileceği savunulabilir. Yine yaratıcı drama ile nitel araştırmanın birlikte yürütülebileceği ve bu sayede ölçek için temel taşların belirlenebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, Ölçek geliştirme, Canlandırma, Değerlendirme inançları

Kaynakça

- Carpenter, S. (2018). Ten steps in scale development and reporting: A guide for researchers. *Communication methods and measures*, 12(1), 25-44.
- Erkuş, A. (2014). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-I temel kavramlar ve işlemler* (2. baskı) Pegem Akademi: Ankara.
- Ömür, Y. E., Aydın, R., & Argon, T. (2014). Olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik sahtekârlık. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (9), 131-149.
- Öztürk, A. (1999). Öğretmen Yetiştirmede Yaratıcı Drama Yöntemiyle işlenecek Tiyatro Dersinin Öğretmen Adaylarındaki Sözel iletişim Becerilerine Etkileri. *Eğitimde Tiyatroda Yaratıcı Drama, Çağdaş Drama Derneği Bülteni*, 3,4: 33-35.
- Van de Water, M. (2021). Drama in education: why drama is necessary. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 98, p. 02009). EDP Sciences.

Sınıf Öğretmeni Perspektifinden Kaynaştırma /Bütünleştirme Uygulamalarında Yaratıcı Drama Yöntemi ile Etkili Türkçe Öğretimi

Emrah Bilgiç ¹ & Elif Özdemir Yılmaz ^{2,*}

¹ Sınıf Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi

² Temel Eğitim Sakarya Üniversitesi
elif.yilmaz46@ogr.sakarya.edu.tr

Özet

Araştırmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama yönteminin (YDY) Türkçe öğretimi sürecinde kullanılmasının özel gereksinimli öğrenciler (ÖGÖ) üzerindeki etkileri konusundaki görüşlerinin belirlenmesidir.

Literatür incelendiğinde, özel gereksinimli öğrencilere yönelik bir eğitim uygulaması olan kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları ve drama yöntemi konulu araştırma sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Özellikle de dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi çok temel becerileri içeren Türkçe öğretiminde kaynaştırma öğrencilerinin bu becerileri geliştirmeye katkı sağlama noktasında drama yönteminin pozitif yönde etkisinin olacağı düşünülmektedir. Bu önem durumundan hareketle araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma/ bütünleştirme uygulamaları sürecinde yaratıcı drama yöntemine yer vermelerinin etkili Türkçe öğretiminin gerçekleştirilmesine ilişkin olumlu katkılarda bulunacağı düşünülmüştür. Böylelikle nihai amaç olan başarılı kaynaştırma/ bütünleştirme uygulamalarına ulaşılması yolunda önemli bir adım atılacaktır.

Problem Durumu

Öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanan Türkçe Öğretim Programı' nda Türkçe dersinin bir bilgi dersi değil bir beceri dersi olduğu ifade edilmektedir. Öğretmenin rehber olarak kurgulandığı program aracılığıyla; dil becerilerini edinen, etkili iletişim kurabilen, çalışmalara katılan, ses ve bedenini etkili kullanan, kendine güvenen öğrenci profili ile karşılaşmaktadır. Bu özellikte öğrencilerin yetişebilmesi için başvurulacak en önemli yöntemlerden biri de “drama”dır (Kurudayıoğlu ve Özden, 2015). Türkçe öğretim programının da ifade ettiği bu nitelikler özel gereksinimli bireylerin de sahip olması istenilecek niteliklerdir. Bu açıdan bakıldığında Türkçe öğretiminde yer verilen yaratıcı drama yönteminin özel gereksinimli öğrenciler üzerindeki etkilerinin, uygulayıcı pozisyonundaki öğretmenlerin görüşlerine göre ele alınması gerekli görülmüştür.

Literatür incelendiğinde özel gereksinimli öğrencilere yönelik bir eğitim uygulaması olan kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları ve yaratıcı drama yöntemi konulu araştırma sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Özellikle de dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi çok temel becerileri içeren Türkçe öğretiminde kaynaştırma öğrencilerinin bu becerileri geliştirmeye katkı sağlama noktasında drama yönteminin katkısı olacağı düşünülmektedir. Bu katkıyı anlamak için, sınıfında özel gereksinimli öğrencisi bulunan ve Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanan sınıf

öğretmenlerinin görüşlerinin önemli olduğu düşünülmüştür. Bu önem durumundan hareketle araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi sürecinde yaratıcı drama yöntemine yer vermelerinin etkili Türkçe öğretiminin gerçekleştirilmesine olumlu katkılarda bulunacağı düşünülmüştür.

Problem Cümlesi:

Araştırma problemi; “Kaynaştırma/ bütünleştirme uygulamaları sürecinde etkili Türkçe öğretiminin gerçekleştirilmesi için yaratıcı drama yöntemi kullanılmasına ilişkin düşünceleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problem durumuna ilişkin aşağıda yer alan sorulara yanıt aranacaktır:

- Kaynaştırma/ bütünleştirme uygulamalarında yaratıcı drama ile gerçekleştirilen etkinliklere yer verilmesinin Türkçe öğretiminde özel gereksinimli öğrenciler üzerindeki etkileri hakkında görüşleriniz nelerdir?
- Türkçe öğretiminde yaratıcı drama ile gerçekleştirilen etkinliklere yer verilmesinin özel gereksinimli öğrencilerin dört temel dil becerisinin (okuma, yazma, konuşma, dinleme) gelişimine katkıları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen Türkçe öğretimi sürecinde kullandığınız yaratıcı drama teknikleri nelerdir?
- Kaynaştırma/ bütünleştirme uygulamaları sürecinde yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen Türkçe öğretiminde hangi yaratıcı drama aşamalarına yer veriyorsunuz?
- Kaynaştırma/ bütünleştirme uygulamaları sürecinde yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen Türkçe öğretimi sürecinde karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

Yöntem

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseninde modelleneyecektir. Durum çalışması deseni, araştırmanın merkezinde neyin, nasıl ve neden sorularının yer aldığı, araştırılan konunun çalışılmasını mümkün kılan hem nicel hem de nitel verilerin kullanımına ilişkin bazı genel teorilere ışık tutmak olduğunda tercih edilir. Bu araştırma deseni kullanarak, araştırılan olay veya araştırılan durum, doğal bağlamında incelenir (Kaleli Yılmaz, 2014). Ayrıca durum çalışmasında, nitel araştırmanın türüne göre farklı veri kaynaklarına ulaşmak kaçınılmazdır (Saban ve Ersoy, 2019). Araştırmanın amaç ve kapsamı düşünüldüğünde, sınıf öğretmenlerinin Türkçe Öğretiminde kaynaştırma uygulamalarında yaratıcı drama yöntemi kullanımının etkililiğine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma için durum çalışması deseni uygun görülmüştür.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmacılar tarafından hazırlanan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılarak yapılan görüşmelerle elde edilen veriler, “MAXQDA 2020” nitel veri analizine yönelik yazılım programı

aracılığıyla analiz edilecektir. Görüşme kayıtları önce yazıya aktarılacaktır. Ardından görüşmelerin içerikleri kodlara ayrılacak, bu kodlar belirli temalar altında gruplanacaktır. Bu bulguların ışığında da sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrenciler ve yaratıcı drama yöntemi kesişiminin Türkçe dersinde yapılan etkinliklere yönelik bakış açılarından bir durum analizi ortaya çıkması beklenmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretiminde özel gereksinimli öğrenciler ile çalışırken yaratıcı drama yöntemi kullanmanın etkileri, dört temel dil becerisine katkıları, yaratıcı drama aşamalarına yer verme düzeyleri ve bu aşamaları uygulama yöntemleri, kullandıkları yaratıcı drama teknikleri vb. konularda ayrıntılı bir tablo sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Yaratıcı Drama, Özel Gereksinimli Öğrenciler, Kaynaştırma Eğitimi

Kaynakça

Ataman, H. (2008). Eğitim hakkı ve insan hakları eğitimi. İnsan Hakları Gündemi Derneği.

Avrupa Temel Hak ve Özgürlükler Sözleşmesi. (1950).

Battal, İ. (2007). Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime ilişkin yeterliliklerinin değerlendirilmesi (Uşak ili örneği) (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baş, T., & Akturan, U. (Ed.). Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri: NVivo ve Maxqda programlarının kullanımı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Başaran, Y. K. (2019). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. The Journal of Academic Social Science, 47(47), 480-495.

Bilgiç, E., & Alımtırın, Z. (2024). Kaynaştırma uygulamaları sürecinde yaratıcı drama yöntemi. Yaratıcı Drama Dergisi, 19(1), 90-108.

Birleşmiş Milletler (BM). (1966). Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Anlaşması.

Birleşmiş Milletler (BM). (1989). Çocuk Hakları Anlaşması.

Eğitimde Ayrımcılıkla Mücadele Sözleşmesi. (1960).

Kurudayıoğlu, M., & Özden, A. (2015). Türkçe öğretiminde drama. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3.

Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi (EİHB). (1948).

Kepenekci, Y. K. (2008). Eğitimciler için insan hakları ve vatandaşlık: 1982 Türkiye Cumhuriyeti anayasası eklidir. Ekinoks Yayınevi.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2020). Türkiye’de özel eğitim hizmetleri. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/13143029_TURKYYEYDE_OZEL_EYYTYM_HYZMETLERY.pdf

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2021). Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2020/2021. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022). Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2021/2022. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2023). Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2022/2023. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_09/29151106_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2022_2023.pdf

Özbaba, N. (2000). Okul öncesi eğitimcilerin ve ailelerin özel eğitime muhtaç çocuklar ile normal çocukların entegrasyonuna (kaynaştırılmasına) karşı tutumları (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi.

Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42, 533-544.

Saban, A., & Ersoy, A. (2019). Eğitimde nitel araştırma desenleri. Anı Yayıncılık.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2006). Engellilerin haklarına ilişkin sözleşme. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020100834bm_48.pdf

İlkokullarda Yaratıcı Drama Etkinlikleri Yürüten Öğretmen Adaylarının Sürece İlişkin Görüşleri

Hamide Beril Demirok ^{1,*} & Kenan Demir ²

¹ Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi

² Eğitim Bilimleri, Eğitim Programları ve Öğretim Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
hamideberildirok@gmail.com

Özet

Bu çalışmada yaratıcı drama yöntemiyle işlenen öğretim ilke ve yöntemleri dersinde öğretmen adayları ilkokullarda kendi uygulamalarını yapmış, ders kapsamında yapılan bu uygulamaların işe yararlığı öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmiştir.

Bu süreçte öğretim ilke ve yöntemleri dersi yaratıcı drama etkinlikleriyle işlenmiş, öğretmen adayları 8 hafta boyunca bu derste katılımcı olmuş, yaratıcı drama sürecini, etkinliklerini, tekniklerini, eğitsel oyunlarını vb. özelliklerini öğrenmiş ve ilkokullarda yapılan uygulamalar için ders dışı hazırlık çalışmalarına katılmıştır. Bu çalışma 1. Derse etkin katıl/öğren, 2. Ders dışı etkinliklerle uzmanlaş, 3. Kendi planını oluştur, 4. Kendi planının ön denemesini arkadaşlarına uygula, 5. Kendi planını düzenle ve okullarda uygula, 6. Bütüncül değerlendirme yaparak rapor hazırla olmak üzere 6 aşamalı bir yaklaşım çerçevesinde yürütülmüştür.

Bu süreç sonunda Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi sınıf öğretmenliği bölümü 2. Sınıflarında okuyan ve ilkokullarda uygulama yapan öğretmen adayları yazılı rapor hazırlamıştır. Bu raporlarda öğretmen adayları öğretim yöntem ve teknikleri dersinde yapılan yaratıcı drama uygulamaları ve kendi uygulamalarının işe yararlığına ilişkin olarak tüm süreci değerlendirmiştir. Bu bireysel raporlarda yapılan çalışmaların “Kişisel gelişime”, “Öğrenmeye”, “Mesleki gelişime”, “Duygulara” ve “Arkadaşlık ilişkilerine” katkıları sorulmuştur. Uzman görüşleri alınarak hazırlanan yapılandırılmamış açık uçlu sorularla gönüllü 33 öğretmen adayının yazılı görüşleri alınmıştır. Elde edilen nitel veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, sözcük sözcük incelenerek kodlanmış ve kodlar anlamlı bütünler halinde temalaştırılmıştır. İki araştırmacının birlikte yaptığı bu kodlama ve temalaştırma sonunda yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir.

Bu çalışmaların öğretmen adaylarının iş birliği, sabır, saygı, sevgi, yardımlaşma, sorumluluk, güven, cesaret gibi özellikleri ortaya çıkardığı ve geliştirdiği belirlenmiştir. Ayrıca bu çalışmalar sayesinde öğretmen adaylarının stres, heyecan, korku, endişe, kaygı, utanma, üzüntü gibi özelliklerini etkilediği ve bu özelliklerini olumsuzdan olumluya yönlendirdiği ortaya çıkmıştır. Yine bu çalışmaların öğretmen adaylarının eğlenmelerine, mutlu olmalarına katkı sağladığı ve ayrıca kendini, öğrenciyi, öğretmeni ve öğretmenliği tanımada destek sağladığı belirlenmiştir. Bu çalışmalarla öğretmen adayları model olma, otorite kurma, deneyim/tecrübe edinme, liderlik/sınıf yönetimi, adalet, empati, planlı olma, iletişim

kurma gibi mesleki bilgi ve becerileri öğrenmede olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Yapılan çalışmaların olumlu katkıları yanında öğretmen adayları etkinliklere daha fazla zaman ayrılması, uygulamaların daha fazla okulda ve öğrencilerle yapılması gerektiğine ilişkin önerilere bulunmuşlardır.

Problem Durumu

Türkiye'deki öğretmen eğitimi uygulamalarının öğretmen adaylarının bilgi ve beceri düzeylerini arttırmada sınırlı kaldığı; öğretme-öğrenme sürecine etkin katılımlarını sağlama ve bireysel özelliklerini fark etme gibi önemli niteliklere gerektiği ölçüde odaklanılmadığı görülmektedir. (Duman & Eren, 2014).

Geçmişten günümüze bir öğretim yöntemi olarak kullanılan yaratıcı dramının öğretim amaçlı kullanıldığında katılımcıların kendilerini ve diğer arkadaşlarını tanıma, iletişim becerilerini geliştirme, kendini anlama ve ifade etme becerisini geliştirme gibi olumlu kazanımları olduğu görülmüştür. Yapılan birçok çalışmada yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının mesleki, kişisel becerileri ile birlikte öğrencilerin derste etkin katılımını, iletişim, iş birliği gibi sosyal becerilerini geliştirdiği belirlenmiştir (Akyol, 2003; Kırmızı, 2022; Namdar ve Camadan, 2016). Ayrıca öğretmenin kişisel gelişiminin öneminin altının çizilmesi, öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının mesleğe olan duygusal bağının ihmal edilmemesi ve bu amaçla yaratıcı drama derslerinden yararlanılabileceği ifade edilebilir (Çayır & Gökbulut, 2015).

Öğretmen yetiştirme programlarında öğretim ilke ve yöntemleri, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, ölçme ve değerlendirme, program geliştirme, sınıf yönetimi, özel öğretim yöntemleri, rehberlik, öğrenme ve gelişim psikolojisi zorunlu olmak üzere bu dersleri destekleyen eğitimde drama, eğitimde proje hazırlama, oyun gibi seçmeli dersler yoluyla öğretmen eğitimi yapılmaktadır. Bazı bölümlerde zorunlu ders olan yaratıcı drama sadece bir ders ya da öğretim yolu olarak değil aynı zamanda diğer derslerin amaçlarına ulaşmasında destek olan bir yöntem olarak da kullanılmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, öğretim ilke ve yöntemleri dersinde temelini attıkları ve ders dışı etkinliklerle pekiştirdikleri yaratıcı drama ile ilgili öğrenmelerini ilkokullarda uygulayan öğretmen adaylarının bu uygulamalarına ilişkin görüşleri belirlenmiştir. İlkokullarda yürütülen bu uygulamaların işe yararlığını belirlemek için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2. sınıflarında öğrenim gören Sınıf Öğretmenliği bölümündeki 33 gönüllü öğretmen adayı amaçlı örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Bu adayların yaratıcı drama ile işlenen öğretim ilke ve yöntemleri dersini almış, ders içi ve ders dışı yaratıcı drama etkinliklerine etkin katılmış olmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmamızın amacı ve kapsamı doğrultusunda ölçme ve değerlendirme, eğitim programları ve öğretim ile psikolojik danışma ve rehberlik uzmanlarının görüşleri alınarak 6 adet yapılandırılmamış açık uçlu sorudan oluşan anket formu hazırlanmıştır. Bu formlarla öğretmen adaylarının yazılı görüşleri alınarak uygulamanın kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerine etkililiği araştırılmıştır. Nitel verilerin

toplanmasının ardından öğretmen adaylarının verdiği cevaplar sözcük sözcük incelenmiş, ortaya çıkan kodlar anlamlı bütünler halinde bir araya getirilerek temalaştırılmıştır. Kodların temalar altında birleştirilmesinin ardından her bir koda ilişkin frekanslar belirlenerek tablolastırılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının ilkokullarda kendi yürüttükleri yaratıcı drama etkinliklerine ilişkin olarak çalışmaların iş birliğini, yardımlaşma, sorumluluk alma gibi becerilerini geliştirdiği; sabır, saygı, sevgi, güven duyma gibi özelliklerini olumlu etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adayları yaptıkları bu uygulamaların stres, heyecan, korku, endişe, kaygı, utanma, üzüntü gibi özelliklerini etkilediği ve bu özelliklerini olumsuzdan olumluya doğru yönlendirdiğini ifade etmiştir. Yine bu çalışmaların öğretmen adaylarının eğlenmelerine, mutlu olmalarına katkı sağladığı ve ayrıca kendini, öğrenciyi, öğretmeni ve öğretmenliği tanımada destek sağladığı belirlenmiştir. Bu çalışmaların öğretmen adayları model olma, otorite kurma, deneyim/tecrübe edinme, liderlik/sınıf yönetimi, adalet, empati, planlı olma, iletişim kurma gibi mesleki bilgi ve becerileri öğrenmede olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Yapılan çalışmaların olumlu katkıları yanında öğretmen adayları etkinliklere daha fazla zaman ayrılmasını, bu tarz uygulamalı derslerin daha fazla lisans dersinde yapılmasını, uygulamaların daha fazla okulda ve öğrencilerle yapılmasını önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, öğretim ilke ve yöntemleri, öğretmen adayı, eğitsel oyun, ilkokul

Kaynakça

- Akyol, A. K. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk eğitim bilimleri dergisi*, 1(2).
- Çayır, N. A., & Gökbulut, Ö. (2015). Yaratıcı drama yöntemi ile öğretmen yeterliklerinden kişisel gelişim üzerine nitel bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Duman, G., & Eren, A. (2014). Öğretmen adaylarının başarı amaçları, öğrenme stratejileri ve derslere katılımları: bir arabuluculuk analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1047-1064.
- Kırmızı, F. (2022). Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Özyeterlik Algılarının Değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-27.
- Namdar, A. O., & Camadan, F. (2016). Yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sosyal becerilerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3).

Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Ortamında Yaratıcı Dramadan Beklentileri

Zeynep Kanat ^{1,*} & Nida Bayındır ¹

¹ Temel Eğitim Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
zeeynepkanat@gmail.com

Özet

Yaratıcı drama, bir grubun bir eğitmen eşliğinde belli bir konu kapsamında ve belli bir ortamda taklit yoluyla temsili olarak canlandırılmasıdır. Gerek hazırlık gerekse uygulama aşamalarında öğrenciyi merkeze almaktadır. Amaç, öğrencileri öğrenme süreci boyunca etkin kılmak ve öğrenme kalıcılığını arttırmaktır. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesi amacıyla yaratıcı dramayı kullanması ve bu yönetime ilişkin yeterli bilgi ve beceriye sahip olması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin yaratıcı drama hakkındaki farkındalık düzeylerinin ve yaratıcı dramadan beklentilerinin belirlenmesi gerekmektedir. Araştırma, sınıf öğretmenlerinin eğitim ortamında yaratıcı dramadan neler beklediğini belirlemeye amaçlamıştır. Araştırma, sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramayı hangi durumlarda ve niçin kullandığı, öğrencilere etkisinin neler olduğu ve karşılaştıkları kolaylıklar veya güçlüklerin bilinmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseninde gerçekleştirilmiştir. Olgu bilim çalışmalarının temel amacı bir kavram veya olguya karşı bireysel algıların ortaya çıkarılması ve yorumlanmasıdır. Araştırmada, amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilirlik yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında devlet okullarında görev yapan 23 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüş formu ile toplanmıştır. Veri toplama aracını oluşturmadan önce alanyazın taranmış, sorular hazırlanmıştır. Soruların anlaşılabilirliğini belirlemek için 2 öğretmenle ön görüşme yapılmış ve uzman görüşünden sonra görüşme formu son halini almıştır. Verilerin analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarma amaçlıdır. Bu amaçla betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bunun için önce betimsel bir çerçeve oluşturulmuş, bu çerçeveye göre veriler işlenmiş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama hakkında bilgileri olduğu bulunmuş, yaratıcı dramının eğitim ortamında ders kazanımlarını pekiştirmek için, sınıf yönetim aracı olarak bazen kullanıldığı belirlenmiştir. Öğretmenler yaratıcı dramanın öğrencilerde özgüveni, dikkat ve motivasyonu arttırdığını, kendini ifade etme, iletişim kurma gibi sosyal becerileri geliştirdiğini düşünmektedirler. Öğretmenlerin yaratıcı dramayı istedik şekilde kullanamama nedenleri olarak ise; sınırlı zaman, müfredat yetiştirme kaygısı, dar mekanlar ve kalabalık gruplar olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak; sınıf öğretmenlerine yaratıcı dramanın sınıfta nasıl uygulanacağına ilişkin uygulamalı eğitimlerin verilmesi, yaratıcı dramanın yararlarının anlatılması ve yaratıcı dramanın eğitimde kullanım alanlarının öğretmenlere gösterilmesine yönelik atölye çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, eğitim ortamı, yaratıcı drama

Giriş

Drama, kelimesi Eski Yunancada “bir şey yapmak, oynamak” anlamlarına gelen *dran* kelimesinden gelmektedir. İnsanın doğuştan getirdiği oynama içgüdüğü dramanın oluşmasındaki etkenlerden biridir. Drama, bireyin eski yaşantılarıyla şekillenen aynı zamanda bireyin gelecek yaşantılarını etkileyen süreçler bütünüdür. Bireyin kendisini sınırlamadan doğal bir şekilde özgürce ifade edebildiği en uygun yollardan biridir. Drama, eğitim içinde sahneleme zorunluluğu olmadan kullanılmaya başlandığından beri yaratıcı drama olarak ifade edilmektedir (Aytaş, 2013, Akoğuz & Akoğuz 2011, 9, Tekerek, 2006).

Yaratıcı drama; liderin öncülüğünde gerçekleşen hedeflere ulaşmak için grup etkileşiminden yararlanan çalışmadır. Her yaş grubuna uyarlanabilen, konu sınırlamasının bulunmadığı yaratıcı drama üç bölümden oluşur: ısınma, canlandırma, değerlendirme (Akdemir ve Karakuş, 2016, Üstündağ, 1998). Isınma, zihni ve bedeni yapılacak etkinliklere hazır hâle getirme, grup üyelerinin birbirlerini tanımasını sağlama, yaratıcı drama etkinliklerine katılımı kolaylaştırma, grup üyelerinin ortamı keşfetmesini sağlama anlamına gelmektedir. Canlandırma bölümü ise öğrencinin en aktif olduğu aşamadır. Bu bölümde sürecin nasıl sonuçlanacağı genellikle önceden bilinemez. Sıcak sandalye, fotoğraf karesi, bilinç koridoru gibi yaratıcı drama teknikleri kullanılır. Değerlendirme bölümü ise hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin anlaşıldığı, öğrencinin süreç esnasında hissettiği duygu ve düşünceleri paylaştığı aşamadır. Değerlendirme aşaması yaratıcı dramanın sadece sonunda değil her bölümünde kullanılabilir (Adıgüzel, 2006, Yeğen, 2003, Akoğuz ve Akoğuz 2011,15). Yaratıcı drama tüm bu bölümleri ile gerçek hayatın bir yansıması olarak kurgulanır. Bireyin bu çalışmalarda yaparak yaşayarak hedeflere ulaşması sağlanır. Araştırmalar incelendiğinde yaratıcı dramada yazılı bir metin yoktur, oyun temellidir, seyirci yoktur, doğal ve esnek yapıdadır, kendiliğinden gelişir, gönüllülük esastır, bireyin kendi yaşantısından etkilenir (Zengin ve Yalçınkaya, 2016).

Yaratıcı dramanın eğitimde yer almaya başlaması geçtiğimiz yüzyılda gerçekleşmiştir. Yaratıcı drama bir ders olarak 1911 yılında İngiltere eğitiminde yer almıştır. 1970’lerden itibaren yaygınlaşan yaratıcı drama, Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı programları dahilinde kullanılmaya başlamasıyla birlikte; öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının okul öncesi, ilkökul ve yabancı dil bölümlerinde de zorunlu ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Yaratıcı drama günümüz eğitiminde okul öncesinden üniversitelere kadar her öğretim kademesinde kullanılmaktadır (Akoğuz & Akoğuz 2011, 9). Eğitim sisteminde bir yöntem olarak kullanılan yaratıcı dramanın, öğrenciye birçok olumlu etkisi vardır. Bu olumlu etkilerden bazıları şöyle sıralanabilir: Öğrenciye öz disiplin kazandırma, öğrenciyi aktif kılarak dikkat süresini arttırma, öğrenciye kendini tanıma fırsatı verme, öğrencinin yaşamı çok yönlü algılamasını sağlama, öğrenciye yaparak yaşayarak birinci elden öğrenme fırsatı verme, öğrencilerin duygularını zihinlerini ve bedenlerini süreç içerisine katarak çok yönlü gelişimlerini sağlama, öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerini geliştirme, öğrenciye sanat konusunda duyarlılık sağlama, öğrencilerin empati becerileri geliştirme, öğrenme ortamını eğlenceli hale getirme (Akyol, 2003, Akoğuz ve Akoğuz 2011, 12, Aytaş, 2013).

Yaratıcı drama öğrenciyi ezber ve kalıp bilgilerden uzaklaştırarak konuyu deneyimleyerek öğrenmesini sağlar. Ayrıca yaratıcı dramanın birden çok duyu organına hitap etmesi kalıcı öğrenmeyi arttırır. Pek çok yönden olumlu etkilenen öğrenci yaratıcı drama ile bağımsız ve güçlü bir kimlik kazanır (Yiğit, 2010).

Araştırma, sınıf öğretmenlerinin eğitim ortamında yaratıcı dramadan neler beklediğini belirlemeye amaçlamıştır. Araştırma; sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramadan beklentilerinin ve yaratıcı dramanın eğitim ortamındaki rolünün bilinmesi, öğretmenlerin yaratıcı dramayı başarılı bir şekilde uygulayabilmesi, öğrencilerin yaratıcı dramadan en verimli şekilde faydalanabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin aşağıdaki sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

1-Yaratıcı dramanın sınıf içindeki rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

2-Yaratıcı dramayı derslerinizde kullanma sıklığınız nedir? Neden bu sıklıkta kullanıyorsunuz?

3-Yaratıcı dramadan beklentileriniz nelerdir? Hangi alanlarda katkı sağlamasını umuyorsunuz?

4-Yaratıcı dramayı daha çok hangi derste kullanıyorsunuz? Niçin?

Yöntem

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseninde gerçekleştirilmiştir. Bu desenin temel amacı bir kavram veya olguya karşı bireysel algıların belirlenmesi ve yorumlanmasıdır. Araştırmada, amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabirlik yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında devlet okullarında görev yapan 23 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüş formu ile toplanmıştır. Veri toplama aracını oluşturmadan önce alanyazın taranmış, sorular hazırlanmıştır. Soruların anlaşılabilirliğini belirlemek için 2 öğretmenle ön görüşme yapılmış ve uzman görüşünden sonra görüşme formu son halini almıştır. Verilerin analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarma amaçlıdır. Bu amaçla betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bunun için önce betimsel bir çerçeve oluşturulmuş, bu çerçeveye göre veriler işlenmiş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında devlet okullarında görev yapan 23 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler:

Katılımcı No	Cinsiyet	Mesleki kıdem	Mezuniyet durumu	Hangi sınıfı okuttuğu	Yaratıcı drama dersi alma durumu	Yaratıcı dramayı sınıfta kullanma sıklığı
1	K	8	Lisans	2	Aldı	Bazen
2	K	1	Lisans	2	Aldı	Çoğu zaman
3	K	1	Lisans	4	Aldı	Bazen
4	K	6	Lisans	Birleştirilmiş sınıf	Aldı	Bazen
5	K	9	Lisans	1	Aldı	Bazen
6	K	18	Lisans	2	Almadı	Bazen
7	K	1	Lisans	1	Aldı	Bazen
8	E	1	Lisans	1	Aldı	Bazen
9	K	1	Lisans	2	Aldı	Bazen

10	K	1	Lisans	3	Aldı	Bazen
11	K	1	Lisans	4	Aldı	Bazen
12	K	1	Lisans	4	Aldı	Bazen
13	K	1	Lisans	4	Aldı	Bazen
14	K	1	Lisans	Birleştirilmiş sınıf	Aldı	Çoğu zaman
15	E	3	Lisans	4	Aldı	Çok az
16	K	2	Lisans	3	Aldı	Bazen
17	E	4	Lisans	1	Aldı	Bazen
18	K		Lisans	3	Aldı	Bazen
19	E	2	Lisans	3	Aldı	Bazen
20	K	20	Lisans	2	Aldı	Bazen
21	E	45	Lisans	2	Almadı	Bazen
22	K	1	Lisans	Birleştirilmiş sınıf	Aldı	Çok az
23	K	2	Lisans	1	Aldı	Çoğu zaman

Veri Toplama Araçları

Araştırma amacına uygun olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler, kişilerin bakış açılarını, deneyimlerini ve düşüncelerini ortaya koymaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacının literatür araştırması yaptıktan sonra öğretmenlerin görüşlerini içeren soruları oluşturduğu bir tekniktir (Patton, 2002). Yarı yapılandırılmış görüşme soruları belli bir cevaplama çerçevesi sunan ve esnek cevaplama gerektiren formlardır. Araştırma verileri araştırmacının hazırladığı bir görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmada kullanılan formun hazırlanmasında 1 alan uzmanına danışılmış 2 sınıf öğretmeni ile ön görüşme yapılarak soruların anlaşılabilirliği hakkında görüş alınmış ve forma son hâli verilmiştir. Her katılımcının araştırmaya gönüllü olarak katılımları sağlanmıştır. Yapılan görüşmeler ortalama 10-15 dakika sürmüştür.

Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan 23 sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular, tema ve kodlara ayrılmıştır. Gerekli yerlerde doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin eğitim ortamında yaratıcı dramadan beklentileri:

Tema	Kod	Katılımcı No
Yaratıcı dramının sınıf içindeki rolü	Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamak	1, 5, 6, 14
	Konuyu hayatla ilişkilendirip hayal güçlerini geliştirerek dersi eğlenceli hâle getirmek	2, 3, 7, 8, 11, 13, 16, 18, 20, 22, 23

	Bilgilerin kalıcılığını sağlamak	4, 9, 11
	Öğrencilerin empati becerilerini geliştirmek	10, 12
	Öğrencilerin kendini ifade edebilme becerilerini, özgüvenlerini geliştirmek,	15, 17, 19, 21
Yaratıcı dramayı en çok kullandığınız ders/dersler	Türkçe	1, 4, 5, 9, 11, 14, 15, 17, 18, 21
	Hayat Bilgisi	2, 5, 6, 7, 8, 10, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
	Sosyal Bilgiler	3, 11, 12, 13
	Matematik	17, 21
	Fen Bilimleri	11, 12, 17
	Trafik Güvenliği	11
	Beden Eğitimi	11
	Serbest Etkinlik	21
Yaratıcı dramayı derslerde kullanma sıklığını etkileyen faktörler	Müfredat yetiştirme kaygısı	1, 4, 5, 7, 8, 15
	Öğrenciye bilgiyi yaparak yaşayarak daha kalıcı öğretmek	2, 14, 17, 21
	Öğrencilerin dikkatlerini derse çekmek	3, 11, 13
	Zaman, mekan, araç-gereç yetersizliği	6, 9, 10, 12, 16, 18, 19, 20, 22, 23
Yaratıcı dramadan beklentiler	Kendini ifade becerisi özgüven gelişimi	1, 8, 15, 17, 22, 23
	Empati becerisi, sosyal ilişkileri geliştirme	2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 20
	Problem çözme becerisi, yaratıcı düşünmeyi geliştirme	3, 10, 16, 18, 21
	Eğlenerek öğrenme	5, 6, 13, 19

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 23 sınıf öğretmenin yaratıcı drama ile ilgili görüşleri 4 tema altında toplanmıştır. Bunlar; yaratıcı dramanın sınıf içindeki rolü, yaratıcı dramayı en çok kullandığınız ders/dersler, yaratıcı dramayı derslerde kullanma sıklığını etkileyen faktörler, yaratıcı dramadan beklentilerdir. Yaratıcı dramanın sınıf içindeki rolü teması altında; öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamak, konuyu hayatla ilişkilendirip hayal güçlerini geliştirerek dersi eğlenceli hâle getirmek, bilgilerin kalıcılığını sağlamak, öğrencilerin empati becerilerini geliştirmek, öğrencilerin kendini ifade edebilme becerilerini özgüvenlerini geliştirmek olarak 5 kod belirlenmiştir. Yaratıcı dramanın sınıf içindeki rolü teması kapsamında katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: *“Çocukları derse daha istekli hâle getirdiğini düşünüyorum.”*

Ö7: *“Sınıf içinde etkin öğrenmenin ve yaratıcı düşünme becerisinin gelişmesine katkıda bulunduğunu düşünüyorum.”*

Ö17: *“Sınıfımda yaratıcı drama, çocukların kendilerini özgürce ifade etmelerini ve sosyal becerilerini geliştirmelerini sağlayan önemli bir araç. Drama aktiviteleri, öğrencilerin empati kurmalarına, farklı rollere bürünerek dünyaya farklı açılardan bakmalarına yardımcı oluyor. Aynı zamanda, bu süreç onların özgüvenlerini artırırken, işbirliği yapmayı ve grup içinde etkili iletişim kurmayı öğrenmelerini de sağlıyor. Drama sayesinde, çocuklar sadece akademik olarak değil, sosyal ve duygusal açıdan da gelişim gösteriyorlar.”*

Ö22: *“Bilgileri soyuttan somut hale getirdiği için kalıcı öğrenme sağlıyor farklı rollere girme ile öğrenciler empati kuruyor sorunları için yaratıcı düşünerek çözümler üretiliyor dersleri eğlenceli hale getirerek aktif katılım sağlıyor.”*

Öğretmenlerin çoğu yaratıcı dramayı dersi eğlenceli hale getirdiği kullandıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Yaratıcı dramayı en çok kullandığınız ders/dersler teması altında; Türkçe, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Matematik, Fen Bilimleri, Trafik Güvenliği, Beden Eğitimi, Serbest Etkinlik olarak 8 kod belirlenmiştir. Yaratıcı dramayı en çok kullandığınız ders/dersler teması kapsamında katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö 2: *“Daha çok hayat bilgisi dersinde kullanıyorum. Çünkü kazanımları dramaya daha rahat entegre edebiliyorum. Bu derste özellikle çocukların kendilerini ifade etme, özgüven kazanma, arkadaşlarıyla sağlıklı ve olumlu iletişim kurma, toplum içinde uyum sağlama gibi becerilerin kazandırılması gerektiğini düşünüyorum. Yaratıcı drama ile bu becerilerin doğrudan kazandırılmasına yönelik çalışmalar yaptırabiliyoruz.”*

Ö12: *“Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri derslerinde dramayı daha çok kullanıyorum. Fen bilimlerinde kavram yanlışlarını önlemek, Sosyal Bilgiler dersinde ise millî ve manevî duyguları anlamlandırmalarında yardımcı olması amacıyla kullanıyorum.”*

Ö17: *“Yaratıcı dramayı özellikle Türkçe dersinde, okuma-yazma sürecinde olan çocuklara okuma-yazma becerilerini geliştirmek için sıkça kullanıyorum. Bu süreçte, öğrencilerin harfleri ve kelimeleri daha eğlenceli bir şekilde öğrenmelerini sağlamak amacıyla oyunlar hazırlıyorum. Matematik dersinde ise çocuklara rakamları tanıtmak ve kavramları*

somutlaştırmak için yaratıcı drama etkinliklerinden faydalaniyorum. Aynı zamanda, fen bilimleri ve hayat bilgisi gibi derslerde de farklı kavramları pekiştirmek için yaratıcı dramayı kullanmaya gayret ediyorum. Bu sayede öğrencilerin derslere olan ilgisini artırarak öğrenmeyi eğlenceli hale getiriyorum. Tüm derslerde yaratıcılığı ön plana çıkararak öğrencilerin aktif katılımını sağlamayı amaçlıyorum.”

Ö23: *“Hayat Bilgisi dersinde daha sık kullanıyorum. Çünkü bu ders gündelik konuları daha çok ele alıyor. En basitinden yemekhanede sıraya girme, tuvalet hijyeni, sınıf kuralları gibi konular canlandırmaya daha müsait oluyor. Bu nedenle Hayat Bilgisi dersinde daha sık kullanıyorum.”*

Öğretmenlerin çoğu yaratıcı dramayı hayat bilgisi dersinde kullandığı yönünde görüş bildirmiştir.

Yaratıcı dramayı derslerde kullanma sıklığını etkileyen faktörler teması altında; müfredat yetiştirme kaygısı, öğrenciye bilgiyi yaparak yaşayarak daha kalıcı öğretmek, öğrencilerin dikkatlerini derse çekmek, zaman/me kan/araç-gereç yetersizliği olarak 4 kod belirlenmiştir. Yaratıcı dramayı derslerde kullanma sıklığını etkileyen faktörler teması kapsamında katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö5: *“Bazen kullanıyorum. Eğitim sisteminde konuları yetiştirme kaygısı, deneme sınavları, testler, başarı beklentisi, çocuk sayısı vs. gibi faktörler bunu etkiliyor.”*

Ö10: *“Bazen kullanıyorum, etkili bir yöntem fakat çok kullanılabilecek bir yöntem değil. Çünkü sınıf yönetimi zor oluyor ve yaratıcı drama etkinlikleri uzun zamanlar aldığı için konuları yetiştirmede zorluklar yaşayabiliyoruz.”*

Ö14: *“Yaratıcı dramayı konuya uygunluğuna göre sık sık kullanıyorum. Çünkü bu şekilde ders daha verimli geçiyor ve yaparak yaşayarak öğrenilen bilgilerin kalıcılığı artıyor.”*

Ö21: *“Çok sıklıkla olmasa da hafta içinde 1-2 kere kullanırım. Öğrencilerin role girerek kendilerini ifade etme becerisine ve doğaçlama becerisine katkı sağlayacağına inanıyorum.*

Öğretmenler zaman, mekan veya araç gereç yetersizliği yüzünden yaratıcı dramayı kullanamadıklarını belirtmişlerdir.

Yaratıcı dramadan beklentiler teması altında; kendini ifade becerisi özgüven gelişimi, empati becerisi sosyal ilişkileri geliştirme, problem çözme becerisi yaratıcı düşünmeyi geliştirme,

eğlenerek öğrenme olarak 4 kod belirlenmiştir. Yaratıcı dramadan beklentiler teması kapsamında katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö3: *“Yaratıcı dramadan beklentilerim öğrencilerin problem çözme becerilerinde ya da yaratıcı düşüncelerinde artış gözlemlemek. Bununla beraber sosyal hayatlarında daha aktif, daha özgüvenli ve daha başarılı bireyler olmalarıdır.”*

Ö11: *“Yaratıcı dramadan beklentim hem öğrencinin kendi kişisel hayatına fayda sağlaması hem öğrencilerin birbiriyle etkileşime olumlu katkı sağlaması. Yaratıcı drama sayesinde oluşan sınıf atmosferiyle hem eğlenmeyi hem öğrenmeyi bekliyorum. Öğrencilerin kendi benliklerinin, kelime dağarcıklarının, sözlü sözsüz iletişim becerilerinin, pratik çözüm üretebilme becerilerinin yaratıcı drama ile gelişmesini bekliyorum.”*

Ö14: *“Dramadan beklentim: dersi verimli ve etkili hale getirerek özellikle sosyal alanlarda öğrencinin duyuşsal, bilişsel ve psikomotor becerilerine katkı sağlaması.”*

Ö16: *“Yaratıcı dramadan beklentim, öğrencinin kendisini kısıtlayan kalıplaş düşüncelerden uzaklaşarak özgürce düşünerek ortaya bir ürün ya da bir fikir koyabilmesidir.”*

Öğretmenlerin çoğu yaratıcı dramanın empati ve sosyal becerileri geliştirdiğini düşünmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, eğitim ortamında sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramadan beklentilerine ilişkin görüşler ortaya konulmaya çalışılmıştır. 23 sınıf öğretmenin katıldığı araştırmada 3 sınıf öğretmenin yaratıcı dramayı eğitim ortamında “çoğu zaman” kullandığı, 2 sınıf öğretmenin yaratıcı dramayı eğitim ortamında “çok az” kullandığı, 18 sınıf öğretmenin ise yaratıcı dramayı eğitim ortamında “bazen” kullandığı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramayı eğitim ortamında kullanma sıklığını etki eden olumsuz faktörler belirlenmiştir. Bu faktörler; müfredat yetiştirme kaygısı, ders saatlerinin yaratıcı drama için yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması, yaratıcı drama esnasında sınıf yönetiminin zorlaşması, ilkökul öğrencilerinin yönergeleri anlamakta zorlanmasıdır. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramayı eğitim ortamında kullanma sıklığını etki eden olumlu faktörler belirlenmiştir. Bu faktörler; öğrencinin derse aktif katılımının sağlanması, bilgilerin daha kalıcı öğrenilmesi, motivasyonun artması, özgüvenin artması, eğlenceli ders ortamı, yaratıcı düşünme, hayal kurma gibi zihinsel becerilerin gelişmesi, empati yapma, iyi iletişim kurma gibi kişiler arası becerilerin gelişmesi, soyut konuların somutlaştırılarak ilkökul düzeyinde bulunan öğrenciler tarafından daha kolay şekilde öğrenilmesidir. Yaratıcı dramanın eğitim ortamında sınıf öğretmenleri tarafından en çok kullanıldığı dersler; Hayat Bilgisi, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri olarak belirlenmiştir. Yaratıcı dramanın bu derslerde daha çok kullanılma sebepleri; derslerin kazanımlarının yaratıcı dramaya daha uygun olması, derslerin içeriğinin günlük hayatla daha ilişkili olması, derslerde bulunan kavramların

öğretimine kolaylık sağlaması olarak belirlenmiştir. Yaratıcı dramının sınıf içindeki rolü hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri sıralanmıştır. Buna göre öğretmenler yaratıcı dramının öğrencilerin derse aktif katılımını sağladığını, öğrencilerin hayal güçlerini geliştirdiğini, derste günlük hayat ile ilişki kurmaya yardım ettiğini, eğlenme imkanı sağladığını, kalıcı öğrenme ve çok yönlü gelişimine destek olduğunu düşünmektedirler. Sınıf öğretmenlerinin eğitim ortamında yaratıcı dramadan en fazla beklentileri ise, empati ve sosyal becerileri geliştirmesidir. Alan yazındaki konu ile ilgili bazı diğer araştırmalar da bu araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Başcı ve Gündoğdu (2011) tarafından yapılan araştırmada Eğitim Fakültesine devam eden 222 öğretmen adayı ile çalışılmış, “Yaratıcı drama derslerine ilişkin tutum ölçeği” uygulanmıştır. Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmelerde drama yönteminin kullanımında ortam, araç-gereç, dersin nasıl işlendiği gibi unsurların etkisi olduğu bulunmuştur. Çalışma öğretmen adaylarının, görev yapacakları okullarda çeşitli derslerde bu yöntemi kullanabileceklerini ortaya koymuştur. Namdar, Aykaç ve Çol (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerine yönelik drama etkinlikleriyle gerçekleştirilen değerler eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesidir. 27 sınıf öğretmenin oluşturduğu bu çalışmada Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimindeki uygulamalarda karşılaştığı güçlükler olarak şunlar sıralanmıştır: öğretmenlerin yeterince bilgiye sahip olmaması, süre yetersizliği, mekanların uygun olmayışı, kalabalık sınıf grupları, müfredatın yoğun olmasıdır. Bilgiç ve Alımtırım (2024) tarafından yapılan araştırma, sınıf öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamaları gerçekleştirilmesi sürecinde yaratıcı drama yöntemi kullanılması konusundaki düşüncelerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenleri tarafından bir yöntem olarak kullanılan yaratıcı dramının yararlarının başında öğrenmelerinin daha kalıcı olduğu, dil gelişimlerine olumlu katkı sağladığı, sosyal beceri ve dil becerisi kazandırdığıdır Olgun Baytaş ve Çelik (2020) tarafından yapılan araştırma, yaratıcı drama yöntemini kullanarak Suriyeli öğrenciler ve yerel öğrencilerin okul kültürüne birlikte dahil olmalarına karşılaştıkları sosyal uyum sorunlarını fark etmelerine ve birbirlerine yönelik iletişim becerilerini geliştirilmelerine destek olmayı amaçlamıştır. 18 Suriyeli ve 18 yerel öğrenci ile toplam 18 saatlik yaratıcı drama atölyesi gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı drama atölyeleri ile birlikte yerel öğrencilerin Suriyeli öğrencilere karşı tutum ve algılarında olumlu yönde değişim yaşanmıştır. Aynı zamanda Suriyeli öğrencilerin de arkadaşlık ilişkileri kurarak yalnızlık hissetmemeye başladıkları yaratıcı drama atölyelerinin olumlu sonucu olarak bulunmuştur. Sonuç olarak sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama hakkında bilgileri olduğu bulunmuş, yaratıcı dramının eğitim ortamında ders kazanımlarını pekiştirmek için, sınıf yönetim aracı olarak bazen kullanıldığı belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin, yaratıcı dramının sınıf içindeki rolü hakkında görüşleri ile yaratıcı dramadan beklentileri paralel bulunmuştur. Yaratıcı dramının eğitim ortamında kullanılmasının birçok avantajı olduğu sınıf öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir. Eğitim ortamında, konuların öğrenciye öğretilmesi konusunda kolaylaştırıcı bir rol üstlenen yaratıcı dramının sınıf öğretmenleri tarafından daha çok kullanılması beklenilmektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak; sınıf öğretmenlerine yaratıcı dramının sınıfta nasıl uygulanacağına ilişkin uygulamalı eğitimlerin verilmesi, yaratıcı dramının yararlarının anlatılması ve yaratıcı dramının eğitimde kullanım alanlarının öğretmenlere gösterilmesine yönelik atölye çalışmalarının yapılması önerilmektedir. Buna ek olarak; Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramayı derslerinde kullanmalarını olumsuz etkileyen unsurlar belirlenerek programlara yaratıcı dramaya uygun kazanımlar eklenmelidir. Öğretmenlerin yaratıcı drama becerilerini artırmak, öğretim süreçlerini daha etkili hale getirmek ve öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmek açısından çok önemlidir. Eğitimler, uygulamalı deneyimler,

sürekli geri bildirim almak ve çeşitli drama teknikleriyle tanışmak, öğretmenlerin yaratıcı drama becerilerini geliştirmenin anahtar yollarıdır. Bu beceriler, öğretmenlerin derslerini daha dinamik ve etkili hale getirmelerine yardımcı olur, aynı zamanda öğrencilerin yaratıcı düşünme, iletişim, empati gibi önemli beceriler kazanmalarını sağlar.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-30.
- Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye'de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5), 7-50.
- Akdemir, H., & Karakuş, M. (2016). Yaratıcı drama yönteminin akademik başarı üzerine etkisi: Bir meta-analiz çalışması. *International Journal of Active Learning*, 1(2), 55-67.
- Akoğuz, A., & Akoğuz, M. (2011). Yaratıcı drama etkinlikleri. İstanbul: Final.
- Akyol, A. K. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2).
- Alataş, F., & Turan, İ. (2022). Yaratıcı dramanın ilköğretim 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde kullanılması. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 5(2), 155-174.
- Aytaş, G. (2013). Eğitim ve Öğretimde Alternatif Bir Yöntem: Yaratıcı Drama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 35-54.
- Başçı, Z., & Gündoğdu, K. (2011). Öğretmen adaylarının drama dersine ilişkin tutumları ve görüşleri: Atatürk Üniversitesi örneği. *İlköğretim Online*, 10(2), 1-14.
- Baytaş, M. O., & Çelik, A. (2020). Bir Kapı Aralamak: Yerel ve Suriyeli Çocuklarla Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(2), 227-258.
- Bilgiç, E., & Alınterin, Z. (2024). Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde Yaratıcı Dram Yöntemi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 19(1), 90-108.
- Duran, S., & Toptaş, V. (2022). Sınıf öğretmenlerinin matematik dersinde yaratıcı drama yöntemi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 417-433.
- Erdoğan, M. (2018). Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilerine Etkisi (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Gürbüz, T., & Toptaş, V. (2020). İlkokul düzeyinde yapılan yaratıcı drama temelli çalışmaların incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 879-891.
- Güven, A. (2005). İlköğretim Okulları Sosyal Bilgiler Dersindeki Tarih Konularında Yaratıcı Drama Kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 454-461.
- Kaf, Ö. G. Ö. (1999). Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6).

- Kara, Y., & am, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 145-155.
- Kırmızı, F. S. (2009). Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının yazmaya yönelik tutuma etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(7), 51-68.
- Metinnam, Ö., & Erdoğan, T. (2016). İlkokul öğrencilerinin sözcüklerini geliştirmede yaratıcı drama yönteminin etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11(2), 65-82.
- Namdar, A. O., Aykaç, M., & Çol, S. (2021). Sınıf Öğretmenlerine Yönelik Drama Etkinlikleriyle Gerçekleştirilen Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(1), 65-86.
- Nedir, D. Dramanın Tarihçesi.
- Öztürk, Ö. (2017). İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Patton, M. Q. (2002). Qualitative research & evaluation methods (Third Edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications. [https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=FjBw2oi8El4C&oi=fnd&pg=PR21&dq=Patton,+M.+Q.+\(2002\).+Qualitative+research+%26+evaluation+methods+\(Third+Edition\).+Thousand+Oaks,+CA:+Sage+Publications.&ots=bym0iFFDwM&sig=XI pBrbwSi8IQBVdZMkazgEO7TL8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=FjBw2oi8El4C&oi=fnd&pg=PR21&dq=Patton,+M.+Q.+(2002).+Qualitative+research+%26+evaluation+methods+(Third+Edition).+Thousand+Oaks,+CA:+Sage+Publications.&ots=bym0iFFDwM&sig=XI pBrbwSi8IQBVdZMkazgEO7TL8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false) adresinden erişilmiştir.
- Tekerek, N. (2006). Oyun Kavramından Dramaya Dramadan Dramatik Eğitime From. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 22(22), 47-73.
- Tüzün, T. (2019). Hans-Wolfgang Nickelin Oyun ve Tiyatro Pedagojisi Anlayışı ve Yaratıcı Drama ile İlişkisi (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim*, 22(107).
- Yeğen, G. (2003). Yaratıcı drama. *İlköğretim Online*, 2(2), 1-4.
- Yiğit, Ç. (2010). Müzikte Yaratıcı Drama. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 1-10.
- Zengin, E. E., & Yalçinkaya, E. (2016). Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilköğretim 4. Sınıf sosyal bilgiler programındaki değerlere etkisi. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 6(2), 221-236.

Web 2 Araçlarıyla Desteklenmiş Yaratıcı Drama Odaklı Grup Çalışmasının Ergenlerin Sosyal Duygusal Becerilerine Etkisi

Merve Çalık

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Milli Eğitim Bakanlığı

merve_pdr35@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı web 2 araçlarıyla desteklenmiş yaratıcı drama odaklı grup çalışmasının ergenlerin sosyal duygusal becerilerine etkisini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada karma desen modellerinden kısmen karma eşzamanlı eşit statülü tasarım kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında bir devlet orta okulunda okuyan 16 (kız:11, erkek:5) 7. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Web 2 araçlarıyla desteklenmiş yaratıcı drama grup çalışması programına dahil edilen 7. Sınıf öğrencilerinin belirlenmesi amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi içerisinde bulunan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Web 2 araçlarıyla desteklenmiş yaratıcı drama odaklı grup çalışması programı 13 oturumdan oluşmakta olup her oturum 90 dakika sürmektedir. Araştırmanın nicel kısmında veri toplama aracı olarak ön test, son test ve bir ay sonra izleme testi için Sosyal-Duygusal Beceri Algısı Ölçeği kullanılmış olup nitel kısmında süreç değerlendirme formu ve atölye sürecinde elde edilen ürünlerden yararlanılmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılarak Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, nitel analiz kısmında ise betimsel analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda nicel bulgulara deney grubunun Sosyal-Duygusal Beceri Algısı Ölçeği toplam puan, stresle başa çıkma ve iletişim becerileri alt boyutlarında öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu problem çözme becerileri ve benlik saygısını arttıran beceriler alt boyutlarında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde deney grubundaki katılımcıların bir aylık izleme dönemi sonrasında Sosyal-Duygusal Beceri Algısı Ölçeği alt boyutlarının son test-izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel bulgularında ise katılımcıların atölye sürecinde ortaya çıkardığı ürünler ve süreç değerlendirme formlarından elde edilen sonuçlar incelendiğinde katılımcıların stresle başa çıkma, problem çözme, iletişim ve benlik saygısını arttıran becerilere yönelik farkındalık kazandıkları ve bu becerilere yönelik gelişim gösterdikleri saptanmıştır.

Problem Durumu

Problem Durumu

21. Yüzyılda teknolojik gelişmelerdeki hızlı ilerleme ve teknolojinin sunduğu imkanların çeşitliliğinden uzak durmak zor olabilmekle birlikte (Gökel, 2020) özellikle çocuk ve ergenler bu teknolojileri en çok kullanan yaş grubu olarak ön plana çıkmaktadırlar (Akbulut, 2013). Web teknolojisinin sunmuş olduğu imkanlar eğitimde çocuk ve ergenleri motive ederek ve eğlenerek öğrenmenin yollarını açmaktadır (Mete ve Batıbay, 2019). Benzer şekilde sosyal duygusal becerilerin bireylere kazandırılması amacıyla

kullanılan eğitim yöntemlerinden birisi de yaratıcı drama olduğu ifade edilmektedir (Ceylan ve Ömeroğlu, 2012). Yaratıcı dramanın genel amacının bireylerin canlandırmalar aracılığıyla her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan ve çevresiyle iletişim halinde olabilen bireyler yetiştirmek olduğu belirtilmektedir (Adıgüzel, 2018). Web 2 araçlarının günümüzdeki önemi ve yaratıcı dramanın bireyler üzerindeki etkisinden yola çıkarak bu araştırmada ergenlerin sosyal duygusal becerilerini geliştirmeye yönelik web 2 araçları ve yaratıcı drama ile desteklenmiş bir programın hazırlanmasına ve etkililiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı web 2 araçlarıyla desteklenmiş yaratıcı drama odaklı grup çalışmasının ergenlerin sosyal duygusal becerilerine etkisini incelemektir. Bu bağlamda genel amaç doğrultusunda belirlenmiş olan araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Deney grubu katılımcılarının Sosyal-Duygusal Beceri Algısı Ölçeği ön test-son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Bir aylık izleme dönemi sonunda deney grubu katılımcılarının Sosyal-Duygusal Beceri Algısı Ölçeği son test-izleme testi puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Katılımcıların atölye sürecinde ortaya çıkardığı sosyal duygusal becerisine ilişkin ürünler nelerdir?
4. Katılımcıların sürece ilişkin değerlendirmeleri nelerdir?

Yöntem

Yöntem

Araştırmada yöntem olarak kısmen karma eşzamanlı eşit statülü tasarım kullanılmıştır. Bu tasarımda nitel ve nicel bileşenlerin eşit ağırlığının olduğu, iki aşamadan oluştuğu ve eşzamanlı olarak uygulamaların yapılarak araştırmaların yürütüldüğü ifade edilmektedir (Baki ve Gökçek, 2012). Araştırmanın nicel boyutunda verilerin toplanmasında Sosyal-Duygusal Beceri Algısı Ölçeği (SDBAÖ) (Baydan, 2010) kullanılmış olup nitel verilerin toplanmasında atölye sürecine yönelik ürünlerden ve tüm oturumların tamamlanmasının ardından doldurulan olan süreç değerlendirme formundan yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Web 2 araçlarıyla desteklenmiş yaratıcı drama grup çalışması programına dahil edilen 7. Sınıf öğrencilerinin belirlenmesi amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi içerisinde bulunan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında bir devlet orta okulunda okuyan 16 (kız:11, erkek:5) 7. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Analizi

Nicel verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılarak Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, nitel analiz kısmında ise betimsel analizler gerçekleştirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmanın sonucunda nicel bulgulara deney grubunun Sosyal-Duygusal Beceri Algısı Ölçeği toplam puan, stresle başa çıkma ve iletişim becerileri alt boyutlarında öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu problem çözme becerileri ve benlik saygısını arttıran beceriler alt boyutlarında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde deney grubundaki katılımcıların bir aylık izleme dönemi sonrasında Sosyal-Duygusal Beceri Algısı Ölçeği alt boyutlarının son test-izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel bulgularında ise katılımcıların atölye sürecinde ortaya çıkardığı ürünler ve süreç değerlendirme formlarından elde edilen sonuçlar incelendiğinde katılımcıların stresle başa çıkma, problem çözme, iletişim ve benlik saygısını arttıran becerilere yönelik farkındalık kazandıkları ve bu becerilere yönelik gelişim gösterdikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, Web 2 araçları, Sosyal duygusal beceriler

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2018). Eğitimde yaratıcı drama. Yapı Kredi Yayınları.

Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2). 53-68.

Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. Electronic Journal of Social Sciences, 11(42), 1-21.

Baydan, Y. (2010). Sosyal-duygusal beceri algısı ölçeği'nin geliştirilmesi ve sosyal-duygusal beceri programının etkililiği [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Ceylan, Ş. ve Ömeroğlu, E. (2012). Yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan 60-72 aylar arasındaki çocukların sosyal-duygusal davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(1), 63-80.

Gökel, Ö. (2020). Teknoloji bağımlılığının çeşitli yaş gruplarındaki çocuklara etkileri hakkındaki ebeveyn görüşleri. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 2(1), 41-47.

Mete, F. ve Batıbay, E. F. (2019). Web 2.0 uygulamalarının Türkçe eğitiminde motivasyona etkisi: Kahoot örneği. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(4), 1029-1047.

Mythos Terapötik Kartlarıyla Desteklenmiş Masal Terapi Odaklı Yaratıcı Drama Grup Çalışmasının Çocukların Benlik Saygısına Etkisi

Merve Çalık

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Milli Eğitim Bakanlığı
merve_pdr35@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı mythos terapötik kartlarıyla desteklenmiş masal terapi odaklı yaratıcı drama grup çalışmasının çocukların benlik saygısına etkisini incelemektir. Bu çalışmada karma desen modellerinden kısmen karma eşzamanlı eşit statülü tasarım kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında bir devlet orta okulunda 7. Sınıfta öğrenim gören 10 (kız:7, erkek:3) katılımcı oluşturmaktadır. Mythos terapötik kartlarıyla desteklenmiş masal terapi odaklı yaratıcı drama grup çalışmasına dahil edilen katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Mythos terapötik kartlarıyla desteklenmiş masal terapi odaklı yaratıcı drama grup çalışması programı 8 oturumdan oluşmakta olup her oturum 90 dakika sürmektedir. Araştırmanın nicel kısmında veri toplama aracı olarak ön test ve son test için Çocuklar için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmış olup nitel kısmında süreç değerlendirme formundan yararlanılmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılarak Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, nitel analiz kısmında ise betimsel analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel bulgularında deney grubunun Çocuklar için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ön test son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel bulgularında ise katılımcıların süreç değerlendirme formundan elde edilen bulgular incelendiğinde programın katkısına yönelik katılımcılardan benlik saygısını kavramını öğrenmek ve farkındalık kazanmak, kendini sevmek, kendi görünüşünü beğenmeye başlamak ve kendini ifade etme becerisinin yükselmesine yönelik görüşler ifade edilmiştir. Benlik saygısına yönelik duygu, düşünce ve davranış değişiklikleri incelendiğinde ise benlik saygısının yükselmesi, kendini önemsemeye başlamak, mutlu olmak ve utangaçlığın azalması şeklinde görüşler yer almıştır. Katılımcıların program öncesindeki ve sonrasındaki benlik saygısı düzeyindeki değişiklikler ise programdaki etkinliklerin benlik saygısını yükseltmesi, program öncesinde benlik saygısının düşük olup program sonrasında artması, program öncesinde benlik saygısının olmaması program sonrasında biraz artması, program öncesi kendini önemsememek program sonrasında çok önemsemek, program öncesinde benlik saygısının farkında olmamak sonrasında farkındalığın artması, başlangıçta benlik saygısıyla ilgili bilginin olmaması sonrasında olması, program öncesinde görünüşünü beğenmemek sonrasında beğenmeye başlamak şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmanın nicel ve nitel bulguları birlikte değerlendirildiğinde nicel olarak deney grubunun benlik saygısı puanları yükselmesine rağmen bu fark anlamlı çıkmamış olup nitel bulgularda katılımcıların benlik saygısına yönelik farkındalık kazandıkları ve benlik saygılarının arttığına yönelik paylaşımlarda bulunmalarından dolayı nitel bulgulardaki görüşlerde benlik saygısının arttığı yönünde önemli bulgulara ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu programın deney grubunun benlik saygısını arttırdığı söylenebilir.

Problem Durumu

Benlik saygısı, bireylerin benlik imgesi ile ideal benliği arasındaki farkın değerlendirilmesi şeklinde tanımlanmakta olup benliğin gelişmesindeki en önemli dönemin ergenlik dönemi olduğu ifade edilmektedir ve benlik saygısı düşük olan bireylerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu, psikosomatik ve depresyon belirtileri gösterdiği belirtilmektedir (Tözün, 2010). Araştırmalar benlik saygısının öznel iyi oluş (Doğan ve Eryılmaz, 2013), sosyal zeka (Doğan, Totan ve Sapmaz, 2009) ve psikolojik sağlamlık (Sarıkaya, 2015) ile ilişkili olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla benlik saygısının özellikle ergenlik döneminde daha da önemli olması ve öznel iyi oluş, psikolojik sağlamlık gibi kavramlarla da ilişkili olmasından dolayı bu araştırmada mythos terapötik kartlarıyla desteklenmiş masal terapi odaklı yaratıcı drama grup çalışması aracılığıyla bireylerin benlik saygısını arttırmak amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı mythos terapötik kartlarıyla desteklenmiş masal terapi odaklı yaratıcı drama grup çalışmasının çocukların benlik saygısına etkisini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda belirlenmiş olan araştırmanın problemleri ise şu şekildedir:

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Deney grubu katılımcılarının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ön test-son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Deney grubunun program sürecine yönelik değerlendirmeleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada karma desen modellerinden kısmen karma eşzamanlı eşit statülü tasarım kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında veri toplama aracı olarak ön test ve son test için Çocuklar için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Gökdemir ve Ekşi, 2023) kullanılmış olup nitel kısmında süreç değerlendirme formundan yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında bir devlet orta okulunda 7. Sınıfta öğrenim gören 10 (kız:7, erkek:3) katılımcı oluşturmaktadır. Mythos terapötik kartlarıyla desteklenmiş masal terapi odaklı yaratıcı drama grup çalışmasına dahil edilen katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

Mythos Terapötik Kartlarıyla Desteklenmiş Masal Terapi Odaklı Yaratıcı Drama Programı

Mythos terapötik kartlarıyla desteklenmiş masal terapi odaklı yaratıcı drama grup çalışması programı 8 oturumdan oluşmakta olup her oturum 90 dakika sürmektedir.

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılarak Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, nitel analiz kısmında ise betimsel analizler gerçekleştirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmanın nicel bulgularında deney grubunun Çocuklar için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ön test son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel bulgularında ise katılımcıların süreç değerlendirme formundan elde edilen bulgular incelendiğinde programın katkısına yönelik katılımcılardan benlik saygısını kavramını öğrenmek ve farkındalık kazanmak, kendini sevmek, kendi görünüşünü beğenmeye başlamak ve kendini ifade etme becerisinin yükselmesine yönelik görüşler ifade edilmiştir. Benlik saygısına yönelik duygu, düşünce ve davranış değişiklikleri incelendiğinde ise benlik saygısının yükselmesi, kendini önemsemeye başlamak, mutlu olmak ve utangaçlığın azalması şeklinde görüşler yer almıştır. Katılımcıların program öncesindeki ve sonrasındaki benlik saygısı düzeyindeki değişiklikler ise programdaki etkinliklerin benlik saygısını yükseltmesi, program öncesinde benlik saygısının düşük olup program sonrasında artması, program öncesinde benlik saygısının olmaması program sonrasında biraz artması, program öncesi kendini önemsememek program sonrasında çok önemsemek, program öncesinde benlik saygısının farkında olmamak sonrasında farkındalığın artması, başlangıçta benlik saygısıyla ilgili bilginin olmaması sonrasında olması, program öncesinde görünüşünü beğenmemek sonrasında beğenmeye başlamak şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmanın nicel ve nitel bulguları birlikte değerlendirildiğinde nicel olarak deney grubunun benlik saygısı puanları yükselmesine rağmen bu fark anlamlı çıkmamış olup nitel bulgulara katılımcıların benlik saygısına yönelik farkındalık kazandıkları ve benlik saygılarının arttığına yönelik paylaşımlarda bulunmalarından dolayı nitel bulgulardaki görüşlerde benlik saygısının arttığı yönünde önemli bulgulara ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu programın kısmen de olsa deney grubunun benlik saygısını arttırmaya yardımcı olduğu şeklinde ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, Terapötik Kartlar, Masal Terapi, Grup Çalışması, Benlik Saygısı

Kaynakça

Doğan, T., ve Eryılmaz, A. (2013). Benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(33), 107-117.

Doğan, T., Totan, T., ve Sapmaz, F. (2009). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve sosyal zeka. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (17), 235-247.

Gökdemir, M. E. ve Ekşi, H. (2023). Çocuklar için Rosenberg benlik saygısı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. T. Erdoğan ve Ş. Karabatak (Ed.), 11. Türkiye lisansüstü çalışmalar kongresi bildiriler kitabı – I içinde (s. 267-280).

Tözün, M. (2010). Benlik saygısı. Actual Medicine, 18(7), 52-57.

Sarıkaya, A. (2015). 14-18 yaşı arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi.

TÜBİTAK 4008 Engelleri Aşan Yetenekler; Bilim ve Sanatta Benim Hikayem Projesinin Drama ve Ben Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Yusuf Gözüdeli ^{1,*} & Sümeyye Irem Yeter ²

¹ İngilizce Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Körfez Bilim ve Sanat Merkezi

yusuyus@gmail.com

Özet

Bu çalışmadaki veriler TÜBİTAK 4008 2. Çağrı döneminde Engelleri Aşan Yetenekler; Bilim ve Sanatta Benim Hikayem” isimli proje kapsamında 3-8 Haziran 2024 tarihlerinde yapılan 21 etkinlikten biri olan “Drama ve Ben” etkinliğinden elde edilmiştir. İlgili proje özel öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin kariyer farkındalıklarını arttırabilmesi ve mesleki gelişim süreçlerini sağlıklı şekilde tamamlayabilmesi için farkındalıklarını arttıracak etkinliklerde, öğrencilerin anneleriyle birlikte eğitim almasını sağlayan 6 günlük bir süreçtir. Kocaeli ilinde Körfez ve Derince İlçelerinde eğitim görmekte olan özel öğrenme güçlüğü tanısı almış 5. Sınıf 5 öğrenci, 6.sınıf 7 öğrenci, 7. Sınıf 4 öğrenci olmak üzere 10 erkek 6 kız toplam 16 ortaokul öğrencisi ve anneleri ilk defa yaratıcı drama çalışmasına katılmışlardır. İlgili yaratıcı drama oturumu 2 saatlik bir atölyedir ve ısınma ve hazırlık, canlandırma, değerlendirme olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Katılımcı seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Anne ve çocuk olarak ilk defa yaratıcı drama etkinliğine katılan 32 kişinin deneyimlerinin ortaya çıkarılması bu araştırmanın temel amacıdır. Yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla öğrencilerin kendileri ve ebeveynlerin çocukları hakkındaki gözlemleri ortaya çıkarılmış, katılımcılara yaratıcı drama çalışmasının etkileri ve etkinliğin kendilerine uygunluğu hakkında sorular yöneltilerek görüşleri alınmıştır. Araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve araştırmacı gözlemlerinden elde edilmiştir. Görüşme ve gözlem formları uzman görüşleri ile hazırlanan formlardan oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcılar ilk defa yaratıcı drama çalışmasına katıldıklarını, ebeveynleriyle/çocuklarıyla böyle bir çalışmaya katılmaktan oldukça keyif aldıklarını, benzer etkinliklere ve yaratıcı drama çalışmalarına yine katılmak istediklerini, arkadaşlık kurmalarına ve kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmanın sonucunda katılımcılar benzer etkinliklerin okullarında da olmasını istediklerini, bu şekilde etkinliklere katılmaktan oldukça keyif aldıklarını ve kendilerine iyi geldiğini belirtmişlerdir. Yaratıcı drama çalışmalarının okullarda herkesin kolaylıkla erişim sağlayabileceği şekilde gerçekleştirmenin önemi bu araştırmanın sonucuyla desteklenmektedir. Okullarda yaratıcı drama çalışmalarının yapılmasını sağlayacak politikaların gelişmesi özel eğitim gerektiren öğrenciler içinde oldukça önemlidir.

Problem Durumu

Anne ve çocuk olarak ilk defa yaratıcı drama etkinliğine katılan 32 kişinin deneyimlerinin ortaya çıkarılması bu araştırmanın amacıdır. TÜBİTAK 4008 2. Çağrı döneminde “Engelleri Aşan Yetenekler; Bilim ve Sanatta Benim Hikayem” isimli proje kapsamında 3-8 Haziran 2024 tarihlerinde yapılan 21

etkinlikten biri olan “Drama ve Ben” etkinliğine katılan özel öğrenme güçlüğü tanısına sahip 16 çocuk ve 16 anne ilk defa bir yaratıcı drama çalışmasına katılmışlardır. İlgili proje özel öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin kariyer farkındalıklarını arttırabilmesi ve mesleki gelişim süreçlerini sağlıklı şekilde tamamlayabilmesi için farkındalıklarını arttıracak etkinliklerde, öğrencilerin anneleriyle birlikte eğitim almasını sağlayan 6 günlük bir süreçtir. Bu projenin etkinliklerinden biri olan “Drama ve Ben” çalışmasının katılımcılarda ne şekilde bir izlenim bıraktığının ortaya çıkarılarak, yaratıcı dramanın bu tarz çalışmalardaki yerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Böylece benzer çalışmalarda yaratıcı drama etkinliklerinin yer alıp almamasının gerekliliği belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcıların yaratıcı drama çalışmalarıyla tanışmalarının akabinde kendilerinde oluşan düşüncülerin görüşme ve gözlem formlarıyla alınarak ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve uzman görüşü alınarak hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Katılımcı seçiminde örnekleme seçim yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Kocaeli Körfez ve Derince ilçelerinde eğitim gören özel öğrenme güçlüğü tanısına sahip öğrenciler ve anneleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise Kocaeli ilinde Körfez ve Derince İlçelerinde eğitim görmekte olan özel öğrenme güçlüğü tanısı almış 5. Sınıf 5 öğrenci, 6.sınıf 7 öğrenci, 7. Sınıf 4 öğrenci olmak üzere 10 erkek 6 kız toplam 16 ortaokul öğrencisi ve anneleri oluşturmuştur. Görüşme formunda sorulan sorular; etkinlik size ne kadar uygun, etkinlikte ne kadar keyif aldınız, benzer bir etkinliğe katılmak ister misiniz, etkinlik kişisel özelliklerinize ne kadar uygun, etkinlik ilginizi çekti mi, etkinlik esnasında yeni şeyler öğrendiniz mi, etkinlikle ilgili düşünceleriniz nelerdir şeklindedir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Elde edilen sonuçlara göre katılımcılar ilk defa yaratıcı drama çalışmasına katıldıklarını, ebeveynleriyle/çocuklarıyla böyle bir çalışmaya katılmaktan oldukça keyif aldıklarını, benzer etkinliklere ve yaratıcı drama çalışmalarına yine katılmak istediklerini, proje esnasında arkadaşlık kurmalarına ve kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmanın sonucunda katılımcılar benzer etkinliklerin okullarında da olmasını istediklerini, bu şekilde etkinliklere katılmaktan oldukça keyif aldıklarını ve kendilerine iyi geldiğini belirtmişlerdir. Yaratıcı drama çalışmalarının okullarda herkesin kolaylıkla erişim sağlayabileceği şekilde gerçekleştirmenin önemi bu araştırmanın sonucuyla desteklenmektedir. Ayrıca ısınma ve hazırlık aşamasında anne-çocuk birlikte oyunlar oynadıktan sonra ara değerlendirmede çocuklar bu durumdan çok mutlu olduklarını, hayatlarında anneleriyle birlikte çok eğlendikleri bir aktiviteyi çok nadir yaptıklarını ifade etmişlerdir. Eğitimci tarafından özel öğrenme güçlüğü tanısına sahip çocuklarla da bu tarz çalışmaların verimli olduğu, kendini ifade etme becerilerini geliştirme anlamında etkili olabileceği gözlenmiştir. Uyum sürecinden geçilerek bir dönemlik yaratıcı drama çalışmaları planlanması durumunda olumlu sonuçların çok daha fazla olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple okullarda yaratıcı drama çalışmalarının yapılmasını sağlayacak politikaların gelişmesi özel eğitim gerektiren öğrenciler içinde oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitimde Drama, Özel Öğrenme Güçlüğü, Yaratıcı Drama

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1), 17-30.

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaşantılara Dayalı Öğrenme, Yaratıcı Drama ve Süreçsel Drama İlişkileri. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1).

Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de EğitimdeYaratıcı Dramanın Yakın Tarihi. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(5), 7-50.

Adıgüzel, Ö. (2022). Eğitimde Yaratıcı Drama (8. bs). Yapı Kredi Yayınları.

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1), 17-30.

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaşantılara Dayalı Öğrenme, Yaratıcı Drama ve Süreçsel Drama İlişkileri. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1).

Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de EğitimdeYaratıcı Dramanın Yakın Tarihi. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(5), 7-50.

Adıgüzel, Ö. (2022). Eğitimde Yaratıcı Drama (8. bs). Yapı Kredi Yayınları.

Okul Öncesi Dönemde "Gübre" ve "Kompost" Kavramlarının Öğrenilmesinde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Kullanılması

Seher Güneş¹ & Canan Cengiz^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Termik Mtal Kız Teknik ve Meslek Lisesi

² Fen Bilgisi Öğretmenliği Trabzon Üniversitesi

cccanancengiz@gmail.com

Öz

Çocukların yaşadıkları dünyaya anlam verebilmeleri ve karşılaştıkları problemlere cevap üretebilmeleri açısından fen ve doğa öğrenimi önemlidir. Çocuklar, fen ve doğa ile ilgili ilk deneyimlerini okul öncesi dönemde elde ederler. Bu dönemde, soyut kavramlar ve olaylar içerdiği için anlaşılması güç olan fen konularının algılanmasını kolaylaştırmak, doğanın korunmasına yönelik farkındalık kazandırmak için yaratıcı dramadan yararlanılabilir. Çocuklar, yaratıcı drama etkinlikleri ile fen ve doğa ile ilgili kavramların günlük hayat ile ilişkisini kurabilir ve bu konuları eğlenceli bir öğrenme ortamında deneyimleyebilirler. Bu çalışma kapsamında çocukları “gübre” ve “kompost” kavramları ile tanıştırmak amacıyla, araştırmacılar tarafından iki yaratıcı drama etkinliği geliştirilmiş, okul öncesi dönem çocukları ile bu etkinlikler gerçekleştirilmiş ve çocukların bu etkinliklere yönelik görüşleri belirlenmiştir. Uygulamalar, Diyarbakır ilinin Çermik ilçesinde bulunan bir anaokulunda eğitim gören 5-6 yaş grubu, 15 çocuk ile yürütülmüştür. Etkinlikler peş peşe iki günde uygulanmış ve her biri ortalama bir buçuk saat sürmüştür. Her bir etkinliğin ardından etkinlikleri yürüten ve çalışmanın yazarlarından biri olan okul öncesi öğretmeni, rastgele seçtiği sekiz çocuk ile -yansıtıcı yazı türlerinden biri olan- iki kolonlu yazılar hazırlamışlardır. Bu amaçla bir sayfa ikiye ayrılmış, sayfanın sol tarafına çocukların duygu ve düşüncelerini ifade eden üç soru (Etkinliği yaparken neler hissettin? Sence etkinlik eğlenceli miydi? Neden? Bu derste anlamadığın bir şey oldu mu?), sağ tarafına ise etkinlikte öğrenilenler ile ilgili iki soru (Bu derste neler yaptık? Bu derste neler öğrendin?) yazılmıştır. Sorular araştırmacı öğretmen tarafından hazırlanmış ve yansıtıcı yazma konusunda çalışmaları olan diğer araştırmacı tarafından incelenerek son hali verilmiştir. Bu sorular seçilen öğrencilere öğretmen tarafından tek tek sorulmuş ve çocukların verdikleri cevaplar not edilmiştir. Görüşmeler, her bir çocuk için ortalama 5 dakika sürmüştür. Etkinliklerin ardından araştırmacı öğretmen de yapılandırılmamış yansıtıcı günlükler tutmuştur. İki kolonlu yazılar ve öğretmenin günlüklerinden elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda çocukların gübre ve kompost kavramlarına yönelik farkındalık kazandıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda çocuklar etkinliklere aktif katılım göstermiş ve etkinlik sürecinde eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Buradan yola çıkılarak araştırmacılar tarafından geliştirilen etkinliklerin gübre ve kompost kavramlarının eğlenceli bir şekilde öğrenilmesinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Giriş

Bireylerin yaşadıkları dünyayı tanımaları, anlamlandırmaları ve dünyaya uyum sağlamalarında okul öncesi dönem önemli bir rol oynamaktadır çünkü bu dönem gelişimin ve öğrenmenin en hızlı olduğu dönemdir (Demir & Şahin, 2015; Hamurcu, 2003). Çocukların doğada meydana gelen olayları gözlemlemeleri, bu olaylar arasındaki ilişkileri algılayıp yorumlamaları ve bilimsel süreç becerilerini kazanmaları erken çocuklukta verilen fen eğitiminin niteliği ile doğrudan ilişkilidir (Hamurcu, 2003).

Çocukların doğuştan gelen merak duygularının geliştirilmesi, gelişim özelliklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına göre fen eğitimi uygulamalarının gerçekleştirilmesi önemlidir. Bu sebeple okul öncesi dönemde fen eğitimine ilişkin öğretmenlerden bazı beklentiler vardır. Bunlar, çocukları araştırmaya teşvik etmeleri, çocukların muhakeme yapabilme güçlerinin, yaratıcılıklarının, temel süreç becerilerinin gelişim göstermesine katkıda bulunmalarıdır. Okul öncesi dönem çocukları, yetişkinlerin öğrenmelerini

istedikleri konulardan ziyade kendileri bazı konuları merak etmekte ve bu konuları öğrenmekten hoşlanmaktadırlar. Bu süreçte öğretmenlerin erken çocukluk dönemi çocuklarına ağır içerikler sunmalarından ziyade çocukların bilim ve fene yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak etkinlikler yapmaları umulur (Bilaloğlu, 2014, & Yaşar, 1993).

Çocuklar dünyaya, bir bilim insanı olarak gelirler. Fen eğitimi ile yaparak yaşayarak öğrenir ve merak duygularını giderirler. Çocukların duyduğu merak ileriki yaşamlarında fen eğitimine karşı ilgilerini arttırmaktadır (Aktaş Arnas, 2002).

Fen eğitimi çocuklar için daha eğlenceli bir hale getirebilmek için yaratıcı drama yönteminden yararlanılabilir. Yaratıcı drama ile çocuklar öğrenme sürecine aktif olarak katılır, yaparak yaşayarak öğrenirler. Yaratıcı drama sürecinde gerçekleştirilen anlık canlandırmalar ile çocuklar düşüncelerini yanlış yaparım korkusundan uzak bir şekilde ifade ederler. (Kitson & Spiby, 1997). Yaratıcı drama bireyi merkeze alan bir sistem olup, çocukların taklit etmelerine ve oyun oynamalarına engel olmamakta, yeni durumlara uyum göstermelerine olanak sağlamaktadır. (Üstündağ, 1998). Yaratıcı dramada çocuk kendi yaptıkları ile öğrenirken aynı zamanda duyu organlarını harekete geçirmektedir. (Üstündağ, 1998). Yaratıcı drama bilgi aktarma süreci olamayıp, anlama, yapma ve uygulama ile gerçekleşmektedir (Üstündağ, 2007). Yaratıcı drama çalışmaları ile çocukların sadece bilişsel alanları desteklenmeyip, duyuşsal, sosyal ve devinişsel öğrenme alanlarının da gelişim göstermesi amaçlanmaktadır. (Üstündağ, 2007).

Çocuğun çevreyle kurduğu iletişim öğrenmenin başlangıcı olarak kabul edilir. Çevre sorunlarının sürekli artmasıyla, yaşam şartlarından dolayı doğal ortamlarından uzak büyüyen çocukların doğayı tanıyıp keşfetmeleri için çevre eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesi oldukça önemlidir. Bu çalışma kapsamında okul öncesi dönem çocukları ile gübre ve kompost kavramlarının öğrenilmesinde yaratıcı drama yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmanın amacı okul öncesi dönem çocuklarının “gübre” ve “kompost” kavramlarını öğrenmeleri için yaratıcı drama etkinliklerinin geliştirilmesi, uygulanması ve etkinliklere yönelik çocuklarını görüşlerinin belirlenmesidir.

Yöntem

Bu çalışma özel durum yöntemine göre tasarlanmıştır. Durum çalışması araştırmaya konu olan ortam ya da olayların bütüncül bir şekilde yorumlanmasını hedefler (Yıldırım & Şimşek, 2011). Araştırılan problemin belirlenen bir yönünün detaylı ve kısa sürede çalışılmasına olanak sağlar. (Wellington, 2000; Çepni, 2007). Durum çalışmalarının kullanıldığı araştırmalarda çeşitli veri toplama teknikleri bir arada kullanılabilir. Durum çalışmaları sebep-sonuç ilişkileri üzerine yoğunlaşır (Çepni, 2007).

Bu araştırmada “gübre ve kompost” kavramlarının okul öncesi dönem çocukları ile işlenmesi amacıyla yaratıcı drama etkinlikleri geliştirilmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının etkinliklere yönelik görüşlerinin incelendiği bu çalışmada geliştirilen etkinliklerin uygulandığı öğrenme ortamını deneyimlemiş olan çocuklar çalışmanın özel durumunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmanın veri toplama araçlarını etkinlikler gerçekleştirildikten sonra çocuklar ile hazırlanan iki kolonlu yazılar ve araştırmacı öğretmenin tuttuğu günlükler oluşturmaktadır. Araştırmada rastgele seçilen sekiz çocuk ile yansıtıcı yazı türlerinden biri olan iki kolonlu yazılar hazırlanmıştır. Bu amaçla bir sayfa ortadan bölünerek iki kolon oluşturulmuştur. Sol kolonda çocukların duygu ve düşüncelerini ifade eden üç soru (Etkinliği yaparken neler hissettin? Sence etkinlik eğlenceli miydi? Neden? Bu derste anlamadığın bir şey oldu mu?), sağ tarafına ise etkinlikte öğrenilenler ile ilgili iki soru (Bu derste neler yaptık? Bu derste neler öğrendin?) yazılmıştır. Hazırlanan yansıtıcı günlükler etkinlik sonunda seçilen sekiz çocuğa anket şeklinde uygulanmış ve verdikleri cevaplar doğrudan not edilmiştir. Etkinliklerin ardından araştırmacı öğretmen de yapılandırılmamış yansıtıcı günlükler tutmuştur.

Verilerin Analizi

İki kolonlu yazılar ve öğretmenin günlüklerinden elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Veriler araştırmacılardan biri tarafından analiz edilmiş, ardından diğer araştırmacı tarafından incelenmiştir. İncelemeler doğrultusunda araştırmacılar verilere son halini vermişlerdir.

Bulgular

Gübre ve Kompost etkinliklerine katılan okul öncesi çocuklarının etkinlik sürecinde neler hissettikleri ve neler öğrendiklerine yönelik ifadeleri analiz edilerek bu bölümde tablolar halinde sunulmuştur.

Çocukların Gübre ve Kompost etkinlikleri sürecinde hissettikleri duygulara yönelik bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Gübre ve Kompost Etkinliği Süresince Çocukların Hissettiği Duygular

Duygularım	
Gübre Etkinliği	Kompost Etkinliği
Çocuklar	Çocuklar
Çok mutlu hissettim	Çok mutlu hissettim
Özge	Evet (çok mutlu oldum çünkü), çok <i>Çok güzel hissettim. Çünkü mutlu oldum diye böyle hissettim.</i>
Mert	Mutlu hissettim çünkü etkinlik çok <i>Sevdim etkinliği. eğlenceliydi. Okulu çok severim.</i>
Seda	Güzel hissettim, mutlu oldum. <i>Güzel hissettim, çünkü güzeldi.</i>
Ebru	Kendimi sulu portakal gibi ve elma gibi <i>Çok güzel hissettim. Çünkü etkinlikler hissettim. Kendimi bebek gibi hissettim. çok güzeldi. Mutlu oldum.</i>
Liya	Çok mutlu hissettim. <i>Mutlu (hissettim), etkinlik yaptığım için.</i>
Ece	Mutlu ve iyi hissettim çünkü çok beğendiğim <i>Çok güzel hissettim çünkü şey yaptık ama meyve kabuklarını kutuya koyduk su döktük.</i>
Efe	Çok iyi hissettim. Çünkü çok sevdim. <i>Çok iyi şeyler çok çünkü çok iyiydi.</i>
Ali	Portakal, muz gibi mutlu. <i>Evet, dinlemek güzeldi.</i>

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul öncesi çocukların her iki etkinliği de eğlenceli buldukları ve süreçte çok mutlu oldukları belirlenmiştir. Öğretmen günlüğüne, “Mert etkinlik sürecinde duygularını “Eğlenceliydi ders çok, yaprakları, kabukları etkinliğim çok komikti her taraf battı” şeklinde ifade etti. Seda ise “Evet çok eğlenceli toprak kabukları yaptığımız” diyerek eğlendiğini söyledi.” Şeklinde not almıştır.

Çocuklara etkinlik sürecinde neler öğrendikleri sorulmuş ve çocukların cevapları (öğrendiklerini belirttikleri kavramlar) Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Öğrenilenler	Çocuklar	f	Alıntılar
Gübre	Mert, Ece, Seda, Liya, Özge, Ebru, Efe, Ali	8	<i>Elma kabuğundan gübre yapılır. Etkinlik yaptık. Dramasını yaptık. (Liya)</i>
Kompost	Mert, Ece, Seda, Liya, Özge, Ebru, Efe, Ali	8	<i>Kompost yapmayı öğrendim, kabuklar yapraklar toprağa karıştır. (Efe)</i>
Tohum	Özge, Mert, Ebru, Efe	4	<i>Tohum öğrendik. Meyve kabuğu oldum. Zarf oyunu oynadık. Armut kabuğu çıktı bana. (Özge)</i>

Çocukların tamamı gübre ve kompost kavramlarını öğrendiklerini söylemişlerdir, ayrıca dört çocuk ise tohum kavramını da öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmen ders sürecinde öğrencilere sorduğu soruları ders sonrasında günlüğüne not etmiştir. Örneğin; “*Kompost neden insanlar için önemlidir?*” diye sorduğumda çocuklar kompostun toprak için faydalı olduğunu, meyveleri daha lezzetli hale getirdiğini söylediler. Yine kompost yaparken neler kullanılan malzemelere de çocuklar örnekler verebildiler.”

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi dönem öğrenme sürecinde, çocuklara yaparak-yaşayarak öğrenme olanağının sunulması etkili ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için çok önemlidir (Kandır, 2003). Bu çalışmada gübre ve kompost kavramlarının öğrenilmesinde yaratıcı drama etkinlikleri kullanılmıştır. Gerek etkinlik sonunda çocukların iki kolonlu yazıları cevaplama sürecinde verdikleri geribildirimler gerekse öğretmen gözlemleri çocukların gübre ve kompost kavramlarına yönelik farkındalık kazanmalarının yanı sıra eğlenerek öğrendiklerini göstermiştir. Yapılan etkinlikler ile çocukların doğadaki geri dönüşümün oluşum sürecini anlamalarının kolaylaştığı gözlemlenmiştir. Drama yöntemi gibi yöntemler, fen bilimleri kavramlarının öğrenilmesine yönelik çocuklarda merak ve istek oluşturulabilir (Özdemir & Üstündağ, 2007).

Öneriler

Okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde fen eğitimi uygulamalarına yer vermektedirler. Bu uygulamalarda, kavramlar soyut olduğundan, çocuklar tarafından algılanması zaman zaman güç olabilmektedir. Bu nedenle fen etkinliklerinin yaratıcı drama yoluyla gerçekleştirilmesi, yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat tanır, kavramları öğrenmelerini kolaylaştırır. Bu çalışmada, gübre ve kompost kavramlarının öğrenilmesinde yaratıcı drama etkinliklerinden yararlanılmış ve elde edilen veriler doğrultusunda uygulamanın çocukların eğlenerek kavramları öğrenmelerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkılarak okul öncesi dönemde fen kavramlarının öğrenilmesinde yaratıcı drama etkinliklerinden yararlanılması önerilebilir.

Kaynakça

Aktaş Arnas, Y. (2002), “Okulöncesi dönemde fen eğitiminin amaçları”, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, 6(7), 1-6.

Bilaloğlu, R. G. (2014). Okul öncesi dönemde fen eğitimi ve etkinlik örnekleri, *Okul Öncesi Eğitiminde Matematik ve Fen Etkinlikleri İçinde* (2. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.

- Çepni, S. (2007). Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş (Genişletilmiş 3. Baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Demir, S., & Şahin, F. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının 5E yöntemini kullanarak deney yapma ile ilgili görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 35, 385-397.
- Hamurcu, H. (2003). Okul öncesi eğitimde fen bilgisi öğretimi 'proje yaklaşımı'. *Eğitim Araştırmaları*, 4(13), 66-72.
- Kandır, A. (2003). Yaratıcı dramının okul öncesi eğitim programındaki yeri ve hedefleri. *Okul öncesi eğitimde drama teoriden uygulamaya* (Yazarlar: Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Tezel Şahin, F., Kandır, A. ve Turla, A.). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kitson, N., & Spiby, L. (1997). Developing primary teaching skills. Routlaedge: NewYork.
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188- 201.
- Üstündağ, T., & Özdemir, P. (2007). Creative drama curriculum related to the scientists in science and technology. *İlköğretim Online*, 6(2), 226-233.
- Üstündağ, T., (1998). "Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri", *Eğitim ve Bilim/Education and Science dergisi*. Türk Eğitim Derneği, 107(22), 30-37.
- Wellington, J. (2000). Educational Research, Contemporary Issues and Practical Approaches. London: Continuum.
- Yaşar, Ş. (1993). Okulöncesi eğitim öğrencilerinde fene yönelik duyuşsal özelliklerin geliştirilmesi. 9. *Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. İstanbul: Ya-Pa yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Şeçkin Yayıncılık.

Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Drama Derslerini Verme Yetkinlik Algıları Üzerine Bir Değerlendirme

Yusuf Gözüdeli

İngilizce Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı
yusuyus@gmail.com

Özet

Bu araştırma Türkçe öğretmenleri ve Türk Dili ve Edebiyatı (TdE) öğretmenlerinin yaratıcı drama derslerini okutma üzerine yeterlik algılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Söz konusu öğretmenlik branşları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından 16/08/2024 tarihinde güncel hali yayımlanan “Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları” başlıklı kurul kararı uyarınca Drama derslerini vermekle yetkili kılınmıştır. Bu çalışmada bu nedenle Türkçe ve TdE öğretmenleri ile çalışılmıştır. Araştırma, 2024 yılı güz döneminde, Kocaeli ilinde devlet okullarında görev yapan ve kartopu örneklem yöntemiyle seçilen 22 gönüllü öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici fenomenoloji deseni kullanılarak tasarlanmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan ve dördü demografik olmak üzere sekiz sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve tematik analiz yöntemiyle değerlendirilerek ana temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Katılımcıların %68’i kadın, %32’si erkektir; %55’i 31-40 yaş, %36’sı 41-50 yaş, %9’u 20-30 yaş aralığındadır. Mesleki deneyim açısından incelendiğinde ise katılımcıların %27’si 11-15 yıl, %27’si 21-25 yıl, %23’ü 6-10 yıl, %9’u 0-5 yıl, %9’u 26+ yıl, %5’i 16-20 yıl deneyime sahiptir. Katılımcıların %54’ü Türkçe Öğretmeni, %46’sı TdE Öğretmenidir. Araştırmanın sonuçlarına göre Drama derslerini okutmada kendini yeterli bulan öğretmenlerin oranı %36 iken kendini yeterli bulan gruptaki katılımcıların da %25’i (toplam katılımcıların ise %23’ü) bu dersi okutmada TTKB’nin kendilerini yetkilendirdiği konusunda bilgi sahibidir. Kendini yeterli bulan öğretmenlerden %63’ü Türkçe, %37’si TdE öğretmenidir. Mesleki deneyim olarak bu grubun tamamı 15 yıl ve altında deneyime sahiptir. Bu durum, mesleki deneyimin artmasıyla birlikte yeterlik algısında azalma yaşandığını göstermektedir. Kendilerini yeterli gören katılımcıların bu yeterliliği nasıl elde ettikleri ile ilgili soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; kendini yeterli bulan 8 öğretmenden 1’i herhangi bir drama eğitimi almadığını belirtirken, 1’i halk eğitim merkezinden hizmet içi eğitim aldığını, 1’i Van Devlet Tiyatrosu’nda bir yıl eğitim aldığını, 1’i ise Çağdaş Drama Derneği aracılığıyla 126 saatlik bir kurs aldığını belirtmiştir. Diğer 4 katılımcı ise üniversitede bir dönem drama dersi aldığını belirtmiştir. 22 katılımcıdan 11’i drama konusunda eğitim aldığını belirtmiştir ancak üniversitede bir dönem alınan Drama dersi hariç tutulduğunda bu sayı 22 katılımcıda 5’e düşmektedir. Öte yandan hiç bir katılımcı Milli Eğitim Bakanlığının drama lideri/eğitmeni sertifikasına sahip değildir ve 320 saatlik drama liderliği/eğitmenliği eğitimini tamamlamamıştır. Katılımcılara “drama”, “yaratıcı drama” veya “eğitimde yaratıcı drama” kavramlarını nasıl tanımladıkları sorulmuş; 7 katılımcı yaratıcı dramayı doğaçlama, canlandırma ve rol oynama olarak; 5 katılımcı yaparak, yaşayarak öğrenme yöntemi olarak; 4 katılımcı kendini ifade etme aracı olarak tanımlamış; 6 katılımcı yaratıcı dramanın eğitimde kullanımıyla ilgili tanımlar vermiştir. Bu katılımcılar, dramayı eğitsel kazanımları destekleyen bir

yöntem olarak değerlendirmiştir. 2 katılımcı insanın doğa, çevre ve insanlarla ilişkilerini anlamlandırma ve farkındalık süreci olarak nitelerken, 3 katılımcı eğlenerek öğrenme ve eğlence odaklı bir deneyim olarak tanımlamıştır. 3 katılımcı dramayı “bir oyun metnini canlandırmak”, “seyirciye etkili biçimde sunmak” ve “tiyatro yapmak” şeklinde ifade etmiştir. 1 katılımcı tanım yapmamayı tercih etmiş, 1 katılımcı ise “meslek lisesinde hiç bir şey “ şeklinde bir ifade kullanarak bu okul türünde yerinin olmadığını dile getirmiştir.

Problem Durumu

Bu araştırmanın amacı, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin yaratıcı drama derslerini okutmada kendilerini ne derece yeterli hissettiklerini ve bu yeterliklerini ne şekilde elde ettiklerini incelemektir. 16 Ağustos 2024'te Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından güncellenen "Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları" uyarınca bu branş öğretmenleri drama derslerini verme yetkisine sahip kılınmıştır. Araştırmada, bu yetkinin ardından bu öğretmenlerin ders vermeye hazır hissetme düzeylerinin, yaratıcı drama hakkındaki bilgi birikimlerinin ve deneyimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ayrıca, yaratıcı drama derslerini okutmada kendini yeterli gören ve yeterli görmeyen öğretmenler arasındaki farkların ve yeterlilik algısının mesleki deneyimle nasıl değiştiğinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimleyici fenomenoloji deseni temel alınarak planlanmıştır. Çalışmada, Kocaeli ilindeki devlet okullarında görev yapan ve gönüllü olarak katılım sağlayan 22 öğretmen, kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan ve yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu form, katılımcıların demografik bilgilerini (cinsiyet, yaş, öğretmenlik alanı ve mesleki deneyim) toplamak amacıyla dört soru içermektedir. Ayrıca, katılımcıların yaratıcı drama derslerini öğretme konusunda kendilerini yeterli hissedip hissetmediklerini ve bu yeterliliği nasıl kazandıklarını öğrenmeyi hedefleyen sorular yer almaktadır. Bununla birlikte, öğretmenlerin yaratıcı drama dersi hakkındaki ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kendilerine bu dersi okutma yetkisi verilmesi hakkındaki görüşleri de bu form aracılığıyla toplanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırma bulgularına göre, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin %36'sı yaratıcı drama derslerini okutmada kendini yeterli hissetmektedir. Bu gruptaki öğretmenlerin önemli bir kısmı, yaratıcı drama liderliği eğitimi almamış olmalarına rağmen bu dersi okutmakta kendilerini yeterli bulmuşlardır. Yaratıcı dramayı tanımlayan katılımcılar, bu kavramı genellikle doğaçlama, rol oynama, yaparak yaşayarak öğrenme ve kendini ifade etme becerisi ile ilişkilendirmiştir. Öte yandan, hiç bir katılımcının Milli Eğitim Bakanlığı'nın 320 saatlik drama liderliği/eğitmenliği eğitimini tamamlamamış olması, drama eğitimi konusundaki eksikliklerin giderilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırma sonucunda, drama derslerinin daha etkili verilmesi için drama derslerini okutma yeterliklerinin yeniden gözden geçirilmesi, yeterliklerine bakılmaksızın belirli branşlara yetki verilmesi yerine sertifika

programını tamamlamış veya bu alanda lisans üstü eğitimini tamamlamış öğretmenler için yetki tanımlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Türkçe Öğretmeni, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1), 17-30.

Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de EğitimdeYaratıcı Dramanın Yakın Tarihi. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(5), 7-50.

Adıgüzel, Ö. (2022). Eğitimde Yaratıcı Drama (8. bs). Yapı Kredi Yayınları.

Saban, A., & Ersoy, A. (2019). Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri (3. bs).

San, İ. (1991). Yaratıcı Drama Eğitsel Boyutlar. İçinde 1. İzmir Eğitim Kongresi Bildirileri (ss. 558-564). Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi yayınları.

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1), 17-30.

Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de EğitimdeYaratıcı Dramanın Yakın Tarihi. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(5), 7-50.

Adıgüzel, Ö. (2022). Eğitimde Yaratıcı Drama (8. bs). Yapı Kredi Yayınları.

Saban, A., & Ersoy, A. (2019). Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri (3. bs).

San, İ. (1991). Yaratıcı Drama Eğitsel Boyutlar. İçinde 1. İzmir Eğitim Kongresi Bildirileri (ss. 558-564). Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi yayınları.

Yaratıcı Dramanın Sınıfta Kullanım Alanlarının Belirlenmesi

Zeynep Demirel ^{1,*} & Nida Bayındır ²

¹ Sınıf Öğretmenliği Mevlana İlkokulu Hüyük Konya

² Temel Eğitim Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

zdemirel32@hotmail.com

Özet

Yaratıcı drama, okul ortamında öğrencilerin deneyimlerini ifade etmelerine yardımcı olan, oyun ve sahneleme tekniklerini kullanan bir yöntemdir. Yaratıcı drama, belirli bir senaryo veya metne dayanmadan, kendi hayal güçlerini kullanarak özgün hikayeler ve karakterler yaratmalarına olanak tanır. Yaratıcı dramanın sınıf ortamında birçok kullanım alanı mevcuttur. Ancak bu kullanım alanlarının öğretmenlerce bilinmesi, hangi alanlarda niçin kullanıldığının belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırma, sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramayı sınıfta ne düzeyde ve hangi durumlarda kullandıklarının belirlenmesi açısından değerlidir. Araştırma, nitel araştırma tekniklerinden durum çalışması desenindedir. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilirlik durum yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında Konya ilinde görev yapan 18 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış bir formla toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Öğretmenlerin gönüllü olarak katılımları sağlanmıştır. Veriler yorumlanırken öğretmenlerin birebir görüşlerine yer verilerek aktarılabilirlik sağlanmış, araştırmanın inandırıcılığını arttırmak için alan uzmanı iki araştırmacı tarafından değerlendirilmiş, ifadeler temalara ayrılmıştır. Araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin 9'u yaratıcı drama ile ilgili bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu yaratıcı dramayı sınıflarında bazen uyguladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler her konu yaratıcı dramaya uygun olmadığı için bazen tercih ettikleri belirlenmiştir. En çok kullandıkları yaratıcı drama tekniği ise rol yapmadır. Bunu doğaçlama izlemektedir. Yaratıcı dramayı en çok soyut konuların anlaşılmasında ve günlük yaşamla ilişkilendirmede bir somutlaştırma aracı olarak kullanmaktadırlar. Yaratıcı dramanın en çok kullanıldığı ders Türkçe dersidir. Sonrasında hayat bilgisi dersi gelmektedir. Yaratıcı dramanın Türkçe dersinde sıklıkla kullanılma nedeni, öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerinin gelişimine uygun oluşudur. Araştırma sonuçları kapsamında, sınıf öğretmenlerine yaratıcı drama dersinin hem teorik hem de pratik olarak öğretilmesi, tekniklerinin uygulamalı olarak gösterilmesi, bu tekniklerin hangi durumlarda nasıl kullanılacağına örneklenmesi, kurslarla, senaryolarla, örnek olaylarla, video kayıtları vb. gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bunun haricinde okul bünyesinde drama kulüplerinin kurulması, öğretmenlere yönelik yaratıcı drama ile ilgili sertifika programlarının düzenlenmesi, bu konuda bilimsel araştırmaların artırılması yaratıcı dramanın kullanım alanlarının genişletilmesi açısından fayda sağlayacaktır.

Problem Durumu

Yaratıcı drama, okul ortamında öğrencilerin deneyimlerini ifade etmelerine yardımcı olan, oyun ve sahneleme tekniklerini kullanan bir yöntemdir. Gerek hazırlık gerekse uygulama aşamalarında öğrenciyi

merkeze almaktadır. Amaç, öğrencileri öğrenme süreci boyunca etkin kılmak ve öğrenme kalıcılığını arttırmaktır. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesi amacıyla yaratıcı dramayı kullanması ve bu yönetime ilişkin yeterli bilgi ve beceriye sahip olması büyük önem taşımaktadır. Yaratıcı drama, belirli bir senaryo veya metne dayanmadan, kendi hayal güçlerini kullanarak özgün hikayeler ve karakterler yaratmalarına olanak tanır. Yaratıcı dramanın sınıf ortamında birçok kullanım alanı mevcuttur. Ancak bu kullanım alanlarının öğretmenlerce bilinmesi, hangi alanlarda niçin kullandığının belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırma, sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramayı sınıfta ne düzeyde ve hangi durumlarda kullandıklarının belirlenmesi açısından değerlidir.

Yöntem

Araştırma, nitel araştırma tekniklerinden durum çalışması desenindedir. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilirlik durum yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında Konya ilinde görev yapan 18 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış bir formla toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. veri toplama aracını oluşturmada önce alanyazın taranmış sorular hazırlanmıştır. Soruların anlaşılabilirliğini belirlemek için 2 öğretmenle ön görüşme yapılmış ve uzman görüşünden sonra görüşme formu son halini almıştır. verilerin analizi yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarma amaçlıdır. Öğretmenlerin gönüllü olarak katılımları sağlanmıştır. Veriler yorumlanırken öğretmenlerin birebir görüşlerine yer verilerek aktarılabilirlik sağlanmış, araştırmanın inandırıcılığını arttırmak için alan uzmanı iki araştırmacı tarafından değerlendirilmiş, ifadeler temalara ayrılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin 9'u yaratıcı drama ile ilgili bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu yaratıcı dramayı sınıflarında bazen uyguladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler her konu yaratıcı dramaya uygun olmadığı için bazen tercih ettikleri belirlenmiştir. En çok kullandıkları yaratıcı drama tekniği ise rol yapmadır. Bunu doğaçlama izlemektedir. Yaratıcı dramayı en çok soyut konuların anlaşılmasında ve günlük yaşamla ilişkilendirilmede bir somutlaştırma aracı olarak kullanmaktadırlar. Yaratıcı dramanın en çok kullanıldığı ders Türkçe dersi. Sonrasında hayat bilgisi dersi gelmektedir. Yaratıcı dramanın Türkçe dersinde sıklıkla kullanılma nedeni, öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerinin gelişimine uygun oluşudur. Araştırma sonuçları kapsamında, sınıf öğretmenlerine yaratıcı drama dersinin hem teorik hem de pratik olarak öğretilmesi, tekniklerinin uygulamalı olarak gösterilmesi, bu tekniklerin hangi durumlarda nasıl kullanılacağına örneklendirilmesi, kurslarla, senaryolarla, örnek olaylarla, video kayıtları vb. gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bunun haricinde okul bünyesinde drama kulüplerinin kurulması, öğretmenlere yönelik yaratıcı drama ile ilgili sertifika programlarının düzenlenmesi, bu konuda bilimsel araştırmaların artırılması yaratıcı dramanın kullanım alanlarının genişletilmesi açısından fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, yaratıcı drama, yaratıcı drama uygulamaları

Kaynakça

- Gürbüz, T., & Toptaş, V. (2020). İlkokul düzeyinde yapılan yaratıcı drama temelli çalışmaların incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 879-891.
- Elver, K., & Yılmaz, M. F. (2023). İlkokul derslerinde bir öğretim yöntemi olarak kullanılan yaratıcı drama ile ilgili tezlerin incelemesi: bibliyografik bir çalışma. *Temel Eğitim*, (19), 16-34.
- Aktepe, V., & Bulut, A. (2015). Yaratıcı drama destekli matematik öğretimin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1081-1090.
- Altındal, G. (2019). İlkokul 3. sınıf matematik dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, tutumlarına ve bilgilerinin kalıcılığına etkisi (Master's thesis, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yıldırım, M., & Erdoğan, T. (2016). Yaratıcı drama yönteminin ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin tutumlarına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Yıldırım, M., & Erdoğan, T. (2016). Yaratıcı drama yönteminin ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin tutumlarına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Paylan, N. (2013). İlkokulda yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin özgüven gelişimine etkisi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.*
- Namdar, A. O., & Kaya, Ö. S. (2018). Öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik özyeterlik algıları ve tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(4), 901-914.
- Calp, Ş., & Seçgin, M. G. (2019). Türkiye’de yaratıcı drama alanında yapılmış tezlere yönelik betimsel bir analiz. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(2), 365-388.

Gençlerden Öykülerle İngilizce Derslerini Canlandırıyoruz: TÜBİTAK 4005 Projesi

Özgür Ulubey ^{1,*}, Perihan Korkut ², Şevki Kömür ³, Ayten Çokçalışkan ⁴ & Ertan Deren ⁵

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi

² Yabancı Diller Eğitimi Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

³ Department of Teacher Training İn English Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

⁴ İngilizce Öğretmeni Cumhuriyet Ortaokulu (Yatağan)

⁵ İngilizce Öğretmenliği Muğla 75. Yıl Fen Lisesi

oulubey@mu.edu.tr

Özet

Proje, Türkiye’deki İngilizce öğretmenlerine, öğrenci katılımını artıran ve dil kaygısını azaltan yenilikçi öğretim stratejileri sunmayı amaçlamıştır. “Gençlerden Öyküler” süreci kapsamında, öğrencilerin drama teknikleri kullanarak öyküler oluşturmasıyla iletişimsel dil becerileri ve 21. yüzyıl becerileri olan işbirliği, yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme yetenekleri geliştirilmiştir. TÜBİTAK 1002 ve 4005 projeleri aracılığıyla, Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden seçilen öğretmenlere drama, görev tabanlı dil öğretimi ve işbirlikçi yazma üzerine yedi günlük eğitimler verilmiş, ardından bu öğretim yöntemleri kendi okullarında uygulanmıştır. Proje, öğretmenlerin yaratıcı yöntemleri benimsemelerine, sürdürülebilir gelişimlerine ve eğitim kalitesini artırmaya katkı sağlamıştır.

Problem Durumu

Türkiye’deki son eğitim reformlarıyla uyumlu olarak, 21. yüzyıl becerileri olan işbirliği, eleştirel düşünme ve kültürlerarası anlayışı vurgulayan iletişimsel dil becerilerinin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Bu becerilerin geliştirilmesi için yeni öğretim yöntemlerine gereksinim vardır. Bunlardan biri lise öğrencilerine yönelik yenilikçi bir İngilizce öğretim yöntemi olan “Gençlerden Öyküler” sürecidir. “Gençlerden Öyküler” sürecinde öğrenciler, drama tekniklerini kullanarak bir öyküyü işbirliği içinde yazmakta, bu sayede anlamlı dil kullanımı için iletişimsel görevler üstlenmektedir. Görev tabanlı dil öğretimi, işbirlikçi yazma ve süreçsel drama etkinliklerini bir araya getirerek İngilizce derslerine öğrenci katılımını artırmayı ve dil farkındalığını geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Destekleyici bir öğrenme ortamı sağlayarak, öğrencilerin dil kaygısını azaltmalarına ve yaratıcılık, eleştirel düşünme ile yazma becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. İlk olarak TÜBİTAK 1002 projesi kapsamında geliştirilen bu süreç, İngilizce öğretmenlerine öğrenci katılımını artıracak etkili öğretim stratejileri sunmayı amaçlamıştır. Aynı zamanda, öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirirken öğrencilere yönelik kapsayıcılığı artıran araçlar sağlamıştır. Proje kapsamında öğrencilere sağlanan kazanımların ardından öğretmenlere bu süreçle ilişkin eğitim verilmesi ve öğretmenlerin aldıkları eğitimi sınıf ortamında uygulaması için yeni bir çalışma planlanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan ve değerlendirilmek üzere gönderilen TÜBİTAK 4005 projesi kabul edilmiştir. Projede Türkiye’nin farklı bölgelerinden İngilizce öğretmenlerine sürdürülebilir öğretmen gelişimi sağlanması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Proje için Türkiye'nin yedi bölgesinde yer alan ve liselerde görev yapan İngilizce öğretmenlerine duyuru yapılmıştır. Bu kapsamda 79 lise öğretmenin başvurusu alınmıştır. Başvurular incelenmiş ve Türkiye'nin çeşitli illerinden 26 öğretmen projenin çalışma grubunu oluşturmuştur. Öğretmenlere yedi gün boyunca dil öğretimi, drama eğitimi ve öğretmen gelişimi konularında uzman kişilerden oluşan ekip tarafından kuramsal ve uygulamalı eğitimler verilmiştir. Eğitimin ardından öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşme formları ile yüz yüze bireysel ve odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Bunn yan sıra öğretmenlerden kendi sınıflarında uygulamaları için plan hazırlamaları istenmiştir. Hazırlanan planlara araştırmacılar tarafından dönüt verilmiş ve düzeltmeler yapılmıştır. Öğretmenler projedeki uygulamaları ve kendi hazırladıkları planları kendi okullarında uygulamışlardır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Proje sonunda, Türkiye'nin farklı bölgelerinden İngilizce öğretmenlerinin görev tabanlı dil öğretimi, işbirlikçi yazma ve süreçsel drama etkinliklerini bir araya getirerek plan hazırlayabildikleri ve okullarında uygulayabildikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra İngilizce öğretmenlerinin yaratıcı yöntemini benimsedikleri ve öğrenci katılımını artıran yeni stratejiler kullanmaya çalıştıkları gözlenmiştir. Öğretmenler, drama ve işbirlikçi görevler aracılığıyla, sınıf içi etkinliklerde daha etkili kullanacaklarını ifade etmişlerdir. Bu sürecin, öğrencilerin dil kaygısını azaltarak özgüvenlerini artırabilir ve dil becerilerini geliştirirken yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme gibi 21. yüzyıl becerilerini kazanmalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, sürdürülebilir öğretmen gelişimi sağlandığı için proje, farklı bölgelerdeki eğitim kalitesini artırabilir ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerine uzun vadeli katkı sunabilir.

Anahtar Kelimeler: Süreçsel drama, görev tabanlı dil öğretimi, işbirlikçi yazma.

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. 2010. "Eğitimde Yaratıcı Drama". Ankara: Naturel Yayınları.

Babayiğit, Ö. 2019. "Examining the effect of creative writing activities on reading, writing and language lesson attitudes of elementary school fourth grade students." *European Journal of Educational Research*, 8(1), 213-220. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.8.1.213>

Bağçeci, E. 2015. "Developing writing skills through drama in EFL classroom." Yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Muğla.

Candlin, C., Murphy, D.1987. "Language learning tasks." Englewood Cliffs, NJ:Prentice Hall.

Ellis, R. 2003. "Task-based language learning and teaching." Oxford: Oxford University Press.

Ellis, R., Skehan, P., Li, S., Shintani, N., Lambert, C. 2019. "Task-based language teaching: Theory and practice." Cambridge: Cambridge University Press.

Freeman, D. 1996. "The "unstudied problem": Research on teacher learning." In D. Freeman & J. Richards (Eds.), *Teacher learning in language teaching* (pp. 351–78). New York: Cambridge University Press.

Freeman, D. 2002. "The hidden side of the work: teacher knowledge and learning to teach. A perspective from North American educational research on teacher education in English language teaching." *Language Teaching* 35(1), 1-13.

Freeman, D. 2020. "Arguing for a knowledge-base in language teacher education, then (1998) and now (2018)." *Language Teaching Research* 24(1), 5-16.

Göçen, G. 2019. "The effect of creative writing activities on elementary school students' creative writing achievement, writing attitude and motivation." *Journal of Language and Linguistic Studies*, 15(3), 1032-1044.

Korkut, P. 2018. "Creative Drama" in Turkey." *Scenario: A Journal of Performative Teaching, Learning, Research*, 70-86. <https://doi.org/10.33178/scenario.12.1.5>

Laurin, S. 2010. "The Effect of Story Drama on Children's Writing Skills." Yüksek lisans tezi. Concordia University Department of Education. Montreal, Quebec, Canada.

Leaver, B., Willis, J. (eds.). 2004. "Task-based instruction in foreign language education." Washington, DC: Georgetown University Press.

Nunan, D. 1989. "Designing tasks for the communicative classroom." Cambridge: Cambridge University Press.

Skehan, P. 1998. "A cognitive approach to language learning." Oxford: Oxford University Press.

Storch, N. 2005. "Collaborative writing: Product and students' reflections." *Journal of Second Language Writing*, 14, 153-173.

Thomas, T.A. 2014. "Developing team skills through a collaborative writing assignment." *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 39(4), 479-495. <https://doi.org/10.1080/02602938.2013.850587>

Van den Branden, K. (ed.) .2006. "Task-based language teaching: from theory to practice." Cambridge: Cambridge University Press.

Velez-Rendon, G. 2002. "Second language teacher education: A review of the literature." *Foreign Language Annals* 35, 457–467.

Williams, J. 2012. "The potential role(s) of writing in second language development." *Journal of Second Language Writing*, 21, 321-331. <http://doi.org/10.1016/j.jslw.2012.09.007>

Willis, J. 1996. "A framework for task-based learning." Harlow: Longman.

8. Sınıf Öğrencilerinin Ekolojik Vatandaşlık Kazanmalarına Yönelik Hazırlanan Yaratıcı Drama Etkinliği

Esra Durkan Dayı^{1,*} & Burcu Anılan²

¹ Fen Bilgisi Öğretmenliği-Yüksek Lisans Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

² Fen Bilgisi Öğretmenliği Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

durkane7@gmail.com

Özet

Küreselleşmeyle beraber yeni olanaklara ulaşan insanlık, yeni sorunlarla da karşı karşıya kalmıştır. Çevre sorunları bu sorunların önde gelenlerindendir. Çevre sorunları rutin bir şekilde doğal dengeyi de bozmuş, insanoğlu da dahil diğer tüm canlı yaşam ortamlarını olumsuz etkilemiştir. Özellikle sanayi devrimiyle başlayan süreçte insanın doğayı kontrolsüzce, tüm dengeleri bozarak, zorlayarak kullanması, her geçen gün daha da tüketmesi, doğal çevrenin de olumsuz etkilenmesine sebep olmuştur (Görmez, 2015). Yaşadığımız yüzyılda çevre sorunlarının boyutunun büyük olması ekolojik vatandaşlık denilen yeni bir vatandaşlık bilinci konusunda farkındalık oluşmasına zemin hazırlayıp, bu bilincin bireylere kazandırılmasını çok önemli bir hale getirmiştir. Dobson (2003)'e göre, ekolojik vatandaşlık, liberal ve sivil cumhuriyetçi yaklaşımlardan farklı olarak dört şekilde incelenebilir. Birincisi, ekolojik vatandaşlık, cumhuriyetçi vatandaşlığın erdemler üzerine olan ifadesini benimser ancak sorumluluklara haklardan daha fazla değinilir. İkincisi, kişiler sorumluluklarını yerine getirirken karşılık beklemez. Üçüncüsü, ekolojik vatandaşlık kavramı sadece halkı değil kişisel alanı da içerir. Dördüncüsü, ekolojik vatandaşlık devletin sınırlarının ötesine uzanır ve bu nedenle bir mekâna ait değildir (aktaran, Bostancı ve Yıldırım, 2019, s. 212). Alan yazın incelendiğinde, dört unsurun en çok vurgulanan boyutlar olduğunu söylemek mümkündür: Bunlar katılım, sürdürülebilirlik, sorumluluk, hak ve adalettir (Karatekin ve Uysal, 2018, s. 86). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme-öğretme kuram ve uygulamalarında genel olarak öğrenme sürecine aktif katılım sağlamanın, işbirliğinin ve sorunlara karşı çözüm üretmenin benimsendiği öğrenme stratejisi esas alınmıştır (MEB, 2018). Bundan dolayı yaratıcı drama yöntemini fen bilimleri derslerinde öğretim yöntemi olarak kullanmak önemli bir hale gelmektedir. Bu çalışmada ekolojik vatandaşlık kazandırmaya yönelik örnek bir yaratıcı drama etkinliği tasarlanmıştır. Tasarlanan etkinlik ekolojik vatandaşlık boyutları olan katılım, sürdürülebilirlik, sorumluluk, hak ve adaleti kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Yaratıcı drama etkinliğini uygulama sürecinde ve sonrasında öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Eskişehir Alpu'da bulunan bir devlet okulunun 8. sınıfında öğrenim görmekte olan 10 öğrenci oluşturmuştur. Bu çalışma ailelerin ekonomik seviyelerinin ve eğitim seviyesinin çok düşük olduğu, çevre duyarlılığının hemen hemen hiç olmadığı bir bölgenin öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmanın verileri; gözlemler, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, etkinlik çalışma yaprakları ve odak grup görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Yaratıcı dramanın uygulama sürecinde ısınma aşaması, oyun aşaması, doğaçlama aşaması, oluşum aşaması ve değerlendirme aşaması olmak üzere beş aşamalı bir model kullanılmıştır. Yaratıcı Drama etkinliğinin ısınma aşamasında öğrencilere ülkemizde ve başka ülkelerde olan çevre felaketlerinin fotoğrafları gösterilmiştir. Öğrenciler

resimleri inceledikten sonra öğrencilere resimlerle ilgili sorular sorulmuştur. Öğrenciler düşüncelerini önce yazılı sonra sözlü olarak ifade etmişlerdir. Yaratıcı Drama etkinliğinin oyun aşamasında öğrencilerin her birisinden gösterilen fotoğraflarda bulunan bir nesneyi canlandırmaları istenmiştir. Diğer öğrenciler de bu nesneyi bulmaya çalışmıştır. Yaratıcı Drama etkinliğinin doğaçlama aşamasında öğrencilere hem kendi ülkelerinde hem de başka ülkelerde meydana gelen orman yangınlarının içinde kalan hayvan fotoğrafları bulunan çalışma kağıtları dağıtılmıştır. Öğrencilerden verilen etkinlik çalışma kağıtlarına hayvanların dilinden kendi konuşmalarını yazmaları istenmiştir. Yaratıcı Drama etkinliğinin oluşum aşamasında ise öğrencilerden konuyla ilgili yaratıcı fikirler bulmaları için toplantı yapmaları istenmiştir. Değerlendirme aşamasında öğrenciler etkinlikle ilgili düşüncelerini paylaşmışlardır. Öğrenciler ile yapılan odak grup görüşme sonucu elde edilen bulgulara göre, öğrenciler ilk defa böyle bir etkinlik yaptıklarını, doğanın dengesini insanların bozduğunu, çevre sorunlarının farkına vardıklarını, çevrelerini korumaları gerektiğini, doğal kaynak kullanımının azaltılması gerektiğini ve elimizde var olan kaynakları korumanın önemini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin öğretim sürecinde yapılan çalışmalarla ilgili olarak eğlendim, heyecanlandım, üzüldüm, kötü hissettim ifadelerinden oluşan cümleler kurdıkları görülmüştür. Yenilenen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda sürdürülebilirliği temel alan ve sürdürülebilirlikle ilişkili yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik konulara son ünitelerde yer verilmiştir (MEB, 2024). Bu bağlamda, öğrenilen bilgilerin bireylerce yapılandırılması, kazanılan kavramların irdelenmesi ve yeni anlamlar oluşturmaya yönelik ekolojik vatandaşlığın kazandırılması açısından yaratıcı drama yöntemi ile uygulanacak etkinlerin artırılması gerektiğine vurgu yapılmakta ve önerilmektedir.

Problem Durumu

Yaşadığımız gezegende insanoğlunun gelecekte karşılaşacağı en büyük sorunlardan biri çevre sorunları olacaktır. Çünkü insanoğlu dünyada var olan kaynakları bir yandan hızla tüketirken bir yandan da bu kaynakları kirletmektedir. Gelecekte karşılaşabileceğimiz olumsuzlukları önlemenin tek yolu çevreye duyarlı, çevre bilinci gelişmiş kişiler yetiştirmekten geçmektedir. Bu noktada eğitimcilere büyük görev düşmektedir. Çünkü çevre bilinci ve duyarlılığı gelişmiş kişiler yetiştirmek, bu konuda donanımlı öğretmenler ile mümkün olacaktır. Yaşadığımız Dünyanın bizlere miras değil, gelecek nesillere bırakacağımız bir emanet olduğunu öğrencilere aşılayabilirsek; daha yaşanılabilir ve temiz bir geleceğe ulaşabiliriz.

21.yüzyılın ekolojik kriz çağı olacağını tahmin etmek hiç zor değildir. Bu kriz ile mücadele etmenin yollarından biri vatandaşların küreselleşme yolculuğunda hızlanan ekolojik felaketler karşısında sorumluluk ve haklarının altını çizen ekolojik vatandaşlık anlayışıdır. Ekolojik vatandaş, kaynak kullanımının eşit şekilde yapılması yani adil olarak paylaşılması gerektiğini bilir ve buna uygun davranır (Ünal, 2019). Sadece ulusal değil uluslararası çevre sorunlarına da duyarlılık gösterir. Horton (2006) da ekolojik vatandaşlığın “belli bir bölgeyle” sınırlı olmadığını ifade eder. Bu kavram birçok unsurdan oluşmaktadır. Alan yazın incelendiğinde, dört unsurun en çok önemsenen boyutlar olduğu göze çarpmaktadır: Bunlar katılım, sürdürülebilirlik, sorumluluk, hak ve adalettir. Esasında, ekolojik vatandaşlık, her şeyden sorumlu olan bir vatandaş anlayışına dayanır ve ekosisteme katılan ve katılacak olan her bir bireyi kapsar. Bu sorumluluğu gerçekleştirirken, o haklar ve adaleti özümseyecek bir

biçimde davranarak sürdürülebilir bir çevre ve toplum için ekolojik ayak izinin bilincinde olarak ekolojik problemlerin çözümünde bireysel, toplumsal ve siyasal eylemlerle rol alır (Karatekin ve Uysal,2018: 86).

Çevre sorunlarının kaynağının insan olduğu düşünüldüğünde çözümünün de yine insanın olacağı unutulmaması gereken bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında işe ilk önce onu doğru şekilde yetiştirmekle başlamak gerekmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan İlköğretim Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçları incelendiğinde “Birey, çevre ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşimi fark ettirmek; toplum, ekonomi ve doğal kaynaklara ilişkin sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirmek” hedeflenmektedir (MEB, 2018, s. 9). Dolayısıyla öğrencilerin çevre bilincini kazanmaları, ekolojik bir vatandaş gibi yetişmelerinin sağlanmasında fen bilimleri dersini büyük ölçüde önemli hale getirmektedir. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme-öğretme kuram ve uygulamalarında genel olarak öğrenme sürecine aktif katılım sağlamanın, işbirliğinin ve sorunlara karşı çözüm üretmenin benimsendiği öğrenme stratejisi esas alınmıştır. (MEB, 2018). Bundan dolayı yaratıcı drama yöntemini fen bilimleri derslerinde öğretim yöntemi olarak kullanmak önemli bir hale gelmektedir. Yaratıcı drama yöntemiyle eğitim gören çocuklar, arkadaşlarıyla birlikte çalışarak farklı düşüncelere saygı duymayı, empati kurmayı ve hayatta karşılaştığı sorunlara çözüm üretmeyi öğrenirler. (Üstündağ, 1994). O halde öğrencilere ekolojik vatandaşlığın kazandırılmasında yaratıcı dramanın kullanılmasına ihtiyaç vardır.

Yöntem

Bu çalışma ESOGÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünde 8. Sınıf Öğrencilerinin Ekolojik Vatandaşlık Düzeylerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması isimli yüksek lisans tezi kapsamında yapılmıştır. Bu çalışmada ekolojik vatandaşlık kazandırmaya yönelik örnek bir yaratıcı drama etkinliği tasarlanmıştır. Tasarlanan etkinlik ekolojik vatandaşlık boyutları olan katılım, sürdürülebilirlik, sorumluluk, hak ve adaleti kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Dersin giriş aşamasında öğrencilere ekolojik vatandaşlıktan bahsedilmiştir. Yaratıcı drama etkinliği dersin keşfetme aşamasında uygulanmıştır. Bu nedenle yaratıcı drama etkinliği uygulanırken tekrara düşmemek adına ekolojik vatandaşlıktan bahsedilmemiştir. Yaratıcı drama etkinliğini uygulama sürecinde ve sonrasında öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Eskişehir Alpu'da bulunan bir devlet okulunun 8. sınıfında öğrenim görmekte olan 10 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri; gözlemler, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, etkinlik çalışma yapırları ve odak grup görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Yaratıcı dramanın uygulama sürecinde ısınma aşaması, oyun aşaması, doğaçlama aşaması, oluşum aşaması ve değerlendirme aşaması olmak üzere beş aşamalı bir model kullanılmıştır. Yaratıcı Drama etkinliğinin ısınma aşamasında öğrencilere ülkemizde ve başka ülkelerde olan çevre felaketlerinin fotoğrafları gösterilmiştir. Öğrenciler resimleri inceledikten sonra öğrencilere resimlerle ilgili sorular sorulmuştur. Öğrenciler düşüncelerini önce yazılı sonra sözlü olarak ifade etmişlerdir. Yaratıcı Drama etkinliğinin oyun aşamasında öğrencilerin her birisinden gösterilen fotoğraflarda bulunan bir nesneyi canlandırmaları istenmiştir. Diğer öğrenciler de bu nesneyi bulmaya çalışmıştır. Yaratıcı Drama etkinliğinin doğaçlama aşamasında öğrencilere hem kendi ülkelerinde hem de başka ülkelerde meydana gelen orman yangınlarının içinde kalan hayvan fotoğrafları bulunan çalışma kağıtları dağıtılmıştır.

Öğrencilerden verilen etkinlik çalışma kağıtlarına hayvanların dilinden kendi konuşmalarını yazmaları istenmiştir. Yaratıcı Drama etkinliğinin oluşum aşamasında ise öğrencilerden konuyla ilgili yaratıcı fikirler bulmaları için toplantı yapmaları istenmiştir. Değerlendirme aşamasında öğrenciler etkinlikle ilgili düşüncelerini paylaşmışlardır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmacı günlüğündeki ifadelerden elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin yaratıcı drama etkinliğinin fotoğraflardaki nesneyi bulma oyununda çok eğlendikleri ve kız öğrencilerin fotoğraflardaki nesneleri anlatma konusunda daha istekli davrandıkları görülmüştür. Araştırmacı günlüğündeki ifadelerden elde edilen bulgulara göre, erkek öğrencilerin yaratıcı dramanın oluşum aşamasında kendilerini belediyede bir çalışan olarak düşünüp çevrelerini korumaya yönelik bir eylem planı oluşturma sürecine daha aktif bir şekilde katıldıkları, kız öğrencilerin ise bu süreçte biraz zorlandıkları görülmüştür. Yaratıcı drama etkinliği ile ilgili yapılandırılmış öğrenci günlüklerinden elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin etkinliği eğlenceli ve dikkat çekici buldukları, empati yaptıkları, grup olarak çalışmayı keyifli buldukları, çevre sorunlarından insanları sorumlu tuttukları ve başka ülkelerde yaşanan çevre sorunlarından dolayı da üzüntü ve endişe duydukları sonucu çıkarılmıştır. Öğrenciler ile yapılan odak grup görüşme sonucu elde edilen bulgulara göre, öğrenciler ilk defa böyle bir etkinlik yaptıklarını, doğanın dengesini insanların bozduğunu, çevre sorunlarının farkına vardıklarını, çevrelerini korumaları gerektiğini, doğal kaynak kullanımının azaltılması gerektiğini ve elimizde var olan kaynakları korumanın önemini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin öğretim sürecinde yapılan çalışmalarla ilgili olarak eğlendim, heyecanlandım, üzüldüm, kötü hissettim ifadelerinden oluşan cümleler kurdukları görülmüştür. Öğretim sürecinde uygulanan yaratıcı drama etkinliği ile birlikte ekolojik vatandaşlığın dezavantajlı bir bölgede yaşayan öğrencilere kazandırılabilceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, Ekolojik Vatandaşlık, Öğretim programı, Ortaokul öğrencileri, Fen bilimleri dersi

Kaynakça

Bostancı, S. ve Yıldırım, S. (2019). Sürdürülebilir Topluluklar ve Ekolojik Vatandaşlık Üzerine Kavramsal Bir İnceleme, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (Aralık, Ek sayı), 203-218.

Dobson, A. (2003). Citizenship and the Environment. OUP Oxford.

Görmez, K. (2015). Çevre sorunları.(3.baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.

Horton, D. (2006). Demonstrating environmental citizenship? A Study of everyday life among green activists. A. Dobson & D. Bell (Ed.) Environmental Citizenship (p.127-151). London: The MIT Press.

Karatekin, K. ve Uysal, C. (2018). Ecological citizenship scale development study. International Electronic Journal of Environmental Education, 8 (2), 82-104.

MEB (2018). Fen bilimleri dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312311937-FEN%20B%C4%B0L%C4%B0MLER%C4%B0%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI2018.pdf>

MEB (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Fen bilimleri dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programfen345678Onayli.pdf>

Ünal, F. (2019). Vatandaşlık yaklaşımları, vatandaşlık bilinci karma araştırma örneği. Ankara: Pegem Akademi Yayınları. <https://doi.org/https://doi.org/10.14527/9786056991639>

Üstündağ, T. (1994) “Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri”. Yaşadıkça Eğitim. Kasım/Aralık, 37, 9-10.

Üstündağ, T. (2002). İlköğretim programlarında eleştirel düşünme becerileri ve yaratıcı drama., Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri. Ankara.

Yaratıcı Drama Yöntemi ile Yürütülen Özel Eğitim ve Kaynaştırma Dersinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutumlarına Etkisi

Bilgehan Eren

Müzik Eğitimi Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi
bilgehaneren@mgu.edu.tr

Özet

Eğitim Fakültesi Lisans Programı 4. yıl dersleri arasında haftalık 2 saat teorik olarak yer alan “Özel Eğitim ve Kaynaştırma” dersi öğretmen adaylarının mezun olmadan önce almaları gereken zorunlu dersler arasındadır. 2006 yılından itibaren ders programına giren bu ders, lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarını öncelikle mesleki olarak ileriki öğretmenlik yaşantılarında karşılaştıkları özel gereksinimli öğrencilerin özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve bu çerçevede yapılması gereken düzenlemeler hakkında bilgilendirmeyi amaçlayan bir derstir. Buna ek olarak kişisel olarak farkındalık geliştirerek toplumsal açıdan bu alana ve bu bireylere yönelik hassasiyet geliştirmeleri de beklenen kazanımlar arasında sayılabilir. Bu çerçevede yüzyıl öğretmen becerileri arasında yer alan kapsayıcı anlayışı benimseyen öğretmenler yetiştirebilmek için lisans döneminde alınan bu dersin öğretmen adaylarını kaynaştırma ve bütünleştirmeye yönelik bilgi düzeylerini arttırmak ve olumlu tutumlar geliştirebilmelerini sağlamak adına, geleceğe hazırlama sürecinde atılan ilk adım olduğu söylenebilir. O sebeple dersin dünyada yalnızca bir disiplin değil aynı zamanda etkili bir öğretim yöntemi olarak kabul gören “yaratıcı drama yöntemi” ile ele alınmasının öğretmen adaylarında kalıcı bilgi ve tutum geliştirmekte etkili olacağı düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında, yaratıcı drama yöntemi ile yürütülen özel eğitim ve kaynaştırma (YDY-ÖEK) dersinin müzik öğretmeni adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarına etkisinin belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Buna ek olarak sürecin toplumsal farkındalık ve öğretmenlik mesleği çerçevesinde öğretmen adaylarının duygu, düşünce ve davranışlarında değişime sebep olduğu değişimlerin ortaya konması bu araştırmanın diğer bir amacıdır. Karma desenin tercih edildiği bu araştırmanın nicel veri toplama sürecinde kontrol grupsuz-tek grup ön test-son test model, nitel veri toplama sürecinde ise betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında Müzik Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan 30 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada nicel veri toplama sürecinde Yaralı (2015) tarafından geliştirilen “Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutum Ölçeği” başlıklı ölçek; nitel veri toplama sürecinde ise araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak düzenlenmiş olan “yarı-yapılandırılmış soru formu” kullanılmıştır. Uygulama öncesi yapılan ön testi takip eden 12 hafta boyunca dersler, her hafta YÖK’ün Eğitim Fakültesi Lisans Programı kapsamında önerdiği Özel Eğitim ve Kaynaştırma Dersi müfredatına sadık kalınarak hazırlanmış planlarla ve yaratıcı drama yöntemi kullanılarak her hafta 90 dk. lık oturumlar şeklinde fakülte içerisindeki drama atölyesinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama oturumları bittikten sonra son test ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek süreç sonlandırılmıştır. Nicel veriler SPSS programı ile analiz edilerek, nitel veriler ise içerik analizi ile analiz edilerek raporlaştırılmıştır. Analizler

sonucunda olumsuz tutum ve duyarlılık faktörlerinde anlamlı bir fark bulunmazken, beğeni faktöründe ve toplam değerlerde son test lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Buna ek olarak öğretmen adaylarının duygu, düşünce ve davranışlarında olumluya doğru değişimler raporlanmıştır.

Problem Durumu

Eğitim Fakültesi Lisans Programı 4. yıl dersleri arasında haftalık 2 saat teorik olarak yer alan “Özel Eğitim ve Kaynaştırma” dersi öğretmen adaylarının mezun olmadan önce almaları gereken zorunlu dersler arasındadır. 2006 yılından itibaren ders programına giren bu ders, lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarını öncelikle mesleki olarak ileriki öğretmenlik yaşantılarında karşılaştıkları özel gereksinimli öğrencilerin özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve bu çerçevede yapılması gereken düzenlemeler hakkında bilgilendirmeyi amaçlayan bir derstir. Buna ek olarak kişisel olarak farkındalık geliştirerek toplumsal açıdan bu alana ve bu bireylere yönelik hassasiyet geliştirmeleri de beklenen kazanımlar arasında sayılabilir. Bu çerçevede yüzyıl öğretmen becerileri arasında yer alan kapsayıcı anlayışı benimseyen öğretmenler yetiştirebilmek için lisans döneminde alınan bu dersin öğretmen adaylarını kaynaştırma ve bütünleştirmeye yönelik bilgi düzeylerini arttırmak ve olumlu tutumlar geliştirebilmelerini sağlamak adına, geleceğe hazırlama sürecinde atılan ilk adım olduğu söylenebilir. O sebeple dersin dünyada yalnızca bir disiplin değil aynı zamanda etkili bir öğretim yöntemi olarak kabul gören “yaratıcı drama yöntemi” ile ele alınmasının öğretmen adaylarında kalıcı bilgi ve tutum geliştirmekte etkili olacağı düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında, yaratıcı drama yöntemi ile yürütülen özel eğitim ve kaynaştırma (YDY-ÖEK) dersinin müzik öğretmeni adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarına etkisinin belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Buna ek olarak sürecin toplumsal farkındalık ve öğretmenlik mesleği çerçevesinde öğretmen adaylarının duygu, düşünce ve davranışlarında değişime sebep olduğu değişimlerin ortaya konması bu araştırmanın diğer bir amacıdır.

Yöntem

Karma desenin tercih edildiği bu araştırmanın nicel veri toplama sürecinde kontrol grupsuz-tek grup ön test-son test model, nitel veri toplama sürecinde ise betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında Müzik Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan 30 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada nicel veri toplama sürecinde Yaratıcı (2015) tarafından geliştirilen “Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutum Ölçeği” başlıklı ölçek; nitel veri toplama sürecinde ise araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak düzenlenmiş olan “yarı-yapılandırılmış soru formu” kullanılmıştır. Uygulama öncesi yapılan ön testi takip eden 12 hafta boyunca dersler, her hafta YÖK’ün Eğitim Fakültesi Lisans Programı kapsamında önerdiği Özel Eğitim ve Kaynaştırma Dersi müfredatına sadık kalınarak hazırlanmış planlarla ve yaratıcı drama yöntemi kullanılarak her hafta 90 dk. lık oturumlar şeklinde fakülte içerisindeki drama atölyesinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama oturumları bittikten sonra son test ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek süreç sonlandırılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Nicel veriler SPSS programı ile analiz edilerek, nitel veriler ise içerik analizi ile analiz edilerek raporlaştırılmıştır. Analizler sonucunda olumsuz tutum ve duyarlılık faktörlerinde anlamlı bir fark bulunmazken, beğeni faktöründe ve toplam değerlerde son test lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Buna ek olarak öğretmen adaylarının duygu, düşünce ve davranışlarında olumluya doğru değişimler raporlanmıştır. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi özel gereksinimli bireylerle karşılaşmaya ilişkin kaygıları ve tereddütleri daha çok iken, uygulama sonrası bu duygularda azalma görülmektedir. Yine öğretmen adayları, uygulama öncesi özel gereksinimli öğrencilere ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğunu ancak sonrasında bu öğrencilere ilişkin özellikleri öğrenmeleri sebebiyle onlarla yapacakları derslerde neyi nasıl öğretecekleri konusunda pek çok şey öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama yöntemi, özel eğitim ve kaynaştırma, özel gereksinimli bireyler, tutum

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5), 7-50.

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama (Okulöncesinde drama ve ilköğretimde drama) derslerine ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 7-16.

Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122-147

Burak, S. & Erdoğan, Ş. (2018), "Yaratıcı Drama ve Orff-Schulwerk Uygulamalarının Müzik Dersine Yönelik Tutumlar Üzerindeki Etkileri," *İlköğretim Online*, vol.17, pp.314-335.

Can, B., & Cantürk Günhan, B. (2009). Yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik özyeterlik ölçeği. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 4(1), 34-43.

Diken, H. İ. (Ed.). (2018). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*, Ankara: Pegem Akademi.

Hong, R., & Hong, Y. (2022). Experience, imagination and integration: Creative drama for values education. *Sustainability*, 14(18), 1-13.

Kerekes, J. (2010). The king’s carpet: Drama play in teacher education. *International Journal of Instruction*, 3(1), 39-60

Yiğit, Ç. (2010). Müzikte Yaratıcı Drama. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 1-10.

Yaratıcı Drama Etkinlikleri İle İşlenen Fen Bilimleri Derslerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Başarısına, Fen Tutumuna ve Öz güvenine Etkisi

Ezgi Köşeler ^{1,*} & Zeynep Akın Demircan ²

¹ Fen Bilgisi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Sınıf Öğretmenliği Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
karabulutezgi26@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı 6. sınıf fen bilimleri dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarı, fen bilimleri dersine karşı gösterdiği tutum ve özgüvenlerine olan etkisini incelemektir. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilinde bulunan bir ortaokulda 6. Sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırma karma araştırma deseni ile modellenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda ön test ve son test kontrol gruplu deneysel çalışma yapılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda, araştırmacı günlüğü tutulmuş ve uygulama sonrasında deney grubunda bulunan öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşmeler uygulanmıştır. Uygulama sürecinde fen bilimleri dersleri deney ve kontrol grupları ile öğretim programına uygun bir şekilde işlenmiştir. Deney grubu ile mevcut öğretim programının yanında 8 haftalık yaratıcı drama etkinlikleri uygulanmıştır. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak işlenen dersler dışında, deney ve kontrol gruplarında aynı yöntemle ders işlenmiştir. Öğrencilere güneş sistemi ve tutulmalar ve vücudumuzdaki sistemler başarı testleri, fen ve teknoloji tutum ve özgüven ölçekleri ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Araştırma sürecinde araştırmacı günlüğü tutulmuş ve deney grubu öğrencileri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen nicel veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir. Elde edilen nitel veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Problem Durumu

Fen bilimleri dersinin öğrenciler tarafından genellikle ön yargılı bir şekilde yaklaşılın ve öğrenirken zorluk yaşanan bir konu olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, fen bilimleri öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin büyük önemi bulunmaktadır. Uygulanan öğretim yöntemleri, öğrencilerin derse olan katılımını ve ilgisini artırmalı, öğrenme sürecini keyifli ve eğlenceli hale getirmelidir (Taş, 2020). Öğrenci merkezli aktif öğretim yöntemlerinden biri de yaratıcı drama yöntemidir. Yaratıcı drama yöntemi ile öğrenciler öğrenme sürecinde daha etkin bir rol üstlenerek, bilgiyi daha hızlı edinebilmektedirler. Yaratıcı drama, öğrencilerin tüm duyularına hitap eder ve deneyimsel öğrenme anlayışıyla öğrencilerin aktif katılımını sağlayarak, öğrenmenin kalıcılığını artırır (Gündüz, 2022). Fen bilimleri eğitiminde yaratıcı drama yöntemi, soyut kavramların somutlaştırılmasına olanak tanımaktadır. Bu yaklaşım, fen bilimlerinde yaratıcı düşünmeyi desteklerken, öğrencilerin gizli yetkinliklerinin keşfedilip geliştirilmesine imkân sağlamaktadır. Ayrıca, öğrenme becerilerinin zenginleştirilmesine ve yaşam boyu öğrenmenin teşvik edilmesine katkı sunmaktadır. Grup çalışması ve iş birlikli öğrenme etkinlikleri yoluyla, etkili fen ve teknoloji okuryazarlığının edinilmesi de mümkün hale gelmektedir

(İçelli ve ark., 2008). Yaratıcı drama yöntemlerinin fen derslerinde uygulanması, öğrencilerin öğrenme süreçlerinden keyif almalarını sağlarken, sahip oldukları bilgilerin kalıcılığını artırmaya yardımcı olmaktadır (Akgül, 2018). Bu sebeple, fen bilimleri eğitiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımları üzerindeki etkilerini incelemek ve söz konusu yöntemin sunduğu potansiyel avantajları araştırmak önemli bir husus olarak görülmektedir.

Yöntem

Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilinde bulunan bir ortaokulda 6. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı sıralı desen ile modellenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda ön test ve son test kontrol gruplu deneysel çalışma yapılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda, araştırmacı günlüğü tutulmuş ve uygulama sonrasında deney grubunda bulunan öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşmeler uygulanmıştır. Uygulama sürecinde fen bilimleri dersleri deney ve kontrol grupları ile öğretim programına uygun bir şekilde işlenmiştir. Deney grubu ile mevcut öğretim programının yanında 8 haftalık yaratıcı drama etkinlikleri uygulanmıştır.

Öğrencilerin fen bilimlerine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Keçeci ve Zengin'in (2015) geliştirdiği "Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Fen ve Teknoloji Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte 31 madde bulunmaktadır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış ve geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmiştir. Öğrencilerin özgüvenlerini ölçmek için Akın'ın (2007) geliştirdiği "Özgüven Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçekte toplamda 33 madde bulunmaktadır. Olumsuz madde bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar, bu özgüven ölçeğinin öğrencilerin öz-güven düzeylerini değerlendirmede eğitimciler ve psikolojik danışmanlar için geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin fen bilimleri 1. ünite akademik başarısını ölçmek için Çiftcibaşı ve arkadaşlarının (2023) geliştirdiği "Güneş Sistemi ve Tutulmalar Ünitesine Yönelik Başarı Testi" kullanılmıştır. Toplamda 34 sorudan oluşan bir başarı testi geliştirilmiştir. Testin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür. Fen bilimleri 2. ünite akademik başarısını ölçmek için Bolat ve Karamustafaoğlu'nun (2019) geliştirdiği "Vücudumuzdaki Sistemler Ünitesi Başarı Testi" kullanılmıştır. Bu test 35 maddeden oluşmaktadır. Gerçekleştirilen analizlerin sonucunda, geliştirilen bu ölçme aracının yüksek ayırt ediciliğe sahip, orta güçlük düzeyinde, geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olduğunu görülmüştür.

Bu çalışma tez kapsamında yapılmış olup ölçek ve testlerin araştırma izinleri alınmıştır. Uygulama yapılan öğrencilerden izin belgeleri alınmış ve milli eğitimden araştırma izni alınmıştır.

Araştırmada ünite başarı testleri ve ölçekler araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Veriler SPSS 26 programında analiz edilmiştir. Kontrol ve deney grubundan elde edilen sonuçların gruplar arasında akademik başarı testi, tutum ölçeği, özgüven ölçeği ön test ve son testleri arasında anlamlı bir farkın olup oluşmadığını anlamak amacıyla bağımsız gruplar t testi ve Mann-Whitney U testi yapılmıştır.

Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak fen bilimleri dersi işlenen deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı, tutum ve özgüven ön test ve son test puanlarını karşılaştırmak için bağımlı gruplar t-testi ve Wilcoxon sıralı işaret testi uygulanmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı, tutum ve

özgüven ön test ve son test puanlarını karşılaştırmak için bağımlı gruplar t-testi ve Wilcoxon sıralı işaret testi uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularından ve araştırmacı günlüğünden elde edilen nitel veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulguların analizi sonucunda; deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin güneş sistemi ve tutulmalar ile vücudumuzdaki sistemler başarı testi, fen tutum ölçeği ve özgüven ölçeğinden aldıkları ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p>0,05$). Deney grubundaki öğrencilerin güneş sistemi ve tutulmalar son test, özgüven ölçeği son test ve fen tutum ölçeği son test puanları kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “Vücudumuzdaki Sistemler” son test puanları arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>0,05$). Kontrol grubu öğrencilerinin “Güneş sistemi ve Tutulmalar” ünitesine yönelik akademik başarı testlerinden aldıkları son test puanları ile ön test puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklı olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Kontrol grubu öğrencilerinin “Vücudumuzdaki Sistemler” ünitesine yönelik akademik başarı testlerinden aldıkları son test puanları ile ön test puanlarının arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir fark saptanmış olup, son test puanı ön test puanından daha düşüktür ($p<0,05$). Kontrol grubu öğrencilerinin, “Fen Tutum” ölçeğinden aldıkları son test puanlarının ön test puanlarına kıyasla istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Kontrol grubu öğrencilerinin, “Özgüven” ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanlarının arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Deney grubuna bakıldığında bütün testlerde ön test ve son test sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0,05$). Görüşme soruları ve araştırmacı günlüğündeki veriler analiz edildiğinde öğrencilerin yaratıcı drama yöntemi ile ders işlenmesinden keyif aldıkları, fen tutumlarının, akademik başarılarının ve özgüvenlerinin artırdığına dair olumlu bir algı geliştirdikleri belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarı, fen tutum ve özgüvenleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar göz önüne alınarak, yaratıcı drama yönteminin farklı sınıf düzeylerinde ve konularında, fen bilimleri dersi dışındaki derslerde de kullanılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimleri, ortaokul, yaratıcı drama

Kaynakça

Akgül, G. (2018). Fen ve teknoloji dersinde dijital öyküleme sürecinde yaratıcı drama kullanımının başarı, tutum ve bilimsel yaratıcılığa etkisi (Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 524803).

Akın, A. (2007). Özgüven ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometri özellikleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 165-175.

Bolat, A. ve Karamustafaoğlu, S. (2019). “Vücudumuzdaki Sistemler” Ünitesi Başarı Testi Geliştirme: Geçerlik ve Güvenirlik. Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(2), 131-159.

Çiftcibaşı, F., Karamustafaoğlu, S., ve Bolat, A. (2023). ‘Güneş Sistemi ve Tutulmalar’ ünitesine yönelik başarı testi geliştirilmesi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(1), 1-26.

Gündüz, N. (2022). 2015-2019 yılları arası Türkiye’de lisansüstü yaratıcı drama çalışmalarının incelenmesi. (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 721436).

İçelli, O. Polat, R. ve Sülün, A. (2008). Fen eğitiminde Yaratıcı Drama Desenleri (1. Baskı). Maya Akademi.

Keçeci, G. ve Zengin, F. K. (2015). Ortaokul öğrencilerine yönelik fen ve teknoloji tutum ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. Turkish Jounsl Of Education Studies, 2(2), 143-168.

Taş, N. H. (2020). 8. Sınıf öğrencilerinin “Enerji Dönüşümleri ve Çevre Bilinci” ünitesinin akademik başarı ve fene karşı tutumlarına yaratıcı drama yönteminin etkisi. (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 605899).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni ve İlkokul Öğretim Programlarında Dramanın İzleri

Latife Yüksel ^{1,*} & Kenan Demir ²

¹ Türk Dili ve Edebiyatı Millî Eğitim Bakanlığı

² Eğitim Programları ve Öğretim Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

latifeozsoy@gmail.com

Özet

Bu çalışmada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde dramadan hangi kavram ve açıklamalarla bahsedildiğini belirlemek için 2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan “Türkçe”, “Matematik”, “Fen Bilimleri”, “Hayat Bilgisi” ve “İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi” derslerinin programları ile “Öğretim Programları Ortak Metni” incelenmiştir.

Araştırma nitel araştırma desenlerinden doküman inceleme desinin ilkeleri izlenerek yürütülmüştür. İlkokul derslerinin öğretim programlarında yer alan açıklamalar, öğrenme-öğretme yaşantıları, farklılaştırma, öğrenme kanıtları, beceriler vb. olmak üzere programın tüm yapısı ve bileşenleri analiz edilmiştir.

Çalışma öncesinde drama ile ilgili kavramlar belirlenmiş ve programlarda dramanın izlerini aramak için bu kavramlar birer ölçüt olarak kullanılmıştır. Uzman görüşlerine ve alanyazından destek alınarak belirlenen bu kavramların programlarda yer alıp almadığı, alıyorsa programın hangi birimde (yapısında) ve nasıl yer aldığı belirlenmiştir. Çalışmada drama, yaratıcı drama, drama yöntemi, doğaçlama, rol oynama, dramatizasyon, pandomim, lider, drama eğitmeni, yaşantı, oyun, eğitsel oyun, ısınma-hazırlık, canlandırma, değerlendirme gibi kavramlar dikkate alınarak programlar analiz edilmiştir.

Çalışma sonunda programlarda dramanın “drama” ve “yaratıcı drama” adıyla yer aldığı ve dramadan bir yöntem olarak bahsedildiği belirlenmiştir. Ayrıca programlarda her ne kadar teknik olarak bahsedilmese de dramanın “Doğaçlama”, “rol oynama”, “dramatizasyon”, “pandomim”, “oyun”, “hikâye oluşturma” gibi tekniklerinin programların farklı bölümlerinde yer aldığı ortaya çıkmıştır. Yine programlarda dramanın bir aşaması olan “Canlandırma” aşaması bir kavram olarak yer almış ve bu aşama ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca drama ile ilgili “yaşantı”, “oyunseverlik eğilimi”, “tiyatro”, “oyunlaştırma”, “oyun tasarlama”, “oyun temelli etkinlik” gibi kavram ve açıklamaların da yer aldığı görülmüştür. Bu programda yaratıcı dramanın bir aşaması olan “Isınma-hazırlık” aşaması yeni programlarda “köprü kurma” kavramının içinde yer alabileceği görülmüştür.

Çalışma sonunda drama ve drama ile ilgili kavramların programların “öğrenme-öğretme uygulamaları”, “destekleme ve zenginleştirmeye yönelik farklılaştırma”, “köprü kurma”, “öğrenme kanıtları” bölümleri olmak üzere ilk okumaya hazırlık, programların temel yaklaşımı ve özel amaçları gibi derslere özel alanlarda ya da her programda farklı başlıklar altında yer aldığı belirlenmiştir.

Problem Durumu

Günümüzde bilginin beceriye dönüştürülmesi ihtiyacının olması, etkin şekilde kullanılmasının gerekliliği, öğrencilerin aktif yaşantıların merkezinde yer alması gibi ihtiyaçlar Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Model, merkezine bireyi alarak onun her yönüyle gelişmesini sağlayan bütüncül bir yapıyla şekillendirilmiş, bireyi yetkin ve erdemli insan olarak yetiştirmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda bireylerin bilgi, beceri, eğilim ve değerleri de modelde önemli bir yer almaktadır. Modele göre şekillenen öğretim programlarında yalnızca bilişsel yönden değil sosyal ve duygusal yönden de gelişmiş bireyler yetiştirmek için tüm becerilerin destekleyicisi olarak sosyal-duygusal öğrenme becerileri yer almış ve bu beceriler ayrı bir öğrenme çıktısı olarak değil de sürecin doğal destekleyicisi olarak kullanılmıştır (Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni, 2024).

Modelde hedeflenen insan ve modelin yapısı; eğitimin benimsenmiş çağrışımını yıkan ve yaşayarak, ortaya ürün koyarak öğrenmeyi sağlayan modern bir yöntem olan dramayı akıllara getirmektedir. Drama, eğitimde öğrenilenleri yaşantıya dönüştürmeyi, canlandırmayı, gözlem yapmayı ve eleştirel gözle olaylara bakmayı sağlayan bir yöntemdir (Genç, 2005). Okul öncesi eğitimden başlayarak üniversite sonrası süreçte bile yapılabilen drama uygulamaları birçok disiplinde uygulanabilir. Bireylerin problem çözme becerilerinin yanı sıra kendilerini ve çevrelerini de tanıyabilmelerine olanak sağlayan drama (Köksal Akyol, 2003) ve dramayı çağrıştıran kavramların yeni öğretim programlarında yer alması beklenmektedir.

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden doküman inceleme desinin ilkeleri izlenerek yürütülmüştür. Doküman inceleme, incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasıdır (Karataş, 2015). Dokümanların analizi analizi, amaca yönelik kaynakları bulma, okuma, kaynaklardan not alma ve alınan notları değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2005). Çalışma kapsamında 2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan İlkokul “Türkçe”, “Matematik”, “Fen Bilimleri”, “Hayat Bilgisi” ve “İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi” derslerinin programları ile “Öğretim Programları Ortak Metni” incelenmiştir. Derslerinin öğretim programlarında yer alan açıklamalar, öğrenme-öğretme yaşantıları, farklılaştırma çalışmaları, öğrenme kanıtları, beceriler vb. olmak üzere programın tüm yapısı ve bileşenleri analiz edilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Günümüzün değişen ihtiyaçları ve eğitim alan bireylerin sahip olması gereken yeterlilikler öğretim programlarındaki değişikliğin sebepleridir. Modern öğretim yöntemlerinden olan dramanın öğretim programlarında yer alması beklenmektedir. Yeni öğretim programlarında dramanın izlerini sürmeyi amaçlayan bu çalışmada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni ve İlkokul Öğretim Programlarında drama ve dramayı çağrıştıran (rol oynama, canlandırma, oyun, eğitsel oyun, yaşantı, pandomim vb.) kavramlara yer verilmesi beklenmektedir. Çalışma sonunda drama ve drama ile ilgili kavramların programların “öğrenme-öğretme uygulamaları”, “destekleme ve zenginleştirmeye yönelik farklılaştırma”, “köprü kurma”, “öğrenme kanıtları” bölümleri olmak üzere ilk okumaya hazırlık,

programların temel yaklaşımı ve özel amaçları gibi derslere özel alanlarda ya da her programda farklı başlıklar altında yer aldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Drama, Yaratıcı drama, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Yaratıcı drama yöntemi, Doğaçlama, rol oynama, İlkokul programı

Kaynakça

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni, 2024

İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1,2,3 ve 4. Sınıflar),2024

İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı (1,2,3 ve 4. Sınıflar),2024

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (3, 4,5,6,7 ve 8. Sınıflar),2024

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1,2 ve 3.Sınıflar),2024

İnsan Hakları, Vatandaşlık Ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı (4. Sınıf), 2024

Akyol, A. K. (2003). Drama ve dramanın önemi. Türk eğitim bilimleri dergisi, 1(2).

Genç, H. N. (2005). Eğitimde drama ve/veya dramada eğitim. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (12), 89-104.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi, 1(1), 62-80.

Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Gerçekleştirilen Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutumları ile Okul Dışı Öğrenmeyi Düzenlemeye Yönelik Görüşlerine Etkisi

Ebru Selçioğlu Demirsöz

Temel Eğitim Trakya Üniversitesi
ebruselcioglu@trakya.edu.tr

Özet

Progresivizme göre öğrenme eylemini gerçekleştirebilmek için, imkanlar dahilinde gerçek nesnelerle, gerçek yaşantılar geçirmek gerekmektedir. Çünkü öğrenme, okul yaşantılarıyla kazanılmasının yanında yaşamımızın her anında olup, hayat boyu devam eden bir süreçtir. Dolayısıyla öğrenmeler, genellikle okul gibi resmi ortamlarda gerçekleşse de önemli öğrenmelerin büyük bir kısmı da günlük yaşamda kasıtlı ya da dolaylı olarak gerçekleşir. Son yıllarda genel eğitime okul dışı öğrenme ortamlarının dahil edilmesinin nedeni de budur. Yapararak yaşayarak öğrenmeyi sağlayan ve sorgulayıcı bakış açısı kazandıran yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen okul dışı öğrenme faaliyetleri ise bilgilerin kalıcı hale gelmesine, öğrenmenin anlamlı ve keyifli bir şekilde gerçekleşmesine ortam sağlar. Dolayısı ile öğretmenlerin okul dışı öğrenmeyi düzenlemeye yönelik görüşleri, bu faaliyetlerin öğrenciler ve öğrenme üzerindeki etkisini belirlemektedir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde öğretmen tutumu kazandırılmaya çalışılan öğretmen adaylarının da okul dışı öğrenmeyi düzenlemeye yönelik görüşlerinin ortaya konulması önemlidir.

Problem Durumu

Bolat ve Köroğlu (2020) tarafından aktarıldığı üzere okul dışı öğrenme faaliyetleri öncelikli olarak fen öğretiminde ortaya çıkarak gelişmeye başlamıştır (Brody ve diğerleri, 2007). Ancak okul dışı öğrenme faaliyetleri artan bir hızla tüm öğrenme alanlarında çeşitlenmesini sürdürmektedir. Spor, sağlık, sanat, müzik ve hatta din eğitimi dahi okul dışı öğrenme etkinliklerini içerir duruma gelmiştir. Okuma, yazma, dil öğrenimi, şiir okuma, tiyatro ve edebiyat etkinliklerinin de okul dışı öğrenme ortamlarıyla gerçekleştirilmesi bu alanda öğrenime katılım istekliğini artırmaktadır (Vaughan, 2020). Yine alan yazına bakıldığında Göloğlu Demir ve Çetin (2021)' in aktardığı üzere okul dışı öğrenme faaliyetlerinin akademik başarı ve tutum üzerinde olumlu etkileri olduğunu (Andersson ve Johansson, 2013; Nadelson ve Jordan, 2012; Sturm ve Bogner, 2010; Şentürk ve Özdemir, 2014), öğrenci ilgisini arttırarak motivasyon sağladığını (Fägerstam ve Blom, 2013), günlük hayatla ilişki kurmayı kolaylaştırdığını (Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu, 2011; Tortop ve Özek, 2013) ve öğrencinin bilişsel ve duyuşsal yönden gelişmesini sağladığını (Berberoğlu ve Uygun, 2013; Güler, 2011) ortaya koymaktadır. Öğrenenler üzerinde olumlu etkileri olduğu ortaya konulan Okul Dışı Öğrenme faaliyetleri, dikkatlice tasarlanıp uygulandığında öğretim programının amaçlarına önemli ölçüde hizmet etmektedir (Andrew, Maggie ve

Sarah, 2010). Alan yazına dayanarak bu çalışmada da “Okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersine yönelik tutumları ile okul dışı öğrenmeyi düzenlemeye yönelik görüşlerine etkisi nedir?” problem cümlesinden hareketle;

- Okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersine yönelik tutumlarına etkisi vardır.
- “Okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeyi düzenlemeye yönelik görüşlerine etkisi vardır.

olmak üzere iki denence geliştirilmiştir.

Tüm bunlara dayanarak araştırmanın amacı, eğitim fakültesi sınıf eğitimi anabilim dalı 2. sınıf zorunlu dersi olan “İlkokulda Drama” dersinde ön test- son test uygulamaları hariç beş haftalık sürede, müze, kütüphane, (doğa) bahçe, sergi gibi okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersine yönelik tutumları ile okul dışı öğrenmeyi düzenlemeye yönelik görüşlerine etkisini ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim yılı Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı’nda iki şubede öğrenim görmekte olan 49 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubu araştırmacının imkanları göz önüne alınarak oluşturulduğu için aynı zamanda amaçlı örneklemedir. Ortak programı yürütme gerekliliğinden araştırmacının 2022-2023 Güz döneminde girmiş olduğu İlkokulda Drama dersinin iki şubesi de deneysel çalışmaya dahil edilmiş olup, her iki şube de deney grubu olarak kabul edilmiştir. Çalışma ön test – son test kontrol grupsuz deneysel desen olarak tasarlanmış olup, ölçme aracı olarak Adıgüzel (2006) tarafından geliştirilen “Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Form A” ve Bolat ve Köroğlu (2020) tarafından geliştirilen “Okul Dışı Öğrenmeyi Düzenleme Ölçeği” ile toplanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmadan beklenen sonuç: “Okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersine yönelik tutumları ile okul dışı öğrenmeyi düzenlemeye yönelik görüşlerine etkisi nedir?” problem cümlesinden hareketle,

- Okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersine yönelik tutumlarına etkisi vardır.
- “Okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeyi düzenlemeye yönelik görüşlerine etkisi vardır.

olmak üzere iki denence ile çalışılan araştırmanın toplanan verileri SPSS' te girilmiş olup, istatistiki analizleri devam etmektedir. Nihai analizlerden sonra tablolastırılan veri sonuçları yorumlanıp, literatür destekli tartışılıp, geliştirilen öneriler ile birlikte 32. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi’nde sunulması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar sözcükler: Okul dışı öğrenme, yaratıcı drama, sınıf eğitimi, öğretmen adayı

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı Drama Derslerine (Okulöncesinde Drama ve İlköğretimde Drama) İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, cilt 1, sayı 2, 7-15. Ankara: Çağdaş Drama Derneği

Andersson, C., & Johansson, P. (2013). Social stratification and out-of-school learning. *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 176(3), 679–701.

Andrew, M., Maggie, E., & Sarah, B. (2010). Applied research and zoo education: The evolution and evaluation of a public talks program using unobtrusive video recording of visitor behavior. *Visitor Studies*, 13(1), 23-40.

Berberoğlu, O. E., & Uygun S. (2013). Sınıfdışı eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki gelişim durumunun örgün ve yaygın eğitim kapsamında incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 32-42

Bolat, Y. & Köroğlu, M. (2020). Out-of-school learning and scale of regulating out-of-school learning: Validity and reliability study, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, Vol: 5, Issue: 13, pp. (1630-1663).

Brody, M., Bangert, A. ve Dillon, J. (2007). Assessing Learning in Informal Science Contexts. Commissioned paper by the NRC for Science Learning in Informal Environments Committee.

Ertaş, H., Şen, A. İ., & Parmaksızoğlu, A. (2011). The effects of out-of school scientific activities on 9th grade students’ relating the unit of energy to daily life: Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science and Mathematics Education 5(2), 178-198.

Fägerstam, E., & Blom, J. (2013). Learning biology and mathematics outdoors: effects and attitudes in a Swedish high school context. *Journal of Adventure Education ve Outdoor Learning*, 13(1), 56-75.

Göloğlu-Demir, C. & Çetin, F. (2021). Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen ÖzYeterlik İnançları Ölçeğinin geliştirilmesi. *TEBD*, 19(1), 613-634. <https://doi.org/10.37217/tebd.901426>

Güler, A. (2011). Impact of a planned museum tour on the primary school students’ attitudes. *Elementary Education Online*, 10(1), 169-179.

Nadelson, L. S., & Jordan, J. R. (2012). Student attitudes toward and recall of outside day: An environmental science field trip. *The Journal of Educational Research*, 105(3), 220–231.

Sturm, H., & Bogner, F. X. (2010). Learning at workstations in two different environments: a museum and a classroom. *Studies in Educational Evaluation*, 36, 14-19.

Şentürk, E., & Özdemir, Ö. F. (2014). The effect of science centres on students' attitudes towards science. *International Journal of Science Education*, 4(1), 1-24.

Tortop, H., & Özek, N. (2013). Proje tabanlı öğrenmede anlamlı alan gezisi; güneş enerjisi ve kullanım alanları konusu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44), 300-307.

Hemşirelik Mesleğinde Tükenmişlik Sendromuyla Baş Etme Yöntemi Olarak Yaratıcı Drama

Ayşe Sancak Deniz

Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Prof.dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi
aysancak@hotmail.com

Özet

Günümüzde özellikle hekim, hemşire, psikolog, sosyal hizmetler, öğretmen, araştırmacı, pedagog ve akademisyen gibi bireyle doğrudan iletişime geçen, etkileşimde olan meslek mensuplarının empatik becerilerinin gelişmiş olması son derece önem arz etmektedir. Son yıllarda yaratıcı dramının hemşirelik eğitimi veren birçok fakültenin müfredatına seçmeli ders olarak girdiğini ve empatik becerinin gelişimini amaç edindiğini görmekteyiz. Bununla birlikte literatüre baktığımızda yaratıcı drama eğitimiyle geliştirilmeye çalışılan empati becerisinin hastanın duygularını anlayarak uygun davranış geliştirilmesi yani hastayı merkeze koyan, hasta odaklı, hasta sağlığı açısından değerlendirildiğini, ama empatik eğilimi fazla olduğu için ya da bir takım örgütsel nedenlerden dolayı tükenmişlik yaşayan hemşirelerin duygularının ise ikinci plana itildiğini görmekteyiz. Dolayısıyla bu konferans kapsamında hasta-hemşire iletişiminin ikinci bileşenine odaklanarak tükenmişlik sendromu yaşayan hemşireye yaratıcı drama eğitimi vermenin önemi üzerinde durulacaktır. Nitekim birincil amaçları hasta bakım ve tedavisini sağlamak olan hemşirelerin verdiği sağlık hizmetinin başarısı onların kendi fiziksel ve mental sağlıklarıyla doğru orantılıdır, hemşirenin bu bütüncül sağlığı hastaya iyi ve kaliteli bakım hizmeti olarak geri döner, iyilik hali devridaim olur.

Bu amaçla Sağlık Bakanlığının, İl Sağlık Müdürlüklerinin, kamuya ait ve özel hastanelerin, diğer sağlık kurum ve kuruluşlarının yaratıcı drama eğitimi veren üniversitelerle, derneklerle, alanında uzmanlaşmış kişilerle işbirliği yapması, eğitim protokolleri düzenlemesi, bu eğitimin hemşirelere yönelik düzenlenen hizmet içi eğitim programlarına dahil edilmesi hatta sağlık hizmetinin doktor, sosyal hizmetler, laborant, teknisyen, tekniker gibi diğer sağlık çalışanlarını da kapsaması önerilecektir

Problem Durumu

Hepimizin bir sağlık kuruluşuna başvurduğunda en büyük isteği, bizi anlayan, bizi dinleyen, bizimle empati yapan bir sağlık çalışanına denk gelmektir. Empati kelimesiyle en çok yan yana gelen kelime belki de bu sebeple hemşireler ve doktorlardır. Ülkemizde son yıllarda sağlık hizmetlerinde hasta-hekim, hasta-hemşire arasındaki olumsuz iletişim ya da iletişimsizlik farklı birçok sebebin yanında sağlıkta şiddete dönüşerek bazı ölümcül sonuçlara yol açmıştır. Özellikle hasta ve hasta yakınlarıyla diğer sağlık personellerine göre daha fazla etkileşimde olması, hastanın hastaneye giriş ve taburculuğu arasında aldığı her sağlık hizmetinde yanında bulunması hemşireyi sözel ya da fiziksel daha fazla şiddete maruz bırakıyor. Hangi nedenle olursa olsun bu şiddetin kabul edilemez olmasıyla birlikte, sağlıkta şiddetin mağdurlarından biri olan hemşirelerin veya hekimlerin empati yeteneğini geliştirerek hastalarla daha

etkili iletişim kurmanın yollarını aramak ve daha kapsayıcı, demokratik, özgürlükçü bir ekolojik bakış açısı geliştirmek amacıyla yaratıcı dramının eğitim süreçlerinden yararlanmak gerektiği daha iyi anlaşılmıştır.

Bununla birlikte empati düzeylerini dengeleyemeyen hemşirelerin tükenmişlik sendromu yaşaması ve bunun hem kendi hem çalışma yaşamlarını hem de verdikleri hasta bakım hizmetini olumsuz etkilemesi söz konusudur. Uzun çalışma saatleri ve aşırı iş yükü, gece nöbetleri, yöneticiler ya da iş arkadaşları tarafından uygulanan mobbing, prognozu kötü hastalara uzun süreli bakım gibi tükenmişliğe yol açan örgütsel nedenlerin yanında özellikle son yıllarda küresel anlamda yaşanan Covid-19 pandemisinin ve ülkemizdeki Kahramanmaraş merkezli 11 ilimizi etkileyen kitlesel can kayıplarının olduğu deprem felaketinin sağlık çalışanlarında travma sonrası stres bozukluğuna yol açtığı, fiziksel ve mental sağlıklarını olumsuz etkilediği görülmüştür. Bazı sağlık çalışanları bu felaketlerden etkilenen yakınlarına yoğun bakımlarda, ameliyathanelerde, kliniklerde hizmet vermiş, hatta bazıları bu süreçte yakınlarını kaybetmiş, yas süreçlerini atlatmadan görevlerine devam etmek zorunda kalmış ve empati düzeylerinin fazla olması sebebiyle hızla tükenmişlik sürecine girmişlerdir. Bu noktada yaratıcı drama eğitimi devreye girebilir ve hemşirelerin empati düzeylerini dengeleyerek bastırdıkları, yüzleşmedikleri, acı, korku, endişe gibi duyguları tanımasına, travmasını ve yas sürecini atlatmasına, kendisine ve çevresine karşı oluşan olumsuz duyguların sağlıklı ve kontrollü bir şekilde boşalmasına yardımcı olabilir.

Yöntem

Bu bildiri için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Empati, hemşirelikte empati gelişimi, tükenmişlik sendromu, hemşirelik fakültelerinde yaratıcı drama kullanımı, afet durumlarında sağlık çalışanlarının mental sağlıkları, sanatın iyileştirici gücü ile ilgili literatürler taranmış, empati ve tükenmişlik sendromu ile kaynak fazlalığı dolayısıyla bu kavrama ait görüşler yetkin kişilerin tanımlamalarıyla sınırlı tutulmuştur. Hemşirelerde empati düzeyi ve tükenmişlik sendromu ile ilgili literatür taramasında daha çok yoğun bakım, çocuk, acil ve onkoloji gibi özellikli kliniklerde empati ölçeklerinin kullanılarak yapıldığı bir çok çalışma görülmüştür. Bu çalışmaların sonuçları empati seviyesi ve tükenmişlik ilişkisi açısından açılarından ele alınmış ve yine bu sonuçlara bağlı olarak bu bildiri psikodrama ve yaratıcı drama eğitimlerinin empati düzeyinin dengelenmesinde ve tükenmişlik sürecinde fayda sağlayacak bir eğitim modeli olarak kullanılabileceğini öneren çalışmalarla sınırlı tutulmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Yaratıcı drama eğitimi alan kurumsal ortamdaki hemşire grup dinamiğiyle birlikte sosyal bir varlık olarak kendine, yaptığı işe, hastaya, dünyaya bakışı zenginleşecek, farkındalığı artacak, empati duygusunu dengeleyecek, önyargılarından kurtulacak, olumsuz duygularını sağıltacak ve kendini rehabilite edecek yetkinliğe ulaşabilecektir.

Büyülü bir alışverişin gerçekleştiği, gönüllü katılımın olduğu ve bu yönüyle belki bir performanstan da söz edebileceğimiz, toplanan, toplaşılan bir mekanda gerçekleştirilen yaratıcı drama eğitiminde katılımcı doğaçlamalarla ve canlandırmalarla rutin an'ın dışına çıkar, anlattığı, temsil ettiği, gösterdiği,

eylediği, işaret ettiği, imlediği durumlarla, öykülerle, olaylarla, yaşantılarla, kurmacalarla etkileşime girer ve kendini merkeze koymadan başkalarının duygularında anlamlandıramadığı, görmemezlikten geldiği, yüzleşmediği ya da tanımadığı deneyimler ve duygularla haşır neşir olarak hem kendine hem topluma karşı yeni ve farklı bir bakış açısı kazanabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Tükenmişlik Sendromu, Empati, Yaratıcı Drama

Kaynakça

Adıgüzel H. Ömer. (2006) Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları Yaratıcı Drama Dergisi, 2006, Cilt 1 Sayı 1

Adıgüzel, H. Ö. (2010). Eğitimde Yaratıcı Drama. Ankara: Naturel Yayıncılık.

Akpınar, Havva, Ünsal Barlas, Gül (2015). “Yoğun Bakım Servislerinde Çalışan Hemşirelere Uygulanan Sorun Çözme Eğitiminin Hemşirelerin Tükenmişlik Düzeylerine Etkisi”,Van Tıp Dergisi, S. 22(4), ss. 278-284.

Altun İ. (2002) Burnout and nurses’ personal and professional values. Nursing Ethics, 2002; 9(3): 269-278.

Baxter D. E. (1992) Empathy: Its Role in Nursing Burnout. Peabody College for Teachers of Vanderbilt University,

Çam, M.Olcay, Engin Esra (2017) Hemşirelerde Tükenmişlik. Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Cilt.10 Ağustos 2017 Sayı:51 Sayfa.501-507

Çolak Okumuş Dilek, Uğur Esra. (2017) Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Bakım Davranışlarına Etkisi. ACU Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017 (2) 104-109

Dökmen Ü. Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile ölçülmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 1988; 21(1): 155-190.

Dökmen Ü. (2003) İletişim Çatışmaları ve Empati. Sistem Yayıncılık, İstanbul

Jefferies, D., Glew, P., Karhani, Z., McNally, S., & Ramjan, L.M. (2021) The Educational benefits of drama in nursing education: A critical literature review .Nurse Educ. Today 98(March), 104669. doi:10.1016/j. nedt.2020.104669)

Maslach, C. (2003a). Burnout the cost of caring, prologue by Zimbardo, P. G., Cambridge, Malor Books.

Özbaş Aslı, Azize, Tel, Havva (2015). “The Effect of A Psychological Empowerment Program Based on Psychodrama on Empowerment Perception and Burnout Levels in Oncology Nurses: Psychological Empowerment in Oncology Nurses”, Palliat Support Care, S. 15, ss. 1-9.

Regional office for europe fact sheet - what is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being in the who European Region? 2019 http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0020/412535/WHO_2pp_Arts_F (access 25.04.2021)

Rogers, C.R. (1983). Empatik olmak değeri anlaşılmamış bir varoluş şeklidir. Çev.F.Akkoyun. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi, 16, 103-124

San İnci. Eğitimde Drama. 27-28 Nisan1989 Yılında A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakóltesinde düzenlenen “Aile, Evlilik, Cinsellik, Ana-Baba Olmak: Eğitsel ve Psikolojik Çözümlemeler” adlı Seminer’de bildiri olarak sunulmuştur.

Sarandöl, Aslı (2004). “Acil Servis Yoğun Bakım Hemşirelerinde Depresyon ve Tükenme Düzeyleri”, Bursa Devlet Hastanesi Bülteni, S. 19(2), ss. 75-78.

Şehlikoglu Şeyma, Yılmaz-Karaman İmran Gökçen, Yastıbas Kaçar Cennet, Çanakçı Mustafa Emin, (2023) Earthquake and mental health of healthcare workers: A sistematic review. Turkish J Clin Psych 2023; 26: 309-318

Öğretmen Adayları Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyum Sorunlarına Yönelik Farkındalık Kazanmak İçin Akranlarıyla Drama Çalışmaları Yapıyor

Ilknur Hotlu ^{1,*}, Derya Şengün ², Rabia Inci Yaman ³, Rümeyza Kılıç ⁴ & Musa Çalışır ¹

¹ Sınıf Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi

² Sınıf Öğretmenliği Osmangazi Okulları Yıldırım Kampüsü

³ Sınıf Öğretmenliği Başakşehir Doğa Koleji

⁴ Sınıf Öğretmenliği Sakarya Tekden Koleji

ilknur.hotlu@ogr.sakarya.edu.tr

Özet

Göç insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Tarih boyunca yaşanan ulusal ve uluslararası göç hareketleri, bireylerin ve toplumların yaşam biçimlerini iktisadi, sosyokültürel ve psikolojik açıdan etkilemiştir (Ak ve Akarçay, 2018). Özellikle ülkeler arasında yaşanan göçler bireylerin uyum süreçlerinde çeşitli sorunlarla karşılaşmalarına da neden olmaktadır. Uyum sürecinde yaşanan olumsuzlukları en aza indirmek için yabancı uyruklu bireylere farklı yollarla destek sağlanabilir. Bu yollardan biri de drama yönteminin kullanılmasıdır (Karadağ ve Göçer, 2018).

Bu çalışmanın amacı, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören Türk öğrencilerin, yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara yönelik ilgilerini artırmak amacıyla akran öğretimi yöntemiyle gerçekleştirilen drama uygulamalarının etkisini belirlemektir.

Bu çalışmada deneme öncesi modellerden tek grup ön test-son test modeli benimsenmiştir. Çalışma kapsamında 16 Türk, 4 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere 20 katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya katılmış olan Türk öğrencilerin seçiminde ön test olarak Polatcan vd. (2018) tarafından geliştirilen “Yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilgi ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeği dolduran ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan adaylar arasından puanları en düşük 16 aday projeye dahil edilmiştir.

Deneyisel işlem olan drama uygulamalarında kullanılacak temalarının belirlenmesi amacıyla odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Çalışma kapsamında seçilmiş olan yabancı uyruklu öğrenciler maksimum çeşitlilik örnekleme göre değerlendirilerek gönüllülük esasına göre seçilmişlerdir. Odak grup görüşmeleri gönüllü katılım yoluyla belirlenmiş olup katılımcıların tercihinde maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Odak grup görüşmesine altı yabancı uyruklu öğrenci katılmıştır. Odak grup görüşmesinden elde edilen verilere MAXQDA uygulamasında içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi sonucunda dil, kültür, akademi ve sosyal sorunlar temalarına ulaşılmıştır. Ulaşılan temaları baz alan drama uygulama planları araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Drama uygulama planları, drama alanında uzman bir kişi tarafından incelenmiş ve uzman görüşü alınarak düzenlenmiştir.

Çalışma kapsamında yapılmış olan akran öğrenimi drama uygulamaları beş gün sürmüş günde iki saat şeklinde planlanmıştır. Drama atölyesinin ilk günü drama alanında uzman hocalar tarafından katılımcılara drama atölyesi hakkında bilgi verilmiştir. Drama atölyesi uygulamalarına buz kırma etkinlikleri ile başlanmıştır. Atölyenin ikinci gününde kültür teması, üçüncü gününde akademi teması ve dördüncü gününde ise sosyal teması çerçevesinde drama uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Atölyenin beşinci günü, sürecin değerlendirilmesine ayrılmıştır. Bu değerlendirme gününde, Türk öğrencilere Polatcan vd. (2018) tarafından geliştirilen “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunlarına İlgili Ölçeği” son test olarak uygulanmıştır.

Katılımcı sayısı 30’un altında olduğundan dolayı Shapiro Wilk testi dikkate alınmıştır. Hem ön test hem de son testte basıklık değerleri +1 ve -1 aralığının dışında olması hem de son testte Shapiro Wilk testi 0,05’ten küçük olduğundan dolayı normal dağılımın sağlanmadığı görülmektedir. Bu nedenle non parametrik testler tercih edilmiş ve Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen odak grup görüşmesine katılan yabancı uyruklu öğrenciler, dil öğrenim sürecinde çeşitli zorluklar yaşadıklarını ve bu zorluklar nedeniyle dil becerilerini yeterince geliştirememelerinin özgüven eksikliğine yol açtığını belirtmişlerdir. Öğrenciler ayrıca, akademik dil ile gündelik dil arasındaki farklılıklar, öğrenim dilinin Türkçe olması, öğretim elemanlarının tutumları ve derslere katılım sağlayamama gibi akademik alanda karşılaştıkları güçlüklerden bahsetmişlerdir. Kültürel farklılıkların kendilerini daha görünür kıldığını ifade eden öğrenciler, sosyal yaşamda karşılaştıkları bireylerin kendilerine önyargılı yaklaştığını, yeterli desteği bulamadıklarını, uyum sürecinde zorluk yaşadıklarını ve arkadaşlık kurma konusunda sorunlarla karşılaştıklarını vurgulamışlardır.

Deneyisel uygulaması sonucunda ise drama uygulaması öncesine göre drama uygulaması sonrasında ilgi puanı düşen 2, ilgi puanı değişmeyen 1 katılımcı vardır. Uygulamalar sonrasında öncesine göre ilgi puanları artan 12 katılımcı vardır. Uygulama sonrası ilgi puanları artan 12 katılımcının artan (fark) ilgi puanlarının sıra ortalaması değeri 8,42 olarak tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki katılımcıların uygulama öncesi ve sonrası yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilgi puanı sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p < 0,05$). Tespit edilen bu farkın etki büyüklüğünün $r = 0,78$ olduğu, farkın büyük bir etkiye sahip olduğu ve toplam varyansın %61’inin bağımsız faktör (drama uygulamaları) tarafından açıklandığını göstermektedir.

Problem Durumu

Ülkeler arası göçler, bireylerin uyum süreçlerinde çeşitli sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bu sorunların görüldüğü yerlerden biri de üniversitelerdir (Şahin ve Demirtaş, 2014). Alanyazın incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik (Şahin ve Demirtaş, 2014; Şimşir ve Dilmaç, 2018), sosyokültürel (Yardımcıoğlu vd., 2017), dil (Kumcağız vd., 2016; Sarıtaş vd., 2016; Şahin ve Demirtaş, 2014;), ekonomik (Dere ve Demirci, 2023; Kıröğlu vd., 2011; Topal ve Tauscher, 2020) vb. pek çok sorun yaşadığı görülmektedir. Bu sorunların üstesinden gelebilmek için yabancı uyruklu öğrencilere yönelik uyum çalışmaları önem arz etmektedir.

Uyum sürecinde yaşanan olumsuzlukları en aza indirmek için yabancı uyruklu bireylere farklı yollarla destek sağlanabilir. Bu yollardan biri de drama yönteminin kullanılmasıdır (Karadağ ve Göçer, 2018). Drama çalışmalarının uyum sağlama sürecine büyük katkı sağladığını hatta dramanın amaçlarından birinin de uyum sağlamak olduğu söylenebilir (Cengiz vd., 2020). Alanyazın incelendiğinde drama etkinliklerinin farklı kültürlerden gelen öğrencilerin tanışmalarına, iletişim kurmalarına ve uyum sağlamalarına katkı sağladığı görülmüştür (Demir, 2019; Sağlam-Beştepe, 2018). Dramanın özellik ve faydaları dikkate alındığında yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sağlama sürecinde ihtiyaç duyulan birçok becerinin kazandırılması ve var olanların geliştirilmesinde etkili bir yöntem olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören Türk öğrencilerin, yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara yönelik ilgilerini artırmak amacıyla akran öğretimi yöntemiyle gerçekleştirilen drama uygulamalarının etkisini belirlemektir.

Araştırmanın problemleri şu şekildedir;

Yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı uyum sorunları nelerdir?

Akran öğretimiyle gerçekleştirilen drama yönteminin Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına yönelik ilgi düzeylerine etkisi nedir?

Yöntem

Bu çalışmada deneme öncesi modellerden tek grup ön test-son test modeli benimsenmiştir. Katılımcıların araştırmacıların eğitim görmekte olduğu Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri olan öğretmen adayları arasından seçilmiştir. Çalışma kapsamında 16 Türk, 4 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere 20 katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma kapsamında seçilmiş olan yabancı uyruklu öğrenciler maksimum çeşitlilik örnekleme göre değerlendirilerek gönüllülük esasına göre seçilmişlerdir. Çalışmaya katılmış olan Türk öğrencilerin seçiminde ise ön test olarak Polatcan vd. (2018) tarafından geliştirilen “Yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilgi ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeği dolduran ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan adaylar arasından puanları en düşük 16 aday projeye dahil edilmiştir.

Deneyisel işlem olan drama uygulamalarında kullanılacak temalarının belirlenmesi amacıyla odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri gönüllü katılım yoluyla belirlenmiş olup katılımcıların tercihinde maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Odak grup görüşmesine altı yabancı uyruklu öğrenci katılmıştır. Öğrenciler uyukları Suriye çoğunlukta olmak üzere Sudan ve Rusya olarak katılım sağlamışlardır. Yabancı uyruklu öğrencilerin tamamı kadın öğrencilerdir. Odak grup görüşmesinden elde edilen verilere MAXQDA uygulamasında içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi sonucunda dil, kültür, akademi ve sosyal sorunlar temalarına ulaşılmıştır. Ulaşılan temaları baz alan drama uygulama planları araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Drama uygulama planları, drama alanında uzman bir kişi tarafından incelenmiş ve uzman görüşü alınarak düzenlenmiştir.

Çalışma kapsamında yapılmış olan akran öğrenimi drama uygulamaları beş gün sürmüş günde iki saat şeklinde planlanmıştır. Drama atölyesinin ilk günü drama alanında uzman hocalar tarafından katılımcılara drama atölyesi hakkında bilgi verilmiştir. Drama atölyesi uygulamalarına buz kırma etkinlikleri ile başlanmıştır. Atölyenin ikinci gününde kültür teması, üçüncü gününde akademi teması ve dördüncü gününde ise sosyal teması çerçevesinde drama uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Atölyenin beşinci günü, sürecin değerlendirilmesine ayrılmıştır. Bu değerlendirme gününde, Türk öğrencilere Polatcan vd. (2018) tarafından geliştirilen “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunlarına İlgili Ölçeği” son test olarak uygulanmıştır. Katılımcılar, atölye sürecini değerlendirmiştir. Araştırma ekibi, katılımcılara sertifika verilmesi ile süreci tamamlamıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen odak grup görüşmesine katılan yabancı uyruklu öğrenciler, dil öğrenim sürecinde çeşitli zorluklar yaşadıklarını ve bu zorluklar nedeniyle dil becerilerini yeterince geliştirememelerinin özgüven eksikliğine yol açtığını belirtmişlerdir. Öğrenciler ayrıca, akademik dil ile gündelik dil arasındaki farklılıklar, öğrenim dilinin Türkçe olması, öğretim elemanlarının tutumları ve derslere katılım sağlayamama gibi akademik alanda karşılaştıkları güçlüklerden bahsetmişlerdir. Kültürel farklılıkların kendilerini daha görünür kıldığını ifade eden öğrenciler, sosyal yaşamda karşılaştıkları bireylerin kendilerine önyargılı yaklaştığını, yeterli desteği bulamadıklarını, uyum sürecinde zorluk yaşadıklarını ve arkadaşlık kurma konusunda sorunlarla karşılaştıklarını vurgulamışlardır.

Deneyisel uygulaması sonucunda ise drama uygulaması öncesine göre drama uygulaması sonrasında ilgi puanı düşen 2, ilgi puanı değişmeyen 1 katılımcı vardır. Uygulamalar sonrasında öncesine göre ilgi puanları artan 12 katılımcı vardır. Uygulama sonrası ilgi puanları artan 12 katılımcının artan (fark) ilgi puanlarının sıra ortalaması değeri 8,42 olarak tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki katılımcıların uygulama öncesi ve sonrası yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilgi puanı sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p < 0,05$). Tespit edilen bu farkın etki büyüklüğünün $r = 0,78$ olduğu, farkın büyük bir etkiye sahip olduğu ve toplam varyansın %61’inin bağımsız faktör (drama uygulamaları) tarafından açıklandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran öğretimi, ilgi, farkındalık, drama, uyum, yabancı uyruklu öğrenci

Kaynakça

Ak, G., & Akarçay, P. (2018). Sosyolojik, psikolojik ve kuramsal açıdan göç olgusu: Küreselleşmenin insani ve vicdani yüzü. *Kesit Akademi Dergisi* (14), 188-202.

Cengiz, F. B., Şimşek, P. Ö., & Adıgüzel, Ö. (2020). Drama süreçlerinde uyum–ayna çalışmaları örneği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(2), 275-304.

Demir, K. (2019). Yaratıcı drama etkinlikleriyle uygulanan oryantasyon çalışmalarının değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 161-180.

Dere, İ., & Demirci, E. (2023). Türkiye’de göçmen öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunlar. *Humanitas - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(İncosos VIII Özel Sayısı), 108-135. <https://doi.org/10.20304/humanitas.1239654>

Karadağ, B. F., & Göçer, A. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde drama yönteminin akıcı konuşma üzerindeki rolü. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 7(1), 431-446.

Kıroğlu, K., Kesten, A., & Elma, C. (2011). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo- kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39. <https://doi.org/10.17860/efd.12181>

Kumcağız, H., Dadashzadeh, R., & Alakuş, K. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunlar. *Ondokuz Mayıs University Journal Of Education Faculty*, 35(2), 37-50.

Polatcan, F., Bozkırlı, K.C., ve Er, O. (2018). Yabancı Uyruklu öğrenci sorunlarına ilgi ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies Educational Sciences*. 13(19), 1485-1498

Sağlam, T. Ç., & Beştepe, N. E. (2018). Yaratıcı drama yöntemiyle farklı kültürleri tanıma ve bir arada yaşama çalışmaları. *Yaratıcı drama dergisi*, 13(1), 85-100.

Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Ek1), 208-229.

Şahin, M., & Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 44(204), 88-113.

Şimşir, Z., & Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 17(2), 1116-1134.

Topal, F., & Tauscher, S. (2020). Uluslararası öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar üzerine inceleme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 15(1), 309-344. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.624380>

Yardımcıoğlu, F., Beşel, F., & Savaşan, F. (2017). Uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri ve çözüm önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203-254. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.308940>

Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Engellerine Yönelik Yaratıcı Drama Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Raziye Günay Bilaloğlu ^{1,*} & Inanç Eti ²

¹ Temel Eğitim Okul Öncesi Eğitimi Çukurova Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

raziyegb@gmail.com

Özet

Araştırmanın amacı okul öncesi eğitimde aile katılımı engellerine yönelik olarak uygulanan yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla araştırma nitel araştırma modellerinden durum çalışması modelinde desenlenmiştir. Çalışma grubu araştırmaya katılmaya gönüllü olan 14 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenlerin çoğunluğu (11) Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokullarında görev yaparken üç öğretmen üniversite anaokulunda görev yapmaktadır ve büyük çoğunluğu daha önce yaratıcı drama eğitimi almamıştır. Uygulama sürecinde aile katılımı engellerine yönelik her biri 180 dakika süren 3 atölye oturumu gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri uygulama sonunda katılımcı öğretmenlerle odak grup görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler kamera ile kaydedilmiştir. Verilerin analizinde tümevarımsal içerik analizi yapılmıştır. Görüşme kayıtları iki araştırmacı tarafından izlenerek transkript edilmiştir. Elde edilen görüşme metinleri araştırmacılar tarafından analiz edilirken kodlar sürekli gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen kodlar anlamlı kategorilere ve ardından temalara ulaşılmıştır. Verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla doğrudan alıntı yöntemiyle kategoriler açıklanmıştır. Analiz sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin görüşlerinin aile katılımı engelleri, öğretmen nitelikleri ve sosyal-duygusal kazanımlar olmak üzere üç tema altında toplandığı belirlenmiştir. Aile katılımı engelleri teması altında öğretmenlerin kazanımlarının aile katılımı engellerine ilişkin farkındalık, deneyim, empati, bilgi ve motivasyon kategorilerinde toplandığı görülmüştür. Öğretmen nitelikleri teması altında ulaşılan kategorilerin yaratıcı drama uygulamalarının sağladığı nitelikli öğrenme ortamı ve kişisel yeterlikler olduğu bulgusuna erişilmiştir. Yaratıcı drama uygulamalarının katılımcı öğretmenlere sosyal-duygusal kazanımlar da sağladığı, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmenler için sosyal etkileşim ortamı yarattığı, iyi oluşlarını ve kişisel gelişimlerini desteklediği belirlenmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak, uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin katılımcı öğretmenlerin özelde aile katılımı etkinlikleri ve engelleri, genelde mesleki yeterlikler açısından kendilerini sorgulamalarını sağladığı, yaşantı odaklı etkinliklerin öğretmenlere bu konularda farkındalık ve deneyim kazandırdığı, ayrıca öğretmenlerin iyi oluşları üzerinde olumlu etkileri olduğu ifade edilebilir.

Problem Durumu

Çocuğun gelecekteki yaşamını önemli ölçüde etkileyen okul öncesi dönemdeki eğitimin temeli ailede atılmakta, anne-baba ve çocuğun yakın çevresi tarafından bu eğitim verilmektedir. Ailenin çocuğun

gelişimi ve eğitiminde, dolaylı olarak da toplumun geleceğinin şekillenmesinde önemli bir güce ve role sahip olduğu açıktır. Çocuğun ailesinin karşılamakta yetersiz kaldığı ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir yere sahip olan okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların gelişimini ve eğitimini desteklemesi, iyi hazırlanmış bir eğitim programı ve bu programın uygulayıcısı olan öğretmene, aynı zamanda da okul-aile iş birliğine bağlıdır. Okul-aile iş birliğinin sağlanması aile katılımı çalışmalarının gerçekleştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Aile katılımı; ailelerin ihtiyaç duydukları her konuda desteklenmesi, eğitilmesi ve çocuklarının eğitime katılmalarının sağlanmasına, ev ile okul arasında kurulacak sürekli bir iletişim aracılığıyla çocukların deneyimlerinin artırılmasına, çeşitlilik kazandırılmasına ve programların ebeveynlerin katılımı ve katkıları ile zenginleştirilmesine yönelik sistemli bir yaklaşımdır. Yapılan araştırmalar aile katılımının; çocukların akademik başarılarını (Anders ve diğerleri, 2012; Blevins-Knabe ve diğerleri, 2000; İrkörücü, 2006; Kleeman ve diğerleri, 2012; LeFevre ve diğerleri, 2009; Mcwayne ve Owsianik, 2004; Morrison, 2006; Skwarchuk, 2009), dil ve okuma yazma becerilerinin gelişimini (Arnold ve diğerleri, 2008; Benet ve diğerleri, 2002; Wood, 2002; Kızıлтаş, 2009) olumlu yönde etkilediğini, çocukların bağımsızlıklarını kazanmalarında ve okula hazır olmalarında (Parker ve diğerleri, 1999) etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Aile katılımının bahsedilen potansiyel yararları bulunmakla birlikte, istenen nicelik ve nitelikte aile katılımı çalışmalarının gerçekleştirilmesinde birtakım engellerin olduğu bilinmektedir. Aile katılımındaki engeller aileden, öğretmenden ve okul yönetiminden/bürokrasiden kaynaklanan engeller olarak sınıflandırılabilir. Alan yazında ifade edilen aile katılımı engelleri ile öğretmen ve ebeveynlerin birbirlerinden beklentileri incelendiğinde, hepsinin temelinde taraflar arasında iletişim, anlayış, empati ve hoşgörü eksikliğinin bulunduğu görülmektedir.

Yaratıcı drama bireylerde iletişim becerisini geliştirme, kendini sözel ve bedensel olarak ifade etme becerileri ile sosyal ve toplumsal duyarlılık geliştirme, karşılaşılan problemleri yeni ve farklı bakış açılarıyla değerlendirme becerilerini geliştirme gibi amaçlara sahiptir. Süreçte gerçekleştirilen çalışmalar da bu amaçlara hizmet edecek şekilde çeşitli dramatik anları barındırmaktadır. Bowel ve Heap (2019) bilgiyi kullanışlı hale getirebilmek için onu hissetmek gerektiğini, bireyin duygularının, hayallerinin ve değerlerinin öğrenme sürecinin bir parçası olması gerektiğini ifade etmektedir. Yaratıcı drama uygulamalarında bireyler bilgiyi edinme sürecinde aktif olmakta, öğrenme bilişsel, duyuşsal ve devinışsel gelişim alanlarında eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Aile katılımını sağlamada öğretmenlerin sorun yaşadıkları iletişim, anlayış, empati konularında anlayış, tutum ve becerileri kazanmalarında yaratıcı dramanın etkili olabileceği düşünüldüğünden, okul öncesi öğretmenleriyle aile katılımı engellerinin yaratıcı drama çalışmaları ile ele alınması önemli görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitimde aile katılımı engellerine yönelik olarak uygulanan yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir.

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma modellerinden durum çalışması modelinde desenlenmiştir. Durum çalışmasında, bir veya daha fazla duruma ilişkin detaylı bir açıklama ve analiz ortaya koymak amaçlanmaktadır (Johnson ve Christensen, 2014). Çalışma grubu araştırmaya katılmaya gönüllü olan 14 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenlerin %14'ü 21-29 yaş aralığında iken, %43'ü

30-35 yaş aralığında, %43'ü de 3-43 yaş aralığındadır. Öğretmenlerin yarısının 3-10 yıl arası mesleki deneyime sahipken, diğer yarısının mesleki deneyiminin 11-20 yıl arasında olduğu belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin %86'sı (12 öğretmen) daha önce bir drama eğitimi almadığını belirtirken, iki öğretmen lisans eğitiminde ders olarak aldıklarını belirtmişlerdir. Uygulama sürecinde aile katılımı engellerine yönelik (45+45)+(45+45) şeklinde toplam 180 dakika süren 3 atölye oturumu gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü drama dersliğinde, 2022 yılı mart ayında üç hafta sonu cumartesi günleri gerçekleştirilmiştir. Son oturumdan sonra katılımcılarla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. İlk iki oturumda ebeveynlerden ve öğretmenlerden kaynaklanan aile katılımı engellerine yönelik kazanımlar doğrultusunda yaratıcı drama etkinlikleri uygulanmıştır. İlk oturumda ikili eş zamanlı doğaçlama, rol oynama, rol koridoru, geriye dönüş, küçük grup doğaçlama, öğretmen rolde, toplantı düzenleme, rol içinde yazma, işin özü makinesi tekniklerinin kullanıldığı etkinliklere yer verilmiştir. İkinci oturumda yer verilen teknikler ise rol oynama, sözsüz canlandırma, yaşamda bir gün, fotoğraf karesi, düşünce izleme, performans atlıkarıncası, rol kartı, ikili eş zamanlı doğaçlama, rol değiştirme, küçük grup doğaçlama, toplantı düzenleme, donuk imge, proksemik teknikleridir. Üçüncü oturumda ise okul yönetiminden kaynaklanan aile katılımı engellerine yönelik kazanımlar temel alınmıştır. Bu kazanımlar doğrultusunda rol oynama, sözsüz canlandırma, yaşamda bir gün, fotoğraf karesi, düşünce izleme, performans atlıkarıncası, rol kartı, ikili eş zamanlı doğaçlama, rol değiştirme, küçük grup doğaçlama, toplantı düzenleme, donuk imge, toplu rol, akıldan geçen düşünceler tekniklerinin kullanıldığı yaratıcı drama etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırmanın verileri odak grup görüşmesi yapılarak toplanmıştır. Katılımcılara odak grup görüşmesinde aile katılımı engellerine yönelik gerçekleştirilen yaratıcı drama etkinliklerinden ne gibi kazanımlar elde ettikleri, bu süreçte yer almanın kendilerini nasıl hissettirdiği soruları yöneltmiştir. Yaklaşık 30 dakika süren görüşme kamera ile kayıt altına alınmıştır. Verilerin analizinde tümevarımsal içerik analizi yapılmıştır. Görüşme kayıtları iki araştırmacı tarafından izlenerek transkript edilmiştir. Elde edilen görüşme metinleri araştırmacılar tarafından analiz edilirken kodlar sürekli gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen kodlar anlamlı kategoriler altında toplanmış ve ardından temalara ulaşılmıştır. Verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla doğrudan alıntı yöntemiyle kategoriler açıklanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Analiz sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin görüşlerinin aile katılımı engelleri, öğretmen nitelikleri ve sosyal-duygusal kazanımlar olmak üzere üç tema altında toplandığı belirlenmiştir. Aile katılımı engelleri teması altında öğretmenlerin kazanımlarının aile katılımı engellerine ilişkin farkındalık, deneyim, empati, bilgi ve motivasyon kategorilerinde toplandığı görülmüştür. Farkındalık kategorisi altında öğretmenler en çok aile katılımı engellerine yönelik farklı bakış açıları ve farklı çözüm yolları ile kendi hataları ve eksiklikleri hakkında farkındalık kazandıklarını dile getirmişlerdir. Deneyim teması altında yaratıcı drama uygulamaları ile ebeveynlerle iletişime dair deneyim kazandıklarını ifade ederken, empati kategorisinde ebeveynlerle ve okul yöneticileri ile empati yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler arıca süreçte doğru aile katılımının nasıl olması gerektiğine yönelik bilgi edindiklerini ve eksiklerini giderme konusunda motivasyon kazandıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmen nitelikleri teması altında ulaşılan kategorilerin yaratıcı

drama uygulamalarının sağladığı nitelikli öğrenme ortamı ve kişisel yeterlikler olduğu bulgusuna erişilmiştir. Öğretmenler süreçte diğer katılımcı öğretmenlerden de öğrendiklerini, işbirlikli çalışma ortamı bulduklarını ve yaratıcılıklarının geliştiğini, süreçte çözüm odaklı iletişim kurabildiklerini belirtmişlerdir. Yaratıcı drama uygulamalarının katılımcı öğretmenlere sosyal-duygusal kazanımlar da sağladığı, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmenler için sosyal etkileşim ortamı yarattığı, iyi oluşlarını ve kişisel gelişimlerini desteklediği belirlenmiştir. Öğretmenler yaratıcı drama ortamının yeni arkadaşlar edindikleri, kendilerini rahat ifade edebildikleri, keyifli ve huzur verici bir ortam olduğunu, bu nedenle kendilerini rahat ve iyi hissettiklerini, günlük hayatın stresinden uzaklaştıklarını ve süreçte olmaktan mutlu olduklarını, kendilerini ve yeteneklerini keşfettiklerini, özgüvenlerinin arttığını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, aile katılımı, yaratıcı drama

Kaynakça

Anders, Y., Rossbach H.G., Weinert, S., Ebert, S., Kuger, S., Lehl, S. Et al. (2012). Home and preschool learning environments and their relations to the development of early numeracy skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 27, 231-244.

Arnold, D. H., Zeljo, A., Doctoroff, G. L. & Ortiz, C.(2008). Parent involvement in preschool: Predictors and the relation of involvement to preliterate development. *School Psychology Review*, 37 (1), 74-90.

Bennet, K. K., Weigel, D. J. & Martin, S. S. (2002). Children's acquisition of early literacy skills: examining family contributions. *Early Childhood Research Quarterly*, 17, 295-317.

Blevins-Knabe, B., Berghout Austin, A., Musun, L., Eddy, A. & Jones R. M. (2000). Family home care providers' and parents' beliefs and practices concerning mathematics with young children. *Early Childhood Development and Care*, 165, 41-58.

Bowel, P. ve Heap, B. S. (2019). Süreçsel dramada planlama. Öğretimin ve öğrenmenin zenginleştirilmesi. Ankara: Pegem Akademi

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

İrkörücü, S. (2006). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 6 yaşındaki çocuklara uygulanan ev odaklı matematiksel destek programının çocukların matematiksel kavram edinimine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Johnson, B. & Christensen, L. (2014). Eğitim araştırmaları: Nicel, nitel ve karma yaklaşımlar (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.

Kızıldaş, E. (2009).Okul öncesi eğitimde uygulanan aile katılım çalışmalarının 5-6 yaş grubu çocukların dil becerilerinin gelişimine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kleemans, T., Peeters, M., Segers, E. & Verhoeven, L. (2012).Child and home predictors of early numeracy skills in kindergarten. *Early Childhood Research Quarterly*, 27,471-477.

LeFevre, J. A., Skwarchuk, S. L., Smith-Chant, B. L., Fast, L., Kamawar, D. & Bisanz, J. (2009). Home numeracy experiences and children's math performance in the early school years. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 41 (2), 55-66.

McWayne, C., & Owsianik, M. (2004). Parent involvement and the social and academic competencies of urban kindergarten children. <http://www.hfrp.org/publications-resources/publications-series/family-involvement-research-digests/parent-involvement-and-the-social-and-academic-competencies-of-urban-kindergarten-children>.

Morrison, G.S. (2006).Fundamentals of early childhood education. USA: Pearson, Merrill Prentice Hall.

Parker, F.L., Boak, A.Y., Griffin, K.W., Ripple, C. ve Peay,L. (1999). Parent-child relationship,home learning environment, and school readiness. *School Psychology Review*, 28, 413-425.

Skwarchuk, S. L. (2009). How do parents support preschoolers' numeracy learning experiences at home?. *Early Childhood Education Journal*,37, 189–197.

Wood, C.(2002). Parent-child preschool activities can affect the development of literacy skills. *Journal of Research Reading*, 25 (3), 241-258.

Yaratıcı Dramaya Yönelik Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Öz Yeterlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Burak Cesur ¹ & Bilge Kuşdemir Kayıran ^{2,*}

¹ Temel Eğitim Gaziantep Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Gaziantep Üniversitesi
kbilge01@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, temel eğitimde görev yapan öğretmenlerin yaratıcı dramaya yönelik planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine ilişkin öz yeterlik algılarının değerlendirilebilmesi sağlayacak bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda, yaratıcı dramanın planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine ilişkin yeterlikler Delphi tekniği kullanılarak tespit edilmiş, iki turda gerçekleştirilen bu süreç sonunda yeterlik maddelerinin tamamı üzerinde görüş birliği sağlandığı tespit edilmiştir. Ölçek geliştirme süreci bu yeterliklerden “yaratıcı dramayı planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeterlikler” ile sınırlı tutulmuştur ve 30 maddelik beşli Likert türünde bir taslak ölçek oluşturulmuştur. Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları kapsamında, ölçeğin açımlayıcı faktör analizinde 178 sınıf öğretmeni ile araştırma yürütülmüştür. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, üç faktörlü 26 maddelik bir yapı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin güvenirliliğini test etmek için hesaplanan Cronbach Alfa güvenirlilik katsayı .97 olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak, "Yaratıcı Dramaya Yönelik Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Öz Yeterlik Algısı Ölçeği"nin temel eğitimde görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik algılarını değerlendirmede kullanılabilir geçerlik ve güvenirliliğe sahip olduğu söylenebilir.

Problem Durumu

Yaratıcı drama; herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir gruba ve grup üyelerinin birikimlerinden, yaşantılarından yola çıkarak canlandırmadır (Adıgüzel, 2006). Yaratıcı dramanın kapsamının geniş olması, birçok bileşenin olması da beraberinde getirmektedir. Bu bileşenler, lider/öğretmen, grup (katılımcılar), yaşantı, konu ve mekân olarak sıralanabilir. Yaratıcı dramanın en önemli bileşenlerinden biri olan ve süreci yöneten lider/öğretmen (Adıgüzel, 2010), çalışmaya rehberlik eden, drama tekniklerini ve oyunu iyi bilen, iletişime açık ve istekli, yaratıcı, grubun aynı zamanda üyesi olan, güven veren kişidir (Adıgüzel, 2006). Liderde bulunması gereken diğer özellikler; oyunculuk ve tiyatro bilgisine, esnek bir kişiliğe, gözlem becerisi sahip olması, yaşanan olayları anında analiz edebilmesi ve anında yeni çözümler bulabilmesidir (Tuluk, 2004).

Yaratıcı drama sürecin etkili ve verimli geçmesinde lidere/öğretmene diğer bir ifade ile öğretmene büyük sorumluluklar düşmektedir. Yaratıcı dramayı öğretim yöntemi boyutuyla düşündüğümüzde drama lideri/öğretmeni görevini üstlenen kişi sınıftaki öğretmendir. Bu durumda adı geçen özellikler dramayı uygulayan öğretmende de bulunması gereken özelliklerdir. Bu sürecin etkili bir şekilde gerçekleşmesine

etki eden etmelerden biri de sürece liderlik yapan kişide bulunması gereken özellikler kadar sürece yönelik öz yeterlik inancıdır. Öz yeterlik bir kişinin herhangi bir konuda performansını başarıyla ortaya koyabilmek için kendi yapma kapasitesine sahip olup olmadığına ilişkin yargısıdır (Bandura, 2006). Öğretmenin özellikle de dramayı planlama, uygulama ve değerlendirme sürecini başarılı bir şekilde yürüteceğine dair inancı diğer bir deyişle öz yeterlik inancının ve algısının olumlu yönde olması önemli bir etkidir. Öz yeterliğin, iş performansının düzeyini ve yapabilme algısı üzerindeki etkisi ve performans artırıcı yararlarından dolayı öz-yeterlik algısının geliştirilmesi önemlidir (Schunk, 1995).

Drama sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde, dramayı kullanan öğretmenin öz yeterlik algısı da belirleyici olması, öğretmenlerin öz yeterliklerinin belirlenmesinin de önemini beraberinde getirmiştir. Bu çalışma dramayı bir öğretim yöntemi olarak kullanan öğretmenlerin süre yönelik planlama, uygulama ve değerlendirme öz yeterlikleri ile sınırlandırılmıştır. İlgili alanyazın incelendiğinde; öğretmenlerin drama yöntemine yönelik öz yeterlik algılarını belirlemek amacıyla kullanılan ölçekler (Can ve Cantürk-Günhan, 2009; Kırmızı, 2023) olduğu görülmektedir. Bu ölçekler, yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanmaya yönelik genel öz yeterlikle ilgili olup, geliştirilmesi planlanan ölçek, dramanın çok sık kullanıldığı bir öğretim kademesi olan temel eğitimde görev yapan öğretmenlerin dramaya yönelik planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine odaklanılarak hazırlanmıştır.

Ölçeğin öğretmenler ve ilgili araştırmacılar için dramaya ilişkin planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine yönelik öz yeterlikleri belirleme konusunda, eksiklik veya ihtiyaçlarını fark etmede katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, yaratıcı dramaya yönelik planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine ilişkin öğretmenlerin öz yeterlik algılarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir.

Yöntem

Ölçek geliştirme sürecinde yaratıcı dramanın planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine ilişkin yeterlikler belirlenirken Delphi tekniği kullanılmıştır. Delphi tekniği; bir sorun ya da probleme yönelik çözüm önerisi geliştirmek, bir alan ya da meslekle ilgili bilgi, beceri ve tutumları içeren yeterlikleri belirlemek veya bir alanla ilgili geleceğe yönelik öngörülerde bulunmak için o alana ya da problem durumuna ilişkin farklı bakış açılarına sahip uzmanlardan sistematik ve ayrıntılı geri bildirimler elde etmek ve bu geri bildirimler üzerinde görüş birliği olup olmadığını tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır (Davidson, 2013; Turoff & Linstone, 2002; Şahin, 2004).

Delphi tekniğinin uygulanmasında veri toplama süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada uzman grubu belirlenmiş, ulusal ve uluslararası literatür incelemesi sonucunda ön yeterlik maddeleri oluşturulmuştur. İkinci aşamada, I. Delphi anketi oluşturulmuş ve uzman grubuna anket gönderilerek geri bildirimler alınmış ve elde edilen veriler analiz edilmiştir. Üçüncü aşamada ise II. Delphi anket formu hazırlanmış ve I. Delphi anketinden elde edilen verilerin analiz sonuçlarıyla birlikte uzmanlara gönderilmiştir. Yine uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda veriler analiz edilmiştir. II. Delphi anketi sonucunda bütün yeterlikler üzerinde görüş birliği sağlandığı tespit edilmiştir. Delphi tekniği ile ortaya konan bu yeterlikler, “yaratıcı drama ile ilgili temel alan bilgisi”, “yaratıcı drama

oturumunu planlama, uygulama ve değerlendirme”, “kişisel özellikler ve sorumluluklar”, “mesleki gelişim süreci” ile “iş birliği ve destekler” yeterlik alanı altında toplanmıştır.

Bu araştırmada gerçekleştirilen ölçek geliştirme süreci, bu yeterlik alanlarından “yaratıcı dramayı planlama, uygulama ve değerlendirme” yeterlik alanı altında sınıflandırılan yeterlik maddeleri ile sınırlı tutulmuştur. Hazırlanan 30 maddelik denemelik form beşli Likert tipinde düzenlenmiş ve 1-“Hiç katılmıyorum”, 5-“Tamamen katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir.

Bu araştırmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda ve anaokullarında/anasınıflarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlemede basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya 178 sınıf ve okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Ölçek, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı araştırma yapılan ilkokullarda görev yapan öğretmenlere Google form aracılığıyla ulaştırılmıştır.

Elde edilen veriler üzerinden, ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla SPSS 27 programında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. Madde analizleri amacıyla madde-test korelasyonları ile üst ve alt grup analizine ilişkin t değerleri elde edilmiştir. Ayrıca iç tutarlılık kapsamında ölçeğin güvenirlik katsayısının belirlenmesi amacıyla Cronbach alfa değeri hesaplanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda, üç faktörlü 26 maddelik bir yapı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin faktör yapısını açığa çıkarmak amacı ile asal eksnlere göre döndürülmüş (varimax rotated) temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Bir maddenin yükü .40’ın üzerine ve bu maddenin faktör yükü diğer faktörlerdeki yükünden .20 veya daha fazla ise ilgili maddenin o faktörde olduğu kabul edilmiştir (Çokluk vd., 2012). Ölçeğin alt faktörleri, “planlama”, “uygulama” ve “değerlendirme” olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğin güvenirliğini test etmek için hesaplanan Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları ölçeğin geneli için .97; alt faktörler için sırasıyla .95, .94 ve .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin, öğretmenlerin yaratıcı dramaya yönelik planlama, uygulama ve değerlendirmelerine ilişkin öz yeterlik algılarını değerlendirmede kullanılabilir geçerlik ve güvenirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: yaratıcı drama, öz yeterlik algısı, sınıf öğretmeni, okul öncesi öğretmeni

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1), 17-30.
- Adıgüzel, Ö. (2010). Eğitimde yaratıcı drama. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. Self-Efficacy Beliefs of Adolescents, 5(1), 307- 337.

Can, B., & Cantürk Günhan, B. (2009). Yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik özyeterlik ölçeği. E-Journal of New World Sciences Academy, 4(1), 34-43.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LİSREL uygulamaları (2. Baskı). Pegem Akademi.

Davidson, P. L. (2013). The Delphi technique in doctoral research: Considerations and rationale. Review of Higher Education & Self-Learning, 6(22), 53-65.

Demirel, Ö. (2006). Eğitimde program geliştirme (9th ed.). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Kırmızı, F. (2023). Yaratıcı drama özyeterlik algısı ölçeği (YDÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Yaratıcı Drama Dergisi, 18(2), 89-108.

Linstone, H. A. & Turoff, M. (2002). The Delphi method: Techniques and applications. Addison Wesley Newark, NJ: New Jersey Institute of Technology.

Sackman, H. (1975). Delphi critique: Expert opinion. Lexington, MA: Lexington Books.

Schunk, D. H. (1995). Self-efficacy and education and instruction. In Maddux, J. E. (Edt.) Self-efficacy, adaptation, and adjustment, (pp.281-303).

Şahin, A. E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 5(58), 58-62.

Tuluk, N. (2004). Yaratıcı drama. Pivolka, 3(15), 10-12.

Drama ile Büyümek: Okul Öncesi Eğitimde Drama Çalışmalarına Doküman Analiziyle Bakış

Müge Kunt Bayramoğlu ^{1,*} & Banu Dikmen Ada ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
kuntmuge@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, 2010-2024 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi eğitimde drama ile ilgili yayınlanan çalışmaların incelenmesi amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemi benimsenen bu araştırmada veri kaynaklarına belirlenen ölçütler çerçevesinde ulaşılmıştır. Süreçte Merriam’ın (2009) vurguladığı doküman analizi aşamaları uygulanmıştır. İlk olarak çalışmanın amacına uygun ilgili kaynaklara erişilmiştir. Kaynakların içeriğinin amaca uygun ve sınırlanan tarih aralığında olma durumları kontrol edilmiştir. Daha sonra verileri sistematik bir şekilde sunabilmek adına araştırmanın alt amaçları doğrultusunda makale türü, amacı, yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma sonuçları ve kullanılan drama teknikleri kategorileri oluşturularak olası kodlamaların yapılması için çerçeve belirlenmiştir. Verilerin analizinde doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Sonuç olarak; son on dört yılda okul öncesi eğitimde drama üzerine yapılan çalışmalar, nicel, nitel ve karma yöntemlerle gerçekleştirilmiş; çalışma grupları olarak okul öncesi öğretmenleri, çocuklar, ebeveynler ve lisans öğrencileri kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda yarı yapılandırılmış görüşme formları, nicel çalışmalarda ise drama ile ilişkili ölçüm araçları tercih edilmiştir. En çok kullanılan drama tekniği "rol oynama" olarak belirlenmiş; drama etkinliklerinin, çocukların tüm gelişim alanlarını desteklediği, özellikle sosyal-duygusal ve dil gelişiminde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Problem Durumu

Erken çocukluk dönemi, insan gelişiminin en yoğun ve en hızlı yaşandığı, bireyin yaşam boyu taşıyacağı birçok temel becerinin temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Bu yıllarda çocukların zihinsel, sosyal, duygusal ve motor becerilerinin gelişimi hızlı bir ivme kazanır ve bu beceriler yaşam boyu sürecek bir öğrenme yolculuğunun ilk yapı taşlarını oluşturur (Berk, 2017; Santrock, 2015). Bu dönemde kazanılan becerilerin kalıcılığı oldukça yüksek olup, bu becerilerin kazanımında kullanılan yöntemlerin çeşitliliği, eğitimin kalitesini ve çocuklar üzerindeki etkisini doğrudan etkilemektedir (Eliason & Jenkins, 2008). Ancak bu kalıcılığın sağlanabilmesi için, çocukların farklı öğrenme stilleri, bireysel özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak zenginleştirilmiş öğretim yöntemlerinin uygulanması gerekmektedir.

Bu bağlamda, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarını ve eğitim programlarını, her çocuğun kendi potansiyelini gerçekleştirebileceği kapsayıcı bir öğrenme ortamına dönüştürmeleri büyük önem taşır. CAST’in (2011) de vurguladığı gibi, eğitim programlarının tüm çocukların ihtiyaçlarını kapsayacak şekilde düzenlenmesi, çocukların eşit ve nitelikli bir eğitim olanağına ulaşmasını sağlamaktadır. Özellikle çocukların birden fazla yolla kendilerini ifade etmelerine olanak tanıyan "drama" yöntemi,

tüm çocuklara ulaşabilmenin ve onları aktif olarak eğitime katabilmenin en etkili yollarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Adıgüzel, 2020). Drama sayesinde çocuklar, dilsel ve bedensel ifadelerden yararlanarak kendi dünyalarını ortaya koyabilir, sosyal etkileşim becerilerini geliştirebilir ve empati yetilerini güçlendirebilirler.

Erken çocukluk döneminin bu hızlı gelişim sürecinde dramayı bir öğrenme yöntemi olarak ele alan araştırmaların, çocukların gelişim süreçlerine sağladığı katkılar ise büyük bir merak uyandırmaktadır. Özellikle Türkiye’de drama konusunda yapılan araştırmaların alana sunduğu katkıları sistematik bir bakış açısıyla incelemek, bu yöntemin potansiyelini daha iyi anlamak ve bu alanda hangi boşlukların olduğunu ortaya koymak açısından oldukça değerlidir. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı, 2010-2024 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi eğitimde drama konusuyla ilgili yayınlanan akademik çalışmaların doküman analizi yöntemiyle detaylı bir incelemesini yapmaktır. Çalışma, drama tekniklerinin hangi amaçlarla kullanıldığını, hangi yöntemlerle ele alındığını ve elde edilen sonuçların eğitim alanına sağladığı katkıları sistematik bir şekilde sunmayı amaçlamaktadır. Bu sayede, alanyazında drama eğitiminin mevcut durumunu ortaya koymanın yanı sıra, gelecek araştırmalar için yeni bakış açıları ve öneriler geliştirilmesi de mümkün olacaktır.

Alt Amaçlar

- Türkiye’de 2010-2024 yılları arasında okul öncesi eğitimde drama konusuyla ilgili yayınlanan makalelerin türleri nelerdir?
- Okul öncesi eğitimde drama konulu makalelerde kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?
- İncelenen makalelerde ele alınan çalışma gruplarının demografik özellikleri nasıldır?
- Okul öncesi eğitimde drama çalışmalarında kullanılan veri toplama araçları nelerdir?
- Okul öncesi eğitimde drama çalışmalarında kullanılan drama teknikleri nelerdir?
- Okul öncesi eğitimde drama çalışmalarının sonuçlarına göre drama yönteminin okul öncesi eğitime katkıları nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi hem basılı hem de elektronik belgelerin incelenmesi ya da değerlendirilmesine yönelik sistematik bir prosedür olarak tanımlanmaktadır. Bir çalışmanın parçası olarak sistematik değerlendirme için kullanılabilecek belgeler çeşitlilik göstermektedir (Bowen, 2009). Bu çalışmada Türkiye’de 2010-2024 yılları arasında yayınlanan ve konusu “okul öncesi eğitimde drama” olan makalelerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada çalışma grubu/veri kaynağı olarak “Dergipark” ve “Google Akademik” de taranan dergilerde yayınlanan makaleler kullanılmıştır. Bu makaleler çalışmanın amacına uygun olarak “okul öncesi” ve “drama”, “okul öncesi eğitimde drama” ve “erken çocuklukta drama” anahtar sözcükleri kullanılarak taranmıştır. Çalışmaya 2010 ile 2024 yılları arasındaki makaleler dahil edilmiştir. Araştırma sürecinde Merriam’ın (2009) belirttiği doküman analizi aşamaları takip edilmiştir. İlk aşamada çalışmanın amacına uygun ilgili kaynaklara ulaşılmıştır. Kaynakların içeriğinin amaca uygun ve sınırlanan tarih aralığında olma durumları kontrol edilmiştir. Daha sonra verileri sistematik bir şekilde sunabilmek adına araştırmanın alt amaçları doğrultusunda makale türü, amacı, yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma sonuçları ve kullanılan drama teknikleri kategorileri oluşturularak olası kodlamaların yapılması için çerçeve belirlenmiştir. Önce kategorilerin belirlenmesi tümden gelim

yolunun benimsenmesi nedeniyle gerçekleştirilmiştir. Son aşamada elde edilen verilerin analizi tamamlanmıştır. Verilerin analizinde doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Doküman analizi, gözden geçirme, okuma ve yorumlamayı içermektedir. Bu durum içerik analizi ve tematik analizi birleştiren bir süreç yaratmaktadır (Bowen, 2009).

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırma, Türkiye’de 2010-2024 yılları arasında okul öncesi eğitimde drama alanında yürütülen çalışmaları kapsamlı bir bakış açısıyla ele alarak eğitimde dramaya olan ilgiyi ve bu alanın gelişimini ortaya koymaktadır. Araştırmada kullanılan doküman analizi yöntemiyle ulaşılan verilere dayalı olarak, drama uygulamalarının okul öncesi dönemde çocukların gelişiminde oynadığı etkili ve önemli rol net bir şekilde gözlemlenmiştir. Nicel, nitel ve karma yöntemlerle gerçekleştirilen çalışmaların sonuçlarına göre, drama etkinliklerinin çocukların sosyal, duygusal, dil ve bilişsel alanlarda olumlu gelişmeler sağladığı anlaşılmıştır.

Çalışma gruplarında genellikle okul öncesi öğretmenleri, çocuklar, ebeveynler ve lisans öğrencileri yer almakta olup, elde edilen bulgular bu grupların her birinin eğitimde drama yöntemleri ile zenginleştirilmiş deneyimlerinden olumlu yönde etkilendiğini göstermektedir. Nitel çalışmalarda yarı yapılandırılmış görüşme formlarının, nicel çalışmalarda ise drama ile ilişkili özellikleri değerlendiren çeşitli araçların tercih edildiği bu araştırmalarda ise en çok öne çıkan drama tekniği "rol oynama" olmuştur. Bu teknik sayesinde çocukların empati kurma, yaratıcı düşünme ve kendini ifade etme gibi becerileri geliştirdiği gözlemlenmiştir.

Özetle, son on dört yılda Türkiye’de okul öncesi eğitimde drama çalışmalarının etkileri, çocukların gelişim alanlarına katkı sunan, eğitim sürecini zenginleştiren ve yaratıcı bir öğrenme ortamı sağlayan önemli bir araç olduğunu güçlü biçimde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda drama etkinliklerinin, özellikle sosyal-duygusal ve dil gelişimi üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu, çocukların kendilerini keşfetmelerine, özgüven kazanmalarına ve toplumsal etkileşim becerilerini artırmalarına yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde drama, yaratıcı drama, okul öncesi eğitimi, okul öncesi eğitimde drama

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2020). Eğitimde dramaya ilişkin temel kavramlar, amaç ve özellikler. Arnas, Y. & Adıgüzel, Ö. (Ed.). içinde Erken çocukluk eğitiminde drama (ss.2-18). Pegem Akademi

Berk, L. E. (2017). Development through the lifespan (7th ed.). Pearson.

CAST (2011). Universal Design for Learning Guidelines version 2.0. Wakefield. <http://www.udlcenter.org/aboutudl/udlguidelines>

Eliason, C., & Jenkins, L. (2008). A practical guide to early childhood curriculum (8th ed.). Pearson Education.

Santrock, J. W. (2015). Yaşam boyu gelişim (G. Yüksel, çev.). Nobel Akademik

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. Qualitative research journal, 9(2), 27-40.

Merriam, S. B. (2009). Qualitative research: A guide to design and implementation. Jossey- Bass.

Dorothy Heathcote'un Drama Yaklaşımlarında Rolün Döngüselliği

Fatma Esin Kalyoncu Aslan ^{1,*} & Zeki Özen ²

¹ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara Üniversitesi

² Eğitim Bilimleri Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı Ankara Üniversitesi
esinkalyoncu@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, Dorothy Heathcote'un YouTube kanalında yer alan dört video kaydının içeriklerinde, Dorothy Heathcote'un drama yaklaşımlarında benimsediği rol tasarımının döngüsellik özelliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. İlgili başlık kayıtlarda Dorothy Heathcote tarafından uygulama örnekleriyle açıklanmaktadır.

Politik Farkındalığın Drama Aracılığıyla Geliştirilmesi başlıklı videonun konusu olan Japonya, Minamata çevre felaketi örneği ile erki, erk sahiplerini özgür ifade hakkını kullanarak eleştirebilen yerel insanların, kendilerine yapılan haksızlığın sesini sanatın gücünü kullanarak duyurmaları konu edilir. Güç dengesi, gücün el değiştirmesi uygulamanın odağını oluşturmaktadır.

Heathcote Grantley Bahçıvanları başlıklı videoda uygulama çalışmasında, bilgiyi içsel bir mesele olarak ele alıp her öğrencinin kendi bilgisini doğurmalarına alan açmaktadır.

Heathcote, Uzman Mantosu Yaklaşımın Kuralları başlığındaki videoda öğrenmenin gücünün öğretmenin elinden güvenli bir şekilde alınarak, öğrenme ortamında rol paylaşımı yapılması ilkesi üzerinde durmaktadır. Uzman Mantosu Yaklaşımı'nda gücü sürekli elinde tutan öğretmenin yönergeler dilinin önüne geçilmesinin altını çizmektedir.

Roldeki Kişi başlığını taşıyan videoda da benzer şekilde dikkat çekilen konu, öğrenme bağlamında öğrenen ve öğreten arasındaki paydaşlığın kesintisiz olmasını sağlayacak unsurlardır.

Dorothy Heathcote dört aşamalı drama tasarımlarında katılımcılarına (öğrencilere) öncelikle öğretmen tarafından kesintiye uğratılmayan derin bir gözlem olanağı sunar (Özen, 2011). Böylece, katılımcılar rol yapma aşamasına hazırlanırken zamandan ve mekândan bağımsız, hep öğrenme alanını ve anını öncülleyen, sıkı dokulu bu döngüsel kurguyla sürekli etkileşim halinde kalarak sonsuz olasılıkları düşünmeye, olabildiğince çok soru üretmeye cesaretlendirilirler. Katılımcılar üçüncü ve dördüncü aşamalara ulaşana kadar tasarımın temel unsurlarından olan bir takım bağlam temelli işaretlerle, kavramlarla ve etkileşim mesafeleriyle yönetilirler. Heathcote bunu tasarımının inceliğiyle, katılımcıya yönetildiğini hiç hissettirmeden, bir tür manyetik alan yaratarak başarır. Bu alanın hep sağlam bir odak noktası vardır ve bu odak hep özel bir öğrenme amacına hizmet etmek üzere kurgulanmıştır.

Problem Durumu

Dünyamızda son yarım asırda yaşanan baş döndürücü oluşumlardan kaçınılmaz olarak etkilenen başat alanlardan birisi kuşkusuz eğitim olmuştur. Toplumların, isteyerek ya da istem dışı dönüşüm deneyimlerinde ortaya çıkan öngörülemez beklentileri, eğitim paydaşlarının rollerini de benzer biçimde yeniden şekillendirmektedir.

Heathcote tasarımlarını zamansız ve mekansızmış gibi işleyen öğrenmenin şimdisinde bir tür manyetik etki alanı yaratarak yapılandırabilme yetisiyle, drama meselelerine dair özgün bir bakış açısı sunar. Bu bakış açısıyla, hem dramayı bir yöntem olarak benimsemiş öğretmenleri hem de öğrencileri sınırsız bir olasılıklar dünyasına girmeleri için cesaretlendirir. Onları öngörülemez tepkilerinden çekinmeden bu dünyanın ortasına itiverir. Onu bütün içtenliğimizle devr-i daim olsun diyebileceğimiz figürlerden birisi yapan özelliklerinden en dikkat çekici olanı budur. Günümüzde Heathcote'un drama yaklaşımlarının her geçen gün biraz daha olgunlaşan bir tutumla ele alınıyor olması bu açıdan oldukça memnuniyet vericidir.

Bununla birlikte, ülkemizdeki yaygın drama uygulamalarında drama öğretmenin akışa doğrudan müdahale ederek katılımcıya yönetildiğini hissettiren tutumlarının katılımcının odadaki konuyla ilgili ifade alanını daralttığı düşünülmektedir. Bu çalışma merkezinde uzman desteği alınarak seçilen videolarda Dorothy Heathcote, kendi drama yaklaşımlarında öğreten ve öğrenen rolleri arasında kurulacak dengenin tasarıma döngüsellik özelliğini kazandırdığını açıkça belirtmektedir. Benzer kuramsal veya uygulamalı çalışmaların, sonuçları aracılığıyla yaratacağı olumlu etkilerin okul ya da sınıf ortamlarında ele alınabilen göreceli dar bir düzenceye sıkışıp kalamayacağı öngörülmektedir. Dorothy Heathcote'un drama yaklaşımları üzerine gerçekleştirilecek vasıflı bilimsel çabaların, 21. yüzyıl bireylerinin edinmesi idealiyle çağdaş eğitimciler tarafından tanımlanmış derin öğrenme ve işbirlikli problem çözme becerilerinin gelişimini de güçlendireceğine inanılmaktadır. Bu bildirinin konusu olan betimsel analiz çalışması Dorothy Heathcote'un bu idealini kavrayabilmek amacıyla gerçekleştirilmeye uygun/değer bulunmuştur.

Yöntem

Bu çalışma kapsamında, Dorothy Heathcote'un kendi drama tasarımlarında rolün döngüsel yapılandırılışının kendi uygulama ve anlatımıyla ayrıntılandırıldığı 4 adet açık erişim videosu incelenmiştir. Bu inceleme, nitel araştırma paradigmasında yer alan betimsel analiz deseninin önerdiği çalışma düzeninde gerçekleştirilmiştir (Creswell, 2007; Creswell, 2019; (Fraenkel & Wallen, 2009).

Nitel araştırma yöntemi ile yapılan çalışmanın birinci aşamasında, uzman görüşü alınarak seçilen videoların önce İngilizce dökümü çıkarılmış; sonrasında, bu metinler araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevirilmiştir. Bu çeviri metinler veri toplama aracı olarak kullanılmış ve metinlerde rolün döngüsel tasarımına ilişkin bölümlerin betimsel analizi yapılmıştır.

Başvurulan kaynak videolarda veri analiz aşamasında, Dorothy Heathcote'un drama yaklaşımlarında rol kavramının türlü bileşenleriyle, Heathcote'un drama uygulamalarında farklı ön yaşantılara sahip katılımcılarla drama uygulayıcısı öğretmen rolüne ilintili tutumlarına değinilmiştir.

Temellendirilmiş kuram araştırması amacı taşımayan bu çalışma (Glesne, 2015; 259), Araştırmaya konu olan drama öncüsü Dorothy Heathcote'un kendi anlatımlarının yer aldığı ve rol tasarımıyla ilintili olduğu düşünülen açık erişimli videoların incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

Uzman görüşü alınarak belirlenmiş veri kaynaklarından elde edilen bilgilerin yapılandırılmasında bağlamsal ilişkilerin irdelenecek olması araştırmanın Heathcote'un yaklaşımlarındaki rol tasarımına dair herhangi bir standartlar seti oluşturacağı iddiasını taşımaz (Saban & Ersoy, 2017).

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmanın, Dorothy Heathcote drama modellerinde rol tasarımının ve döngüsellik unsurunun anlaşılması için başvuru kaynağı oluşturacağı; Türkiye'deki lisanslı drama uygulamacılarının Dorothy Heathcote yaklaşımlarına olan ilgisinin artmasını sağlayacağı; Türkiye'deki lisanslı drama uygulamacılarını, Dorothy Heathcote drama modelleri konusunda akademik araştırma yapmaya isteklendireceği düşünülmektedir.

Uzman görüşü alınarak belirlenmiş veri kaynaklarından elde edilmiş bilgilerin yapılandırılmasında bağlamsal ilişkilerin irdelenmiş olması araştırmanın Heathcote'un yaklaşımlarındaki rol tasarımına dair herhangi bir standartlar seti oluşturacağı iddiasını taşımaz (Saban & Ersoy, 2017).

Bu doğrultuda, araştırmanın, Dorothy Heathcote drama modellerinde öğrenen öğrenen paydaşlığında denge unsurunun önemi ile döngüsel rol tasarımının anlaşılması için başvuru kaynağı oluşturacağı; Türkiye'deki lisanslı drama uygulamacılarının Dorothy Heathcote yaklaşımlarına olan ilgisinin artmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dorothy Heathcote, rol, rolün döngüselligi, döngüsel tasarım

Kaynakça

Creswell, J.W. (2019). Nitel araştırmalar için 30 temel beceri, Çev. Dr. Hasan Özcan. Ankara: Anı Yayıncılık

Creswell, J. W. (2007). Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches. California: Sage Publications.

Fraenkel, J., R. ve Wallen, N., E. (2009). Design and evaluate research in education. McGraw-Hill: NY.

Glesne, C. (2015). Nitel araştırmaya giriş. Çev. Ed. Ali Ersoy, Pelin Yalçınoglu. Ankara: Anı Yayıncılık

Heathcote, D.(Mayıs 2024). Excerpts From Teaching Political Awareness Through Drama

[Video]YouTube <https://youtu.be/hZnyTQE2Je8>

Heathcote, D. (Mayıs 2024). Dorothy Heathcote discusses Role Work [Video] YouTube

<https://youtu.be/8Grmt6GW5Kk>

Heathcote, D. (Mayıs 2024). Dorothy Heathcote on Working with a person-in-role [Video] YouTube

<https://youtu.be/Ldkx6bXit6I>

Heathcote, D. (Mayıs 2024). Dorothy Heathcote: The Rules of Mantle of Expert [Video] YouTube

<https://youtu.be/ds3SAqt1O9U>

Özen, Z. (2011). Dorothy Heathcote'un yaratıcı drama yaklaşımları (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

Saban, A., Ersoy, A. (2017). Eğitimde nitel araştırma desenleri. Anı Yayıncılık: Ankara.

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ HAZIRLADIKLARI DERS PLANLARINDA YARATICI DRAMA

Hüseyin Anılan ¹, Zeynep Kılıç ^{2,*} & Z. Melis Demir ³

¹ Temel Eğitim Bölümü Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

² Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Esogü

³ Sınıf Öğretmenliği Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
dnzdev@gmail.com

Özet

Yaratıcı Drama hem sanat formu hem de yöntem olarak alan yazında yer almaktadır. Alan yazında yaratıcı drama ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Ancak en çok drama ile ilgili tanım “Yaratıcı drama, bir grup oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır.” biçimindeki tanımdır. Başka bir tanımda ise yaratıcı drama, katılımcıların hayal etmelerini sağlamak ve deneyimlerini göstermek için bir eğitmen tarafından yönlendirilen, ön hazırlık süreci olmayan, doğaçlamaya dayalı, göstermeci olmayan süreç odaklı bir formudur. Bu tanımlardan yola çıkarak yaratıcı dramanın bir grup tarafından gerçekleştirildiği, katılımcıların yaşantılarının önemli olduğu, canlandırılmaya dayalı bir eğitimsel süreç olduğu söylenebilir. Bu sürecin, sürece katılanların kendilerini tanımlarını sa, hem kendilerini hem de dünyayı daha iyi anlamaların sağladığı, yaratıcılığı ve hayal güçlerini estetik ve demokratik davranışlar geliştirdiği söylenebilir. Dolayısıyla bireylerin çok yönlü gelişmelerine olanak sağlayan yaratıcı dramanın yöntem olarak derslerde kullanılması öğrencilerin gelişimi açısından önemli olduğu ifade edilebilir. Özellikle ilkökul düzeyinde öğrenciler somut işlemler döneminde oldukları için öğrencilerin öğrenmeleri günlük yaşamla ilişkili somut olan olay, olgu ve durumlar sağlamaktadır. İlkokul öğrencilerin öğretme-öğrenme sürecine etkin katılabilmeleri, öğrendiklerin içselleştirerek günlük yaşamlarında kullanabilmeleri öğrenmelerini anlamlı ve kalıcı hale getirebilmektedir. Ayrıca öğrencilerin öğrenirken keyif almaları öğrencilerin öğrenmelerini de kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda ilkokullarda okutulan, öğretim programlarında yer alan derslerde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması öğrencilerin anlamlı ve kalıcı öğrenmelerini sağlayacaktır. İlkokul öğretim programlarında yer alan derslerde yaratıcı dramanın işlevsel bir yöntem olarak kullanılması bu dersleri yürütecek sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ile ilgili bilgi ve becerilere sahip olmasına bağlıdır. Sınıf öğretmenleri, Yaratıcı drama ile ilgili bilgi ve becerileri öncelikli olarak hizmet öncesi aldıkları sınıf eğitimi lisans programında yer alan ilkökulda Drama dersi aracılığı ile edinmektedirler. Sınıf eğitimi lisans programında yer alan “İlkokulda Drama” dersinin amacı sınıf öğretmeni adayların yaratıcı drama kavramının özellikleri, yaratıcı drama kullanılan yöntem ve teknikler, yaratıcı dramanın bir yöntem olarak derslerde nasıl kullanılması ile ilgili bilgi ve beceriler edinmesini sağlamaktır. Yaratıcı drama yöntemi diğer yöntemlerden ayıran özellikleri bulunmaktadır. Bu özelliklerin başında yaratıcı dramının bir sanat formu olması, uygulamadan ve çeşitli aşamalardan oluşmasıdır. İlkokulda drama dersi aracılığı sınıf öğretmeni adayları yaratıcı dramanın diğer yöntemlerden farkını da ayırt ederek yaratıcı drama yöntemine uygun ders planları hazırlayabilmektedir. Yaratıcı drama yöntemin yer aldığı ders planları,

diğer yöntemlerin yer aldığı ders planlarından farklıdır. Şöyle ki yaratıcı drama, ısınma-hazırlık, canlandırma ve değerlendirme aşamalarından oluşan bir süreçtir. Isınma aşamasında öğrenciler hem ruhsal olarak derse hazırlanırlar hem de işlenecek konu ile ilgili ipuçları yakalayarak bir sonraki aşamaya hazırlanırlar. Canlandırma aşamasında öğrenciler dersin bağlamında yaratıcı dramaya özgü teknikler kullanarak canlandırmalarını gerçekleştirirler. Yaratıcı dramanın en son aşamasında değerlendirme ve tartışmada ise öğrencilerin öğrenmeleri farklı yollarla kontrol edilir. Dolayısıyla sınıf öğretmeni adayları ders kapsamında hazırladıkları ders planlarını sınıf içinde uygulayarak mikro öğretim uygulamaları gerçekleştirmektedirler. Böylece sınıf öğretmeni adayları mikro öğretim uygulamaları gerçekleştirerek teori ile uygulama arasında bağlantı kurarlar. Bu süreçte dersi yürüten öğretim elemanı uygulamayı gözlemler. Uygulama sonunda sınıf öğretmeni adayının gerçekleştirdiği uygulama, öğretim üyesinin gözlem sonuçlarına göre eleştirilir. Sınıf öğretmeni adayı eleştirilere göre yeniden ders planı hazırlar ve süreç böyle devam eder. Böylece sınıf öğretmeni adayı, yaratıcı drama yöntemine uygun olarak bir ders planlama, uygulama ve değerlendirme konusunda somut yaşantılar geçirir.

Problem Durumu

Bu araştırmanın amacı da, İlkokulda Drama dersinde sınıf öğretmeni adaylarının gerçekleştirdikleri mikro öğretimi nasıl gerçekleştirdiklerini ortaya koymaktır. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Sınıf öğretmeni adayları mikro öğretim kapsamında hazırladıkları ders planları kapsamında hangi derslere, ünite, kazanımlara ve sınıf düzeyine yer vermişlerdir?
- Sınıf öğretmeni adayları mikro öğretim kapsamında hazırladıkları ders planları hangi kazanımlarla hangi beceri ve değerleri eşleştirmişlerdir?
- Sınıf öğretmeni adayları mikro öğretim kapsamında hazırladıkları ders planları kapsamında hangi yaratıcı drama tekniklerine yer vermişlerdir?
- Sınıf öğretmeni adayları mikro öğretim kapsamında hazırladıkları ders planları kapsamında hangi ölçme ve değerlendirme tekniklerine yer vermişlerdir?
- Sınıf öğretmeni adayları gerçekleştirdikleri mikro öğretim sürecini nasıl gerçekleştirmişlerdir?
- Sınıf öğretmeni adayları gerçekleştirdikleri mikro öğretim sürecinde ortaya çıkan sorunlar nelerdir?

Yöntem

İlkokulda Drama dersinde sınıf öğretmeni adaylarının gerçekleştirdikleri mikro öğretimi nasıl gerçekleştirdiklerini ortaya koymayı amaçlayan araştırma, nitel araştırma ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi tekniklerin kullanıldığı olgu ve olayların doğal ortamlarındaki durumların gerçekçi ve bütüncül bir anlayışla biçimlendiği araştırma yöntemleridir. Bu araştırma da sınıf öğretmeni adaylarının gerçekleştirdikleri mikro öğretimi nasıl gerçekleştirdiklerini ortaya koymayı amaçladığı için araştırma nitel araştırma ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcıların seçiminde amaçlı örneklem türlerinden kritik durum örneklemesi kullanılmıştır. Kritik durum örneklemesinde önemli bir olguyu belirgin bir şekilde yansıtan ya da normal şartlar altında özel bir öneme sahip durumların ‘eğer o, burada oluyorsa, başka benzer durumlarda da olabilir ya da eğer o burada olmuyorsa, başka benzer durumlarda da olmayabilir.’ biçiminde ifade edilmesi yer almaktadır. Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının İlkokulda Drama dersinde

gerçekleştirdikleri mikro öğretimlerinin benzer üniversitelerde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının ilkokulda drama dersinde gerçekleştirdikleri mikro öğretimlerinin benzer olması çıkarımından dolayı araştırmada katılımcıların seçiminde kritik durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, doküman analizi ve araştırmacı günlüğü ile elde edilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

İlkokulda Drama dersinde sınıf öğretmeni adaylarının gerçekleştirdikleri mikro öğretimi nasıl gerçekleştirdiklerini ortaya koymayı amaçlayan araştırmada süreç şöyle işlenmiştir. Öncelikle araştırmaya için sınıf öğretmeni adaylarından izin alınmıştır. İlkokulda Drama ders kapsamında, dersin içeriği doğrultusunda ve uygulamalı bir biçimde ders öğretim üyesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda derste sınıf öğretmeni adayları yaratıcı drama ile ilgili uygulamalara katılmış, yaratıcı dramının özellikleri, aşamaları ve nasıl uygulanması ile ilgili bilgiler edinmiştir. Daha sonra sınıf öğretmeni adayları ilkokulda okutulan derslerden biri için drama yönteminin kullanıldığı bir ders planı hazırlamışlardır ve hazırladıkları ders planını sınıf içinde mikro öğretim biçiminde uygulamışlardır. Mikro öğretim sürecinde öğretim üyesi sınıf öğretmeni adaylarının gerçekleştirdikleri mikro öğretimleri gözlemlemişlerdir. Bu gözlemlerini araştırmacı günlüğüne yansıtmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz tekniği çözümlenmiştir. Araştırmaya kapsamında yapılan makro düzeydeki analizde sınıf öğretmeni adayları yaratıcı drama yöntemini en çok hayat bilgisi dersinde kullandıkları, yaratıcı drama tekniklerinden en çok rol oynama ve doğaçlamayı tercih ettikleri görülmüştür. Ayrıntılı sonuçlar daha sonra paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama yöntemi, ders planları, ilkokulda drama dersi

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2014). Eğitimde yaratıcı drama . Ankara: Pegem Akademi.
- Adıgüzel, Ö. (2019). Eğitimde yaratıcı drama. İstanbul: Yapı Kredi Sanat Yayıncılık.
- Bowell, P. & Heap, B. S. (2012). Planning process drama. Londra: Taylor & Francis Group.
- Demirel, Ö. (2003). Öğretimde planlama ve değerlendirme. Öğretme sanatı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Moore, H. & Caldwell, H. (1993). Drama and drawing for narrative writing in primary grades. The Journal of Educational Research, 87 (2), 100-110.
- Öztürk, A. (2007). İlköğretimde Drama.(1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- San, İ. (2003). Drama ve öğretim bilgisi. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. Eğitim ve Bilim Dergisi, 22(107), 28-35.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Doğanın Kendi İçindeki Döngüsü Üzerine Okulöncesi Çocuklarıyla Yapılan Bir Yaratıcı Drama Çalışması

Tuba Çay Sağlam ¹ & Nami Eren Beştepe ^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

t.cay@outlook.com

² Temel Sanat Eğitimi Bölümü Ankara Üniversitesi

nbestepe@gmail.com

Özet

Doğa kendi içinde düzeni olan, birçok bileşeni ile birbirine bağlı bir sistemler bütünüdür. Bu bütünün erken yaşlarda farkına varılması gelecek nesillerin çevreyi koruma davranışlarının temellerini oluşturması açısından önemlidir. Doğadaki bu bütünlüklü yapının fark edilmesi için çevre eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Çevre eğitiminde ise kullanılan yöntemin çocukları aktif kılan, farklı sonuçları deneyimleyici konuma koyan yöntemler olması sonuçların kalıcılığı, sürekliliği açısından değerlidir. Bu bakış açısıyla geliştirilen çalışmanın amacı, okulöncesi öğrencilerine, doğanın içerisindeki ilişkilerle ilgili ve doğanın kendi içindeki düzeni, döngüsü hakkında farkındalık oluşturmak olarak belirlenmiştir. Çalışma grubu Ankara İli Polatlı İlçesinde bir devlet ilkokulunun beş yaş sınıfındaki on altı çocuktan oluşmuştur. Çalışma temel nitel araştırma şeklinde planlanmıştır. Veri toplama aracı olarak, yedi oturumun ara değerlendirmelerinde ve değerlendirme basamaklarında gerçekleştirilen etkinliklerin sözel ve ürüne dayalı çıktılarından yararlanılmıştır. Çalışmanın uygulama sürecinde toplam on saat süren yedi oturum gerçekleştirilmiştir. Çalışmada çocukların; hayvanların ve bitkilerin doğada bir çeşitlilik içinde bir arada yaşadıklarını ve doğadaki dengeyi ve yaşam döngüsünü gördükleri, bitkilerin ve hayvanların dolayısıyla tüm canlıların birbirlerinin yaşamını etkiledikleri, hatta bu etkinin insan yaşamına kadar uzandığını fark ettikleri, bitkiler ile hayvanların birbirlerinin yaşamını destekleyici bir ilişki içinde oldukları, insanların bitkiler, hayvanlar gibi canlılar üzerindeki olumsuz etkilerini fark ettikleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: Doğa döngüsü, Canlılar arası etkileşim, Okulöncesinde çevre eğitimi, Çevre eğitimi, Yaratıcı drama.

Giriş

Doğa kendi içinde düzeni olan, birçok bileşeni ile birbirine bağlı bir sistemler bütünüdür. Bu bütün, içerisinde canlı cansız birçok yapı bulundurur. İnsan da doğa içerisinde bulunan canlı türlerinden birisidir. İnsanın doğanın sistemi içerisindeki konumu onun üretim ilişkileriyle beraber değişimler göstermiştir. Doğa içerisinde avcı toplayıcı insan doğaya boyun eğen özellikte iken tarım ilişkilerinin kendini göstermesi ve yerleşik hayata geçişle biraz daha bağımsızlık kazanmıştır, ancak hala doğanın kanatları altındadır. Ne zaman ki sanayileşme ile üretim ilişkileri mekanikleşmeye başlamış işte o zaman insanın da doğa karşısındaki konumu değişmeye başlamıştır (Yazgan, 2010). Bu değişimde felsefi anlamda aklın öncü konuma koyulmasının da etkileri belirgindir. Aydınlanma düşüncesiyle beraber insanın doğa ile olan bütünlüklü yapısı değişmiş, dualist bakış açısı ve insanın aklıyla tüm doğaya egemen olma fikri gelişmeye başlamıştır (Gül, 2013). Değişen bu düşünce yapısıyla insan doğadaki her şeyin kendine hizmet için var olduğu, kendisi dışındaki her şeyin araçsallaştığı bir merkezi konum edinmiştir (Ergün ve Çobanoğlu, 2012). Kendini her şeyin nihai amacı olarak gören insan zamanla doğa içerisindeki düzenin kurallarını görmezden gelmiş, doğal döngülere zarar vermiş, birçok canlının yok olmasına ve bu tehlike ile karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur (Dönmez ve Çelik, 2017). İnsanın artan üretim, tüketim isteği bu amaçla geliştirilen yeni teknolojiler doğanın da bu araçsallaşmasıyla çevre sorunlarını peşi sıra getirmiştir. Bu yeni ilişkiler ile doğanın hassas bir biçimde ayarlanmış, birbirine bağlı sistemleri (Baker, Grundy, Junmookda, Macer, Manzanero, Reyes ve Waller, 2019) göz ardı edilmiştir. Doğanın sadece sağladığı fayda nispetinde değerlendirilmesi insanın doğaya yabancılaşmasına yol açmıştır (Dönmez ve Çelik, 2017). İnsan sadece ontolojik varlığıyla bile değerli görülürken doğadaki canlılar aynı sebeple değerlendirilmekte sadece sağladığı fayda bu değer biçiminin konusunu oluşturmaktadır (Yavuz, 2023). Dolayısıyla tüm içerdikleriyle bir bütün olan ve birbirine bağlı işleyen bu sistemdeki sorunlar artık gezegenin yaşamsal temellerini tehdit eder hale gelmiştir (Özsoy ve Çini, 2020). Her yaştan, ırktan, makamdan, yapıdan insanı etkileyen ve global ölçekte yayılan çevre sorunları bu sebeple herkesin sorunu haline gelmiştir (Erten, 2004).

Çevre sorunları artık sınırları aşan ve etkisini tüm dünyada beraberce gördüğümüz sorunlardır (Özsoy ve Çini, 2020). Önce insanları, sonra topluluk ve toplumları bu konuda bilinçlendirmek, onlara hem bilgi hem beceri kazandırmak ve bunu kalıcı hale getirebilmek çevre eğitimi ile gerçekleştirilebilir bir amaçtır (Demir ve Yalçın, 2014). Bu sayede insan hem dünyayı daha yaşanılabilir bir yere dönüştürebilecek hem de gelecek nesillere bu yapıyı aktarabilecektir (Aysu, 2019; Demir ve Yalçın, 2014). Dolayısıyla çevre eğitimi bu amaçlar doğrultusunda tutumların, bilgi ve becerilerin, değer yargılarının geliştirilmesi sürecidir (Erten, 2004). İyi bir çevre eğitimi insanın doğanın üzerinde kurduğu bu hakimiyete meydan okuyarak birlik ve ortaklık zihniyetiyle hareket etmeye yönlendirmelidir (Hage ve Rauckiené-Michaelsson, 2004). Böyle bir zihniyetin ve bakışın inşası için erken yaşlar değerlidir. Erken çocukluk değer yargılarının, etik tutumların, empatik becerilerin gelişimi için önemli bir gelişim dönemidir (Duru ve Bakanay, 2021). Okul öncesi yaşlar istedik davranışların oluşması, kalıcı hale

gelmesi için temel zamanlardır ve doğaya karşı ilgi, sevgi ve empatinin oluşmasında da önemlidir (Tanrıverdi, 2012). Zihinsel gelişimle birlikte duygusal, sosyal gelişimin de yoğun olarak yaşandığı okul öncesi dönemlerde çevre eğitimi ile birlikte çocuk doğadaki çeşitliliği, güzelliğin takdiri, farklı döngülere karşı eleştirel düşünebilmeyi ve ön yargılarından sıyrılmayı da geliştirecektir (Wilson, 1996). Tüm bu gelişimsel etkiler göz önüne alındığında ilerleyen yaşam yıllarında çevresel duyarlılık, ilgi ve davranışların oluşmasında ve sürdürülmesinde, çeşitli felsefi bakış açılarının ortaya çıkması ve gelişmesinde erken yaşlarda tanışılan çevre eğitimi benzersiz bir zemindir (Ardoin, Bowers, 2020). Bu sebeplerle etkilerin kalıcılığı adına çevre eğitimi çocuklarda okul öncesi dönemde başlamalıdır (Wilson, 1996; Demir ve Yalçın, 2014; Erten 2004; Tanrıverdi, 2012).

Günümüze gelene kadar çevre sorunlarının çözümü adına bir çok yol denenmiş, bir çok yerel ve uluslararası konferanslar düzenlenmiş ancak geline nokta sorunlar katlanarak artmıştır (Özsoy ve Çini, 2020). Bu artış da gözönüne alındığında çevre eğitimi adına da var olan bakışların gözden geçirilmesi bir gereklilik olarak karşımızda durmaktadır (Demir ve Yalçın, 2014). Özellikle çocuklarla çalışırken çocukların duygularının da işe koşulduğu ve aktif bir şekilde kendilerini ifade edebilecekleri bir yapı oluşturmak etkililik adına önemlidir (Kara, Yılmaz ve Şengül, 2018). Bu çalışmalarda daha yaratıcı uygulamalar kullanılmalı ve doğanın öğretmenliğine değer verilmelidir (Hage ve Rauckienè-Michaelsson, 2004). Okul öncesi yaş grubuyla yapılan çevre eğitimleri çocukların aktif katılımlarına yer vermelidir (Wilson, 1996). Tüm bunlara olanak sağlayan hem aktif katılımı içeren hem de çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesine zemin oluşturan yöntemlerden birisi dramadır (Öcal ve Çavdar, 2022). Drama çalışmaları çocuklara üst düzey bir katılım ve zevkle öğrenme imkanı sunar, bu sayede çocuklar kendileriyle ve çevreleriyle etkileşimde bulunarak çevreye karşı kalıcı olumlu tutumlar geliştirebilirler (Tanrıverdi, 2012). Yaratıcı drama kişinin yaşantılarından yola çıkarak henüz bilmediği, deneyim kazanmadığı problem durumlarıyla ilgili rollere girerek deneyimler yaşama imkanı sunan bir yöntemdir (Adıgüzel, 2010). Yaratıcı drama yönteminde kullanılan tekniklerden özellikle rol oynama ve doğaçlamanın çocukların hem farkındalıklarını hem de bilgi düzeylerini arttırdığı, konu ile ilgili ilgi ve isteklerinin arttığı, grupla beraber üretme dolayısıyla sosyal becerilerinin ve sorumluluk bilinçlerini arttırdığı görülmüştür (Aydın ve Aykaç, 2016). Drama yaşantıları sayesinde çocukların roller, bu rollerdeki üretimleri ve canlandırmalarıyla belki şu an değil farklı bir zaman diliminde yaşanabilecek olası durumlarla ilgili bile bir bakış açısı geliştirebilmektedirler (Aysu, 2019). Yapılan araştırmalar bize yaratıcı drama temelli uygulanan çevre eğitimlerinde çocukların benmerkezci bakıştan sıyrıldıklarını, insan türü dışındaki varlıkların ihtiyaçlarını gözetebildiklerini ve farklı yaşam formlarına ilgi duyarak çevrenin korunmasını destek verdiklerini göstermiştir (Lithoxoidou, Georgopoulos, Dimitriou ve Xenitidou, 2017), ki bu çevre eğitimi adına varılmak istenen önemli hedefleri kapsamaktadır. Yine araştırmalar drama temelli çevre eğitiminin klasik müfredatla verilen eğitime kıyasla çevreye ilişkin farkındalık oluşturmada daha etkili olduğunu göstermiştir (Aydın ve Aykaç, 2016). Ancak çevre eğitimi araştırmaları hala yeterli sayıda değildir ve hala çevre sorunları dört bir yanımızı sararak ve büyüyerek

ilerlemektedir. Hala insan türü olarak her yerde sanayi, inşaat gibi ticari ve ileri üretim faaliyetlerimiz devam ederek yaşadığımız dünyaya yükler getirmekte (Yavuz, 2023), hala dünyanın bir çok yerinde insanlar ve çocuklar zamanlarının çoğunu doğal temaslardan uzak adeta doğadan tecrit edilmiş mekanlarda geçirmektedir (Wilson, 1996). Bu insanlar sistemin bir getirisi olarak doğa ile ilgili bilgi, empati ve bağ eksikliği ve deyim yerindeyse etik bir kopma yaşamaktadırlar (Dönmez ve Çelik, 2017). Bu düşünce zemininden yola çıkarak okul öncesi dönem çocuklarıyla, yaratıcı drama ile doğanın kendi içindeki döngüsünü ele almak çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarında drama temelli bir yöntemle çevre eğitimi ana başlığı altında doğanın içerisindeki ilişkilerle ilgili ve doğanın kendi içindeki düzeni, döngüsü hakkında farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır.

Yöntem

Okul öncesi dönem çocuklarıyla, yaratıcı drama ile doğanın kendi içindeki döngüsünü ele almak üzere planlanan çalışma temel nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” (Yıldırım ve Şimşek, 2006; 39) olarak tanımlanabilir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, drama oturumlarındaki etkinliklerden elde edilen sözel ve ürüne dayalı çıktılardan yararlanılmıştır. Drama oturumları bilindiği üzere ısınma- hazırlık, canlandırma ve değerlendirme aşamaları üzerinden yapılandırılır. Değerlendirme aşaması tüm oturumun değerlendirildiği aşamadır. Adıgüzel’e (2017) göre, “yaratıcı drama çalışmalarında elde edilen sonuçlar bu aşamada değerlendirilir. Başka bir deyişle, sürecin özü, önemi, niteliği, niceliği üzerine çeşitli duygu ve düşüncelerin paylaşımı da bu aşamada konuşulur, tartışılır. Genel olarak eğitsel kazanımlar üzerine ya da ortaya çıkan oluşumlar üzerine tartışmalar bu aşamada yapılır. Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı...” bu aşamada ele alınır. Ayrıca, değerlendirme aşamasının dışında ısınma-hazırlık aşamasından itibaren gerek görüldüğünde kimi etkinliklerin peşinden ara değerlendirmeler de yapılabilir. Değerlendirme aşamasında ve ara değerlendirmelerde çeşitli etkinlikler yapılır ve bu etkinliklerde çeşitli veri toplama araçlarından yararlanılır. Bunlar doğaçlama ve rol oynama gibi canlandırmaya dayalı olabilecekleri gibi sözel değerlendirme ya da gözlem, günlük tutma, afiş hazırlama, poster, kamu spotu, reklam filmi, broşür, resim yapma, bulmaca oluşturma, küçük kağıtlara yazma, cümle/paragraf tamamlama gibi ürüne dayalı da olabilir. Örnek verilen veri toplama araçları aynı zamanda nitel veri toplama araçları olarak da değerlendirilebilir.

Verilerin Analizi

Drama oturumlarındaki etkinliklerde sözel ve ürüne dayalı çıktılardan elde edilen ve bilgisayar ortamına aktarılan verilerin çözümlenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Elde edilen veriler, “Doğadaki Çeşitlilik ve Bir Aradalık, Canlıların Döngüdeki Yerleri, Doğal Yaşamda Destekleşme ve Türlerarası Döngü ve İnsanın Doğadaki Döngüye Olumsuz Etkileri” alt başlıkları altında yorumlanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgularda, araştırmanın güvenilirliğini desteklemek amacıyla çocukların yanıtlarından aynen alıntılar yapılmıştır. Doğrudan alıntılarda çocukların sözleri (Ç1, Ç2...) şeklinde gösterilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma Ankara Polatlı ilçesinde bir devlet İlkokulunda beş yaş sınıfında uygulanmıştır. Uygulamaya beş yaş sınıfından on altı çocuk katılmıştır. Çocukların drama ilgili daha önce bir drama yaşantıları bulunmamaktadır.

Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama sürecinde yaratıcı dramadan yararlanılmıştır. Toplam on saat olmak üzere yedi oturum planlanmıştır. Oturum başlıkları, “Bir Orman Varmış, Kurtlar Ormandan Çekilirse, Bir Karataş Çok Zeytin, Tilki Bir Gün Şehirdeyken, Ormana Ağaçkakan Geldi ve Meşe Palamutları Şenlendi, Göl Kurudu ve Neler Oldu Etrafımızda” şeklindedir. Oturumlar planlanırken beş yaş grubu özellikleri göz önünde bulundurulmuş; grubu dinlendirmek ve dikkatlerini toplamak üzere yeterli etkinliğe ya da araya yer verilmiştir. Oturum içerikleri ile ilgili kısa açıklamalar şöyledir:

Birinci oturumda, ben bir aşure yaptım oyundan hareketle ben bir orman yaptım oyunu oynanır ve ormanı bir de burada oluşturalım diyerek sınıftaki materyallerle orman oluşturulur. Bu ormanda yaşayan bir canlı olsan ne olurdu, nerede olurdu, görevin ne olurdu soruları ile düşünce izleme gerçekleştirilir. Benzer roller almış çocuklarla grup oluşturularak seçilen hayvan veya bitki türlerine göre bir tehlike durumu belirlenerek canlandırma yapılır. Son olarak da olmazsa olmaz ormanı resmi çizilir ve sözel değerlendirme yapılır.

İkinci oturumda, cevabı farklı çiçekler ve bitkiler olsun şeklinde bilmece sorularla başlanır; bilmeceye doğru cevap verenlere ilgili görsel verilir ve boyanır. Bir gün önce oluşturulan orman hatırlatılır ve çiçekler sınıf yine ormanmışçasına ormana yerleştirilir. Bu çiçekleri hangi hayvanların yiyebileceği sorulur. Gerekli açıklamalar yapılır. Ardından çocuklar bir kâseye karışık olarak katlanarak konmuş kurt veya geyik resmi olan kâğıtlardan seçerler. Kâğıtlarında çıkan resme göre kurtlar ve geyikler olarak ikiye ayrılırlar (geyik sayısı daha fazladır). Ses düzeninden verilen kurt sesleri sona erene kadar geyikler kurtlara yakalanmadan çiçek yemeye yani çiçek toplamaya çalışırlar. Yakalanan geyikler

oyundan çıkar. Sonra insanların da derileri için ve sürülerine zarar verdiklerini düşündükleri için kurtları avladıkları belirtilir. Bir kısmı avlanan kurtların bir kısmının da soğuk kışı atlatamadığı söylenir. Baharda tüm çayırların yeşillendiği, renk renk çiçekler açtığı söylenir ve geyiklerin bir arada otlarken bu konu ile ilgili sohbet ettikleri, bazı dedikodular duydukları belirtilir. Çocuklar büyük bir geyik sürüsünde bu anı canlandırırlar. Aradan kocaman bir yıl geçtiği, yazın ve baharda iyice beslenen geyiklerin kışı önceki kışlara göre daha rahat geçirdikleri ancak bahar da yuvalarından çıktıklarında çok şaşırdıkları söylenir. Acaba geyikler neye şaşırmışlar? Çocuklarla kısaca konuşulur. Ardından bu bahar önceki baharlara göre yaşadıkları farklılıklarla ilgili sohbet ederler ve canlandırma başlar. Değerlendirme de ise, çocuklar gruplar halinde kendilerine dağıtılan geyik, kurt, kurbağa, çeşitli böcek ve sinek, çiçek resimlerini inceleyerek bunları bir yaşam çemberine yerleştirmeye çalışırlar. Her grubun çemberi incelendikten sonra tüm sınıf beraber büyük bir çember oluşturur

Üçüncü oturumda, karatavuk şarkısı söylenir. Ritim aletleri ile ritmi oluşturulur. Şarkı birkaç kez grupla ritme uygun tekrarlanır. Karatavukların kahvaltıda yediğimiz neyi sevebilecekleri üzerine tahminler yapılır. Ardından karatavukların zeytinleri çok sevdiği belirtilerek önceden hazırlanan zeytin ağacı beraberce boyanır. Zeytin ağaçlarının incir ağaçlarıyla çok yakın arkadaş oldukları belirtilerek zeytin ağacının yanına iki incir ve incir ağacı boyaması yerleştirilir. Tam çocukların daldığı bir sırada bir silah sesi duyulur. Öğretmen, karatavuklara yuvalara kaçmalarını önerir. Çocuklarla bu sesin ne sesi olabileceği, neler yapmaları gerektiği ile ilgili konuşulur. Avcıların karatavukları bolca öldürdüğü, onların zeytin ağaçlarının devamlılığı için ne kadar önemli olduğu ile ilgili bilgi verilir; ardından fazlaca hazırlanan krapon zeytinler alana saçılır. Davul zurna 1,2,3 oyunu, avcı geliyor kaç kaç kaç şeklinde oynanır; burada amaç avcıya yakalanmadan zeytinleri toplamaktır. Zeytinlerle incirlerin birbirlerinin gelişimini nasıl olumlu etkiledikleri bir kez daha hatırlatılır ve çocuklar bir incir bir zeytin olacak şekilde eşleştirilir. Müzik eşliğinde dans eden çocuklar müzik durunca eşlerini bulmaya çalışırlar. Sonrasında çocuklara ailece kahvaltı yapan insanların fotoğrafı gösterilir ve çocuklar bu aileyi oluşturacak şekilde gruplara ayrılırlar. Çocukların bal ve incir reçeli istekleri olur ve anne veya baba her grupta bu yıl bal da incir de yok yavrum şeklinde cevap verirler ve canlandırma bu şekilde başlayarak bunun nedenleri ile ilgili sofrada konuşulur. Değerlendirme olarak da tüm günle ilgili sohbet edildikten sonra ‘zeytin ağaçlarına karatavuk gerek’ denilerek karatavuk resimleri boyanır hazırlanır ve oturumun başında yapılan zeytin ağacına çocuklarca yerleştirilir.

Dördüncü oturumda, tilki ile ilgili şarkı çocuklarla beraber dinlenir. Tilki ve tavuklar olarak yuvanı bul oyunu oynanır. Kır ve orman yaşamında avcılardan, çiftlik etraflarından kovalanmalardan ve zorlu yaşam şartlarından bunalan bir tilkinin doğal yaşam alanını terk ederek daha fazla yiyecek ve tavuk bulma umuduyla şehre gittiği söylenir. Tilkilerin şehirlerde nerelerde yaşayabilecekleri, nasıl yiyecek bulabilecekleri ve insanlarla neler yaşayabilecekleri grupla sohbet edilir. Sonrasında çocuklar bireysel olarak şehre giden bu tilki olurlar ve sessiz, sözsüz bir canlandırma ile yaşadıklarını anlatırlar. Yaban tilkisi Fred adlı hikâyeye anlatılarak çocukların canlandırmaları arasındaki benzerlikler ve diğer

yaşantılarla ilgili konuşulur. Tilkilerin yokluğunda çoğalan fareler rahatça her eve her ambara girip birçok zarar verdikleri belirtilir. Çiftçiler çok zor durumda kalmışlar ve köy kahvesinde neler yapabileceklerini konuşurlar (toplantı tekniği). Sonunda çiftçilerin toplantısından fareleri zehirleme kararı çıkar. Bu fareleri yiyen yılanlar da zarar görür. Çocukların bazılarının ellerine kırmızı çarpı ile işaretlenmiş fare resimleri verilir; çocukların bazıları da yılan olarak seçilir. Yılanlar fareleri yakalamaya çalışır. Kalan tüm çocuklar faredir. Yılanların yakaladığı fare kırmızı ile işaretlenmişse fare ile kenara çıkarak otururlar. Bu sırada çiftçiler bir sabah kapı önlerine kadar gelen kurbağalarla karşılaşılır. Bu sefer ikinci kez bir araya gelinir ve konu doğadaki döngü bağlamında tartışılır. Değerlendirme olarak çocuklardan atölyede ve önceki atölyelerde bahsi geçen hayvan resimlerinden birini seçmeleri istenir. Aynı resimleri seçenler bir grup oluşturur. Çember olunur, eğitmen çemberi sarsmaya çalışır. Sonra çemberden ayrılıp bireysel olarak kalırlar. Eğitmen yine sarsmaya çalışır. Son olarak da tüm sınıf büyük bir çember olur ve eğitmen yine sarsmaya çalışır. Ne gibi farklar oluştuğu, çeşitlilik ve farklı türlerin bir aradalığı üzerine sohbet edilerek atölye sonlandırılır.

Beşinci oturumda, Onur Erol'un Neşe palamudu şarkısı dinlenir. Sonrasında çocuklar büyük bir çember olur ve yere otururlar. Bir nesne palamut olarak belirlenir. Şarkı boyunca elden ele dolaştırılır. 1 neşe palamudu.....zıplıyor dendiğinde kimin elinde kalırsa yanındaki iki kişi onu toprağa gömüyor gibi yapar ve o kişi elenir. Çocuklar iki gruba ayrılır. Sonbaharda kışa hazırlık yapan sincaplar oldukları söylenir. Sırayla gruplar palamutlarını sınıfta saklar ve önceden hazırlanan krokiye işaretlerler. Daha sonra krokiler diğer gruplara verilir ve palamutlar bulunmaya çalışılır. Meşe palamudu hikâyesi anlatılır ve hikâyede geçen palamudun kocaman bir ağaç olduğu, etrafında kendisi gibi birçok ağacın olduğu ve bir ağacın üzerinin zararlı böceklerle dolduğu ve yardıma ihtiyacı olduğu belirtilir. Çocuklar ormandaki ağaçlar olarak forma girerler. Palamut yardıma ihtiyacı olan ağaçtan bahseder, farklı çözüm yolları bulunur ve uygulanmaya çalışılır. Palamut “şimdi hatırladım, ben ağaçkakan diye bir kuş duymuştum. Belki o bize yardım eder” diyerek canlandırma tamamlanır. Çocuklara ağaçkakanların yaşadıkları yerler ve özellikleri ile ilgili bilgi verilerek. Önceden sınıfa bir ağaç kovuğu resminin üzerine yapıştırılıp yerleştirilen ağaçkakan aranır ve yardıma ikna edilmeye çalışılır. Değerlendirme olarak ağacı temizleyen kuşun bu ağaca yerleştiği ve uzun yıllar burada yaşadığı söylenir. Artık ailesi genişleyen ağaçkakanın daha geniş bir yuvaya geçeceği söylenir. Giderken ormanda ihtiyacı olanların yuvasına geçebileceği belirtilir. Hangi hayvanların ağaç kovuğunda yaşadığı hatırlanır. Önceden hazırlanan kovuk resmine bu hayvanlar çizilerek yapıştırılır ve beraberce sohbet edilir.

Altıncı oturum, mavi bir çöp poşeti yere bantlanarak buranın evlerinin, apartmanların yakınında bir göl olduğu söylenir. Göllerde hangi canlıların yaşandığı ile ilgili sohbet edilir. Burada yaşayan canlılar çocuklarca çizilir, boyanır, kesilir ve göle yapıştırılır. Gölde yaşananlarla ilgili bir şarkı yapıldığı söylenir. Şubadap çocuk grubunun kurbağa çocuk şarkısının birinci bölümü birlikte dinlenir. Çocuklar şarkı dinlerken kurbağa öykünmeleri yapılır. Kurbağaların sineklere bayıldığı söylenir. Bu gölde de kurbağaların bol bol göle gelen sineklerle beslendiği belirtilir. Çocuklar siyah kraponları yuvarlayarak,

göz ve kanat takarak sinek yapıp gölün etrafına koyarlar. Açılan sinek müziği ile çocuklar kurbağa rolünde sinekleri avlarlar. Şarkının devamı dinlenir. Gölün başına neler geldiği, nasıl kuruduğu ve neler olmuş olabileceği beraberce konuşulur. Çocuklar gölde yaşayan balıklar, kurbağalar, yengeçler gibi canlılar olarak gölün kurumasından sonra yaşadıklarını fotoğraf anı olarak canlandırırlar. İnsanlar da şarkıda da belirtildiği gibi sineklerle mücadele ediyorlardır. Sitenin bahçesinde bir araya gelen komşular sinek istilası ile ilgili sohbet ederler. Başka bir göle giden kurbağalar tüm site sakinlerince geri dönmeye ikna edilmeye çalışılır. Kurbağa insanların söylediklerinden etkilenmiştir ama geri dönüp dönmek konusunda kararsızdır (bilinç koridoru). Değerlendirme, göle ve gölde yaşayan canlılara ve kurbağalara yapılanlar karşısında insanlar bir araya gelerek doğa için seslerini duyurmaya karar verirler ve bir eylem hazırlığı yaparlar. Çocuklar gruplar halinde eylemde taşıyacakları pankartları hazırlarlar. Öğretmene istedikleri sloganı yazdırır ve afişi boyayıp süslerler. Tüm gruplar beraber afişleriyle eylem canlandırması yaparlar.

Yedinci oturumda da daha önce oynanan oyunlar ve ne amaçla oynandığı beraberce hatırlanır. Seçilen bir oyun tekrar oynanır. Canlandırmalar beraberce hatırlanır. Her atölye sonunda çıkan veya süreçte önemli olan ürünler sınıfın farklı yerlerine serilir. Çocuklar istedikleri ürün grubunun yanında kümelenirler. Başta o kümede olanlar olmak üzere tüm sınıf o ürünün ne ile ilgili olduğunu, o oturumda neler yapıldığını hatırlamaya çalışarak ifade ederler. Her grup o atölyeye ait bir an, olay seçerek fotoğraf anı ile aktarır. Ormanda olanlar hatırlandıktan sonra yaşanan olumsuzlukların tekrar yaşanmaması, doğanın dengesinin sürmesi adına değerlendirmelerin yapılacağı bir dünya kongresine dünyadan temsilciler olarak katılır ve değerlendirmeler yapılır ve son olarak benim dengeli ormanım konulu resimler çizilir.

Bulgular ve Yorum

Drama oturumlarındaki etkinliklerden elde edilen sözel ve ürüne dayalı çıktıların değerlendirilmesiyle elde edilen araştırma bulguları “Doğadaki Çeşitlilik ve Bir Aradalık, Canlıların Döngüdeki Yerleri, Doğal Yaşamda Destekleşme ve Türlerarası Döngü ve İnsanın Doğadaki Döngüye Olumsuz Etkileri” alt başlıkları altında ele alınmıştır.

Doğadaki Çeşitlilik ve Bir Aradalık

Doğadaki çeşitlilik ve bir aradalık başlığı altında çocukların doğadaki canlıların neler olabileceği ve bunların bir arada bulunmalarına ilişkin düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede ilk oturumda gerçekleştirilen ve son oturumda tekrarlanan etkinlik karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 1’ de gösterilmiştir.

Tablo 1. “Ben bir orman yaptım içinde her şey var, bir devar” Oyunda Verilen Yanıtların Karşılaştırılması.

	Birinci Oturum		Son Oturum	
Bitki Adı	Ç8, Ç12 (2 Çocuk)	Çiçek, yosun	Ç1, Ç2, Ç3, Ç4, Ç7, Ç9 (6 Çocuk)	Papatya, palamut, çimen, lale, meşe, zeytin, gül
Hayvan Adı	Ç1, Ç2, Ç3, Ç4, Ç5, Ç6, Ç7, Ç8, Ç9, Ç12, Ç10, Ç11, Ç14 (13 Çocuk)	Yılan, ayı, kaplan, yarasa, aslan, fil, kedi, kuş, sincap, kurt, fare, zürafa, salyangoz, ördek.	Ç2, Ç3, Ç4, Ç5, Ç6, Ç8, Ç10, Ç11, Ç12 (9 Çocuk)	Gergedan, kelebek, sincap, kurt, geyik, aslan, böcek, balık, ağaçkakan, sinek, kedi, köpek, tilki, yılan, tavşan, kirpi
Diğer	Ç13	Su	Ç3	Göl

Tablo 1’de belirtildiği gibi, ilk oturumda ağırlıklı olarak hayvan adlarının söylendiği; son oturumda ise bitki adlarının da arttığı, çeşitlendiği görülmüştür. Hayvan adlarında benzerliklerle birlikte son oturumda farklı adlarında eklendiği söylenebilir. Oyunda hayvan ve bitkiler dışında sınırlı yanıt gelmiştir. Son oturumda hem bitki adlarının artması ve tür ile beraber türe ait üyelerin belirtilmesi hem de hayvan adlarına yenilerinin eklenmesinde, ilk akla gelen bilindik adlar dışında daha farklı adların da söylenmesi oturumlar boyunca gerçekleştirilen oyunların ve etkinliklerin etkisinin olduğu söylenebilir.

Canlıların Döngüdeki Yerleri

Canlıların döngüdeki yerleri başlığı altında çocukların doğadaki döngüde canlıların birbirleriyle olan ilişkileri ve canlıların bu döngüdeki yerlerine ilişkin görüşleri ele alınmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Yapılan Canlandırmalarda Ortaya Çıkan Doğanın Dengesinin Bozulması İle İlgili Çocukların Görüşleri.

Ç1: “Tilkiler fare yakalıyordu, tavukları kuşları kovalıyordu, bunlar onun yemekleriydi.”
Ç2: “Her şeyi yiyorlardı.”
Ç3: “Tilkileri, kurtları avcılar öldürüyordu, zararlı olmuştu bu.”
Ç4: “Tilkiler de kaçtı.”
Ç5: “İnsanlar şehirde de istemediler, korktu hep tilkiler.”

Ç6: “Denge bozuldu.”
Ç7: “Fareler çoğaldı.”
Ç8: “İnsanlar zarar gördü.”
Ç9: “Çiftliklerini ele aldılar (çiftliklerde fareler çoğalır).”
Ç10: “Onlar da toplantı yaptılar.”

Tablo 3. Fareleri Zehirle Öldürme Kararı Hakkında Çocukların Görüşleri

Ç1: “Onları yiyince bütün hayvanlar öldü.”
Ç2: “Yılanlar yiyince öldüler hep.”
Ç3: “Denge bozuldu.”

Yapılan etkinlikte, tilkilerin çiftçilerin baskısından dolayı kırı terk edip şehre gitmelerinden sonra çiftçilerin yaşadıkları fare sorunuyla ilgili toplantı yapmaları canlandırılır. Toplantıda çoğalan fareleri zehirleme kararı çıkar.

Aynı etkinlikte çocuklarla yapılan canlandırmada, doğadan, kırdan yok olan tilkilerden sonra farelerin nasıl arttığı, farelerin artışıyla çiftçilerin nasıl zor durumda kaldığı, sonra çiftçilerin zehir ilaçla fareleri öldürdüğünde o ilaçlı fareleri yiyen yılanların da öldüğü, yılanlar ölünce nasıl her yeri farelerin sardığı ve böylece yine doğanın dengesinin bozulduğunu görülür.

Tablo 2 ve 3’te yer alan çocukların görüşlerinden Ç1: “*Tilkiler fare yakalıyordu*, Ç3: “*Tilkileri, kurtları avcılar öldürüyordu, zararlı olmuştu bu.*” Ç6: “*Denge bozuldu.*” ve Ç7: “*Fareler çoğaldı.*” ifadeleri incelendiğinde canlılar arasında bir ilişki olduğu, bir döngü olduğunu belirttikleri görülür. Aynı zamanda çocukların tilkilerin tavukları yemesinin onun doğası gereği olduğunu ve bunun da aslında döngünün bir parçası olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bu ifadeler dengeyi olumsuz etkileyenin insan olduğunun da fark edildiğini belirtmektedir.

Doğal Yaşamda Destekleşme ve Türlerarası Döngü

Doğal yaşamda destekleşme ve türlerarası döngü başlığı altında çocukların doğadaki canlıların birbirlerinin yaşamını nasıl destekledikleri ve türlerarası döngü üzerine görüşleri ele alınmıştır.

Tablo 4. Karatavuk Etkinliği Sonrası Yapılan Soru-Yanıt Değerlendirmesinde Çocukların Görüşleri

Öğretmen: “Biz bugün neler yaptık, neleri keşfettik, doğayla ilgili neler öğrendik?”
Ç1: “Bugün karakuş etkinliği yaptık.”

Öğretmen: “Nesini öğrendin karatavukların.”
Ç1: “Zeytin sevdiklerini.”
Öğretmen: “O zeytinler karatavukların midesinden çıkınca ne oluyormuş.”
Ç2: “Kolayca zeytin ağacı oluyormuş.”
Öğretmen: “Eşleşmeli bir oyun oynadık, müzik durunca eşler birbirini buluyordu. Hangi meyveler eş oluyordu.”
Çocuklar: “Zeytin ve incir.”
Öğretmen: “Neden zeytinle incir bu oyunda eş oldu.”
Ç3: “Çünkü onlar arkadaştı.”
Ç4: “Onlar eş olmaları gerekti.”
Ç5: “Zeytinlerle incirler beraber büyüyordu.”
Öğretmen: “Çocukların bal istediği canlandırmada neden bal ve incir olmamıştı?”
Ç6: “Karakuşlar artık zeytin ağacı yapamıyordu.”
Öğretmen: “İokmanın dediğı gibi doğada karatavuklar azalınca yeni zeytin ağaçları yetişememişti. Yeni incir ve zeytin ağacı olmayınca arılar bal yapamamıştı. Ağaçtaki neler arıların bal yapmasını sağlıyordu?”
Çocuklar: “Çiçekler.”
Öğretmen: “O zaman ağaç yoksa çiçek de yok ve çiçek yoksa bal da yok, öyle mi?”
Çocuklar: “Evet.”
Öğretmen: “Sadece papatyalar, güller yetmeyebiliyor.”
Ç7: “Karatavuklar zeytinleri yemeye çalışıyorlar, onlar ölürse zeytin de olmaz. Onlar çekirdekleri yumuşatıyorlar.”

Tablo 4’te karatavuk ve kahvaltı etkinliklerinden sonra yapılan ara değerlendirmede doğal yaşamdaki destekleşme ve türlerarası döngü ile ilgili görüşleri yer almaktadır. Araştırmacının çocuklarla soru-yanıt şeklinde yaptığı ara değerlendirmede çocukların görüşlerinden örnekler; Ç1: “Bugün karakuş etkinliğı yaptık.”, Ç1: “Zeytin sevdiklerini.” (Karatavukların), Ç2: “Kolayca zeytin ağacı oluyormuş.” (Zeytin çekirdeklerinin karatavukların midesinde yumuşadığı ve sonrasında doğada daha kolay çimlenmesi ile ilgili) şeklindedir. Karatavukların öldürölmesi ve azalmasıyla zeytin ağaçlarının azalması ve dolayısıyla birbirlerini destekleyen incir ağaçlarının da azalmasına ilişkin çocukların görüşlerine örnekler ise şu şekildedir: hangi meyveler eş oluyordu sorusu üzerine, çocuklar “Zeytin ve incir.”, Ç3: “Çünkü onlar arkadaştı.”, Ç4: “Onlar eş olmaları gerekti.” ve Ç5: “Zeytinlerle incirler beraber büyüyordu.” şeklindedir. Çocukların görüşlerinden hareketle, canlıların; bitki ve hayvanların doğada birbirlerine destek oldukları, hayvan ve bitkiler arasında da bir döngünü olduğunu fark ettikleri

söylenbilir. Farklı türlerin birbirlerinin varlığını sürdürmesi için katkı sundukları üzerine görüşler oluşturdukları görülmektedir. Yine buradan hareketle doğadaki çeşitliliğin türlerin devamına etkisinin fark edildiği belirtilebilir.

İnsanın Doğadaki Döngüye Olumsuz Etkileri

İnsanın doğadaki döngüye olumsuz etkileri başlığı altında da insanın neden olduğu olumsuz etkiler üzerine çocukların görüşleri yer almaktadır.

Tablo 5. Yaşadığı Göl Kurutulduğu İçin Yiyecek Bulamayan Kurbağa Canlandırmasında Çocukların Görüşleri

Ç1: “Hiçbir şey kalmadı etrafta.”
Ç2: “Bunu biz mi yaptık yahu.”
Ç1: “Yaptık yaptık.”
Ç3: “Bütün çiçekleri bitirdik.”
Ç4: “Ağaçları, otları da yedik.”

Tablo 2, 3 ve 5’te belirtilen görüşlerde, tilkilerin kaçırılması ya da öldürülmesi, çoğalan farelerin zehirlenmesi, zehirli fareleri başka hayvanların yemesi sonucunda onların da ölmesi; suyun kötü kullanılması, göllerin kuruması nedeniyle oradaki canlıların ölmesi ve dolayısıyla doğadaki dengenin bozulduğunu belirttikleri görülmektedir. Çocukların doğal döngüye insanın olumsuz etkisi olduğunu görüşünde oldukları söylenebilir.

Bulgulara genel olarak bakıldığında, çocukların doğadaki çeşitlilikle ilgili etkinliklerden sonra daha çok örnek verdikleri; canlılar arasındaki döngü üzerine; doğal yaşamdaki döngüde türlerin birbirlerine nasıl destek oldukları ve doğal döngüde insanın olumsuz etkileri üzerine görüş geliştirdikleri görülmektedir. Yine türlerden birisi sistemden aniden çıkarıldığında oluşan sonuçları ve bu sonuçların insanın da dahil olduğu düzeni etkilediği ile ilgili deneyimlerini aktardıklarını görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönem çocuklarında drama temelli bir yöntemle çevre eğitimi ana başlığı altında doğanın içerisindeki ilişkilerle ilgili ve doğanın kendi içindeki düzeni, döngüsü hakkında farkındalık oluşturmak amacıyla yapılan bu çalışmada yaratıcı drama yönteminden yararlanılmış olup, bu çerçevede yedi oturum gerçekleştirilmiştir.

Beş yaş grubundan on altı çocuğun katıldığı uygulama sürecinde oturumlar başlıkları şunlardır: “Bir Orman Varmış”, “Kurtlar Ormandan Çekilirse”, “Bir Karataş Çok Zeytin”, “Tilki Bir Gün Şehirdeyken”, “Ormana Ağaçkakan Geldi ve Meşe Palamutları Şenlendi”, “Göl Kurudu” ve “Neler Oldu Etrafımızda”. Uygulamalardan elde edilen verilerden yola çıkarak, “Doğadaki Çeşitlilik ve Bir Aradalık, Canlıların Döngüdeki Yerleri, Doğal Yaşamda Destekleşme ve Türlerarası Döngü ve İnsanın Doğadaki Döngüye Olumsuz Etkileri” alt başlıklarında bir araya getirilen bulgulardan hareketle çocukların; hayvanların ve bitkilerin doğada bir çeşitlilik içinde bir arada yaşadıklarını ve doğadaki dengeyi ve yaşam döngüsünü gördükleri, bitkilerin ve hayvanların dolayısıyla tüm canlıların birbirlerinin yaşamını etkiledikleri, hatta bu etkinin insan yaşamına kadar uzandığını fark ettikleri, bitkiler ile hayvanların birbirlerinin yaşamını destekleyici bir ilişki içinde oldukları, insanların bitkiler, hayvanlar gibi canlılar üzerindeki olumsuz etkilerini fark ettikleri sonucuna varılmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Doğanın kendi içindeki döngüsü konusunda drama yönteminin farklı yaş gruplarında uygulanmasının etkisi incelenebilir

Araştırma özellikle farklı yaş gruplarında nicel yöntemlerle desteklenebilir.

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2010). *Eğitimde yaratıcı drama*, Naturel Yayınları.

Adıgüzel, Ö. (2017). *Eğitimde yaratıcı drama*, Yapı Kredi Yayınları.

Aydın, Ö., & Aykaç, N. (2016). Yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11(1), 1-16.

Ardoyn, N. M., & Bowers, A. W. (2020). Early childhood environmental education: A systematic review of the research literature. *Educational Research Review*, 31, 100353.

Aysu, B. (2019). Drama temelli çevre eğitiminin çocukların çevre farkındalık düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Yayımlanmamış doktora tezi*. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Baker, M. M., Grundy, M., Junmookda, K. D., Macer, D. R., Manzanero, L. I. O., Reyes, D. P. T., ... & Waller, A. R. (2019). Environmental ethics education. *Eubios Ethics Institute: Christchurch, New Zealand*.

Demir, E., & Yalçın, H. (2014). Türkiye’de çevre eğitimi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, (2), 7-18.

Dönmez, S., & Çelik, M. A. (2017). Tek taraflı birliktelik (kommensalizm), karşılıklı fayda birlikteliği (Mutualizm) ve asalaklık (Parazitizm) üçgeninde insan-doğa ilişkileri. *İnsan ve İnsan*, 4(14), 301-313.

- Duru, B., & Bakanay, Ç. D. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin çevreye yönelik etik tutumlarının incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 47-63.
- Ergün, T. ve Çobanoğlu, N. (2012). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre etiği. *Ankara üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 3 (1), 97-123.
- Erten, S. (2004). Çevre eğitimi ve çevre bilinci nedir? Çevre eğitimi nasıl olmalıdır? *Çevre ve İnsan Dergisi*. 65/66.
- Gül, F. (2013). İnsan-doğa ilişkisi bağlamında çevre sorunları ve felsefe. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 17-21.
- Hage, R., & Rauckienė-Michaelsson, A. (2004). Ecocentric worldview paradigm: The reconstruction of consciousness. *Journal of Baltic science education.*, (2), 60-68.
- Kara, H. G. E., Yılmaz, Z. N., & Şengül, Ö. A. (2018). Çevresel farkındalık geliştirmede yaratıcı drama yöntemi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 348-358.
- Lithoxoidou, L. S., Georgopoulos, A. D., Dimitriou, A. T., & Xenitidou, S. C. (2017). " Trees Have a Soul Too!" Developing Empathy and Environmental Values in Early Childhood. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 5(1), 68-88.
- Öcal, E., & Çavdar, O. (2022). Drama yönteminin okul öncesi öğretmen adaylarının çevre eğitimi dersi akademik başarılarına ve çevreye yönelik tutumlarına etkisi. *Journal of History School*, 15 (LX), 2959-2983
- Özsoy, N. K., & Çini, P. (2020). Antroposentrik küresel çevre politikalarının ekosentrik çevre etiği görüşü çerçevesinde değerlendirilmesi. *Alternative Politics/Alternatif Politika*, 12(1).
- Tanrıverdi, Ö. (2012). Yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Wilson, R. A. (1996). Starting early: Environmental education during the early childhood years. *ERIC Dig.*
- Yavuz, M. (2023). Biyoçeşitlilik: ne, niçin, nasıl?. *Akademik Düşünce Dergisi*, (7), 3-20.
- Yazgan, Ç. Ü. (2010). Tarihi süreç içerisinde toplum-çevre ilişkileri ve çevre sorunlarının ortaya çıkışı. *Humanities Sciences*, 5(2), 227-244.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, beşinci baskı. Ankara: Seçkin yayınları

Peter Slade'in Doğal Dans Anlayışı Üzerine Bir İnceleme

Istek Aksak Kömür

Yabancı Diller, Eğitimde Drama, Uzaktan Eğitim Meb Beylikdüzü Halil Meryem Coşkun Bilim ve Sanat

Merkezi

istekaksakkomur@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, yaratıcı drama alanında öncülerden biri olan Peter Slade'in doğal dans anlayışını incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniğiyle gerçekleştirilmiş olup, veriler Peter Slade'in kendi kaleme aldığı birincil kaynaklardan elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Slade, çalışmalarında doğal dansın farklı boyutlarını ve birey üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Slade dansın öğretici ve terapötik yönlerine de odaklanmaktadır. Elde edilen bulguların, yaratıcı drama alanında doğal dans üzerine yapılacak teorik ve pratik çalışmalar için katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Problem Durumu

Peter Slade (1912-2004), yaratıcı drama alanının öncülerinden biri olarak, çocuklarla drama uygulamalarının kuramsal temellerini atmış ve İngiltere'deki eğitim sistemine drama disiplini entegre eden ilk isimlerden biridir. Slade, yaratıcı drama ile hareketin birleşmesi gerektiği fikrini savunmuş ve bu alandaki çalışmalarıyla tanınmıştır. Eğitimin farklı alanlarında drama ve hareketi bir araç olarak kullanarak, çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla bir yaklaşım geliştirmiştir. Özellikle dansın, bireylerin kendilerini ifade etme biçimlerinden biri olarak önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır (Aksak Kömür, 2014).

Yaratıcı drama alanında yapılan literatür taramaları, Peter Slade'in "Doğal Dans" anlayışına yönelik sınırlı sayıda araştırmanın bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu eksiklik, "Doğal Dansın" yaratıcı drama eğitimindeki potansiyel rolünün tam olarak kavranamamasına ve alandaki bilgi boşluğunun devam etmesine yol açmaktadır. Slade'in, duygusal, psikolojik ve sosyal gelişim süreçlerini destekleyen ve bireylerin özgün ifade biçimlerini keşfetmelerine imkan tanıyan "Doğal Dans" yaklaşımının, eğitim uygulamalarında henüz yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın, yaratıcı drama alanında gelecekteki araştırmalara hem kuramsal hem de uygulamalı düzeyde katkı sunacağı öngörülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı, yaratıcı dramada öncülerden biri olan Peter Slade'in doğal dans anlayışını incelemektir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Bu yöntem, gözlem veya mülakat yapma imkânı bulunmayan durumlarda yazılı kaynaklardan veri toplama olanağı sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmada Slade'in yayınlarının bulunduğu arşivler incelenmiş, Slade'in 1977 yılında kaleme aldığı "Doğal Dans" -Natural Dance (1977)- ve "Dans" -Dance(1979)-

adlı yayınları bu araştırma kapsamında ele alınmıştır. Birincil kaynakların orijinal dili İngilizce olduğu için araştırmacı tarafından okunarak hedef dile çevrilmiştir. Elde edilen veriler, betimsel ve içerik analiz yöntemleriyle incelenmiştir. Elde edilen verilere dayanarak Slade'in doğal dans anlayışı ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Peter Slade'in doğal dans anlayışı, geleneksel dans eğitiminden farklı olarak, bireylerin kendi içsel hareketlerini ve duygularını kullanmalarını teşvik etmektedir. Slade, dansın yalnızca fiziksel bir etkinlik değil, aynı zamanda duygusal bir ifade biçimi ve kişisel gelişim aracı olduğunun altını çizer. Slade, dansın bireylerin kendilerini özgürce ifade etmelerine olanak tanınması gerektiğini ifade etmektedir (Slade, 1977). Kendi geliştirdiği atletik-drama-hareket sistemi, dansın hem fiziksel hem de zihinsel sağlık üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Bu sistemle, bireylerin doğaçlama yeteneklerini geliştirmeleri ve duygusal ifadelerini daha özgür bir şekilde dışa vurmaları sağlanır. Bu anlayışa göre, dans, kurallara dayalı bir sanat formu olmanın ötesinde, kişisel bir keşif ve ifade süreci olarak ele alınır. Slade'in doğal dans anlayışı, aynı zamanda sosyal ilişkilerdeki rolüne de dikkat çeker. Dansın, bireyler arasındaki iletişimi güçlendiren ve toplumsal bağları kuvvetlendiren bir araç olarak işlev gördüğünü belirtir. Özellikle, dans korkusunun aşılması ve bireylerin özgüven kazanmaları açısından önemli bir yer tutar. Bu bağlamda, dans, yalnızca kişisel değil, sosyal bir gelişim aracı olarak da görülmektedir.

Eğitimde yaratıcı drama ve hareketin entegrasyonunu savunan Slade, gençlerin hayal güçlerini geliştirmek için bu iki alanın bir arada kullanılmasının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, dansın eğitimde yer almasının, bireylere duygusal ve yaratıcı beceriler kazandırmada önemli bir rol oynayacağını belirtmektedir.

Sonuç olarak, Slade'in doğal dans anlayışı, dansı fiziksel bir aktivitenin ötesine taşıyarak, duygusal, kişisel ve toplumsal gelişim için bir araç olarak sunmaktadır. Slade, dansın, bireylerin özgünlüklerini keşfetmelerine ve ifade etmelerine olanak tanırken, aynı zamanda eğitim sisteminde daha bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Peter Slade, Doğal Dans, Dans Draması, Yaratıcı Drama.

Kaynakça

Aksak Kömür, İ. (2014). Yaratıcı Drama Alanında Peter Slade'in Drama Anlayışının İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi: Eskişehir

Slade, P. (tarihsiz). St. Patrick. London: Educational Drama Associaton.

Slade, P. (1968). Experience of spontaneity. London and Harlow: Longmans.

Slade, P. (1969). Child drama . London: Hodder and Stroughton.

Slade, P.(1969). A chance for everyone. Cassell &Company Ltd.

Slade, P. (1976). An introduction to child drama. London: Hodder and Stroughton.

Slade, P. (1977). Natural dance. London: Hoder and Stoughton.

Slade, P.(1979). Dance. London: Educational Drama Associaton.

Slade, P. (1995). Child play: Its importance for human development. London: Jessica Kingsley.

Yıldırım, A. ve Şimsek, H.(2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.

Türkiye’de 2019-2024 yılları arasında Eğitimde Yaratıcı Drama alanında Yapılan Makalelerin İncelenmesi

Ayşecan Sariaslan ^{1,*}, Gülnihal Taşar ² & Meltem Gökdağ Baltaoğlu ²

¹ Sınıf Eğitimi Anadolu Üniversitesi

² Eğitim Programları ve Öğretim Dokuz Eylül Üniversitesi

aysecannsariaslan@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı yaratıcı dramanın eğitimdeki yerini incelemek isteyen araştırmacılar için son yıllarda Türkiye’de eğitimde yaratıcı drama alanında yapılan araştırma makalelerinin eğilimlerini ortaya koyan, yol gösterici bir literatür taraması yapmaktır. Bulgulardan yola çıkarak ilerleyen zamanlarda bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutması beklenmektedir. Araştırmada veriler, nitel araştırma kapsamında Doküman Analizi yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini, DergiPark veri tabanında gelişmiş arama sekmesinde anahtar kelimesi "Yaratıcı Drama" konu başlığı ile sınırlandırılan 2019-2024 yılları arasında yayınlanmış, 84 araştırma makalesi oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerinin analizinde ise, içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. İncelenen makaleler araştırmanın örneklemini, modeli, veri toplama araçları, araştırma yöntemleri, odaklanılan konular, yazar ünvanları, yapıldığı bilim dalı ve yapıldığı yıl çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre elde edilen bulgular; araştırma makalelerinin daha çok 2019 ve 2020 yıllarında yapıldığını göstermektedir. Araştırmalarda büyük ölçüde nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, araştırma modeli olarak en fazla ön test son test kontrol gruplu deneysel desenin kullanıldığı, veri toplama aracı olarak sıklıkla form ve ölçeklere başvurulduğu, örneklem grubu olarak daha çok öğretmen adayları ile çalışıldığı tespit edilmiştir.

Problem Durumu

Yaratıcı drama, gözlem yapma, doğaçlama, rol oynama gibi tiyatro tekniklerinden yararlanılarak çeşitli yaşam durumlarını canlandırma, yeniden yaratıp irdeleyebilme çalışmalarıdır. Yaratıcı dramanın eğitimin neredeyse her alanında kullanılabilirliği kanıtlanmıştır. (San, 1994). Her öğrenme biçiminde bulunan çeşitli beceriler yaratıcı drama yoluyla elde edilebilmektedir (Adıgüzel, 2010). Yaratıcı dramanın en önemli özelliği, oyunu eğitim süreçlerine dahil ederek eğitimde yaparak, yaşayarak öğrenmeyi mümkün kılmasıdır. “Yaratıcı drama bir eğitim yöntemi olarak kullanıldığında, rol oyunu içine giren çocuk; yaparak, yaşayarak, anlatarak konuyu daha detaylı olarak öğrenebilir ve kendini etkili biçimde ifade edebilir.” (Akoğuz, 2011). Aytaş’ın (2013) de ifadesine göre “drama, hayatın her aşamasında olduğu gibi, eğitim için de önemli bir araçtır. Yaparak yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştirmenin yanında, dersleri zenginleştirme ve çeşitlendirme çalışmalarına da katkı sağlar.” Bilindiği üzere öğretmen merkezli anlatma yöntemi ülkemizde yaygındır. Bu da eğitimde etkin ve verimli bir eğitim ortamının arayışlarını beraberinde getirir. Arayışlar sonucunda geliştirilen yöntem ve teknikler her zaman istenen sonuçları vermeyebilir. Bu durum karşısında eğitimciler yeni arayışlar içine

girmektedirler. Bu yüzden öğretmenlerin ve eğitimcilerin kalıcı öğrenme ve farklı teknik olarak dramaya yöneldiği söylenebilir. Çünkü derslerde geleneksel öğretim yöntemlerinin tek başına yetersiz kaldığı görülmektedir. Bunun önüne geçmek için yaratıcı drama, bir öğretim yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır. (Aytaş, 2013)

Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı programları dahilinde yaratıcı dramanın kullanılmaya başlanmasıyla birlikte; öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının okul öncesi, ilkokul ve yabancı dil bölümlerinde de zorunlu ders olarak yerini almıştır. (Akoğuz, 2011). San (2002), dramanın eğitimde kullanılmasıyla öğrenme sürecinin mevcut bilgilerin gözden geçirilip irdelendiğini, farklı bakış açılarından yeniden ele alındığını ve böylece bilgilerin yeniden yapılandırılmasına olanak tanındığını belirtmektedir. Bu esneklik sebebiyle, yaratıcı dramanın eğitimde mutlaka kullanılması vurgulanmaktadır. (Güven, 2019)

Yaratıcı dramanın yalnızca öğretmede etkili olduğu söylenemez. Yaratıcı dramanın bireydeki kişilik gelişiminin, karakter gelişiminin ve değerler ediniminde etkili olduğu varsayılabilir. Çünkü yaratıcı dramayı kapsayan süreç bireyin kendi keşiflerinden daha fazlasını kapsar (Açıkgöz, Ün, 2002). Bu da dramayı farklı alanlarda eğitime dahil edebileceğimizi gösterebilir. Çünkü drama etkinlikleri sosyal yapılandırmacı yaklaşımın eğitime bakış açısından beslenmektedir. Görüngüsel olarak bakıldığında drama yalnızca taklitlerden oluşmamaktadır. Çünkü aslında bütün taklitler dünyanın öznel bir biçimde yeniden sunumu ya da dönüştürülmesidir. Dramada öğrenciler anlayışlarını deneyimlerinin kişisel olarak yapılandırılmış ifadeleri yoluyla oluştururlar (Saebo, 2009 akt: Çelen, 2008). Grup üyelerinin birlikte gerçekleştirecekleri etkinlikler, aralarında geçen diyaloglar ortak bir anlayış oluşmasına yardımcı olur. (Çetingöz, 2012)

Tüm bu durumlara bakıldığında yaratıcı dramanın eğitimde mutlaka var olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu yüzden bu çalışmada ülkemizde yapılmış “eğitimde drama” çalışmalarının eğitimde kullanılmasıyla istenilen olumlu sonuçlara istenilen derecede ulaşıp ulaşılmadığını analiz etmek amacıyla bu araştırma yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmada veriler, nitel araştırma kapsamında Doküman Analizi yöntemiyle toplanmıştır. Belirlenen bir amaç doğrultusunda kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme aşamalarını ele alan yönteme doküman analizi olarak isimlendirilmektedir. (Karasar, 2005). Araştırmanın verilerinin analizinde ise, içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Bernans Berelson içerik analizini “iletişimin açıklanan içeriğinin yansız, sistematik sayısal tanımlarını yapan bir araştırma tekniği” olarak tanımlamaktadır. (Metin, 2022). Araştırmanın evrenini DergiPark veri tabanında bulunan, “yaratıcı drama” anahtar kelimeleri diziniyle taranmış 385 makale oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise DergiPark veri tabanında gelişmiş arama yardımıyla 2019-2024 yılları arasında yapılmış, anahtar kelimesi "Yaratıcı Drama" diziniyle taranmış 138 araştırma makalesi oluşturmaktadır. Bu sınırlandırmalar sonucu ulaşılan araştırma makalelerinden 54 tanesi kapsam dışı olduğu için inceleme dışı tutulmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmada Türkiye’de 2019-2024 yılları arasında Eğitimde Yaratıcı Drama alanında Yapılan araştırma makaleleri; araştırmanın örnekleme, modeli, veri toplama araçları, araştırma yöntemleri, odaklandığı konular, yazar ünvanları, yapıldığı bilim dalı ve yapıldığı yıl çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmada, belirtilen yıllar arasında en fazla 2019 ve 2020 yıllarında araştırma makalesinin yayımlandığı tespit edilmiştir. Bu durumun, yaratıcı drama yöntemi ile ilgili yapılan çalışmaların birbirini desteklemesinden kaynaklı olduğu düşünülebilir. Araştırma konularında yaratıcı drama yönteminin zaman içerisinde daha fazla yer aldığı söylenebilir.

Araştırmada, Türkiye’de 2019-2024 yılları arasında Eğitimde Yaratıcı Drama alanında Yapılan araştırma makalelerinde yer alan örneklem grupları incelenmiş ve sonuç olarak en çok tercih edilen örneklem grubunun eğitim fakültesi öğrencileri olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının tercih edilme sebebi olarak; yaratıcı dramanın eğitimde etkili bir şekilde kullanılabilmesi için adayların, öncelikle öğretmen yetiştirme programlarında bu yöntemle tanışmış olmaları gerektiği düşünülebilir.

Araştırmada, Eğitimde Yaratıcı Drama alanında Yapılan araştırma makalelerinde en sık kullanılan araştırma modelinin ön test son test kontrol gruplu deneysel desen olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcı drama yöntemi, katılımcılara çeşitli bilgi, beceri, değer vb. unsurları kazandırmak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu anlamda yaratıcı drama yönteminin etkililiğinin test edilmesi ve denenmesi gerekmektedir (Özdemir, 2023). Bu durum da eğitimde yaratıcı drama çalışmalarında ön test son test deneysel desen kullanımının yüksek olmasının nedeni olarak gösterilebilir. Araştırma bulguları içerisinde yer alan bir başka bulgu ise söz konusu makalelerde en sık kullanılan ölçme araçlarının formlar ve ölçekler olmasıdır. Bu bağlamda Şahin’in (Şahin ve diğ, 2013) çalışmasında yer alan bulgularla benzerlik göstermektedir.

Öneriler

Bu araştırma sadece dergipark ta yayınlanan makaleler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Dergipark dışında yer alan Ulusal veya uluslararası farklı dizinlerde taranan makaleler için de benzer bir çalışma yapılabilir.

Bu araştırmada sadece eğitim alanında yapılan makaleler incelenmiştir. Farklı alanlarda yapılmış yaratıcı drama çalışmaları da çeşitli değişkenlere göre incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Doküman analizi, Araştırma Eğilimi

Kaynakça

Açıkgöz, Ün, K. (2002). Aktif öğrenme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1), 17-30.

Adıgüzel, H. Ö. (2010). Metafor (benzetme) yöntemi ile Türkiye ve Almanya örneklemindeki katılımcıların yaratıcı drama'ya ilişkin algılarının belirlenmesi ve karşılaştırılması. Eğitim ve Bilim, 34(153).

Akoğuz, A., & Akoğuz, M. (2011). Yaratıcı drama etkinlikleri. İstanbul: Final.

Aytaş, G. (2013). EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ALTERNATİF BİR YÖNTEM: YARATICI DRAMA. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (12), 35-54.

Çelen, İ. (2008). Eğitimde dramada uzman rolü yaklaşımı ve İngilizce öğretimi: ilköğretim dördüncü sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Çetingöz, D. (2012). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik özyeterlikleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 42(42).

Güven, B. (2019). Çocuklarla yapılan felsefe eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım.

Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). İçerik Analizi Tekniği: İletişim Bilimlerinde ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(Özel Sayı 2), 273-294. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227356>

San, İ. (1994). ANKARA'DA BEŞİNCİ ULUSLARARASI YARATICI DRAMA SEMİNERİ. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 27(1), 69-81.

Şahin, D., Calp, S., Bulut, P. and Kuşdemir, Y. (2013). Examination of postgraduate theses made in the field of primary school teacher education according to various criteria. Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks, 5(3), 187-205

Özdemir, C. (2023). Türkiye'de sınıf eğitimi alanında yaratıcı drama yöntemi ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yaratıcı Drama Dergisi, 18(1), 1-20.

Eğitimde Yaratıcı Drama Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Programa Dair Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Örneği, "Devridaim" Anısına

Büşra Kocabaş ^{1,*} & Elif Çimşir ²

¹ Eğitimde Yaratıcı Drama Anadolu Üniversitesi

² Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anadolu Üniversitesi
psk.dan.busrakocabas@gmail.com

Özet

Günümüzde dünyanın gelişmiş ülkelerinde sıklıkla kullanılan bir yöntem/yaklaşım olan yaratıcı drama, Türkiye’de 1980’li yıllarda gündeme gelmeye başlamış, 1990’lu yıllarda Çağdaş Drama Derneği’nin açılması, 2000’li yıllarda ise Ankara ve Anadolu Üniversitelerinde yüksek lisans programı olarak yer almasıyla birlikte akademik açıdan da varlığını ortaya koymuş bir alandır. İngiltere’de “Eğitimde Drama”, Amerika’da “Yaratıcı Drama” olarak kullanılan ve bir eğitmen eşliğinde, katılımcıların yaşantılarından yola çıkarak rol oynama, doğaçlama vb. teknikler ile canlandırma süreci olarak tanımlanan yaratıcı drama; ülkemizde daha anlaşılır bir ifade şekli bulunması adına “Eğitimde Yaratıcı Drama” olarak ifade edilmektedir. Yaratıcı drama pek çok alanda kullanılabilecek bir potansiyele sahip olsa da, Türkiye’de bu alan eğitimde bir yöntem olarak ön plana çıkmakta ve eğitimciler tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır.

Anadolu Üniversitesinde ilk olarak 2006 yılında, Ali Öztürk öncülüğünde, Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde Eğitimde Yaratıcı Drama Anabilim Dalı kurulmuş ve tezsiz yüksek lisans programı yürütülmeye başlanmıştır. Yaratıcı dramanın lisans programının bulunmaması nedeniyle ilerleyen yıllarda yüksek lisans programına “bilimsel hazırlık yılı” eklenmiş ve tezli yüksek lisans programı faaliyete geçmiştir. Devamlılığını sürdürmeye çalışan bu program, bazı yıllarda açılmamış, bazı yıllarda ise bilimsel hazırlık yılı olmadan açılmıştır. Güncel durumda öğrenci almaya devam eden programın, bilinirliği düşük olmakla birlikte program yalnızca yaratıcı drama alanına özel ilgi duyan ya da araştıran kişiler tarafından bilinmektedir. Anadolu üniversitesinde bu alanda kadrolu bir öğretim üyesi/görevlisi bulunmadığı gibi mezun olan yüksek lisans öğrencilerinin akademik açıdan devam edeceği “yaratıcı drama” başlıklı bir doktora programı da bulunmamaktadır.

Yaratıcı Drama alanının söz konusu gelişimi ve akademik bağlamı düşünüldüğünde, bu çalışmanın amacı, Anadolu Üniversitesinde Eğitimde Yaratıcı Drama Yüksek Lisans programına devam eden öğrencilerin, bu programa gelme süreçlerini, beklentilerini ve önerilerini ortaya koymaktır. Aynı zamanda programın güçlü ve geliştirilebilir yönlerini ortaya çıkarıp, programın gelişimine katkı sağlamaktır.

Araştırmanın örneklemini, son üç eğitim öğretim yılında (2022-2023-2024), Anadolu Üniversitesinde, Eğitimde Yaratıcı Drama Yüksek Lisans Programı’na kabul almış ve süreci devam eden 15 katılımcı

oluşturmaktadır. Bu bağlamda katılımcılar, ölçüt örnekleme ile seçilmiştir. Katılımcıların hepsi lisans programını eğitim fakültelerinde tamamlamıştır. Branş bazında 5 İngilizce öğretmeni, 3 rehber öğretmen/psikolojik danışman, 2 matematik öğretmeni, 1 sınıf öğretmeni, 1 müzik öğretmeni, 1 özel eğitim öğretmeni, 1 okul öncesi öğretmeni, 1 Almanca öğretmeni yer almaktadır. Katılımcılar ile yarı yapılandırılmış sorular ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öncelikle demografik bilgiler öğrenilmiştir. Devamında, yaratıcı dramayı nereden duydukları, neden yüksek lisans programına başladıkları, şu anda sürecin nasıl ilerlediği, yaratıcı dramayı kullanma durumları, mezun olduktan sonra beklentileri ve bu programa dair önerileri sorulmuştur.

Araştırma bulguları, nitel veri analizlerinden betimsel analiz ile ortaya konulmuştur. Sorulan sorular kapsamında oluşan temalar; “Yaratıcı drama ile tanışma”, “Başvuru süreci”, “Eğitim süreci”, Uygulama ve kullanım”, “Gelecek beklentileri” ve “Öneriler” şeklindedir. Bu temaların benzer alt içerikleri ve ayrıntılı yorumların analizi devam etmektedir.

Problem Durumu

Eğitim öğretim sürecinde yaparak yaşayarak öğrenmenin kalıcılığı artırdığı ve çocuğa hayata transfer edebilme becerisi kazandırdığı bilinmektedir. Bunun için klasik anlatımın yanında, öğretim yöntem ve teknikleri içerisinde yer alan farklı anlatımlar kullanılmaktadır. Yaratıcı drama bu yöntemlerden biridir. Her derse ve konuya uyarlanabilir esnek bir yapıya sahiptir. Eğitim fakültelerinden mezun olan her branştan öğretmenin kullanabileceği, eğitime entegre olmuş bu yöntem aynı zamanda yüksek lisans programı olarak yer almaktadır. Öğretmenler bu yöntemi kullandığında derslerin daha verimli ve eğlenceli hale geldiğini belirtmektedir. Güncel olarak Ankara ve Anadolu Üniversitesinde öğrenci alan bu programın bilinirliği düşüktür. Yalnızca yaratıcı dramayı özellikle duyan ya da araştıran kişiler tarafından bilinmektedir. Anadolu üniversitesinde bu alanda kadrolu bir öğretim üyesi/görevlisi bulunmamaktadır. Yaratıcı Drama Anabilim Dalı altında Eğitimde Yaratıcı Drama Yüksek Lisans Programı olarak öğrenci almaya devam eden bu bölümde öğrenim görmeye devam eden öğrencilerin bu kapsamda yaşadıkları tecrübelerin, sürecin kazanımlarının ve zorluklarının ortaya konulması önemlidir.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Örneklem, amaçlı örnekleme yöntemlerinden, ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt, “Anadolu Üniversitesi, Eğitimde Yaratıcı Drama Yüksek Lisans Programına devam etmekte olan öğrenciler” olmuştur. Bu öğrenciler ile veri toplama yöntemi olarak gönüllülük esasına dayalı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme soruları yarı yapılandırılmış 6 soruyu ve 4 demografik soruyu içermektedir. Bu kapsamda, son 3 eğitim öğretim yılı (2022-2023-2024) içerisinde programa girmiş ve devam ediyor olan 16 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 15’i ile görüşme gerçekleştirilmiş, 1’i ile görüşme gerçekleştirilmemiştir. Şehir dışında olan öğrenciler ile dijital görüşme sağlanmıştır. 7 görüşme Eskişehir’de yüz yüze, 8 görüşme ise çevrimiçi olmuştur. Katılımcıların 11’i kadın, 4’ü erkektir. Yaş aralığında, 20-25 arası 1 katılımcı, 25-30 arası 5 katılımcı, 30-35 arası 3 katılımcı, 35-40 arası 5 katılımcı, 40-45 arası 1 katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların hepsi lisans programını eğitim fakültelerinde tamamlamıştır. Branş bazında 5 İngilizce öğretmeni, 3 rehber öğretmen/psikolojik danışman, 2 matematik öğretmeni, 1 sınıf öğretmeni, 1 müzik öğretmeni, 1

özel eğitim öğretmeni, 1 okul öncesi öğretmeni, 1 Almanca öğretmeni yer almaktadır. 13 katılımcı çalışıyor, 11'i öğretmenlik mesleğini yapıyor, 1'i markette kasiyer, 1'i müşteri hizmetleri; 2 katılımcı ise çalışmamaktadır. 6 öğretmen Meb'de, 2 öğretmen Bilim Sanat Merkezinde, 3 öğretmen özel eğitim kurumlarında çalışmaktadır. Veri analizinde, betimsel analiz kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları temalaştırılmış, verilerden içerik oluşturulmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde, yarı yapılandırılmış formda 6 soru sorulmuştur. Bu sorular betimsel veri analizi ile 6 tema altında değerlendirilmektedir. Sorular ve temalar şu şekildedir;

Yaratıcı dramayı ilk defa nerede duydunuz? “Yaratıcı drama ile tanışma”,

Eğitimde yaratıcı drama yüksek lisans programına başvurmaya nasıl karar verdiniz? “Başvuru süreci”,

Yüksek lisans süreci nasıl gidiyor? “Eğitim süreci”,

Yaratıcı dramayı kullanıyor musunuz, nasıl? “Uygulama ve kullanım”,

Mezun olduktan sonra beklentiniz nedir? “Gelecek beklentileri”

Eğitimde yaratıcı drama yüksek lisans programına dair önerileriniz nedir? “Öneriler” şeklindedir.

Bu temaların içerikleri genişletilmekte ve uygun cümleler ile örnekler verilmektedir.

Yaratıcı drama ile tanışma: 9 katılımcı yaratıcı dramayı lisans döneminde açılan dersler ile, 1 katılımcı lisans döneminde arkadaş tavsiyesi ile, 1 katılımcı Ukrayna'da aldığı ilkökul eğitiminde, 1 katılımcı ortaokul drama dersinde, 3 katılımcı ise meslek hayatında tavsiye ile duymuştur.

Başvuru süreci: ilgi, merak, oyun, eğlence içerikleri etkili olmuştur. Özellikle öğretmenlik yeterliliğini artırma ve yüksek lisans yapmak isteme ancak kendi alanında yüksek lisans yapma istememe dikkat çekmektedir.

Uygulama ve kullanım: 6 katılımcı yaratıcı dramayı derslerinde kullandığını, 9 katılımcı zaman ve mekân kısıtlı olduğu için kullanamadığını belirtmektedir.

Gelecek beklentileri: Özel kurumda çalışan 2 katılımcı ve çalışma hayatında olmayan 2 katılımcı bu alanda akademik olarak ilerlemek istemekte, kadro beklemektedir. Meb ve Bsm'de kadrolu olarak çalışan 7 öğretmen katılımcı mesleğini daha verimli sunmayı ve kişisel gelişimi hedeflemektedir. 1 kadrolu öğretmen katılımcı, akademik olarak ilerlemek istemektedir. 2 katılımcı beklentisi olmadığını ifade etmektedir.

Öneriler: Bu alanda akademik kadro açılması, alan mezunu kişilerin program derslerini vermesi, sadece 2 üniversite değil Türkiye'nin diğer üniversitelerine de yayılması, üniversitenin uygun drama dersliği sağlaması, bol uygulama yapılması ve alana gereken değerin verilmesi istenmektedir.

Bu araştırmanın analizi bu ana temalar ekseninde devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yüksek lisans programı, yaratıcı drama, öğrenci görüşleri

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramının yakın tarihi. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(5), 7-50.

Adıgüzel, Ö. (2022). Eğitimde yaratıcı drama. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.

Creswell, J. W. (2017). Eğitim araştırmaları: nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi. Edam Yayıncılık.

Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. (Çev. Ed. Selahattin Turan). Nobel Yayıncılık.

Öztürk, A. (2001). Eğitim öğretimde yeni bir yaklaşım: yaratıcı drama. Kurgu Dergisi, s:18, 251-259.

Seggie, F. N. & Bayyurt, Y. (2015). Nitel araştırma yöntem, teknik analiz ve yaklaşımları. Anı Yayınları.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Farklı Kùltürlerde Yaratıcı Drama Algısı(orta doğu/middle east)

Sultan Alouso ^{1,*} & Nida Bayındır ²

¹ Sınıf Öğretmenliği Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

² Temel Eğitim Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

sultan.alouso.1998@gmail.com

Özet

Yaratıcı drama, bireylerin bir yaşantıyı, bir fikri ya da davranışı yeniden düzenlemesiyle luşan oyunsu canlandırmalardır. Özgün bir şekilde konu ile ilgili kurgusal süreçlerin olağan akışında sahnelenmesidir. Çok kültürlülüğün ve çok ulusluluğun yaygınlaştığı bu yüzyılda yaratıcılığın ve yaratıcı dramının kùltürden kùltüre nasıl anlaşıldığı önem taşımaktadır. Araştırmanın amacı; evrensel bir yaklaşım olan yaratıcı dramayı farklı kùltürlerin nasıl algıladığını ortaya koymaktır. Araştırma, farklı kùltürlerin yaratıcı dramayı algılama düzey ve farklılıklarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji desende gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilirlik durum yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 güz akademik yarıyılında farklı ÷lkelerde ikamet eden 15 kişiden oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüş formu ile toplanmıştır. Veri toplama aracını oluşturmadan önce alanyazın taranmış, sorular hazırlanmıştır. Soruların anlaşılabilirliğini belirlemek için 3 alan uzmanı ile ön görüşme yapılmış, temel sorular ve sondalar hazırlanmıştır. Katılımcılara uzaktan erişim yoluyla ulaşılmış ve gönüllü katılımları sağlanmıştır. Verilerin analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarma amaçlıdır. Bu amaçla betimsel analiz tekniğı kullanılmıştır. Bunun için önce betimsel bir çerçeve oluşturulmuş, bu çerçeveye göre veriler işlenmiş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Katılımcıların görüşlerine doğrudan yer verilerek aktarılabilirlik sağlanmış, araştırmanın inandırıcılığını arttırmak için alan uzmanı iki araştırmacı tarafından değerlendirilmiş, ifadeler temalara ayrılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; 10 katılımcı yaratıcı drama uygulamalarına katıldığı yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yaratıcı dramayı, insanların kendi düşüncelerini sanatsal bir şekilde ifade etmelerine olanak tanıyan bir süreç olarak tanımlamıştır. Katılımcılar tarafından yaratıcı drama; düşüncelerin kolay aktarılması, yeni fikirlerin geliştirilmesi ve kùltürün eğlenceli bir şekilde aktarımında bir avantaj olarak gör÷lmektedir. Aynı zamanda bireylerin sanatsal düşünme becerilerini geliştiren, sosyal anlayışı arttıran, empati becerilerini geliştiren, grup çalışmaları ile bireylerarası iletişimi güçlendiren terapötik bir yaklaşım olarak algılanmaktadır. Yaratma eylemi, başlı başına dini bir kavram olarak değerlendirilmemekte, yeni ve özgün fikirleri geliştirip, alışılmadık çözüm bulma anlamında yorumlanmaktadır. Araştırma sonucuna dayalı olarak, incelenen kùltürlerde de yaratıcı dramının bilimsel ve evrensel yaklaşıma göre değerlendirildiğı gör÷lmektedir. Yapılacak araştırmalarla farklı kùltürlerin yaratıcı dramayı hangi etkinliklerde ve hangi amaçlarla kullandıklarının, yaratıcı dramayı sosyal hayatta kullanma biçimlerinin araştırılmasının, yaratıcı drama algısının farklı kùltürlerde araştırılmasının ve yaratıcı dramayı uygulama düzeylerinin kùltürden kùltüre nasıl bir farklılık gösterdiğinin belirlenmesi önerilmektedir.

Problem Durumu

Yaratıcı drama, bireylerin yaşantıları, fikirleri ya da davranışları yeniden yapılandırarak oyun şeklinde canlandırmalar yapmalarına olanak tanıyan bir etkinliktir. Bu süreçte, konu ile ilgili kurgusal unsurlar özgün biçimde ele alınır ve sahnede doğal bir akışla sunulur. Günümüzde, çok kültürlülüğün ve çok ulusluluğun etkisi altında yaratıcılık ve yaratıcı drama kavramlarının farklı kültürlerde nasıl algılandığı büyük bir önem kazanmıştır. Bu araştırmanın temel amacı, yaratıcı dramayı evrensel bir perspektiften inceleyerek çeşitli kültürlerde nasıl yorumlandığını ve algılandığını ortaya koymaktır. Farklı kültürlerin yaratıcı dramaya bakış açılarındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemek, araştırmanın değerli bir çıktısı olarak öne çıkmaktadır. Araştırma, farklı kültürlerin yaratıcı dramayı algılama düzey ve farklılıklarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Yöntem

Araştırmada, amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilirlik durum yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 güz akademik yarıyılında farklı ülkelerde ikamet eden 15 kişiden oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüş formu ile toplanmıştır. Veri toplama aracını oluşturmadan önce alanyazın taranmış, sorular hazırlanmıştır. Soruların anlaşılabilirliğini belirlemek için 3 alan uzmanı ile ön görüşme yapılmış, temel sorular ve sondalar hazırlanmıştır. Katılımcılara uzaktan erişim yoluyla ulaşılmış ve gönüllü katılımları sağlanmıştır. Verilerin analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarma amaçlıdır. Bu amaçla betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bunun için önce betimsel bir çerçeve oluşturulmuş, bu çerçeveye göre veriler işlenmiş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Katılımcıların görüşlerine doğrudan yer verilerek aktarılabilirlik sağlanmış, araştırmanın inandırıcılığını arttırmak için alan uzmanı iki araştırmacı tarafından değerlendirilmiş, ifadeler temalara ayrılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırma sonuçlarına göre; 10 katılımcı yaratıcı drama uygulamalarına katıldığı yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yaratıcı dramayı, insanların kendi düşüncelerini sanatsal bir şekilde ifade etmelerine olanak tanıyan bir süreç olarak tanımlamıştır. Katılımcılar tarafından yaratıcı drama; düşüncelerin kolay aktarılması, yeni fikirlerin geliştirilmesi ve kültürün eğlenceli bir şekilde aktarımında bir avantaj olarak görülmektedir. Aynı zamanda bireylerin sanatsal düşünme becerilerini geliştiren, sosyal anlayışı arttıran, empati becerilerini geliştiren, grup çalışmaları ile bireylerarası iletişimi güçlendiren terapötik bir yaklaşım olarak algılanmaktadır. Yaratma eylemi, başlı başına dini bir kavram olarak değerlendirilmemekte, yeni ve özgün fikirleri geliştirip, alışılmadık çözüm bulma anlamında yorumlanmaktadır. Araştırma sonucuna dayalı olarak, incelenen kültürlerde de yaratıcı dramanın bilimsel ve evrensel yaklaşıma göre değerlendirildiği görülmektedir. Yapılacak araştırmalarla farklı kültürlerin yaratıcı dramayı hangi etkinliklerde ve hangi amaçlarla kullandıklarının, yaratıcı dramayı sosyal hayatta kullanma biçimlerinin araştırılmasının, yaratıcı drama algısının farklı kültürlerde araştırılmasının ve yaratıcı dramayı uygulama düzeylerinin kültürden kültüre nasıl bir farklılık gösterdiğinin belirlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, kültürel farklılık, çok kültürlülük

Kaynakça

- Tuğrul, Gökmen, Şahin., Mert, Şen. (2023). Creative Drama on Teacher Candidates' Speech Anxiety. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 10(1):171-180. doi: 10.33200/ijcer.1268384
- Lehmann, Hans-Thies: Drama maddesi in: Theaterlexikon, Brauneck-Schneilin (derl.) Hamburg 1986, s. 255
- Köksal Akyol, A. (2003). DRAMA VE DRAMANIN ÖNEMİ. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2).
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-30.
- San, İ. (2019). EĞİTİMDE YARATICI DRAMA. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 23(2), 573-582. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000781
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri. *EĞİTİM VE BİLİM*, 22(107).
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştirme Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 7: 148-160.
- Tuğrul, Gökmen, Şahin., Mert, Şen. (2023). Creative Drama on Teacher Candidates' Speech Anxiety. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 10(1):171-180.

Yabancı Kaynaklar

- Saeed Deeb Lahlouh, M. (2022). Trends of State school teachers in Western Badia towards the use of drama in education. *Journal of Faculty of Education- Assiut University*, 38(7), 291-310.
- Asiri A.(2023). The effect of using the formative drama strategy to develop the speaking skills among students of joint programs in learning English. *Journal of Education*. 114(114).787-814.
- NAA Majeed, AS Sadkhan, DH Jarallah.(2023.))The impact of the creative drama strategy to develop the skills of students of the Institute of Fine Arts in school theater((. *journal of the college of basic education*.29(121).405-421.
- Zaitawi, S. (2020). "Effectiveness of Applying Drama Strategy in Education from the Perspective of Primary Education Female Students at Hail University, Buqa'a Branch" (In Arabic). *Journal of Islamic University for Educational and Psychological Studies*, 29(3), pp. 209-230.
- Asst., Prof.Dr, Haitham, K., Eidan, al-Zubbaidi. (2019). Dramatizing Modern American and Arabic Poetry A Study in Selected Poems by Kenneth Koch and Yousif Al-Sayegh. 58(4):95-118.
- Muhammad, Walidin., Bety, Bety., Susi, Herti, Afriani., Dolla, Sobari., Dolla, Sobari., Merry, Choironi. (2024). Pelatihan Penulisan Naskah dan Pementasan Drama Berbahasa Arab: Legenda Bujang Kurap. *Bidik*, 4(2):53-60.

Nahal, A. (2015). "Impact of Using Drama in Developing Mathematical Concepts and Thinking Skills

among Sixth Grade Female Students" (In Arabic). Unpublished Master's Thesis, Faculty of Education, Islamic University of Gaza.

Husain A., Almaarroof A, (2024). Exploring the Artistry and Cultural Significance of Al-Hattab Puppet Play: Exploring the Artistry and Cultural Significance of Al-Hattab Puppet Play. 14, 135-148. THE ROLE OF THEATER IN ENHANCING CULTURAL IDENTITY IN THE MIDDLE EAST. (2024). International Journal of Education Technology, 4(03), 14-21.

SESLERİN YARATICI YAZIYA DÖNÜŞÜMÜ

Sezgin Koçyiğit

Türkçe Eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı
sezginkoc21@hotmail.com

Özet

Öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimleri üzerinde önemli düzeyde etkisi olan yazma becerisinin geliştirilmesi için farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Bu çalışmada, dramadaki ses kolajıyla süreç temelli yazma tekniğinin birlikte kullanıldığı yaratıcı yazma etkinliğine yer verilmiştir. Günlük yaşamdaki seslerin ses kolajı tekniğiyle birlikte kullanılarak yazma sürecinin yapılandırıldığı üç aşamalı bir yazma atölyesi hazırlanmıştır. Çalışmada ses kolajı tekniğinin lisans düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine etkisi incelenmiştir. Çalışma, karma araştırma yöntemlerinden deneysel müdahale yaklaşımına göre tasarlanmıştır. Katılımcıların yazma etkinliklerinden çıkan metinler, yazma becerilerinin gelişimini izlemek için değerlendirme aracı olarak kullanılacaktır. Ayrıca çalışma hakkında katılımcı görüşlerine başvurulacaktır. Çalışma sonucunda bu tekniğin öğrencilerin hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını harekete geçirmesi, yazıda özgün fikirler oluşturmada ilham uyandırması ve yazılı anlatım becerilerini geliştirmesi beklenmektedir. Çalışmanın katılımcılarda yazma ilgi ve isteğini artırması; yazılı anlatım çalışmalarının eğlenceli, rahat ve daha kolay hale getirmesi düşünülmektedir.

Problem Durumu

Yazılı anlatım çalışmalarında yazım, sayfa düzeni, dil bilgisi kurallarıyla ilgili esnek olmayan şekilsel öğelerin daha fazla öne çıkarılması yazma sürecini zora sokarak öğrencinin yazma isteğini azaltmaktadır (Susar Kırmızı, 2015). Bu yönüyle öncelikle içerik oluşturma amacıyla yazma sürecinde yapılan hazırlıklar, fikir üretimi ve yaratıcılık açısından oldukça önemlidir (Demirel ve Karatay, 2022). Öğrencilerin kendilerini rahat bir şekilde ifade etmelerine olanak sağlayan yazma çalışmalarına yer verilmesi öğrencilerin yazma endişelerinin azalmasına, kendilerine güvenlerinin artmasına, çevrelerinden edindikleri bilgi ve izlenimleri zihinlerinde canlandırıp şema hâline getirerek yazıya aktarmalarına olanak sağlayabilir.

Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini geliştirmek ve onların yazmaya olan ilgilerini artırmak ancak özendirici, (Maden ve Karadağ, 2013) ilgi çekici ve merak uyandırıcı, öğrenci seviyesine uygun, eğlenceli yazma yöntem teknikleri geliştirmekle (Bilgin ve Şahbaz, 2021; Can ve Topçuoğlu Ünal, 2018; Çarkıt ve Karadüz, 2015; Çetinkaya, Topçam ve Sönmez 2019; Deniz ve Demir, 2019; Sertoğlu, 2020) ve yazma becerisinin zor olmadığı inancını öğrenciye vermekle mümkün olur (Yaylı ve Solak, 2014). Buna rağmen okullarda geleneksel anlayışın bir sonucu olarak çoğunlukla öğrencilere atasözü ya da özdeyiş açıklatılmakta, öğrencilerden istenilen bir konuda kompozisyon yazmaları istenmektedir. Öğrenciler, bu tür etkinliklerin hayal güçlerini harekete geçirmediği için yazarken zorlandıklarını, bir süre sonra sıkıldıklarını ve yazacak bir şey bulamadıklarını söylemektedir (Göçer, 2010). Bunlardan

dolayı da genel anlamda yazma etkinlikleri öğrenciler tarafından beğenilmemekte ve öğrenciler yazma etkinliklerine karşı isteksiz bir yaklaşım sergilemektedir (Üstüner ve Şengül, 2004). Geleneksel yazma etkinliklerinin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için yeni yöntem, teknik ve uygulamalara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmada ses kolajı tekniğinin öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Yazma çalışmalarında öğrencilerin yazılarının daha nitelikli olması ve yazma sürecinde farklı duyuların kullanılmasına olanak sağlaması yönüyle drama tekniklerinden de yararlanılabilir. Çok uyaranlı yazma ortamı, öğrencilerin yazma isteğini artırabilir, onların yazılı ürünlerini daha özgün ve nitelikli yapabilir.

Yöntem

Ses Kolajı tekniğinin lisans öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerine ve yazmaya yönelik tutumlarına etkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışma, araştırmacının hem nicel hem de nitel verileri toplayıp analiz etmesini ve bilgileri bir deney içine dâhil etmesini içeren karma araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Bu desende deneysel araştırma süreci nitel veriler ile desteklenmektedir. Nitel veriler deneysel müdahalenin öncesinde, müdahale sırasında ya da müdahaleden sonra toplanıp incelenebilir (Creswell ve Creswell, 2018). Bu araştırmanın nicel aşamasında tek grup ön-test son-test deseni (Cohen, Manion ve Morrison, 2007), nitel aşamasında da temel nitel araştırma deseni kullanılacaktır. Temel nitel araştırma, bireylerin yaşamlarını nasıl yorumladığıyla, dünyalarını nasıl inşa ettikleri ve deneyimlerine ne anlam kattıklarıyla ilgilenir. Bütün amaç, bireylerin yaşamlarını ve deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarıyla ilgilidir. Temel nitel araştırmanın öncelikli amacı bu anlamları açığa çıkarmak ve yorumlamaktır (Merriam, 2018).

Çalışma Grubu

Deneysel işlem için seçilen okul kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada, lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler, tercih edilmiştir. Bu örneklemede amaç, genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamak değildir, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi bir ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Öğrenme öğretme sürecinde en uygun yöntem ve teknik seçiminde sınıfın seviyesi, öğrenci sayısı ve öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır (Aktın, Dilek ve Dilek, 2013). Uygulama hakkında katılımcıların görüşlerine başvurulacaktır.

Veri Toplama Araçları ve Süreci

Araştırmanın nicel verilerini toplamak için, Karatay'ın (2020) geliştirdiği Yazılı Anlatım Tutum ve Kaygı Ölçeği (YATKÖ) ve Yaratıcı Yazmayı Değerlendirme Ölçeği (YYDÖ) kullanılmıştır. YATKÖ, eşit aralıklı ve 1-5 arasında (Kesinlikle katılmıyorum-Tamamen katılıyorum) puanlanır ve 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin ön ve son test puanları Cronbach alfa değerlerinin güvenilirlik ortalaması .92 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan diğer bir nicel veri toplama aracı YYDÖ, yazılı anlatımla ilgili dört özelliği; özgünlük/yaratıcılık, üslup, metin yapısı, yazım, noktalama ve sunum boyutlarını içeren 16 maddeden oluşmaktadır. YYDÖ maddeler 5 (iyi/gelişmiş), 3 (orta/gelişiyor), 1

(zayıf/geliştirilmeli) şeklinde puanlanmaktadır. İlk ve son yazılı anlatım ürünleri bu ölçek kullanılarak iki alan uzmanı tarafından puanlanarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın nitel aşamasında, katılımcıların etkinliklerle ilgili deneyimlerini, öğrenme sürecine bakış açılarını, öğrenme sürecindeki duygularını ortaya çıkarmak amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme formları üç katılımcı grubu için ayrı ayrı hazırlanmıştır (Saldana, 2011; Spradley, 1979). Katılımcı Görüşme Formu'nda, tekniğin uygulama aşamasında karşılaşılan durumları, tekniğin katılımcılar üzerindeki etkilerini ve uygulanabilirliğini içeren sorular yer almaktadır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırma sürecinde elde edilecek nicel ve nitel veriler sonucunda olası şu geçici sonuçlar beklenmektedir. Uygulanan bu çalışma sonucunda ses kolajı tekniğiyle süreç temelli yazma etkinliğinin katılımcı grubun hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını harekete geçirerek fikirler oluşturma, yazılı anlatım becerilerini geliştirme, öğrenciyi yazma sürecinde etkin kılması, yazma ilgi, istek ve sevgisini artırması beklenmektedir. Bunun yanında çalışma sonucunda katılımcıların sesler, doğaçlamalar yoluyla bilgi, birikim ve deneyimler oluşturma hedeflenmektedir. Katılımcıların oluşturdıkları bu deneyimleri yazma sürecine aktarmaları ve aktardıkları duygu ve düşünceleri yazılı eserlere dönüştürmeleri planlanmaktadır. Böylelikle duyular ve doğaçlamalar yoluyla eser oluşturarak yazmaya yönelik balış açılar değişebilir. Yazılı anlatım becerisinin zor bir beceri olmadığına genel anlayışın aksine herkesin yazabileceği inancını fark edebilirler.

Anahtar Kelimeler: Yazma becerisi, Yazılı anlatım, Süreç temelli yazma, Sesler, Ses kolajı.

Kaynakça

- Aktın, K., Dilek, D. ve Dilek, G. (2013). Etkili öğretim için yöntem ve teknikler. S. Baştürk (Ed.), Öğretim ilke ve yöntemleri içinde (s. 209-276). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Baldwin, P. (2019). Drama yoluyla okul gelişimi [school improvement through drama]. (Özen, Z. ve Metinnam, İ. çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Bilgin, S., ve Şahbaz, N. K. (2021). Türkçe öğretmenlerinin yazma yöntem ve tekniklerini uygulama durumları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(47), 252-270.
- Can, E. ve Topçuoğlu, F. (2018). Eğitim bilişim ağı kullanımının (EBA) ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumlarına etkisi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi, 3(1), 61-68.
- Cohen J. (1988). The analysis of variance. In Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences (2. Ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Creswell, J. W. (2012). Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research, Pearson.

Creswell, J. W. ve Creswell, J. D. (2018). Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (Fifth edition). SAGE Publication.

Çetinkaya, F. Ç., Topçam, A. B. ve Sönmez, M. (2019). Drama yönteminin sınıf öğretmeni adaylarının masal yazma becerilerine etkisi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(2), 337-352.

Deniz, H. ve Demir, S. (2019). Yazma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: güvenirlik ve geçerlik çalışması. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi, 8(2), 1034-1051.

Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(12).

Karatay, H. (2011). 4+1 planlı yazma ve değerlendirme modelinin öğretmen adaylarının yazılı anlatım tutumlarını ve yazma becerilerini geliştirmeye etkisi. Turkish Studies, 6, 3, s.1029-1047.

Karatay, H. (2015). Süreç temelli yazma modelleri: planlı yazma ve değerlendirme. M. Özbay (Ed.), Yazma eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.

Karatay, H. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. H. Karatay (Ed.), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yazma eğitimi içinde (s.411-471). Ankara: Pegem Akademi.

Susar Kırmızı, F. (2015). Yaratıcı drama ve yaratıcı yazma uygulamalarının yaratıcı yazma başarısına etkisi. Eğitim ve Bilim, 40(181).

Maden, S. ve Karadağ, Ö. (2013). Türkçe öğretimi el kitabı. A. Güzel ve H. Karatay (Ed.), Yazma eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme, içinde (s. 221-260).

Merriam, S. B. (2018). Nitel araştırma yöntemleri (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Akademi.

Saldana, J. (2011). Fundamentals of qualitative research. Oxford University Press.

Sandelowski, M. (1996). Using qualitative methods in intervention studies. Research in Nursing

Sertoğlu, G. (2020). Yazma eğitiminde yöntem ve teknikler: bir meta-sentez çalışması. Journal Of Language Education and Research, 6(2), 410-427.

Edebi Metin Temelli Drama Anlayışı: Winifred Ward

Ferah Burgul Adiguzel

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
fburgul@gmail.com

Özet

Amerika’da yaratıcı dramanın başlangıcını temsil etmesi nedeniyle yaratıcı dramanın “annesi”, “kurucusu” ya da “yaratıcısı” olarak tanımlanan Winifred Louise Ward (1884-1975), drama literatüründe oldukça önemli bir yere sahiptir. Ward, edebiyatı yaratıcı dramanın en zengin materyal kaynağı olarak görürken yaratıcı dramayı da edebiyatı daha erişilebilir ve ilgi çekici hâle getiren yöntem olarak görmektedir. Ward’ın yaratıcı drama anlayışının temelini edebi metinler ve özellikle de hikâyeler oluşturmaktadır. Ward’a göre edebiyat, yaratıcı drama (dramatikler) için mükemmel bir dokudur, çünkü dramaya ve yaşamın kendisine en yakın olan alan edebiyattır. Ward’un edebî metin temelli drama anlayışının temelinde, çocukların sınırlı yaşam tecrübelerinden hareketle oluşturacakları canlandırmaların onların gelişimine kısıtlı bir katkısının olacağı fikri yatmaktadır. Ward’a göre her ne kadar çocuklar olay örgüsünü ve karakterleri kendileri oluşturmamış olsalar da hikâyenin analizi, yorumlanması ve dramatik biçimde yapılandırılmasının yaratıcı ifade gelişimi açısından çocuklara birçok fırsat sunduğuna inanmaktadır. Ancak bu süreçte metin seçimi ve yapılandırma son derece önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışma kapsamında Winifred Ward’ın kaleme aldığı kitaplar ve onun hakkında yazılan çalışmalara doküman analizi yapılarak Ward’ın edebî metin temelli drama anlayışı, metin seçimi ve yapılandırma süreci açısından ele alınacaktır.

Problem Durumu

Çalışmanın problem durumu, Winifred Ward’ın edebî metin temelli drama anlayışını yapılandırma süreci oluşturmaktadır. Amerika’da dramanın annesi olarak bilinen Ward’ın drama anlayışının temelleri hakkında yapılan çalışmalar, Ward’ın edebî metin temelli drama çalışmaları hakkında bilgi vermekte ancak yapılandırma sürecine ilişkin ayrıntılı bilgiye ulaşamamaktadır. Winifred Ward’ın yaratıcı drama anlayışının temelini edebiyat ve özellikle hikâyeler oluşturmaktadır. Ward’a göre edebiyat, yaratıcı dramatikler için mükemmel bir dokudur, çünkü dramaya ve yaşamın kendisine en yakın olan alandır. Ward, hikâyeleri dramatize ederek "Oynanan şeyin, yalnızca okunan veya analiz edilenden çok daha canlı ve anlamlı hale geldiğine" inanır (Ward, 1930, 30). Dramatize etmek hikâyeyi sadece okumaktan çok daha önemlidir çünkü dramatisasyon daha fazla zaman gerektirir ve daha derin bir etki bırakır. Bu doğrultuda, çalışma kapsamında Ward’ın eserlerinden hareketle onun edebi metin temelli drama anlayışı ele alınarak drama çalışmalarını yapılandırma süreci ortaya konacaktır.

Yöntem

Çalışma, nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda izlendiği

araştırma türüdür. Diğer bir ifadeyle, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım, 1999; Yıldırım & Şimşek, 2018).

Çalışma kapsamında Ward'ın kaleme aldığı birincil kaynaklara ve Ward hakkında yapılan çalışmalara ulaşılarak doküman analizi yapılmıştır. Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde, var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir. Doküman analizi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2005). Bir başka ifadeyle doküman analizi, basılı ve elektronik (bilgisayar tabanlı ve internet erişimli) materyallerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde gerçekleşen bir dizi işlemdir (Bowen, 2009).

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Yapılan doküman analizi sonucunda Ward'ın edebi metin temelli drama anlayışını yapılandırma süreci, edebi metin seçim kriterleri ve uygulama örneklerine ulaşmak hedeflenmiştir. Bu kapsamda Ward'a göre yaratıcı dramada kullanılabilecek hikâyelerin temel özellikleri şu şekildedir:

- Fikir değerli olmalı ve metin iyi kaleme alınmış olmalıdır. Hikâyenin soyut bir temaya sahip olması gerekmez, herhangi bir ders vermesine gerek yoktur (ve çoğu zaman da olmamalıdır).
- Merkezi durum bir tür çatışma içermelidir, olmasını çok istediğimiz bir şey olmalıdır.
- Olay örgüsünün geliştirilmesinde esaslı ve tatmin edici bir şekilde gerçekleştirilebilecek eylem olmalıdır.
- Karakterler ister insan ister insan özelliği taşıyan hayvanlar olsun gerçek görünmelidir.
- Durumlar, ilginç diyaloglara ilerlemelidir.
- Şiirsel ya da ideal adalet, neredeyse her zaman küçük çocuk hikâyelerinin kazanımlarının karakteristik özellikleridir. Çocuklar büyüdükçe, her zaman mutlu -en azından maddi ödüller getiren- sonlarla dolu hikâyeler okuyup oynamamaları daha iyidir. Yavaş yavaş, manevi ödüllerin daha çok arzu edildiğini anlamaları gerekir.
- Oyunlaştırma için seçilen hikâye, onu kullanacak çocukların ilgi ve zevklerine uygun olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat ve yaratıcı drama ilişkisi, Winifred Ward, yaratıcı drama, edebiyat eğitimi

Kaynakça

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.

Joseph Andrew Wiginton (2012) Winifred Ward: Progressively Queer, *Youth Theatre Journal*, 26:2, 146-157, DOI: 10.1080/08929092.2012.723668

Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım.

Rives B. Collins & Fiona G. Maxwell (2017) Tell it with zest: The generative influence of storytelling on the origin of creative drama, *Youth Theatre Journal*, 31:1, 23-34, DOI: 10.1080/08929092.2017.1298543

Ward, W. (1933). Creative Dramatics As a Medium for Teaching Literature The Elementary English Review , FEBRUARY 1933, Vol. 10, No. 2 (FEBRUARY), pp. 40-44

Ward, W. (1942) Creative dramatics in the elementary school, *Quarterly Journal of Speech*, 28:4, 445-449, DOI: 10.1080/00335634209380811

Ward, W. (1957). Playmaking with Children. Second Edition. New York: Appleton-Century-Crofts, Inc.

Ward, W.(1959) Reflections from the retired, *Communication Studies*, 10:3, 59-61, DOI: 10.1080/10510975909362506

Ward, W. 1930. Creative dramatics for the upper grades and junior high school. New York: D.Appleton and Company.

Ward, W. 1947. Playmaking with children from kindergarten to high school. New York: D. Appleton-Century Company, Inc.

Ward, W. 1952. Stories to dramatize. Anchorage, KY: The Children's Theatre Press.

Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 7-17. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Drama ve Müzikli Oyunlar Dersinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya İlişkin Öz Yeterlik Algılarına Etkisi

Bilgehan Eren

Müzik Eğitimi Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi
bilgehaneren@mgu.edu.tr

Özet

Yeni yüzyıl eğitim anlayışında müzik eğitiminin öğrenci merkezli, aktif katılıma olanak veren, iş birliğine ve etkileşime dayalı yaklaşımlarla, keşif ve araştırmaya teşvik eden, eleştirel, analitik ve yaratıcı düşünme becerilerini destekleyen yapılandırmacı anlayışta yürütülmesi bir gereklilik halini almıştır. Bu da ancak eğitim sürecinde geleneksel yaklaşımlarla sınırlı kalmayan farklı ve çeşitli yaklaşım ve yöntemlerin benimsenmesi ve kullanılması ile mümkün olabilmektedir. Yaratıcı Drama Yöntemi, yukarıda sayılan özellikleri bünyesinde barındıran, yeni yüzyıl eğitim sisteminde kendine yer edinmiş etkili ve verimli yöntemlerden biridir. Geleceğin müzik öğretmenlerinin aldıkları lisans eğitimi sürecinde diğer yöntemler kadar yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik yeterlik geliştirmeleri bu anlamda önem arz etmektedir. Özellikle bir sanat eğitimcisi olarak yaratıcılığı bir eğitimci karakter özelliği haline getirmeleri durumu iki kere önemli kılmaktadır. Bu noktada müzik öğretmenliği lisans programında bulunan alan seçmeli derslerden “Drama ve Müzikli Oyunlar” dersi, yaratıcı drama yönteminin müzik eğitimi ile buluşturulabildiği özgün bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda dramanın müzik eğitimi öğeleriyle birleşerek derinlik kazandığı dersin müzik öğretmenliği lisans öğrencilerinin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterliklerine etkisi olup olmadığını belirlemek bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 2024-2025 Öğretim Yılı içerisinde Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölümünde 2. ve 3. sınıfa devam eden ve dersi seçen toplam 30 lisans öğrencisinin çalışma grubunu oluşturduğu araştırmada, Can ve Cantürk-Günhan (2009) tarafından geliştirilen 5’li likert tipi ile hazırlanan 47 maddeden oluşan “Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Özyeterlik Ölçeği” ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma “betimsel ilişkisel tarama perspektifinde tek gruplu ön test son test modeli” ile kurgulanmış olup ön test uygulamasını takiben 12 hafta süre ile 90 dakikalık oturumlar şeklinde dersler yürütülmüş ve derslerin bitiminde son test uygulanmıştır. Ders içeriğinde iletişim, uyum, güven gibi genel temalar müzikli oyunlarla zenginleştirilmiş yaratıcı drama etkinlikleri ile sürdürülmüştür. Süreç içerisinde bu genel temalara ek olarak müzik eğitiminin yaratıcı drama yöntemi ile öğretimine odaklanan hız ve gürlük terimleri gibi müzikal amaçların öğretimine odaklanan oturumlar da gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçları SPSS programı ile ilgili istatistik analizler yapılarak frekans ve yüzdelere şeklinde raporlaştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre müzik öğretmeni adaylarının ön test ve son test puanlarında son test lehine anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre drama ve müzikli oyunlar dersinde gerçekleştirilen oturumların müzik öğretmeni adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya ilişkin öz yeterlik algılarını ders sonrasında arttırdığı söylenebilir. Araştırmanın sonucunda başta müzik öğretmen adayları olmak üzere eğitim fakülteleri lisans programlarında yaratıcı dramanın

yöntem olarak kullanıldığı ve öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya ilişkin bilgi ve yeterliklerini arttırabilecekleri daha çok sayıda ders fırsatı sunulması öneriler arasında sayılabilir.

Problem Durumu

Yeni yüzyıl eğitim anlayışında müzik eğitiminin öğrenci merkezli, aktif katılıma olanak veren, iş birliğine ve etkileşime dayalı yaklaşımlarla, keşif ve araştırmaya teşvik eden, eleştirel, analitik ve yaratıcı düşünme becerilerini destekleyen yapılandırmacı anlayışta yürütülmesi bir gereklilik halini almıştır. Bu da ancak eğitim sürecinde geleneksel yaklaşımlarla sınırlı kalmayan farklı ve çeşitli yaklaşım ve yöntemlerin benimsenmesi ve kullanılması ile mümkün olabilmektedir. Yaratıcı Drama Yöntemi, yukarıda sayılan özellikleri bünyesinde barındıran, yeni yüzyıl eğitim sisteminde kendine yer edinmiş etkili ve verimli yöntemlerden biridir. Geleceğin müzik öğretmenlerinin aldıkları lisans eğitimi sürecinde diğer yöntemler kadar yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik yeterlik geliştirmeleri bu anlamda önem arz etmektedir. Özellikle bir sanat eğitimcisi olarak yaratıcılığı bir eğitimci karakter özelliği haline getirmeleri durumu iki kere önemli kılmaktadır. Bu noktada müzik öğretmenliği lisans programında bulunan alan seçmeli derslerden “Drama ve Müzikli Oyunlar” dersi, yaratıcı drama yönteminin müzik eğitimi ile buluşturulabildiği özgün bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda dramanın müzik eğitimi öğeleriyle birleşerek derinlik kazandığı dersin müzik öğretmenliği lisans öğrencilerinin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterliklerine etkisi olup olmadığını belirlemek bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu amaç doğrultusunda 2024-2025 Öğretim Yılı içerisinde Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölümünde 2. ve 3. sınıfa devam eden ve dersi seçen toplam 30 lisans öğrencisinin çalışma grubunu oluşturduğu araştırmada, Can ve Cantürk-Günhan (2009) tarafından geliştirilen 5’li likert tipi ile hazırlanan 47 maddeden oluşan “Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Özyeterlik Ölçeği” ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma “betimsel ilişkisel tarama perspektifinde tek gruplu ön test son test modeli” ile kurgulanmış olup ön test uygulamasını takiben 12 hafta süre ile 90 dakikalık oturumlar şeklinde dersler yürütülmüş ve derslerin bitiminde son test uygulanmıştır. Ders içeriğinde iletişim, uyum, güven gibi genel temalar müzikli oyunlarla zenginleştirilmiş yaratıcı drama etkinlikleri ile sürdürülmüştür. Süreç içerisinde bu genel temalara ek olarak müzik eğitiminin yaratıcı drama yöntemi ile öğretimine odaklanan hız ve gürlük terimleri gibi müzikal amaçların öğretimine odaklanan oturumlar da gerçekleştirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmanın sonuçları SPSS programı ile ilgili istatistik analizler yapılarak frekans ve yüzdelere şeklinde raporlaştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre müzik öğretmeni adaylarının ön test ve son test puanlarında son test lehine anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre drama ve müzikli oyunlar dersinde gerçekleştirilen oturumların müzik öğretmeni adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya ilişkin öz yeterlik algılarını ders sonrasında arttırdığı söylenebilir. Araştırmanın sonucunda başta ileride sanat eğitimcisi olacak müzik öğretmen adayları olmak üzere üniversitelerin eğitim fakülteleri lisans

programlarının tamamında yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı ve öğretmen adaylarının etkili bir öğretim yöntemi olan yaratıcı dramaya ilişkin bilgi ve yeterliklerini arttırabilecekleri daha çok sayıda ders fırsatı sunulması öneriler arasında sayılabilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama yöntemi, drama ve müzikli oyunlar, öz yeterlik algısı

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5), 7-50.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama (Okulöncesinde drama ve ilköğretimde drama) derslerine ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 7-16.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122-147
- Burak, S. & Erdoğan, Ş. (2018), "Yaratıcı Drama ve Orff-Schulwerk Uygulamalarının Müzik Dersine Yönelik Tutumlar Üzerindeki Etkileri," *İlköğretim Online* , vol.17, pp.314-335.
- Can, B., & Cantürk Günhan, B. (2009).Yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik özyeterlik ölçeği. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 4(1), 34-43.
- Hong, R., & Hong, Y. (2022). Experience, imagination and integration: Creative drama for values education. *Sustainability*, 14(18), 1-13.
- Kerekes, J. (2010). The king’s carpet: Drama play in teacher education. *International Journal of Instruction*, 3(1), 39-60
- Yiğit, Ç. (2010). Müzikte Yaratıcı Drama. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 1-10.

Yaratıcı Drama ile Sanat ve Yaşamda Döngüsel Temaların İncelenmesi

Elif Özcan

Temel Eğitim/Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Başkent Üniversitesi
eaykanatozcan@gmail.com

Özet

Sanatın büyüğü dünyası, bireylerin içsel derinliklerine dokunma ve düşünce ufuklarını genişletme potansiyeline sahiptir. Bu gücü özellikle geleceğin öğretmenleriyle buluşturmak, sanatı yalnızca eğitimde etkili bir araç kılmakla kalmaz; aynı zamanda çok yönlü bir bakış açısı ve estetik duyarlılıkla donatılmış bireyler yetiştirilmesine katkı sağlar. Bu araştırma, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının yaratıcı drama uygulamaları aracılığıyla sanatsal ifade, estetik duyarlılık ve disiplinler arası bakış açısı geliştirme süreçlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Sanat çalışmalarıyla doğrudan etkileşim halinde olmayan ve profesyonel bir sanat geçmişine sahip olmayan 21 öğretmen adayının katıldığı bu çalışma, “hayat döngüsü” teması etrafında yapılandırılmış çok disiplinli bir yaratıcı drama deneyimi sunmaktadır.

Araştırmada doğum, yaşam, ölüm ve yeniden doğuş gibi evrensel temalar, her biri tek oturumda ele alınan müzik, dans, tiyatro, plastik sanatlar, edebiyat, fotoğraf ve heykel gibi sanat disiplinlerinde yer alan belirli eserler üzerinden incelenmiştir. Haftada iki kez gerçekleştirilen ve her biri 180 dakika süren sekiz oturumluk bir yapı çerçevesinde düzenlenen çalışmanın odak eserleri arasında Mahler’in “2. Senfoni”si, Pina Bausch’un “Café Müller” performansı, Beckett’in “Godot’yu Beklerken” oyunu, Klimt’in “Hayat Döngüsü” tablosu, Marquez’in “Yüzyıllık Yalnızlık” romanı, Cindy Sherman’ın “Untitled Film Stills” fotoğraf serisi ve Louise Bourgeois’nin “Maman” heykeli yer almaktadır. Her oturumda yaratıcı drama yöntemiyle sanatsal döngülerin disiplinler arası bir yaklaşımla deneyimlenmesi hedeflenmiştir.

Veri toplama sürecinde, katılımcıların sanatsal algı, estetik duyarlılık ve ifade becerilerindeki gelişimi ölçmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formları ve gözlem notları kullanılmıştır. Yapılan analizler, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sanatsal farkındalık, estetik duyarlılık ve disiplinler arası düşünme becerilerini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, Mahler’in “2. Senfoni”si üzerine gerçekleştirilen oturumun ardından katılımcıların %85’i (n=18) müziğin anlatım gücüne yönelik yeni içgörüler kazandığını belirtmiştir. Klimt’in “Hayat Döngüsü” tablosu üzerinde yapılan oturumda, katılımcıların %78’i (n=16) estetik duyarlılıklarının arttığını ifade etmiştir. Beckett’in “Godot’yu Beklerken” oyununun ele alındığı oturumda ise %82 oranında (n=17) disiplinler arası düşünme becerilerinde gelişim gözlemlenmiştir. Cindy Sherman’ın “Untitled Film Stills” serisi ile gerçekleştirilen oturumda katılımcıların %80’i (n=17), bireysel dönüşüm ve kimlik temalarına dair farkındalık kazandığını ifade etmiştir. Bourgeois’nin “Maman” heykeli ile yapılan oturumda ise %76 (n=16) oranında katılımcı, doğurganlık ve yeniden doğuş temalarını sanatsal bir perspektifle değerlendirme becerisi kazandığını belirtmiştir. Ayrıca, sanatsal ifade becerilerinde artış olduğunu belirten katılımcı oranı %75 (n=16) olarak kaydedilmiştir.

Bu bulgular, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sanatsal farkındalıklarını, estetik duyarlılıklarını ve disiplinler arası düşünme becerilerini anlamlı ölçüde desteklediğini göstermektedir. Sonuç olarak, sanat eserleri ile yapılandırılmış yaratıcı drama oturumlarının, öğretmen adaylarının sanatı eğitimde çok boyutlu ve etkili bir araç olarak ele alma becerilerini geliştirmeye katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, öğretmen eğitimi programlarına yaratıcı drama temelli sanat uygulamalarının müfredata entegre edilmesi önerilmektedir.

Problem Durumu

Sanat eğitimi, bireylerin estetik duyarlılıklarını geliştirmeleri, çok yönlü düşünme becerileri kazanmaları ve eleştirel bir bakış açısı edinmeleri açısından eğitim sürecinin önemli bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Sanatın bireylerin içsel dünyalarını zenginleştirici etkisi, onların kendilerini ifade etme biçimlerini ve dünyayı anlama yollarını dönüştürme potansiyeline sahiptir. Özellikle öğretmen adaylarının sanatsal farkındalık ve estetik duyarlılık geliştirmeleri, sanatın eğitimde daha etkili bir araç olarak kullanılmasını sağlayabilir. Ancak, öğretmen adaylarının çoğu sanatsal çalışmalara doğrudan katılma veya profesyonel bir sanat eğitimi alma fırsatına sahip olmadıkları söylenebilir. Bu durum, gelecekte öğrencilerine sanatı etkili bir şekilde tanıttak olan öğretmenlerin sanatsal beceri ve farkındalık açısından eksiklikler yaşamalarına yol açabilir. Bu eksiklik, öğretmenlerin yalnızca sanatı öğretim sürecine dahil etme becerilerini değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, yaratıcılık ve çok yönlü analiz yapabilme yetilerini de sınırlayabilir. Sanatla yeterince etkileşimde bulunamayan öğretmen adayları, estetik duyarlılık, sanatsal ifade ve disiplinler arası düşünme açısından eksiklikler yaşayabilmektedir. Bu eksiklikler, onların sanatı eğitimde bir araç olarak kullanmalarını zorlaştırmakta ve öğrencilerde eleştirel düşünmeyi teşvik etme konusunda sınırlamalar oluşturmaktadır. Bu noktada, yaratıcı drama gibi sanat tabanlı uygulamaların öğretmen adaylarının sanatsal becerilerini ve disiplinler arası bakış açısını geliştirmeye katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ancak, yaratıcı drama uygulamalarının sanat eğitimi ile bütünleşik olarak ele alınması ve öğretmen adaylarının sanatsal duyarlılık, eleştirel düşünme ve estetik becerilerini geliştirme üzerindeki etkilerinin incelenmesine yönelik araştırmalar sınırlıdır.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının sanatla etkileşim eksikliklerini gidermek ve onların sanatsal farkındalık, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme becerilerini güçlendirmek amacıyla yaratıcı drama uygulamalarının pedagojik bir çözüm olarak etkili olup olmadığını araştırmak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda problem durumu, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sanatsal beceri ve estetik duyarlılık gelişiminde etkili bir yöntem olup olmadığının incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Yaratıcı drama, öğretmen adaylarının sanatla etkileşimini sağlayarak onların sanatsal ifade, estetik duyarlılık ve disiplinler arası düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Yaratıcı dramanın katılımcılara sağladığı deneyim odaklı öğrenme süreci, bireylerin farklı sanat disiplinleriyle etkileşim kurarak, sanatı eğitimde çok yönlü bir araç olarak görmelerini sağlamaktadır. Bununla birlikte, sanatı pedagojik bir araç olarak ele alan Feldman'ın pedagojik sanat eleştirisi çerçevesinde, yaratıcı drama gibi deneyimsel sanat uygulamalarının öğretmen adaylarının eleştirel düşünme, sanatsal ifade ve estetik duyarlılık geliştirme sürecine olan katkıları yeterince

araştırılmamıştır. Feldman'ın eleştirel çerçevesi, sanat eğitime pedagojik bir perspektif kazandırmakta ve katılımcılara sanatı derinlemesine anlamlandırma becerisi kazandırmayı hedeflemektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının sanatsal farkındalık, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla yaratıcı drama uygulamalarının etkinliğini incelemek üzere nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Çalışma grubu, amaca yönelik olarak amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Katılımcılar, bir vakıf üniversitesinin eğitim fakültesinde farklı programlarda öğrenim gören ve profesyonel sanat eğitimi almamış 21 öğretmen adayından oluşmaktadır.

Veri toplama araçları olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları ve gözlem notları kullanılmıştır. Görüşme formları, katılımcıların sanatsal algı, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme becerilerindeki gelişimi belirlemek üzere hazırlanmış olup, her oturum sonrası gerçekleştirilen görüşmelerle desteklenmiştir. Gözlem notları ise, araştırmacının her oturum sürecinde katılımcıların sanatsal ifade ve etkileşim düzeylerini gözlemleyerek kaydettiği detayları içermektedir. Bu yöntemle, katılımcıların yaratıcı drama sürecindeki dönüşüm ve gelişimlerinin daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Araştırma süreci, sekiz oturum olarak planlanmış olup, her bir oturum 180 dakika sürmüştür. Oturumlar haftada iki kez düzenlenmiştir. Doğum, yaşam, ölüm ve yeniden doğuş gibi evrensel temalar, müzik, dans, tiyatro, plastik sanatlar, edebiyat, fotoğraf ve heykel gibi farklı sanat disiplinlerinden seçilen eserler üzerinden yaratıcı drama yöntemiyle oluşturulan atölyeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler dört ana aşamada analiz edilmiştir. Feldman'ın pedagojik sanat eleştirisi çerçevesi, analiz sürecine teorik bir altyapı sunarak, katılımcıların yaratıcı drama uygulamaları sürecindeki sanatsal farkındalık, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme becerilerini değerlendirmede rehber olarak kullanılmıştır.

İlk aşamada, görüşme verileri ve gözlem notları sistematik bir şekilde düzenlenmiş ve bir veri seti oluşturulmuştur. Her oturum sonrası alınan görüşme kayıtları, katılımcıların sanatsal gelişimlerini takip etmeye olanak sağlamak amacıyla ana temalara göre ön sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

İkinci aşamada, araştırma amaçlarına ve tematik yapıya uygun olarak veriler kodlanmıştır. Kodlama sürecinde, her katılımcının görüşlerinde belirginleşen sanatsal ifade, estetik duyarlılık, eleştirel düşünme ve yaratıcı drama deneyimlerine dair ifadeler analiz edilmiştir. Örneğin, katılımcıların sanatsal döngülere dair içgörülerini veya estetik değerlere dair algıları Feldman'ın pedagojik sanat eleştirisine göre sınıflandırılmıştır.

Üçüncü aşamada, kodlanan veriler arasındaki ilişkiler incelenerek ana temalar belirlenmiştir. Bu temalar, katılımcıların yaratıcı drama oturumları sırasında yaşadıkları sanatsal farkındalık artışı, estetik duyarlılık gelişimi ve eleştirel düşünme becerilerindeki değişimi kapsamaktadır. Temalar, Feldman'ın

eleştirel sanat perspektifi doğrultusunda sanatsal ifade, estetik deneyim ve pedagojik gelişim başlıkları altında toplanmıştır.

Son aşamada, elde edilen temalar katılımcıların sanatsal gelişim süreçlerine dair kapsamlı bir bakış açısı sunacak şekilde yorumlanmıştır. Feldman'ın çerçevesi doğrultusunda, katılımcıların yaratıcı drama uygulamaları sırasında edindikleri sanatsal farkındalık ve estetik algı düzeylerindeki değişimler analiz edilmiştir. Özellikle katılımcıların sanatsal ifadelere yönelik eleştirel yaklaşımları ve estetik duyarlılıklarının gelişim düzeyleri, uygulama sürecinde gözlemlenen gelişimlerle ilişkilendirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmada, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sanatsal farkındalık, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formları ve gözlem notları kullanılarak veri toplanmıştır. Analiz sonucunda dört ana tema ortaya çıkmıştır: Sanatsal Farkındalık Gelişimi, Estetik Duyarlılık Artışı, Eleştirel Düşünme Gelişimi ve Disiplinler Arası Düşünme Becerisi.

Sanatsal Farkındalık Gelişimi teması, yaratıcı drama oturumlarının katılımcılara sanatsal ifadeye dair yeni bir bakış açısı kazandırdığını göstermektedir. Katılımcıların %85'i (n=18), yaratıcı drama oturumlarının sanatı daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir. Örneğin, Mahler'in 2. Senfonisi üzerine yapılan oturumda katılımcılar, müziğin anlatım gücüne dair yeni içgörüler kazanmışlardır. Bu bulgu, yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının sanatı anlamlandırma ve sanatsal ifade yetilerini geliştirme potansiyelini ortaya koymaktadır.

Estetik Duyarlılık Artışı teması, yaratıcı drama oturumlarının estetik algı ve duyarlılığı geliştirdiğini göstermektedir. Katılımcıların %78'i (n=16), oturumların estetik duyarlılıklarını artırdığını ifade etmiştir. Klimt'in Hayat Döngüsü tablosuyla yapılan çalışmada katılımcılar, estetik unsurları daha ayrıntılı değerlendirme becerisi kazandıklarını belirtmişlerdir. Bu gelişim, öğretmen adaylarının sanatı eğitimde çok boyutlu bir araç olarak görmesini desteklemektedir.

Eleştirel Düşünme Gelişimi teması, yaratıcı drama uygulamalarının katılımcıların sanata yönelik eleştirel düşünme becerilerini güçlendirdiğini göstermektedir. Katılımcıların %82'si (n=17), yaratıcı drama oturumlarının eleştirel bir bakış açısı kazandırmada etkili olduğunu ifade etmiştir. Beckett'in Godot'yu Beklerken oyununun incelendiği oturumda katılımcılar, eseri farklı açılardan değerlendirerek eleştirel analiz yapabilme becerisi kazanmıştır. Bu bulgu, yaratıcı dramanın sanatsal içeriklere yönelik eleştirel bakış açısının gelişimine katkı sağladığını göstermektedir.

Disiplinler Arası Düşünme Becerisi teması, yaratıcı drama oturumlarının öğretmen adaylarında disiplinler arası bir perspektif geliştirdiğini ortaya koymuştur. Katılımcıların %80'i (n=17), yaratıcı drama sürecinde sanatın farklı disiplinleriyle etkileşim kurmanın sanatsal döngüleri anlamada zenginleştirici olduğunu belirtmiştir. Cindy Sherman'ın Untitled Film Stills serisi ve Louise Bourgeois'nin Maman heykeli üzerine gerçekleştirilen oturumlar, katılımcıların sanatsal temaları farklı

açılardan değerlendirmesini sağlamıştır. Bu sonuç, yaratıcı dramanın disiplinler arası bir yaklaşımı destekleyerek sanatsal anlamlandırmayı genişlettiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, bu bulgular, yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının sanatsal farkındalık, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede etkili bir yöntem olduğunu göstermektedir. Yaratıcı drama uygulamaları, öğretmen adaylarının sanatı eğitimde çok yönlü bir araç olarak ele almalarını kolaylaştırmakta ve estetik duyarlılık ile eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi için önemli bir pedagojik altyapı sunmaktadır. Bu bağlamda, öğretmen eğitimi programlarına yaratıcı drama temelli sanat uygulamalarının dâhil edilmesi, eğitimde sanatı etkili bir araç olarak kullanacak eğitimciler yetiştirme açısından faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanat eğitimi, yaratıcı drama, pedagojik sanat eleştirisi, sanatsal ifade, tema temelli sanat uygulamaları

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2017). Eğitimde yaratıcı drama (10. Basım). Ankara: Pegem Akademi.

Anderson, T., & Milbrandt, M. K. (2005). Art for life: Authentic instruction in art. McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.

Boal, A. (2002). Games for actors and non-actors (2nd ed.). Routledge.

Cunliffe, L. (2007). Developing a “signature pedagogy” for art education: The scenario of aesthetic development. *International Journal of Art & Design Education*, 26(3), 322–333. <https://doi.org/10.1111/j.1476-8070.2007.00675.x>

Feldman, E. B. (1994). Practical art criticism. Prentice Hall.

Freeman, N. H., & Sanger, D. (1995). The development of artistic expertise: Teaching creativity in the arts. Psychology Press.

Heathcote, D., & Bolton, G. (1994). Drama for learning: Dorothy Heathcote’s mantle of the expert approach to education. Heinemann.

Korn-Bursztyn, C. (2002). Rethinking multicultural education: Case studies in cultural transition. Greenwood Publishing Group.

Oreck, B. (2004). The artistic and professional development of teachers: A study of teachers’ attitudes toward and use of the arts in teaching. *Journal of Teacher Education*, 55(1), 55–69. <https://doi.org/10.1177/0022487103260072>

O'Toole, J. (1992). The process of drama: Negotiating art and meaning. Routledge.

Wright, S. (2003). *The arts, young children, and learning*. Pearson Education.

Süreçsel Dramada Çoklu Duyusal Uyarım Tekniğinin İşlevleri: Victoria Brown ve Sarah Pleydell Atölyeleri Üzerinden Örnekler

Derya Agaoglu

Temel Bilimler Birimi ve Eğitim Fakültesi Ted Üniversitesi
derya.agaoglu1996@gmail.com

Özet

Çoklu duyusal uyarıma (multisensory stimulation), eğitimde dramada devridaim bir teknik olarak bakılabilir. İnsan duyuları ile varoldukça, bu teknik de var olabilir ve dramanın bağlamına göre sayması imkânsız olabilecek kadar çok şekilde kullanılabilir. Böylece kendini sonsuz devreden imkânda daim edebilir. Çoklu duyusal uyarım, gözlemlerim dahilinde, daha az duyulurluğu olan bir tekniktir. Bu bağlamda, bu bildiride, Victoria Brown ve Sarah Pleydell'in yazdığı, "Drama in the Preschool and Kindergarten Classroom" (1999) isimli kitaplarında çoklu duyusal uyarım tekniğini nasıl tanımladıkları ve bu tanım üzerinden kitaplarında bulunan atölye örneklerinde, söz konusu tekniği süreçsel dramaya olan işlevi açısından nasıl kullandıkları açıklanacaktır.

Araştırma sorusu kapsamında; söz konusu kitaptaki ilgili bölüm, yazdıkları atölyeler ve yazarlarla yaptığım çalışmalarda tuttuğum notlar incelenmiştir. İçerik analizinden sonra, çoklu duyusal uyarım tekniğinin beş farklı işlevde kullanıldığı ve en çok; katılımcılara dramanın kaynak materyali ile ilgili atmosfer ve mod yaratma konusunda ve katılımcıların ana inanması ve role girmesi konusunda işlevsel olduğu görülmüştür.

Problem Durumu

Victoria Brown ve Sarah Pleydell, "Drama in the Preschool and Kindergarten Classroom" isimli kitaplarında yazdıkları örnek atölyelerinde, çoklu duyusal uyarım tekniğini, süreçsel dramaya olan işlevi açısından, nasıl kullanmışlardır?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Victoria Brown ve Sarah Pleydell'in yazarları olduğu "Drama in the Preschool and Kindergarten Classroom" isimli kitaplarında, çoklu duyusal uyarım tekniğini nasıl tanımladıkları ve bu tanım üzerinden kitaplarında bulunan atölye örneklerinde, söz konusu tekniği süreçsel dramaya olan işlevi açısından nasıl kullandıklarını ortaya çıkarmaktır.

Araştırmanın Örnekleme/Çalışma Grubu

Victoria Brown ve Sarah Pleydell'in yazdığı Drama in the Preschool and Kindergarten Classroom isimli kitabındaki 35 farklı drama atölyesi ve 93-100. Sayfalar arasındaki "Multisensory Stimulation" başlıklı bölümü, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu örnekleme ek olarak, 2021-2022 yıllarında Sarah Pleydell ve Victoria Brown ile yaptığım drama çalışmalarında aldığım notlar da veri anlamında kullanılacaktır. Söz konusu kitap, 1999

yılında yayımlanmış olup Gavin Bolton tarafından önsözü yazılmıştır. Kitapta, kurucusu da oldukları bir sanat bazlı orman okulunda çalışan Brown ve Pleydell'in süreçsel dramaya dair bakış açıları temel bölümlerle verilmiş olup okul öncesi ve temel eğitim ilköğretim düzeyinde öğrenciler ile yaptıkları süreçsel drama atölyelerine de yer verilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Söz konusu bildirinin araştırma sorusunu cevaplayabilmek için, nitel araştırma yöntemi olarak, içerik analizi kullanılmıştır. Bu analiz için, öncelikli veri olarak “Drama in the Preschool and Kindergarten Classroom” kitabı ve Pleydell ve ikincil olarak; Brown ile 2021-2022 yılındaki çalışmalarından kalan kişisel notlarım kullanılmıştır. Veri analizi için, öncelikle, kitabın “Multisensory Stimulation” bölümü incelenip, çoklu duyuşsal uyarıma yönelik yazarların belirttiği işlevler saptanmıştır. Bu işlevler, içerik analizi adına kategoriler oluşturmuştur. Kitaptaki 35 atölye okunup, çoklu duyuşsal uyarım tekniğinin kullanıldığı anların, hangi kategorilere uyup/uymadığı, tablo çıkarılarak saptanmıştır. Çoklu duyuşsal uyarım tekniğinin kullanıldığı anlar, her kategori dahilinde örneklendirilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Öncelikle, yazarlar tarafından çoklu duyuşsal uyarımın görsel, işitsel, dokunsal, koku ve tat bazlı duylardan birkaç tanesinin, oturumda işlenen drama bağlamı dahilinde, uyarıcı ile aktive edilmesi olarak tanımlanmıştır. Yazarların yazdığı ilgili bölüm ve onlarla yaptığım çalışmaların notları incelendiğinde, bu tekniğin beş farklı işlev için kullanıldığı söylenebilir. Bunlar, aynı zamanda araştırmanın içerik analizinde de kullanılacak olan kategorileri belirlemiştir. Söz konusu beş işlev şöyle sıralanabilir: a. katılımcıyı dramada işlenen kaynak materyal dahilinde yaratılan atmosferin ve modun içinde hissettirmek, b. katılımcının ana inanmasını ve role girmesini sağlamak, c. katılımcının dikkatini ve hatırlamasını sağlamak, d. süreçsel ilerleyen bir dramada bir önceki andan sonrakine geçişi sağlamak, e. fiziksel öğrenme ortamını değiştirebilmek. Bu işlevler gözüyle, kitapta bulunan otuz beş atölye incelenmiştir. Bu atölyelerden beşinde herhangi bir çoklu duyuşsal uyarım anı bulunmamıştır. Geriye kalan otuz atölyede ise, söz konusu tekniğin en çok işlenen kaynak materyale yönelik atmosfer ve mod yaratma ve katılımcıyı bu atmosfer ve modda hissettirebilme işlevi adına kullanıldığı görülmüştür. Öyle ki, otuz atölyenin on biri bu kategori işleviyle eşleşmiştir. Tekniğin ikinci olarak en sıklıkla, katılımcının ana inanmasını ve role girmesini sağlama işlevi adına kullanıldığı görülmüştür. Otuz atölyenin onu bu işlev adına kullanılan örnekleri barındırmaktadır. Fiziksel öğrenme ortamını değiştirebilme işlevi ise üçüncü olarak en yoğun gözüken işlev olmakla birlikte, yedi farklı atölyeden anlarla örneklendirilebilir. Çoklu duyuşsal uyarım tekniğinin yoğunluk olarak az kullanıldığı işlev ise; süreçsel ilerleyen bir dramada bir önceki andan sonrakine geçişi sağlama işlevidir. Bu işlev, beş atölye örneğinde görülebilmektedir. Yazarların işlevini yazdığı ancak bağlamsal olarak atölye örneklerinde daha az örneklendirdikleri son işlev ise katılımcının konsantrasyonunu ve hatırlamasını sağlama işlevidir. Bununla birlikte, çoklu duyuşsal uyarım tekniğinin, aynı atölyede birkaç farklı işlev dahilinde kullanıldığı anlara rastlamak da mümkündür. Aşağıda, en çok kullanılan dört işlev, yazarların ilgili atölyelerinden örneklerle açıklanmıştır.

İşlev 1: Katılımcıyı Dramada İşlenen Kaynak Materyal Dahilinde Yaratılan Atmosferin ve Modun İçinde Hissettirmek

Dramada, özellikle aynı mekân kullanılmak durumunda olduğunda, ele alınan kaynak materyaldeki uzamı ve bu uzamın yarattığı atmosferi sembolik anlamda yaratmak, liderlerin yeni arayışlar içinde olduğu bir konu olabilir. Çoklu duyusal uyarımın, bu anlamda, katılımcıyı, yaratılan atmosferin ve modun içinde hissettirmek konusunda işlevsel olabilir. Örneğin, yazarlar *Brave Irene* kaynak materyalinden çıktıkları drama oturumlarında, teknikten bu konuda faydalanmıştır. *Brave Irene*, William Steig tarafından yazılmış bir resimli kitaptır (1986). Irene'nin annesi terzidir ve hastalanır. Düşes için hazırladığı elbiseyi götüremeyecek durumdadır. Hava, yoğun kar yağışlı olduğu gibi Düşes'in yaşadığı saray uzaktadır. Irene'nin elbiseyi götürmek için çıktığı kar fırtınalı yolculuğu ve bu atmosferin yarattığı zorda hissetme durumu, çoklu duyusal uyarım tekniği ile şöyle ele alınmıştır: Işıklar kapanmış ve fener ışıkları kullanılarak yaratılan sembolik yıldızlarla görme duyusuna, havanın soğukunu yaratmak adına katılımcıların eline verilen buz dokunma duyusuna ve liderin rüzgârı seslendirmesiyle duyma duyusuna hitap edilmektedir.

İşlev 2: Katılımcıların Ana İnanmasını ve Role Girmesini Sağlamak

Bu işlev, yine olmayan verili durumları yaratarak, katılımcının “mış gibi” yapabilmesine katkıda bulunmayı içerir. Yazarlara göre dramada yaratılan anlar yeterince duyulara hitap edebilirse, katılımcılar içinde olacakları bu ana cevap verebilir ve dolayısıyla da role girer. Örneğin, yazarlar bu bağlamda işlevi, *Kwa Doma Doma* hikâye dramasi oturumlarında kullanmışlardır. *Kwa Doma Doma* bir Afrika geleneksel hikâyesidir. Bu hikâyede Kwa Doma Doma adında bir canavar vardır ve bir sürü insanı yemiştir. İnsanların, canavarın içindeki diğer insanları kurtarması için Doma'nın tüm vücudunu gezmesi ve onu sakinleştirmesi gerekmektedir. Yazarlar; katılımcıların, canavarın içine girmesi anına inanabilmelerini, tekniği kullanarak şöyle ele almıştır: Canavarın dili, katılımcıların yuvarlanarak “içinden geçtiği” kırmızı bir kumaş ile yaratılmış ve görme duyusuna hitap edilirken, aynı anda içi su dolu bir spreyin üzerlerine sıkılmasıyla dokunma duyusuna hitap edilmiştir.

İşlev 3: Süreçsel İlerleyen Dramada Bir Andan Diğere Geçiş Kolaylaştırmak

Dramada ele alınan kaynak materyal, farklı verili durumları içeren bir andan diğer ana geçiş içeriyor olabilir. Bu durumda, liderlerin yine yaratıcı ve kolay bir şekilde bu geçişleri ele alabilmesi adına, yazarlar çoklu duyusal uyarımın işlevsel olabileceğini yazmışlardır. Yazarların, *Where The Wild Things Are* (1963) isimli resimli kitaptan yola çıkarak yaptıkları drama, bu işleve örnek olarak verilebilir. Bu kitapta, odasına gönderilen Max, bir anda kendini bir teknede, canavarlarla birlikte denize açılırken bulur. Bu anlık geçiş şöyle ele alınmıştır: Katılımcıların üzerine mavi renkte bir kumaşın sallandırılmasıyla görme ve dokunma duyularına, ortama sıkılan deniz aromalı sprey ile koklama duyusuna ve katılımcıların önce biraz tuz tadıp sonra su içerek tat alma duyularına hitap edilmiştir. Böylece, katılımcılar bir anda kendilerini bu tekniğin kullanımıyla denizdeymiş gibi bulmuşlardır.

İşlev 4: Öğrenme Ortamını Fiziksel Olarak Değiştirmek

Yazarlara göre, drama oturumları benzer mekânlarda gerçekleşiyorsa; her ne kadar liderler bu mekânı değiştirse de bu değişim dahi benzer örüntüler gösterip katılımcıların alışmasına neden olabilir. Bu konuda görsellikten yola çıkılıp diğer duyuların da eklenmesi, mekânın değişimi açısından yeni fırsatlar doğurabilir. Bu konuda, çoklu duyusal uyarımın öğrenme ortamını

fiziksel olarak değiştirme işlevi, yazarlar tarafından vurgulanmaktadır. Örnek olarak, *The Very Busy Spider* (1984) isimli resimli kitaptan çıktıkları drama oturumlar verilebilir. Bu kitapta, ağını örmekle çok meşgul bir örümcek vardır. Yazarlar, yünlerle öğrenme ortamını bir aę gibi örmüşlerdir. Bu aę, sadece görme duyusuna hitap etmeyip aynı zamanda dokunma ve duyma duyusuna da hitap etmiştir. Öncelikle, ağı örme hareketiyle, katılımcılar ağa bol bol dokunmuşlardır. Dokunduklarında ise aynı zamanda gerilmiş olduğu için ağın titreşimini, hafif seviyede olsa, duymuşlardır.

Bulgular yorumlandığında ise birkaç durum ortaya çıkmaktadır. Öncelikle; çoklu duysal uyarım; bir atmosfere veya moda dair hissiyatın oluşmasını kolayca tetikleyebilmektedir. Bir yere veya moda yönelik sesler, görseller, kokular, dokular ve tatlar, o yere veya moda ait hisleri tetikleyebilmektedir. Sadece bununla kalmayıp, katılımcıların “miş gibi” oynama sürecini kolaylaştırabilmektedir; bu ise katılımcıların ana inanması ve role girmesini sağlama işlevi konusundaki yoğunluğu açıklayabilmektedir. Fiziksel öğrenme ortamının değişmesi konusunda, çoklu duysal uyarım malzemelerinin aynı zamanda bir materyal işlevi gördüğünü de gösterebilmektedir. Ek olarak, bulgulara göre çoklu duysal uyarım tekniği, “miş gibi”nin imkanlarını arttırabilecek ve drama sürecini kolaylaştırabilecek bir şekilde; olan dramada bir andan diğerine geçişi sağlayabilmektedir. En son görülen işlevin katılımcıların konsantrasyonunu ve hatırlamasını sağlama işlevidir. Ne var ki, yazarlar bu işlevi pratik olarak gözlemlemiş ve kitapta atölye bağlamında yazmamış olabilirler. Öyle ki, çoğu atölyede, öğrencilerin tepkileri belirli sorulara verdikleri cevaplar üzerinden açıklanmış ve atölyelerin katılımcılar açısından nasıl geçtiğine dair bir değerlendirme yapılmamıştır. Son olarak, notlarımdan da destekle şu yorum yapılabilir: Brown ve Pleydell çoklu duysal uyarımın süreçsel drama açısından pek çok olanağı doğuracağını düşünmektedir ve bu yüzden aynı atölyedeki çoklu duysal uyarım anlarının birden çok işlev adına kullanıldığı görülebilmektedir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Sonuç olarak, çoklu duysal uyarım tekniği; en çok katılımcının fiziksel anlamda ortamda olmayan ancak “miş gibi” yaparken hissedebileceği atmosferleri ve modları yaratma konusunda, ve bu hissiyatlar sayesinde onların daha çok lider tarafından hissetmeleri istenen ana ve amaçlanan role girebilmeleri konusunda işlevsel olabilir. Bununla beraber, fiziksel öğrenme ortamını değiştirme, dramadaki an geçişlerini sağlayabilme ve katılımcıların konsantrasyon ve hatırlamasını da sağlayabilmektedir. Bu konuda, Brown ve Pleydell, kitaplarında bulundurdıkları otuz atölyede de bu tekniği nasıl kullandıklarını açıklamışlardır.

Öneriler

Çalışmanın en genel önerisi, liderlerin çoklu duysal uyarımı işlevleri dahilinde kullanmaya daha açık olabilmesidir. Bu anlamda özel öneri ise, tekniğin nasıl kullanıldığıyla ilgili olabilir: Genellikle görsel, işitsel ve dokunsal olarak kullanıldığını gözlemlediğim çoklu duysal uyarım tekniği; tat ve koku odağıyla da kullanılabilir. Drama liderleri; bu tekniğin kullanılmasına, bu anlamda çok boyutlu bakabilir. Örneğin, katılımcıların deniz kenarında hissetmeleri amaçlanan anda; tuzlu su ile denizin tadı, deniz kokusu ile denizin kokusu, kum ile deniz kenarının dokunsal olarak katılımcıların ayağında yaratacağı his çalışılabilirken, aynı zamanda fon makinesi ile deniz kenarının sıcaklığı katılımcıların bütün bedenlerinde hissettirebilir. Bu anlamıyla, hem atmosferin yaratılması, hem deniz kenarında olan katılımcıların buradaki rollerine girmesi, hem de sınıfın da fiziksel anlamda değişmesi sağlanabilir. Son olarak, liderlerin bu tekniği resimli hikaye kitaplarından anlar üreterek çalışabilirler. Pleydell ve

Brown, bu konuda atölyelerinin büyük bir çoğunluğunda kaynak materyal olarak resimli hikaye kitapları kullanmış ve çoklu duyusal uyarım tekniğini kullanabilmek adına, bu kitaplardaki duyuları listeleyerek başlamışlardır. Bu konuda, bu kaynak materyallerin elverişli olduğunu düşünmektedirler. Söz konusu öneri, aynı zamanda bildiri sunulurken somut örneklerle de pekiştirilecektir.

Kaynakça

Brown, V., & Pleydell, S. (1999). *The dramatic difference: Drama in the preschool and Kindergarten Classroom*. Heinemann.

Carle, E. (1984). *The Very Busy Spider*. Hamish Hamilton

Sendak, M. (1963). *Where the Wild Things are*. Harper& Row.

Steig, W. (1986). *Brave Irene*. Farrar, Straus and Giroux

Yaratıcı Drama ile Nibelungen Yüzüğü'nün Keşfi: Sanatsal İfade ve Anlamlandırma Üzerine Disiplinler Arası Bir Çalışma

Elif Özcan

Temel Eğitim/Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Başkent Üniversitesi
eaykanatozcan@gmail.com

Özet

Bu araştırma, yaratıcı drama uygulamalarının konservatuar öğrencilerinin sanatsal ifade, esere dair farkındalık, sanatsal yapıyı anlamlandırma ve performansa yansıtma becerileri üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla tasarlanmıştır. Konservatuar öğrencilerinin eğitim sürecinde genellikle müfredat yoğunluğu ve teknik çalışmalara odaklanmaları nedeniyle çalıştıkları eserlerin derin tematik ve estetik yapısını yeterince özümseyemediklerine ilişkin gözlemlerden hareketle tasarlanan çalışma, yaratıcı dramanın müzik pedagojisinde sunabileceği fırsatları keşfetmeyi hedeflemektedir. Çalışmada örnek olarak ele alınması düşünülen çalışma, Richard Wagner'in "Nibelungen Yüzüğü" olarak bilinen eser dizisi olarak belirlenmiştir. Wagner'in Nibelungen Yüzüğü gibi döngüsel ve tematik açıdan zengin eserlerde, öğrencilerin sanatsal ifadesini zenginleştirmesi için eserin özünü anlamaları ve içselleştirmeleri gerekmektedir. Ancak bu gibi kompleks eserlerin estetik ve kültürel arka planını inceleme fırsatlarının sınırlı olması, öğrencilerin sanatsal yorumlama becerilerini ve eleştirel düşünme kapasitelerini sınırlayabilmektedir.

Bu çalışma, konservatuar öğrencilerinin sanatsal ifadelerini derinleştirmek amacıyla yaratıcı drama uygulamalarının etkisini incelemek üzere nitel bir yöntem benimsemektedir. Çalışma grubu, konservatuar öğrencileri arasından, çeşitli sanat dallarında lisans eğitimi alan ancak profesyonel performans deneyimi sınırlı olan 16 katılımcıdan oluşacaktır. Araştırma sürecinde, öğrencilerin mevcut sanatsal farkındalık ve ifade düzeylerini değerlendirmek amacıyla Nibelungen Yüzüğü eserinden seçilen bölümler, çalışmanın başında ve sonunda öğrenciler tarafından icra edilecek ve bu performanslar kayıt altına alınacaktır. Bu değerlendirme sürecinde performanslarda meydana gelen değişiklikler incelenerek, yaratıcı drama uygulamalarının sanatsal beceriler üzerindeki etkisi gözlemlenecektir.

Araştırma süreci boyunca, Nibelungen Yüzüğü eseri etrafında yapılandırılmış altı yaratıcı drama atölyesi düzenlenecektir. Her atölye 180 dakika sürecek ve haftada bir kez gerçekleştirilecektir. Atölyeler, "Güç ve Arzu: Altının Döngüsü," "Tanrıların ve İnsanların Çatışması," "Kaderin Kaçınılmazlığı ve Dönüşüm," "İhanet ve İntikam Döngüsü," "Ölüm ve Yeniden Doğuş," ve "Çemberin Kapanışı: Sonsuz Dönüşüm" temaları üzerine odaklanacaktır. Bu temalar aracılığıyla öğrencilerin eserin döngüsel yapısını kavrayarak, sanatsal ifadelerini derinleştirmeleri amaçlanmaktadır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formları, gözlem notları ve performans değerlendirme rubriği kullanılacaktır. Her atölye sonrasında gerçekleştirilen bireysel görüşmeler, öğrencilerin sanatsal algı, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme becerilerindeki gelişimi takip etmek amacıyla gerçekleştirilecektir.

Beklenen sonuçlar, yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sanatsal ifade ve eleştirel düşünme becerilerini destekleyici etkisini göstermektedir. Anderson ve Dunn'un (2013) çalışmaları, yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin sanatsal yorumlarını zenginleştirmedeki etkisini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin Nibelungen Yüzüğü gibi döngüsel bir eseri daha derinlemesine anlayarak sanatsal performanslarına yansıtma becerilerinde gelişim göstermeleri beklenmektedir. Rubin ve Merrion (2011) yaratıcı dramanın sınıf ortamında estetik duyarlılığı artırıcı etkisini desteklemekte, bu bağlamda öğrencilerin döngüsel yapıya sahip bir eseri kavramalarının, estetik algılarını geliştirmelerine katkı sağlayacağını öne sürmektedir.

Bu araştırmanın yaratıcı drama uygulamalarının konservatuar öğrencilerinin sanatsal ifade, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme kapasitelerine katkısını somut verilerle desteklemesi, sanat eğitimi alanında yaratıcı dramanın etkili bir pedagojik araç olarak benimsenmesine katkı sunabilir. Araştırmanın sonuçlarının, konservatuar eğitimi veren kurumlarda yaratıcı drama yönteminin daha yaygın kullanılmasını teşvik ederek, öğrencilerin sanatsal projelerinde disiplinler arası yaklaşımları benimsemelerine yardımcı olması beklenmektedir.

Problem Durumu

Konservatuar öğrencileri, yoğun bir müfredat ve teknik çalışmalarla sanat eğitimlerini sürdürmektedir. Ancak, bu süreçte çoğu öğrenci, çalıştıkları eserlerin derin yapısını, temalarını ve sanatsal arka planını yeterince inceleme ve özümseme fırsatı bulamamaktadır. Bu durum, öğrencilerin icra ettikleri eserlerin yalnızca yüzeysel yönleriyle ilgilenmelerine ve eserin özüne dair anlamlandırma becerilerini sınırlı tutmalarına neden olmaktadır. Eserlerin estetik ve tematik derinlikleri üzerinde durulmadığında, öğrenci yalnızca notaları doğru bir şekilde çalma veya belirli bir teknik beceriyi kazanma hedefiyle sınırlı kalmakta; bu da öğrencinin sanatsal gelişimi açısından kritik bir eksiklik yaratmaktadır.

Eserlerin derinlikli bir şekilde ele alınmaması, öğrencilerin sanatsal yorumlarında özgünlükten uzaklaşmasına yol açarken, icra ettikleri eserin ruhunu ve hikayesini anlamlandırmada eksiklikler yaratır. Bu durum, sadece öğrencilerin sanatsal becerilerini değil, aynı zamanda müziğe ve dramaya olan eleştirel yaklaşımlarını da sınırlandırmaktadır. Bu bağlamda, yaratıcı drama gibi bütüncül yaklaşımlar, öğrencilere eserlerin yapısal ve tematik derinliklerini keşfetmeleri için yeni bir bakış açısı sunabilir.

Yaratıcı drama, katılımcıların yalnızca yüzeysel bir bilgiyle sınırlı kalmadan, derinlemesine bir keşif sürecine girmelerine olanak tanır. Bu çalışmada, yaratıcı drama uygulamalarının, öğrencilerin eserin arka planındaki döngüsel temaları, estetik unsurları ve kültürel bağlamları keşfetmelerini sağlayarak sanatsal ifadelerini zenginleştirme potansiyelini incelemek amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, konservatuar öğrencilerinin sanatsal bakış açılarını genişletmek ve icra ettikleri eserleri daha derin bir bağlamda anlamalarını sağlamak için yaratıcı drama uygulamalarının pedagojik bir çözüm olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın problem durumu, yaratıcı drama uygulamalarının konservatuar öğrencilerinin, çalıştıkları eserlerdeki döngüsel temalar, estetik yapılar ve kültürel bağlamlar gibi unsurları daha derinlemesine kavramalarını sağlamak için pedagojik bir yöntem olarak nasıl işlev görebileceğini araştırmaktadır.

Yaratıcı drama yöntemleriyle Nibelungen Yüzüğü gibi tematik derinliğe sahip bir eserin ele alınması, öğrencilerin eserin dramatik yapısını, sembollerini ve kültürel arka planını daha iyi anlamlandırmalarını sağlama potansiyeline sahiptir. Bu yaklaşım, öğrencilerin yalnızca eserin notalarını doğru bir şekilde icra etme yeteneğini geliştirmekle kalmayacak, aynı zamanda sanatsal ve eleştirel düşünme becerilerini de derinleştirecektir. Dolayısıyla, konservatuar öğrencilerinin sanatsal icra becerilerini zenginleştirmek, eserlerin arka planına dair derin bir farkındalık geliştirmek ve müzik-teatral yapıyı bütüncül bir bakış açısıyla ele alabilmelerini sağlamak adına yaratıcı drama uygulamalarının etkisi incelenmelidir.

Bu perspektiften hareketle araştırma, yaratıcı drama uygulamalarının sanat eğitimi ve disiplinler arası yaklaşımlar ile konservatuar öğrencilerinin sanatsal ifade, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme gibi becerilerini geliştirme sürecindeki rolünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, konservatuar öğrencilerinin sanatsal ifade, esere ilişkin farkındalık, sanatsal yapıyı anlamlandırma düzeyi ve performansa yansıtma becerilerini geliştirmek amacıyla yaratıcı drama uygulamalarının etkinliğini incelemek üzere nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma, Wagner'in Nibelungen Yüzüğü eserinin döngüsel temalarına odaklanan altı yaratıcı drama atölyesinden oluşmaktadır.

Çalışma grubu, amaca yönelik olarak amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenecek olan 16 konservatuar öğrencisinden oluşacaktır. Bu öğrenciler, çeşitli sanat dallarında lisans eğitimi alan, ancak profesyonel performans deneyimi sınırlı olan kişilerdir. Araştırmanın başında, her öğrenciden Nibelungen Yüzüğü'nden belirlenen bölümleri çalmaları istenecek ve bu performanslar ses ve video kaydına alınarak analiz edilecektir. Bu ön performans kayıtları, öğrencilerin mevcut sanatsal ifade ve esere dair farkındalık seviyelerini değerlendirmek için kullanılacaktır.

Araştırma süresince, Nibelungen Yüzüğü'nün ana temaları etrafında yapılandırılmış altı yaratıcı drama atölyesi planlanmıştır. Her atölye 180 dakika sürecek ve haftada bir kez olmak üzere sekiz haftada tamamlanacaktır. Atölyeler, eserin temalarından “Güç ve Arzu: Altının Döngüsü”, “Tanrıların ve İnsanların Çatışması”, “Kaderin Kaçınılmazlığı ve Dönüşüm”, “İhanet ve İntikam Döngüsü”, “Ölüm ve Yeniden Doğuş” ve “Çemberin Kapanışı: Sonsuz Dönüşüm” olarak belirlenmiştir. Atölyeler tamamlandıktan sonra öğrenciler aynı bölümleri tekrar çalacak, bu performanslar da kayıt altına alınarak değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Veri toplama araçları olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları, gözlem notları ve performans değerlendirme rubriği kullanılacaktır. Görüşme formları, öğrencilerin her atölye sonrası sanatsal algı, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme becerilerindeki gelişimi incelemek için bireysel görüşmelerde kullanılacaktır. Her atölye sonrasında gerçekleştirilecek bu görüşmelerde, öğrencilerin eserin tematik özelliklerine dair farkındalıklarının nasıl geliştiği, döngüsel yapıyı nasıl kavradıkları ve elde ettikleri içgörülerini performanslarına nasıl yansıttıkları hakkında bilgi edinilecektir. Görüşmeler aracılığıyla elde edilen bu nitel veriler, tematik analiz yöntemiyle değerlendirilerek öğrencilerin yaratıcı drama sürecinde yaşadıkları sanatsal gelişimin derinlemesine anlaşılması hedeflenmektedir. Bu yöntem, çalışmanın

analiz aşamasına katılımcıların öznel deneyimlerini ekleyerek, yaratıcı drama uygulamalarının sanatsal ifade, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme üzerindeki etkilerini daha kapsamlı bir perspektiften inceleme fırsatı sunacaktır.

Çalışmada veri toplama aracı olarak tasarlanan rubrik, öğrencilerin yaratıcı drama süreci öncesi ve sonrası performanslarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmek amacıyla uzman görüşü alınarak geliştirilmiştir. Rubrikte bulunan ana yapısal değerlendirme odakları “Sanatsal İfade”, “Eser Farkındalığı”, “Sanatsal Yapıyı Anlamlandırma Düzeyi” ve “Performansa Yansıtma Becerisi” başlıklarından oluşmaktadır.

Elde edilen verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılacaktır. Analiz süreci tematik analiz sürecinde izlenmesi gereken dört ana aşamanın takip edilmesiyle gerçekleştirilecektir. Bu aşamalar sırasıyla, veri organizasyonu, kodlama, tema belirleme ve yorumlama olarak belirlenmiştir.

Bu yöntemle, yaratıcı drama uygulamalarının Nibelungen Yüzüğü’nün döngüsel temalarını anlamlandırmada konservatuar öğrencilerinin sanatsal becerileri ve esere dair farkındalıklarını nasıl geliştirdiği derinlemesine incelenecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu çalışmanın beklenen sonuçları, yaratıcı drama yöntemlerinin döngüsel ve tematik açıdan yoğun eserlerde konservatuar öğrencilerinin sanatsal ifade, esere dair farkındalık, sanatsal yapıyı anlamlandırma düzeyi ve performansa yansıtma becerileri üzerinde anlamlı etkiler yaratacağını öngörmektedir. Özellikle, sanatsal ifade ve yorumlama gücü üzerinde yaratıcı dramadan faydalanmanın, öğrencilerin eserin tematik derinliklerini kavrama yetilerini artırarak performanslarına daha özgün bir boyut kazandırması beklenmektedir. Anderson ve Dunn (2013), yaratıcı dramanın, öğrencilerin sanatsal yorumlarında derinlik sağlamaları için güçlü bir araç sunduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin döngüsel temalara sahip Nibelungen Yüzüğü’nü daha iyi anlayarak eserle duygusal bir bağ kurmaları ve yorumlarını bu derinlikle zenginleştirmeleri beklenmektedir.

Ayrıca, yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde estetik duyarlılık ve içsel estetik anlayış gelişimi öngörülmektedir. Gallagher (2007) gibi araştırmacılar, estetik duyarlılığın yalnızca teknik becerinin ötesine geçerek sanatsal eserlerle derin bir bağ kurma becerisi sağladığını öne sürmektedir. Estetik anlayışın derinleşmesi, öğrencilerin eserin döngüsel yapısını içselleştirerek sanatsal ifade biçimlerini zenginleştirmelerine olanak tanıyabilir. Bu bağlamda yaratıcı drama uygulamalarının, öğrencilerin sanat eğitimine çok boyutlu bir bakış açısı kazandırması beklenmektedir.

Eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi açısından Ewing ve Simons’un (2004) yaratıcı drama üzerine yaptığı çalışmalar, bu tekniğin öğrencilerin sanatsal eserlere eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmalarını desteklediğini ortaya koymaktadır. Yaratıcı drama uygulamaları sayesinde öğrencilerin, eserin içsel temalarını daha detaylı bir perspektiften analiz ederek eleştirel düşünme becerilerini güçlendirmeleri öngörülmektedir. Bu süreç, öğrencilerin sadece teknik becerilerini değil, aynı zamanda sanatsal yapıyı

entelektüel bir analiz nesnesi olarak görme kapasitelerini de artırarak daha bütünsel bir sanat anlayışı geliştirmelerini sağlayabilir.

Son olarak, gelecekteki sanatsal çalışmalarda disiplinler arası yaklaşımları benimseme açısından yaratıcı drama, öğrencilerin sanatsal projelerinde daha yenilikçi bir yöntemle yaklaşımlarını sağlayabilir. Neelands ve Goode (2015), yaratıcı dramayı disiplinler arası projelerde estetik ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiren güçlü bir araç olarak değerlendirmiştir. Bu kazanımlar, öğrencilerin sanatsal yaratıcılıklarını disiplinler arası yaklaşımlarla zenginleştirmelerine olanak tanıyabilir. Sonuç olarak, yaratıcı drama uygulamalarının, konservatuar öğrencilerinde sanatsal ifade, estetik duyarlılık ve eleştirel analiz becerilerini geliştirmede etkili bir pedagojik araç olarak işlev göreceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat eğitimi, yaratıcı drama, müzik pedagojisi, Wagner, Nibelungen Yüzüğü

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2017). Eğitimde yaratıcı drama (10. Basım). Ankara: Pegem Akademi.

Anderson, M., & Dunn, J. (Eds.). (2013). How drama activates learning: Contemporary research and practice. Bloomsbury Publishing.

Boal, A. (2002). Games for actors and non-actors (2nd ed.). Routledge.

De Van, G. (1998). Verdi's theater: creating drama through music. University of Chicago Press.

Ewing, R., & Simons, J. (2004). Beyond the script: Drama in the classroom. Macmillan Education AU.

Gallagher, K. (2007). Theatre of urban: Youth and schooling in dangerous times. University of Toronto Press.

Knust, M. (2015). Music, Drama, and Sprechgesang: About Richard Wagner's Creative Process. 19th-Century Music, 38(3), 219-242.

Levinson, J. (2004). Music as narrative and music as drama. Mind & Language, 19(4), 428-441.

Neelands, J., & Goode, T. (2015). Structuring drama work: A handbook of available forms in theatre and drama (3rd ed.). Cambridge University Press.

Rubin, J. E., & Merrion, M. (2011). Creative drama and music methods: Activities for the classroom. Rowman & Littlefield Publishers.

Yahnke, R. E. (2004). Lessons from creativity: music & drama. The Gerontologist, 44(4), 578-579.

Toplumda ve Sanatta Kadının Eli

Burcu Akhun ^{1,*} & Pınar Özdemir Şimşek ²

¹ Temel Eğitim Hacettepe Üniversitesi

² Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Hacettepe Üniversitesi

burcuakhun@gmail.com

Özet

Araştırmanın amacı yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin kadının toplumda ve sanat dünyasındaki yeri ve rolü hakkındaki farkındalıklarına ve ilgilerine etkisini araştırmaktır. Bu yönüyle araştırmanın iki amacı vardır; biri kadının toplumdaki yeri ve rolü, diğeri sanattaki yeri ve rolü. Yöntem olarak kullanılan yaratıcı drama her türlü konu alanında bir öğretim yöntemi olarak kullanılabilir ve oldukça fazla yaşam deneyimini içerdiğinden dolayı bu yöntem bu çalışmanın temel yöntemi olarak seçilmiştir.

Bu çalışma, kadınların toplum ve sanattaki yerini sorgulamak ve öğretmen adaylarının cinsiyet rolleri konusundaki duyarlılıklarını artırmak için Ankara’da Hacettepe Üniversitesi’nde yürütülmüştür. Uygulama süresince otuz eğitim fakültesi öğrencisiyle sekiz ayrı ders planını içeren sekiz haftalık bir yaratıcı drama programı tasarlanıp, uygulanmıştır. Çalışma grubunun duygularını, düşüncelerini ve edindikleri bilgileri toplamak için bu araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır. Verileri toplamak için öğrenci günlükleri, yarı yapılandırılmış görüşme soruları, anketler ve tutum ölçekleri uygulanmıştır. Nicel verilerin analizi ve değerlendirmesi için SPSS programı kullanılırken, nitel veriler de içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, yaratıcı drama oturumlarının katılımcıların cinsiyet rolleri konusundaki algılarında etkili olduğu görülmüştür. Uygulanan program katılımcıların, günlük yaşamda kadınların karşılaştığı cinsiyetçi kalıplar üzerine de düşünmelerini sağlamış ve kadınların sanattaki yeri ile ilgili farkındalıkları artmıştır. Uygulamalar sırasında katılımcıların cinsiyet rolleri hakkında özgün düşünceler geliştirdikleri ve kadınların sanatsal üretim süreçlerinde yaşadığı zorlukları daha iyi anladıkları gözlemlenmiştir. Sonuç olarak araştırma bulgularına göre araştırma kapsamında geliştirilen “Toplumda ve Sanatta Kadının Eli” başlıklı programın öğretmen adaylarının kadının toplumdaki ve sanattaki yeri ve rolü ile ilgili duyguları, bilgileri, fikirleri ve farkındalıklarını büyük oranda arttırdığı söylenebilir.

Problem Durumu

Araştırmanın amacı yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin kadının toplumda ve sanat dünyasındaki yeri ve rolü hakkındaki farkındalıklarına ve ilgilerine etkisini araştırmaktır. Bu yönüyle araştırmanın iki amacı vardır; biri kadının toplumdaki yeri ve rolü, diğeri sanattaki yeri ve rolü. Yöntem olarak kullanılan yaratıcı drama her türlü konu alanında bir öğretim yöntemi olarak kullanılabilir ve

oldukça fazla yaşam deneyimini içerdiğinden dolayı bu yöntem bu çalışmanın temel yöntemi olarak seçilmiştir.

Bu çalışma, yaratıcı drama liderliği programı çerçevesinde planlanmış olup çeşitli drama oturumları ile uygulanmıştır. Projenin gerekçesi, toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının sanattaki yeri ile ilgili farkındalık oluşturma ihtiyacından doğmaktadır. Kadınların sosyal ve sanatsal alanda çeşitli roller üstlenmelerine rağmen, tarih boyunca ikincil konumda kalmaları, toplumsal değerlerin ve cinsiyet ayrımcılığının etkileriyle ilişkilendirilmiştir. Sanat alanında kadının üretici, destekleyici ve ilham kaynağı olarak üstlendiği roller proje kapsamında ele alınmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, kadınların toplum ve sanattaki yerini sorgulamak ve öğretmen adaylarının cinsiyet rolleri konusundaki duyarlılıklarını artırmak için Ankara’da bulunan bir devlet üniversitesi olan Hacettepe Üniversitesi’nde yürütülmüştür. Uygulama süresince bu üniversitesinin çeşitli ana bilim dallarından otuz öğretmen adayıyla sekiz ayrı ders planını içeren sekiz haftalık bir yaratıcı drama programı tasarlanıp, uygulanmıştır. Çalışma grubunun duygularını, düşüncelerini ve edindikleri bilgileri toplamak için bu araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır. Verileri toplamak için öğrenci günlükleri, yarı yapılandırılmış görüşme soruları, anketler ve tutum ölçekleri uygulanmıştır. Nicel verilerin analizi ve değerlendirmesi için SPSS programı kullanılırken, nitel veriler de içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Burada özetlenen araştırmada elde edilen bulgulara göre, uzmanlar tarafından tasarlanan ve uygulanan sekiz haftalık yaratıcı drama oturumlarının katılımcıların cinsiyet rolleri konusundaki algılarında etkili olduğu görülmüştür. Uygulanan program katılımcıların, günlük yaşamda kadınların karşılaştığı cinsiyetçi kalıplar üzerine de düşüncelerini sağlamış ve kadınların sanattaki yeri ile ilgili farkındalıkları artmıştır. Uygulamalar sırasında katılımcıların cinsiyet rolleri hakkında özgün düşünceler geliştirdikleri ve kadınların sanatsal üretim süreçlerinde yaşadığı zorlukları daha iyi anladıkları gözlemlenmiştir. Sonuç olarak araştırma bulgularına göre araştırma kapsamında geliştirilen “Toplumda ve Sanatta Kadının Eli” başlıklı programın öğretmen adaylarının kadının toplumdaki ve sanattaki yeri ve rolü ile ilgili duyguları, bilgileri, fikirleri ve farkındalıklarını büyük oranda arttırdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sanatta kadın, Toplumda kadın, Kadının rolü, Yaratıcı drama, Üniversite öğrencileri

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2015). Eğitimde Yaratıcı Drama (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi

Akyüzlüer, F. (2007). İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. Anıt Savaş (2020) <http://anitsayac.com/?year=2020/> Son Erişim Tarihi: 25.06.2020

Apaydın, N. (2010). Drama Etkinlikleriyle Destekli Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğrenci Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir. Balıkcı, T. (2001). Sanat Eğitiminde Drama ve Yaratıcılığın Önemi. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.

Bircan, U (2019) “Feminist Sanatın Kadın Algısı Üzerine Etkisi” Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Nisan 2019 YIL-11 Sayı 22/ Son Erişim Tarihi: 20.06.2020 Change. Org (2020) <https://www.change.org/> Son Erişim Tarihi: 25.06.2020

Çakır İlhan, A. (2007). Yaratıcı Drama ile Örtüşen Çağdaş Sanat Akımları. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(3-4).

Dökmen, Z. Y. (2004). Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul:Sistem Yayıncılık. İş Bankası Kültür Yayınları (2014) Meriç Hızal Retrospektif Sergisi Kataloğu, Yayına hazırlayan Burcu Pehlivanoglu, Genel Yayın Nu: 3021, Sanat Dizisi:131

Keyik, S. (2011). Sanat Eğitimi Derslerinde Yaratıcı Drama Etkinlikleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Kristof, ND. ve WuDunn, S. (2011). Gökyüzünün Yarı: Hayatını Değiştiren Kadınların Hikâyesi, 1.basım, Doğan Kitap: İstanbul

Pudra.com (2011) “Hayatlarını değiştiren kadınların hikâyesi,” <http://www.pudra.com/eglence/kitap/hayatlarini-degistiren-kadınlarınhikâyesi-9021.htm>, Son Erişim Tarihi: 20.06.2020

San, İ. (1990). “Eğitimde Yaratıcı Drama”, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi, 23 (2), 573-582.

Sanır, H. (2010) “Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anlamlandırılış Biçiminin “Kadın Sanatçı Kimliği”nin Oluşum Sürecine Etkileri, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik AraştırmalarE-dergisi,Mart2010 http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/hasan_sankir_1_1010.pdf, Son erişim Tarihi 14.Mart. 2016

Sanır, H. (2010b) “Eril Tahakküm ve Üstün Erillik Olgusunun Plâstik Sanatlar Alanında Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Oluşumuna Etkileri Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme”, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-dergisi, Ekim 2010, http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/hasan_sankir_2_1010.pdf, Son erişim Tarihi 14.Mart. 2016

Terzioğlu, F. ve Taşkın, L. (2008). “Kadının Toplumsal Cinsiyet Rolünün Liderlik Davranışlarına ve Hemşirelik Mesleğine Yansımaları.” C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12(2):62-67.

Topcu, Kösa, A. (2008). Görsel Sanatlar Eğitiminde Bir Öğretim Yöntemi Olarak Yaratıcı Drama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.

Umut Vakfı (2020) <http://www.umut.org.tr/umut-vakfi-2018-yili-kadincinayetleri-haritasi/Son> Erişim Tarihi 25.06.2020

Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri, Eğitim ve Bilim Dergisi, 22(107), s.28-35.

Yılmaz Arıkan, E.N. (2011). İlköğretim Okullarında Yaratıcı Drama Yönteminin Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılmasının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri.” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40: 409-420. 81

Zeyneloğlu, S., (2008). Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ESKİŞEHİR
OSMANGAZİ
ÜNİVERSİTESİ

**32nd INTERNATIONAL CONGRESS on
CREATIVE DRAMA in EDUCATION**

ÇAĞDAŞ
DRAMA
DERNEĞİ

13-16 KASIM 2024

**32. ULUSLARARASI EĞİTİMDE
YARATICI DRAMA KONGRESİ**

Prof.Dr. Ali Öztürk'e ithafen...

DEVİRİ DAIM
ETERNAL CYCLE

Atölyeler
Workshops
Bildiriler
Academic Papers
Çağrılı Konuşmacılar
Invited Speakers
Bildirili Atölyeler
Presentation Workshops

Kongre Yeri
Congress Location

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi / Meşelik Kampüsü

www.dramacongress.org

Elazığ'da, Ankara'da, İstanbul'da, İzmir'de...